

**Het schouw-toneel des doods : waar op na 't leeven vertoont
wort de doot op den throon des aard-bodems, heerschende
over alle staatten en volkeren : verçiert met dertig
zinnebeelden**

<https://hdl.handle.net/1874/194712>

A. de Grateloup

IKONOGRAFISCH
INSTITUUT DER
RIJKSUNIVERSITEIT
UTRECHT

QDA 3786
Rear
M
31
F
10

DE DOOT HEERST OVER DE WERELD

Ick Rust van myn Arbeyut.

HET SCHOUTONFEL DES DOOTS

OF

DOODEN DANS.

Salomon van Rustingh. Med: Doet.

Gje

Het
SCHOUW-TONEEL
Des
D O O D S;

Waar op na 't leeven vertoont wort

De DOOT op den THROON

Des AARD-BODEMS:

HEERSCHENDE

Over alle STAATTEN en VOLKEREN.

Verziert met dertig Zinnebeelden.

DOOR

SALOMON van RUSTING,

Med. Doct.

t' AMSTERDAM.

By JAN ten HOORN, Bockverkoper over 't Oude Heere Logement 1707.

OPDRAGT,

AAN DE AGTBAARE HEER

JACOB COLLIS,

BORGERMEESTER EN OUTSTE
REGENT VAN

ZUYD-SCHERMER,

EN

ALLARD BOON,

EN

HILLEBRAND

SCHAGEN,

KOOPLIEDEN

TOT

R Y P,

WORT DIT
SCHOUW-TONEEL
DES
D O O D T S

Met Eerbiedighyt
OPGEDRAGEN,
uit toe genegenthyt.

DOOR HUNNE VRYNT

EN DIENAAR,

SALOMON van RUSTING,

Medicinæ Doctor

Tot

GROOT-SCHERMER.

VOOR-REDE N

AAN DEN LEZER.

Dit Werk zal menig, als iets
vremts, ind'ooren dondren;
My dunkt, als hoorde ik reets
al vragen, met verwondren:
Hoe komt *van Kusting* aan so akelig een stof,
Als deze *Doden-Dans*? de bloemen van syn
hof
Zijn voormaals doorgaans met vermakely-
ker verven
Voorzien geweest: hoe komt hy nu, van
doot, en sterven,
Terymen? hoe komt hy een *Doden-Dans*
in 't spel
Te voeren? dat 's een stof die met zyn na-
turel
Niet over-een komt: en men heeft zeer
wynig reden
Te denken, dat van hem, die zo veel
koddigheden
Te blad gesteld heeft, iets kan komen, dat
zo groots
Eentytul voeren kan, als 't *Schouw-tonceel*
des Doots.

VOOR-REDEN.

Hy is te koddig: en zyn geest zal niet gehengen,

Die dootsche treur-stof met geen snakery te mengen;

Alfchoon die, by dit werk, als ernstig, wynig voegt.

Een fronsselfrons is met geen snakery ver-noegt.

Hoe komt *Van Rusting* dan aan zulke buite sprongen?

Messieurs! ik ben daar schier gelyk als toe gedrongen.

Myn drukker, ouder nog als ik, zag nog geen kans

In't graf te raken, voor hy deze *Doden-dans*

My opdrong, en die, uit myn bryn, en pen, zag baren.

Ik zegt geen reden, tot onmooglykhyt, te sparen;

Maar 't hulp niet: is 'er dan een misflag in begaan,

Dat komt uit ongewoonte, in zulk een stof, van daan.

De plaatten heeft 'er my de drukker toe behandigt;

Maar, tot den inhoud van het rym, gants niets verstandigt.

Ik

VOOR-REEDEN.

Ik heb 't volkomen na mijn zin, zo als 't
myn tyd

My toeliet, voortgebragt. Ik weet wel,
koddighyt

Wil vlugger uit de pen, als bleek, wen
ik die teelde:

Maar dog verzoekk' ik, dat zig niemant
in wil beelden, (hert

Dat siegts maar snakery en koddighyt myn

En bryn vervullen, so, dat daar geen plaats
in wert

Gevonden, daar de roem en zugt tot God
in vesten

Kan, nog gedagten van de Doot, en ook
ten leffen

Het Oordeel: want, indien ik 't zeggen
mag, ik ben

De minste tyd zo, als het schynt dat my
mijn pen

In koddighyt verbeelt: maar dog, mijn
geest is lugtig;

En, als myn digtgeest werkt, bequamer
om 't geen klugtig.

Is, voort te brengen, als het geen veel
ernst veryft;

Gelijk myn vaarsendigt het doorgaans zo
bewijft.

V O O R - R E D E N .

In die tyd is myn geest alleen tot zulks
maar vaardig.

't Is wynig waardig; maar 't zoud nog veel
minder waardig

Zyn, zoo 'k in die tyt quam tot ernstig
vaars-besluit.

Wat boven in een vat lyt, kan 'er 't vaar-
digste uit;

En dat blykt overal in allerhande werken.

Op die wys moet men ook myn koddig
rym aanmerken. (Dodendans

Wat nu dit *Schouw-toneel des Doots*, of
Belangt, ik heb regt uit gezeit, dat ik
geen kans

Kond zien, dat ik daar, na betamen, van
zoud komen, (dernomen

Vermits myn rymgeest noit tot nu toe on-
Heeft, zaakken in de pars te brengen, die
zo naar, (maar

Endof, en akelig zyn als dit doots-werk:

Al wat ik inbragt, schein, voor Meester
Jan ten Hooren,

Maar taal van uitvlugt; en dies was 't maar
tyd verloren, (lyf.

Daar tegen ingelyt. Hy drong het my op 't
Indien 't nu hier en daar wat kreupel, en

wat stijf, Of

VOOR-REDEN.

Of lam, mogt wesen, of niet na zyn aart
behandelt,

Zo moet men denken: wie een aaklig pat
bewandelt, (gedaan,

En heeft dat nimmer van te vooren meer

Zo die zig, daardoor, styf, of kreupel,
vind te gaan, (vergeeven:

Dat is geen wonder; en men moet het hem

't Is ook met my zoo. Dit is 't eerste van
myn leven. (gewoon:

Myn geest is zulk een soort van digten on-

Endies verzoek ik, dat men my hier in
verschoon.

Ik roem myn stijl niet als iets groots, en
hoog verheven.

Ik heb 't zeer vaardig, zoals 't voorquam,
heen geschreeven.

Myn bezighyt ontrent myn lyd'ren, liet
my doe,

Tot rymen, wynig tyd, tot nut dier zaak-
ken, toe.

Indien een vyant van de Bekk'riaansche
stelling

Hier in iets aantrof, dat zyn drifte geest
tot quelling

Verstreckte, die moet my, gelyk een Bek-
k'riaan, Of

VOOR-REEDEN

Of meer, aanmerken, daar ik graag voor
door wil gaan.

Ik ben niet schuldig my na elkseens wil te
voegen:

Ook niemant: laat ons daar ons zelf mee
vergenoegen (wynig in

De snaaks-of koddighyt, is hier zeer
Te vinden: heeft het ent, nog 't slot-Rym
van 't begin,

Niet iets dat daar na swymt, de rest heeft
nog veel minder.

Het strekt geen eerbaar oor, nog goed
verstant, ten hinder.

Den inhoud is, gelyk het tytulblat vermeldt;
Enzo als 't, voor wie 't koopt, en leeft,
wort voorgestelt,

In rym, of dicht, gepast op dartig koopre
platen:

Met die vertelling moet men zig genoe-
gen laten.

't Zy waar ik voormaals, met myn pen,
voor heb gespeelt, (beelt,

In dit werk heb ik gants myn ygen aart ver-
In 't endigen van elk gedigt, op al de dartig

Figure; dit belijde en zegge ik openhartig:
Maar evenwel ben ik geen dod-oor; en

mijn geest

Is

VOOR-REEDEN.

Is doorgaans lugtig, van myn kintsht
af, geweest;

En zal misschien also wel al mijn leeven
blijven.

Waar die aart in is, is zy swaarlyk uit te
drijven.

Wat aangaat nu al die historiën die hier,

Op ider plaatjen, ten exempel, op 't papier

Staan, moet men weten, dat ik van al-
zulke boeken

Zeer slegt voorzien ben; dies heb ik die
moetten zoeken (gebraakt.

Uit mijn geheugenis; en die heeft ze uit-

Mijn meeste boekken zijn, door wansorg,
weg geraakt, (vermeten

Wen ik in d' Oorlog was. En wie wil zig

Het al te onthouden, wat hy voormaals
heeft geweten? (geslagt,

Dit was mijn hinder, dat ik niet op elk

Van zaakken, meer heb, tot exempel,
voortgebragt. (sen

Ik wense en ider die mijn *Dooden-dans* te le-

Komt, dat ze hem, tot vermaak, en
nut, en hyl, mag weezen!

In welke wens ik self my self ook in besluit.

Wel aan dan! lees met smaak, van voor

afaan, tot uit,

In myn Stadoor den
16 Octobris 1706.

REGISTER,
Der
HO OFT-STOFFEN
deezes
W E R K S.

	<p style="text-align: center;">I. Tafreel.</p> <p>Verbeeldende Adam en Eva. . . . . Fol. 1</p>
<p style="text-align: center;">II. Tafreel.</p> <p>Van de Zond vloet. . . . . 11</p>	<p style="text-align: center;">III. Tafreel.</p> <p>Sodom en Gommorra brand . . . . . 21</p>
<p style="text-align: center;">IV. Tafreel.</p> <p>Pharao, met zyn Heyr. . . . . 33</p>	<p style="text-align: center;">V. Tafreel.</p> <p>'t Beloofde Land: door de Kinderen Israëls ingenomen. . . . . 62</p>
<p style="text-align: center;">VI. Tafreel.</p> <p>Bethlehems Kinder-moort. . . . . 69</p>	<p style="text-align: center;">VII. Tafreel.</p> <p>Christi Opstanding uit het graf. . . . . 101</p>
<p style="text-align: center;">VIII. Tafreel.</p> <p>Christi Hemelvaart. . . . . 142</p>	<p style="text-align: center;">IX. Tafreel.</p> <p>Ken Koning op zyn Troon. . . . . 147</p>

REGISTER.

X. Tafreel.

Een Raats-vergadering. . . . . Fol. 155

XI. Tafreel.

Een Vrolyke Maaltyd. 163

XII. Tafreel.

Een Koninkyke Maaltyd. 171

XIII. Tafreel.

De Zicke op 't bed, en de Veerge daar voor. 179

XIV. Tafreel.

Een Boerren-dans. 187

XV. Tafreel.

Advocaten plytende voor de Baly. 193

XVI. Tafreel.

Een Weetzugtigen Ouden in zyn Studeer-Kamer. 201

XVII. Tafreel.

Een Cardinaal al wandelende. 209

XVIII. Tafreel.

Een Krygsman vegtende met de Doot. 219

XIX. Tafreel.

De Doot rukt een Paap weg. 227

XX. Tafreel.

Den Astrologist moet voort. 23
De

R E G I S T E R

XXI. Tafreel.

De Doot neemt een oud man met hem mee. 242

XXII. Tafreel.

Het blyven van een Schip. 251

XXIII. Tafreel.

De Doot neemt een Mars-kyamer van de weg. 259

XXI. Tafreel.

De Molenaar op zyn Molen. 267

XXV. Tafreel.

De Bruidegom en Bruid. 273

XXVI. Tafreel.

De Doot rukt een kind van de ouders weg. 281

XXVII. Tafreel.

Een Boer op zyn Landploegende. 287

XXVIII. Tafreel.

Een Keorde-dansfer. 296

XXIX. Tafreel.

Schaatsferyders. 304

XXX. Tafreel.

Ben Doctoraal Poëet. 313

E Y N D E.

SALOMON VAN RUSTINGS
DOODEN DANS
Van ADAM en EVA.

Eerste Plaat.
Vertroud op God vert zijn gebod

*Hier is al't menslyk goed geboren,
En in twee Lighamen vergaard.
Maar hier is ook al't goed verloren;
En't Leven met de Dood gepaard.*

DOODEN DANS.

Verbeeldende

A D A M en E V A

In 't Paradijs.

UIT 's groote goedertierne en milde Scheppers werken,
Is zijn volstrekt gezag en mogentheit te merken.

Zijn wil is zijn gebod; en wat hy dus gebiet,
Geschiedt; ja 't onbevatbre en onbepaalb're niet
Kan zijn volstrekte wils vermogen niet ontkomen,
Dus heeft hy de heem'len, d' aard, de zee en waterstromen,

Door zijne wil, alleen uit niet gevormt: het ligt,
Dat albeweegb're vuur, dat nimmer rust, gestigt
Uit niet: en hier uit, om zijn voorneem te verrigten,
Heeft hy de Zon, de Maan, en minder Hemels-ligten,
De Starren, schoon het ligt te vooren dag en nagt
Deed speuren, met meer glans en luister, voortgebracht,
Tot tijden: en om deze in meer en min te deelen,
Als of hy wilde, dat de tijd een tijd zou teelen,
Heeft hy die ligten hunne wegen, plaats, en tijt,
En loop geseeld; bepaald in zekere eeuwigheit.
Het aardrijk was nog woest en ledig, 's daags te voren;
Die woestheid had het, en die heeft het ook verloren,
Op eene zelve dag, de darde, doe God woud,
Dat de aarde boomen, gras, en kruiden, baren zoud'
Van alle soorten: dit geschiede; en hier beneven
Heeft hy die wezens een vermogentheit gegeven,
En indruk, op dat elk zig zelve door een zaat,

Ver-

Vermoordren zoud', en kond, om hun geslagt in staat
 Te houden; hun verlies, door aanqueek te vergoeden;
 En zig alzo, voor uit te sterven, te verhoeden.
 Het broedend zonne-vuur, zo's daags daar na verscheen,
 En 's aardrijks binnen-vogt, vermengeld onder een,
 Verkregen werkzaamheid, om alles uit der aarde
 Hervoor te dringen; op dat ze alles vaardig baarde,
 Ja queekte, en voedde, wat zy in haar vrugtb're schoot,
 Wanneer zy door Gods wil bezwangerd was, besloot.
 Het zonne-vuur had veel van 't aardrijk nu bescheenen,
 En was op d' avond-tijd van yder deel verdweenen,
 Als Gods volstrekke wil en onbepaasbre magt,
 Beval de waatren, zig te laaden met een dragt
 Van visschen, en die in hun weeke schoot bewaren
 En voeden, zonder zig te ontlasten door hun baren.
 Hy deed hun baren, en 't gebaarde nochtans in
 Hun moeder blyven, met bevel van aangewin,
 Door teeling; zo dat elk zijn wedergâ bevrugte:
 Daar gaf hy lust toe, zo dat yder daad'lijk zugtte
 En hijgde, en swoegde, na 't volbrengen van 't gebod.
 Dus heeft de wonderbare en Heerlijke God,
 De waatren, van zo veele en vcellerhande vissen,
 Voorzien, dat niemand hier het soort-getal van gissen
 Of ramen kan. Hier kond het water nog niet mée
 Volstaan: God wilde, dat het alle veder-vée,
 En vleugel-dieren, uit haar schoot zoud' opwaarts geven
 Om onder 't Uitgespan der Hemelen te sweeven,
 En op het Aardrijk, in de Lugt, en 't water rijk,
 Vermenigvuldigen; en yder zijns gelijk,
 Door zoete teel-zugt, en zig samen te vermengen,
 Tot hun geslags behoud, geduurig voort te brengen,
 't Gebod was werkzaam, en al strak volbragt: ja al
 De vleugel-dieren zijn onnoembaar in getal
 Van soorten, die God uit de waat'ren op deed klimmen
 Het Hemel-licht had nu de vijfde maal de klimmen

4 DOODEN DANS; *bebelzende*

Des Aard-kloots, om en om, met zigbaar ligt bestraalt,
De Zon had tweemaal met zijn heldre glans gepraalt:
Het aardrijk was nu al met groene velden, bossen,
En lof, en kruiden, fraay voorzien, en wel bewossen;
Als God het, boven 't geen 't gebaard had, nog gebood,
Een onnaspoorelijk getal van klein en groot
Gedierte, in grootheid, en in eigenschap verscheiden,
Ja in- en boven-aards-gedierte, en van die beiden
Tot elk een wedergaa te baten, dat zijn voort
Gebruik tot teeling, om elk zijns gelijke voort
Te brengen; 't was een wet, waar door zy moesten
tragten

Na menigvuldiging van hunne dier-geflagten:
In zulks was lugt- en aard- en water-dier bewust,
En wel gehoorzaam, door een ingeschaap'ne luit.
Nu was het aardrijk, en het water, en de heemlen,
En dieren, die op aarde, in lugt, en water weemlen,
Ja in en onder d' aarde; en bomen, kruid, en gras,
Geschaapen, zo als zulks de wil des Scheppers was.
Nu wilde hy endlijk, als tot end en slot van zaken,
Gelijk zijn raads-besluit zo lag, ook menschen maken:
Hy Schiep dan Adam uit een ruuwen aarden-klomp;
En dreef een wind-lugt in de levenloze romp;
Waar door hy aasseemde, en verতোonde zig te leven.
God had nu al wat leeft een wedergaa gegeven:
Geen vis, geen vogel, vee, nog worm, was ongepaart,
Geen leven, of het had een dier na zynen aart
Tot zyn gezelschap, daar 't meed' om kond gaan, en
spelen,
En spelende ook een dier gelyk het zelf was, teelen:
De mens, van God zo zeer begonstigt, dat hy al
Die grote menigte, onoptelbaar in getal,
Byzondere namen gaf, die elk in laatter tyden
Behouden zoud, zag elk gedierte zig verblyden
Met zyn gezelschap, daar 't mee omging; maar niet een

Van

Van deeze moeide zig met hem : hy was alleen ;
En kond geen aanspraak nog gemeenzaamheit genieten

Van al dien groten hoop, hoe moest hem dit verdrieten!
Dog God erbarmde zig zyns eennigheits; en deed
Hem, slapende 't bewys van gonst, schoon zonder beed
Van Adam, dat hy hem een rib, een zyner beenen,
Ten wederga, ten vrouw, deed worden; en met eenen,
Hen, wien hy d' heerschappy des werelts, over 't vece
En alle dieren, ja der vissen in de zee
En andre waatren, zelf der vooglen, toevertrout had,
Een Lusthof tot verblyf gaf, welke hy zelf gebout had
Indien een heerlyk Hof wort door eens menichen hant
Geplant (wat groot verscheel!) deeze had God zelf ge-
plant.

Kan 't beter zyn, als door God zelf, die 't zo kan voegen,
Dat heel de volheid daar is, met het vergenoegen
Verëenigt? neen't verscheel is groot. Wat God voltooit,
Is onberisplyk; en dat doet een schepsel nooit.
Ja, tot meer gonstbewys, bleef God geen middel schul-
dig:

Het algemeen gebod, neem toe! vermenigvuldig!
Teelt uws gelykke met een zekre wullust voort!
(Verschoon myn spreekwys) was nu ook tot haar ge-
hoort.

De Heemlen, zon, en maan, en starren; alle dieren
Die op, die onder, in, en boven d' aarde swieren,
In zee, en wateren; de bomen, kruid, en gras,
En bloemen, zaat, en vrugt, en allerlei gewas,
De zee, fonteynen, en rivieren, elk in orden,
Deeze all' heeft God, al eer hy menssen schiep, doen
worden.

Het voedsel was 'er, eer hy, 't geen 'er mee gevoed
Zoud worden, voortbragt; en hy keur de 't alles goed.
Op wat wys had Gods glans op aart meer uitgeblonken?

6 DOODEN DANS; *behelzende*

Dit alles had hy aan de mens , tot nut geschonken.
Hy ziet verwondert , die eens menssen konstwerk ziet ;
Hoe moest dien mens dan zien , die alle ding , dat niet,
En nooyt geweest was , en uit niet , door Gods vermoogen ,

En wil , geworden , met verwondert hart en oogen
Aanschoude ! ja hoe kond hy zelf zig zelf bezien ,
Als met byzondere verwondering , indien
Hy overwoog , gelyk gelooflyk is , uit aarde ,
Van God gevormt te zyn ! en wat verwondering baarde
Dit niet wel in hem , dat hy kennis had , en magt ,
Om alle dierrn , door den Schepper voortgebracht ,
Uit aarde en water , naam te geven , elk byzonder ,
Door gonstbewys van God ! hier was het alles wonder ,
Wat oog , en oor , gevoel , en neus , en tong , vernam ;
Niets uitgezondert , hoe 't , en wat , te voorschyn quam
Tot gonst-ophooping , en tot een byzondere zegen ,
En meer vernoeging , had hy mogentheid verkregen ,
Om over alles wat zig roerde , heerschappy
Te voeren , met ontzag ; en hy alleen was vry ,
Van al 't geschapene . Hy moest zig maar gewinnen ,
Den groten Schepper ; als zyn goeden Heer , te erkennen ;

En niet te twyflen aan de woorden en de magt
Van God , die hem , en al 't geschaapne had voortgebracht .

Nu had zyn milden God en gever hem doen weten ,
Dat hy van alles wat dien luffhof had , mogt eeten ;
't Zy tot zyn voedsel , tot zyn lust , of tot zyn smaak ;
Hy gaf 't hem alles tot zyn wil , en tot vermaak :
Alleen beval hy , dat hy , van de boom der kennis ,
Geheel niets eeten zoud , op straf van heiligschennis ;
Ja wierd uitdrukkelyk van God gewaarschuwwt , dat
Hy doot voor God zoud zyn zo haast hy daar van at ;
En dat hy , van dié tyd af aan zoud sterfelyk wezen :

Zo dat de mens die boom, gelyk de doot, moest vrezen
 De Slang, de listigste der dieren, die van God
 Geschapen waren, nam de stoutheid, dat ze tot
 De vrouw sprak; even als of God den mens bedrogen
 Had: ja! zoud gy hier niet van alle bomen mogen
 Hun vrugten eten! hier nu sprak de vrouw op: ziet,
 Wy eten vrylyk van der bomen vrugt; maar niet
 Van die in 't midden van den Hofstaat. Wy genaken
 Die niet: want God verbood ons aan die Boom te raa-
 ken.

Hy waarfchuwde ons, en zeid: op dat gy niet en sterft:
 Hier sprak de Slang op, als of 't noodloos was gederft
 Wat God verboden had: gy zult op geennerhande
 Maniere sterven: maar God weet, wanneer gy van de
 Verboden Boom eet, dat u blindheid u verlaat;
 Dat ge hem gelyk zult zyn, en weten goet en quaat.
 Zie daar! d' onnoosle vrouw geloofde haar Schepper
 minder

Als deeze Slang! zy zag de vrugt aan, voor geen hinder
 Te kunnen baren; en zy was haar schoon in 't oog.
 De woorden van de Slang hier bygevoegt, bewoog
 Haar, dat ze plukte, en at: wat meer was, zy bedeelde
 Den man daar ook van, als haar deelgenoot in weelde:
 Hy at ook: en een deel van 't geen de Slang gezet
 Had, spurdenze allebeid aanstonds: d' onnoselheit,
 En fchaamloosheid, ontvlood hen daatlyk, door hun
 daden.

Men fchaamde zig zyns zelfs, en zocht, met vygebladen,
 Te dekken 't lighaam, dat men nu, met fchaamten,
 naakt

Bevond te wezen. Ook was reets in haar geraakt
 De kennis, dat zy 't goed verworpen, en het quade
 Verkoten hadden: en dat zy voor ongenade
 Te vrezen hadden. zo dan dat ze op staande voet,
 Met open ogen, het verstant van quaat en goet,

Met

8 DOODEN DANS; *behelzende*

Met leet bespeurden : want zy waren strak verlegen
Voor God, van wien hun al hun goed, en heil en zegen,
Gekomen was, en maar alleen te hopen stond.

Nu zогten zy, voor God, uit vrees of die haar vond,
Een veilig schuilgewest (o dwaasheid!) onder bomen:
Want nu begonд men, voor verbodbreuk - straf te
schromen.

De straf des doots was op dat vrugts-gebruik gestelt :
Dies had de dootschrik reets hun harten strang beknelт,
Wanneer God, Adam, daar hy zig verschool, quam
vinden,

En voorhielд, wat hy zig had durven onderwinden :
De vrees voor sterven, зогт verschoning; dies de man
Sprak: 't wyf dat gy my hebt gegeven, gaf my van
De vrugt dies booins; en ik, wyl zy ze gaf, ik at ze.
Wanneer nu God de vrouw vroeg reden, waarom dat se
Dat had gedaan? sprak die, als of dat helpen kond,
De slang bedroog my, en ik at. Maar doe begonд
Hy dreigement des doots in vonnis te veranderen.

De drie misdadigen aanhoorden 't met malkandren.
De Slang trof 't eerst. God sprak: om dat gy dit gedaan
Hebt, зyt alleen by al wat leeft, vervloekt! voortaan
Zult gy een kruipdier zyn, en stof der aarde lekken,
Zo lang gy leeft. Ik wil een vyantschap verwekken,
Die tussen u, en 't wyf, u zaat en ook haar zaat,
Sal zyn en blyven, zo lang als de wereld staat:
Haar zaat sal u de kop, daar 't quaat in schuilt, verbreken;
En gy 't verraderlyk, weer in de hiellen steeken.

Als of God zeggen woud; ter oorzaak van dit quaat,
Zult gy elkandren zyn ten onverzetsbren haat.
Doe sprak God tot de vrouw: als gy sult swanger raken,
Wil ik u ongemak, verdriet, en smarten maken;
U baring pynlyk; en u wil, die zal den man
Syn onderworpen; en hy zal u heer zyn, van
Nu aan. Doe sprak God tot de man, als lest gebleven:

Wyl

Wijl gy gehoor hebt aan de stem uws Wijfs gegeven,
 En hebt gegeten van dien boom, daar ik u liet
 Van weeten, cet daar niet van, nog en raakt hem niet,
 Zo zy dan d' aard' vervloekt om u, ô klein van waarde!
 Gy zult vol zorgen u ernerren op der aarde!
 Zy zal u dist elen en doornen baaren. gy
 Zult eeten kruiden van het velds-gewas. hier by
 Zal 't swect uws aanschijns zijn; tot dat gy weer zult
 komen

Tot d' aarde, daar gy nog onlangs zijt afgenomen;
 Want gy zijt aarde, en zult weer aarde worden: dus
 Was al die Heerlykheid, en Gods gunst, die nog flus
 In 't mensdom uitblonk, alseen stoppelylam verdweenen;
 Zy wierden balling van Gods aanschijn, en maar heenen
 Ten Lusthove uitgejaagd, van heil en troost ontbloot.
 Hun overtreding was de moeder van de dood.
 In 't Hof van weelde, is weelde, en alle goet verloren;
 En uit *Begeerte* tot *iets meer*, de dood geboren.
 Indien 'er duivlen in dien Lust-Hof zijn geweest, (leest,
 Hoewel men daar, in 't Boek der Schepping, niets van
 Zo schijnd my toe, dat die de Logen en Begeerte
 Geweest zijn: want, een Slang (niets anders) om Gods
 eer te

Beswalken, zeide, God een bloede, en logenaar
 Te zijn, als of hy bang was, dat de mens hem naar
 De Kroon zoud steken, als hy met geopende oogen,
 Het goede en 't quade kende; en dies, dat God gelogen
 Had, dat de mens, na 't vrugt-genieten van dien boom,
 De dood soud sterven: dit benam den mens de schroom,
 Om zijn begeerte tot de vrugt, daar hy van swanger
 Wierd, nu te baren; en daarom die vrugt niet langer
 Zijn lust te onthouden. dog dit zy dan hoe dit zy, (by.
 Hier door week 't leeven, en de dood quam 't mensdom
 Nu was het mensdom, na den geest alreets gestorven,
 En was na lighaam, en na geest, geheel verdorven

10 DODEN DANS; *behelzende*

Van aart. Begeerte had zig met de mens gepaart;
En, wijl, wat vrugt voortbrengt, een zaat na zijnen aard
Heeft, kan een zondig zaat, vergankelijk van deelen,
Geen zonden-zuivre, nog onsterfbre vrugten teelen.
Dit blijkt: *Begeerte*, en *Dood*, ontslaan uit Adams val,
In Adams Zaat gevest, regeert nog over al.
ô Dood! men kan de doot ontoudren nog ontryzen.
Zy is, door schilt, nog swaart, nog rijkdom af te wyzen.
ô God! de doot is 't loon der zonden. 't is ons erf.
Maar ach! behoed ons, dat men dog niet eeuwig sterf!

ô Adam! Adam! zey de Boer; dat ik moet slaven,
Door regen, wint, en dauw, gaan melken; spitten, graven,
En delven, dat 's jou schult: had jy als ik geweest,
Jy had die vrugt niet, door de raat van zulk een beest,
Gelijk een Slang is, nog geplukt, nog willen proeven:
En dan was 't zeker, dat ik nu n'et had behoeven
Te werken. 't Heerſchap nam de proef; maar vond de
Boer
Te ſwak: zo dat hy ook, gelijk als Adam voer.

DOODEN DANS.
Van de ZOND-VLOED,

Tweede Plaat.
Het Leven bleef daar Noach dreef.

*Vyt aarde, en water, is, wat Leven
Had, enkel door Gods wil ontstaan
En is ook door Gods wil, weer even
Door water, en tot aard, vergaan.*

DOODEN DANS.

DE

ZOND-VLOED,

En het Ondergaan van de

EERSTE WAERELD.

Tweede Plaat.

't **V**Erdrorven zaat moest nu ook vrugt na zijne waarde

Te voorschijn brengen, die niet van de stam ont-aarde:

Dus deed het; en het bragt zijn zondig teelsel voort;

Behebt met spijt, en nijt, en toorn, en broeder-moort,

En wanhoop, ongelooft, en al de gantsche bende

Die de overtreeding voor hun stam en hoofd erkende.

Wat wezen eenmaal tot verderven overgaat,

Verderft geduurig nog al meer. Het eene quaat,

Waar 't is, vind altijd, tot zijn meed'gezels een ander,

Dat zig daar by voegd; waar door zy nu dus malkander

Vermechnigvuldigen. Dus ging 't van eerst af aan.

Als de overtreeding eens volwillig was gedaan,

En't quaad geen quaad gekeurd, begonden alle quaaden

Hervoor te komen, beide in willen en in daaden.

Het eerste blijk, muntte uit in Cain, de eerste vrugt

Uit zondig zaat: wanneer die in een open lugt,

Aan God; de vrugten van het veld, ten offerhande

Bragt, als zijn Broeder vee voor God ten offer brandde,

Zo speurde hy, dat God zijn geschenk niet na zijn wens,

Genadig aanzag; maar dat van zijn mede mens,

Zijns Broeders Abel, dat God dat een welgenadig

Gezigt vertoonde. Dit nam Cain euveldadig

Van Abel, 't speet hem: die genade kond hy niet

Aanschouwen, als met spijt, en innig harts verdriet.

Hier

Hier quam de nijt by: hy misgunde 't goed zijn broeder;
Hy haatte hem om Gods gonst; wierd toornig, en ver-
woeder

In gramschap. Zijn gelaat en aanzien was nu tot
Zijn broeder vreeslijk, en afgrijslijk. Doe sprak God
Tot Cain: waarom zijt gy toornig? waarom 't wezen
Aldus vcrandert? gy hebt voor geen quaad te vreczen,
Indien gy vroom zijt; en zo zijt gy aangenaam:
Dog zijt gy niet vroom, zo zijt gy van pas bequaam,
De zonde, die gelijk als voor de deur is, binnen
Te laten: gy nogtans, gy moct die overwinnen:
Geeft haar haar wil niet. Maar Gods aanspraak had
geen plaats

In Cain; want zijn hart was reeds te vol des haats,
En toorns, om daar het goed, dat God woud, by te ont-
fangen.

Waar 't quaat gehuisvest is, kan 't goed geen plaats
erlangen,

Die waarlijk plaats versprekt. De bittere wraakzugt sluit
Het mededoogen, en de liefde-pligten, uit.

Zo was 't met Cain, die, om eigenlijk te spreken,
Zig prikkelde, om aan zijn onnoosle broer te wreken
't Verdriet, dat hem, gelijk een rots, op 't harte lag,
Om dat God zijn geschenk niet uit genade aanzag,
Als dat van Abel. Hy dan gaat met hem te velde,
Daar hy zijn boosdaad, na zijn meening, zeker stelde.
Nu borst zijn wreek-zugt, met afgrijslijk boos verstoort
Gebaar, na buiten; en hy heeft hem daar vermoort.

Nu vroeg God Cain: waar is Abel uwen Broeder? (der?
Die sprak: ik weet hem niet. Ben ik mijns broeders hoe-
(Als was hy vry) maar God sprak: wat hebt gy gedaan?
De Stem des bloeds van u vermoorde broer komt aan
Mijn ooren opwaarts: dies zijt gy vervloekt op de aarde
Die dat ontschuldig bloet uws broers, dat gy niet spaarde
Verfwoolgen heeft! als gy den Akker bond, zo zal

14 DOODEN DANS; *behelzende*

Ze u haar vermogen niet verschaffen. Over al
Zult ge ongestadig, als een balling vlugtig leven!
Mijn zonde is grooter, als dat zy my kan vergeven,
Of quijt gescholden zijn (sprak Cain) ziet, gy jaagt
My nu uit dit gewest; en mijn geweten knaagt
My; en ik moet my voor u aangesigt verschuilen; (kuilen
En 'k moet een vlugtling zijn: maar in wat bos, wat
Zal ik verzekert zijn? dan 't zal geschieden, wie
My, na verloop van tijd, komt aan te treffen, die (staat
Zal my vermoorden, als die voor de wraakzucht bloot
Wat raat? doe sprak God: neen: maar wie dat Cain doot
staat,

Zo zal die dootslag, door een zeventvoudge wraak,
Gewroken worden. Nu gaf God, op dat die zaak
Bekent wiert, en dat hem niet doot sloeg wie hem vonde,
Tot teeken, iets, waar aan hem ieder kennen konde.

Nu waren spijt, en nijt, en haat, en toorn, en moort,
En wraak, en ongeloof, en wanhoop, ingeboort
In 't mensdom: en gelijk als allerhande zaden
Hun vrugten geven, met hunne eigenschap beladen,
Zo ook dit zondig zaat des menschen, dat gepaart
Is met zijn weerga, en een vrugt geeft na zijn aart,
Volkomen zondig. 't Is 'er erflijk aan gebonden.
Begeerte, en logen, twee hoofzaakkelijke zonden,
Sijn de oorspronk, daar de rest hun afkomst van bequam;
Als bleek in Cain, die die beide, van de slam,
Zijn oudren, tot een erf, was in en by gebleven, (ven.
En daar, met woord, en daad, heeft blijkken van gege-
Begeerte, schoon dat God den man had tot zijn lijf,
En tot gezelschap, toevoegt een eenig wijf,
Bevond zig daar niet wel mee vergenoegd; zy baarde
De geilheid; welkers oog alleen op dartlen staarde:
Dit bleek in Lamech, die van Cain 't vierde lit,
Of zoons zoons klein zoon was, in geilheid zo verhit,
Dat hy de wil verwerp van zig iets in te tomen:

Deze heeft twee wijven tot zijn dartle lust genomen ;
 En ging zijn na-zaat in die dartle geilheit voor. (hoor.
 De leer , met voorgang, krijgt by 't mensdom meest ge-
 Het zaat van Cain nam geduurig toe, in dartlen,
 Het woelen, en zig gauts uit alle bant te ontfpartlen :
 Maar Adam teelde, na dat Cain was gevloon,
 Een andre zoon, in plaats van zijn vermoorde zoon,
 Door Cain afgemaakt ; en noemde hem Seth : en dese
 Teelde ook een zoon, Ænos, of mens genaamt, in weze
 Zeer onderscheiden van het zaat van Cain, dat
 Geen oogmerk, als na zonde, en dartle lusten, had:
 Het had Gods Naam met doen, en zeggen, rechs onthei-
 En daar by, alles wat nog goed geleck, ontveiligt. (ligt ;
 De Gods-vrees, en wie 't goed beoogde, wierd bespot :
 Nograns, 't geflagt van Seth begonde nu, van God,
 En in zijn naan, het quade, en allerley gebreken,
 Te schelden; loon en straf, voor goet en quaat, te preken:
 Dat hulp zo veel als 't kond. Men wierd het goede moe;
 En 't vrugtbre quade zaat nam in den akker toe.
 Het preken gold niet. Men bemoeide zig met weelde,
 Die, buitesporig, niets, als ondeugts-broetfel teelde.
 Die zondige ontugt was in Cairns afkomst meest.
 Maar Seths geflagt is zo onbandig niet geweest:
 Want Ænoch, vijfde stam van Seth, alſchoon hy zonen
 En dogtren teelde, liet geen ondeugt in hem wonen ;
 Maar was Godzalig; en dit bleek aan 't ent, mitsdien
 Dat God hem weg nam, en hy wierd niet meer gezien:
 En 't vierde stam- lit dat uit Ænoch was gesproken,
 Was Noach, negende met Seth, van Adams loten,
 Was vroom, opregt, ja was van leeven, in zijn tijt,
 Als Godlijk; zonder dat in zijn opregtigheit
 Verandering quam. Nu was het reets al in gewoonheit
 Een vrouw te kiezen om haar uitterlyke ſchoonheit :
 En 't ſcheen den dogteren, uit Cairns zaat geteelt,
 Van die bekoorlijkheit niet mis te zijn gedeelt.

16 DOODEN DANS, *behelzende*

Het zaat van Seth, al mee tot dardelheid te fokken
Vervoerd, was ligtlijk door dieschoontens aan te lok-
ken :

Zy namen wijven, om de schoonheid, van 't geslagt
Van Cain: daar uit wierd een teelfel voortgebracht,
Dat zig, hoe langs hoe meer, van God en al het goe-
de,

Verwijderde. Men zag Tirannen, als Gods roede,
Boosaardig heerschen. Al wat quaat was wiert ge-
werkt.

Men sturf daar heen; maar niets van al wiert aange-
merkt.

Men gaf zig over aan een geil ontugtig leven.

Om God, en 't geen Gods eer betrof, wierd niets gege-
ven

Tot endlich God zig zijns lankmoedigheits verdroot,
En velde 't vonnis van een algemeene doot,
Voor al wat leefde; van de minsten tot de meesten:
Niet slegts de menschen, maar ook zelfs het vee, de bee-
sten,

En vleugel-dieren, ja de wormen zelfs daar by.

Nog mens nog beest was van dit doodlijk vonnis vry.

Dog God woud Noach, met zijn wijf; en zijn drie zo-
nen

Met hunne wijven, die barmhertigheid betoonen,
Dat, schoon hy 't mensdom heel en al verdelgen zoud,
Hy hun dog spaaren, en genadig weezen woud.

Ook woud hy 't dier-geslagt niet gantlijk, met hun tel-
gen

Verdelgen; maar een deel behoeden voor 't verdel-
gen;

Als naamlijk: van al 't onrein vee, van elk een paar;

Maar van de vooglen, en het rein gedierte, daar

Van zeven paren van elk soort, die leven zouden.

Hy leerde Noach, dat die daar een Schip toe boude,

(Waar

(Waar toe hy ſchikte zes maal twintig jaaren tijt)
 Drie hondert ellen moest het lang en vijftig wijd,
 En dartig hoog zijn; en verdeeld en afgeſcheiden
 Door drie verzoldringen; een groote deur ter zijden
 In 't midden; boven aan, een venſter van een el:
 Ook kamers voor den menſch: en alles dit moest wel
 Bepekt zijn, over al, van binnen en van buiten;
 En water digt, om al wat nat was uit te ſluiten:
 Op dat van boven, nog van ondren, eenig vogt
 Het zy door ſcheur of naat daar binnen komen mogt:
 Want God verklaarde, dat hy vaſt'lijk voorgenomen
 Had, gants het Aardrijk, door de waatren te overſtroo-
 men;

Op dat het al wat op en boven d' aarde zworf,
 En buiten 't Schip was, door die vloed en 't waater
 ſtorf.

Wat Noach aanging, en die God met hem behouden
 Woud, gaf hy order, dat zy ſpijs en voeder zouden
 In 't Schip verſchaffen, voor hun zelf, en al 't gediert;
 In 't Schip; op dat het daar wel onderhouden wierd.

Wanneer de tijd die God beſtemd had, nu ten ende
 Ging; 't Schip volboud was, en het voedzel voor die
 bende

Van mens en dieren, na behooren binnen boort,
 Ging Noach, met het geen hem God beſtaft had, voort;
 En dreef die dieren, in hun voor-bepaalde paren
 Verdeeld, in 't Schip. Geen konſt nog mocite tot verga-
 ren

Van al die menigte van ſoorten, quam te pas;
 Vermits God zelfs van al het werk beſtierder was,
 Wat God uitdrukkelijk door zijn willen, en gebieden,
 Beſtierd, dat kan, en zal, en moet alzo geſchieden.
 Die al die dieren door zijn wil deed worden, vind
 Geen ſwarigheid, dat hy die na zijn wil, verbint,
 Zig op die tijd en op die plaats by een te voegen

18 DOODEN DANS; *behelzende*

Wanneer, en waar hy wil. Dit moet hem vergenoe-
gen,

Die, door een ydele verbeelding, zwaarigheid
Vind, in dit groot getal van dieren, in die tijd,
In 't Schip te voeren, als Gods order 't zo bepaald heeft.
Het is wanvoeglijk in een mens, die zoo verdwaald
leeft,

Dat hy Gods mogentheid zijn zinnen onderwerpt,
En zijn verstand, op 't geen hem zonder nut is, scherpt.
Als Noach dan, met heel zijn huis, en alle leven,
Dat God een wijkplaats voor de dood, in 't Schip gege-
ven

Had, op Gods order binnen boord was, na hun pligt,
En wenschen, sloot God zelf de deur en 't venster dicht.

Nu was de tijd dat God z'ig woud des boosheids wre-
ken.

Hy deed de Bronnen uit den afgrond open breeken,
En golven braken, met een onweersaanbrekragt;
En zond een regen, die geduurig dag en nacht,
Met kragt op 't aardrijk viel, als wiert ze neer geslaa-
gen:

Dus wiert, van ondren, en van boven, veertig dagen
En nagtten lang, een kragt van water uitgebraakt;
Zo, dat de Bergen daar door zijn bedekt geraakt:
Ja vijftien ellen meer in hoogte als een dier rotfen,
Wiens hoogte voormaals scheen de wolken af te bot-
fen.

Dus bleef dit water drie maal vijftig dagen staan,
Doe was den aard-kloot niet meer als een aard-kloot
aan

Te zien; maar als een zee, die d'aard-kloot gants bedek-
te;

Die d' ondergang, van wat op d' aard zig roerde, strek-
te.

Geen mens, nog dier, kond, op een boom, of berg, de
vlugt

Voor

Voor 't water, helpen. Geen gevleugelte in de lugt
 Kond 't groufaam water, dat met groote veelheid nee-
 der
 Viel, tegenstaan: wat zig omhoog begaf, moest wee-
 der
 Na ondren. Wat de doot schein, voor een kleinen tijd,
 Te ontvlugten, raakte, ook daar het vlugte, 't leeven
 quijt.
 Men kond, op hoogtens, nog in onderaardsche kuilen,
 Geen vlugtplaats vinden, om de nare doot te ontschui-
 len.
 Geen worm was vry: al wat op 't aardrijk leefde, moest
 Van kant, en d' aarde, voor de tweede maal, weer
 woest
 En ledig wezen. God had zulks al lang te voren
 Gedreigt; en, door die hy 't had geopenbaard, doen ho-
 ren:
 Maar 't was vergeefs gedreigt: men agtte 't maar voor
 boert.
 Nu leid hier 't vonnis; en nu wierd het uirgevoert.
 Nu moest het alles zig te barste aan water fwelgen,
 Wat niet in 't water leefde: en niets was voor 't verdel-
 gen
 Beschermt, als Noach, en wat met hem binnens wals
 Was, in zijn Water-flot: de rest was nu om hals.
 Te voren was, nu de een, dan de ander, wel gestorven,
 Maar nu was al wat zig op aard onthield, verdorven,
 Vernield, verwoest, verdelgt, versmoord, en uitgeroot,
 En toegewezen aan een onvermijdbre doot.
 Het overschot, dat God genade heeft willen toonen,
 Dreef op die Dood-vloed, en bestond in agt personen;
 Waar uit God wilde dat den aard-kloot, als voorheen,
 Bevolkt zoud worden. Nu was hunner agten geen,
 Of kond getuigen, aan zijns zaats nakomelingen,
 Van die afgrijfselijke, en niet minder wondre dingen,

Die God gedaan had, wen hy 't zondig vlees van de aard
Verdelgde; en dat hy haar had, uit genaa bewaard.

ô God! als gy ons, door u Predikers, u Tolken,
Dreigt, lant, of itat, of dorp, gehugt, of huis, te ontvolken,
Of andre straf te doen, ay zegen dan dat woort,
Op dat de ziel het, na u welbehagen, hoort!

DOODEN DANS.
SODOM en GOMORRA Brand.

Derde Plaat.

Loth kreygt Gods hand. Schoon Sodom brand

*Laat Vuur en Zwarel'tal verteren,
Wat op en in het Aardryk woont:
Laat d'Aarde't bovenste onder keren,
Zoo God ons zyn genade toont.*

DOODEN DANS.

De Verdelging van

SODOMA en GOMORA;

En *LOTH* met zyn Dogteren in een
BERG-SPELONK.

NA God de wateren des afgronds, en der wolken,
Gekeerd had, als hy al 't gedierte, en alle volken
Des aardrijks, hadden van het aardrijk uitgeroot,
Heeft hy het aardrijk van die wateren weer ontbloot,
En droog gemaakt. Al 't geen met Noach was behou-
den,

Ging uit het Schip: en op dat zy op nieuw zig zouden
Vermenigvuldigen, gaf God, hun hoeder, doe,
Daar zijn bevel, en ook zijn zegen, daar weer toe.
Het voorbeeld van zoo groot een straf, waar alle leven
Door uitgedelgd was, kond, zoo 't schieen, geen af-
schrik geven,

Van weer te zondigen: want Noach, dronken, door
d' Hem onbekende Wijn, zijn Plant-geteel, verloor
Verstand, en schaamte; en leid, het Schaamdeel zon-
der dekzel

In zijne Tent: nu nam dit Cham zig tot verwekzel
(Wijl hy zijns vaders Schaamte ontbloot zag) van een
Spot:

Niet agtende op 't respect zijns vaders, nog op God;
Ja, gaat na buiten, dit, zyn broedren, zyn gezellen,
Ten spot zyns vaders, 't geene hy had gezien, vertellen:
Doch Sem en Japhet, zyn twee broedren, was dit leet;
Waarom zy, aarflings gaande, of ruglings, met een kleet,
Huns vaders schaamte, met eerbiedigheid bedekten,
Met afgewend gezigt: Sulk billik doen verwekten
Huns vaders zegen op hun beide: ja zyn stem

Sprak

Sprak zeegeening voor 't geslagt van Japhet en van Sem,
Syn beide zonen, als hy van de wyn ontwaakte:

Maar Cham, om dat die 't leet zyns Vaders rugtbaar
maakte,

Vervloekte hy; niet alleen maar hem, maar ook zyn zaat.
Wie dat zyns Vaders sinaat verbreid, verliet zyn haat.

Het water had wel een schier algemeen verderven

Gemaakt, maar 't had de zonde en straf niet uit doen
sterven.

De zonde en doot bleef, als een wettig vaders erf.

Dus raakt men, door het quaat, de zonde, tot ver-
derf.

Het kinder-teelen des gevloekte, en die den zegen
Huns Vaders hadden, tot hun waardig loon, ver-
kregen,

Ging weer in swang: daar wiert, van beiderley geslagt,
Van hunne, door de slam, en telgen, voortgebragt,

En alles wyt en breet bevolkt, door vrugtbaar teelen.

Begeerte deed hun nu den Aartkloot samen deelen.

De hoogmoet quam nu ook te voorichyn, en bewoog

De menschen kindren, tot een toorn, ten Heemel-
hoog,

Te bouwen, om hun naam onsterffelyk te maken:

Maar beezig zynde om tot hun oogwit te geraken,

Verstoorde God die trotsen en reets begonnèn daat.

Hy, die den hoogmoet, en de trotsen, tegen staat,

Liet als een wargeest in die Bouwers nederdalen;

Verwarde hun taal, en deed ze in veelerhande talen

Verandren, die tot nu maar eenerhande spraak

Geweest was. Dit nu deed de voorgenomen zaak,

(Wyl d' een, des anders taal, verstond, nog sprak)

veranderen:

En God heeft alle de geslagten van malkandren

Verstrooyt in allerlei gewesten. Nu na dit

Verstrojen, hier, en gints, quam 't negende gelit,

En tiende, die van Sem, de middelste der Sonen
Van Noach hun gellagt berekenden, te wonen
In 't Land van Canaän, zo God hun had geboon.
't Was Abram, Tharabs zoon; met Loth, zyns Broe-
ders Soon:

Want God had Abram aangeport om daarwaarts heene
Te reizen; en hy had hem ook beloofd met eene
Te zegnen; tot een groot en magtig volk te doen
Vermeerdren: en indien, 't zy wie 't mogt zyn, zoo
koen

Wiert, dat hy Abram met vervloekken zoude bejegnen,
Dien woud God vloekken; en in teegendeel, dien
zeegnen,

Die Abram zegnen zoude: ja all het mens-gellagt
Op aarde, dat nu nog zoude worden voortgebracht,
Of reets geteelt was, zoude in Abram, door Gods or-
den,

Gelukkig zyn, en ook in hem gezeegent worden:

En God beloofde 't Land van Canaän, zyn zaat
Te doen bezitten, als hun wettig erf en staat.

Hier sloeg zig Abram dan ter neder, met zyn schapen,
En Rundvee, Harders, en meer andre dienfbre kna-
pen,

Lyfeignen: hy was ryk van zulks; en ook van goud,
En zilver. Hier heeft hy een Offerplaats gebouwd,
Regt tuffen Ai, en Bath-æl, zyn God ter eeren.

Hier woonde hy, predikte en aanbad den naam des Hee-
ren.

Hier rees verschil, vermits de hardren van die twee
Gedurig twifften om de weide voor het vee:

Dan 't schein die Lantstreek niet genoeg was voor hun
beide:

Dies Loth, van Abram, om des vredes wille, scheidde,
Met all de zynnen, en trok verder oostwaart aan;
En koos de vlakten, aan de waterstroom Jordaan,

Syn Vee ten weide; en liet zyn Oom het velt behouden
 Van de eerste Legerstee, op dat zy vreedzaam zouden
 Als vrienden leven; koos zyn woonplaats in de stad
 Van Sodom. Die Stad, en gantsche Landstreek, had
 All wat den mens en 't vee ten lusthof kond verstrekken:
 Doch Abram deed zyn vee, en all de zynen, trekken
 Tot Hebron toe, en woonde in Mamrees eikenwoud;
 En heeft God hier weer een gedenkenis geboud.
 Nu dagt hy hier; na zyn vermaak, in vree te leven;
 Wanneer een vlugteling hem juist berigt quam geven,
 Dat Sodom, daar de zoon zyns broeder woonde (Loth)
 Geplondert was, door 't wel ten stryft gewapent roth
 En strydbaar Krygs-heir van vier Koningen, die, bo-
 ven
 't Verslaan der menschen, in een slag, door yslyk roven,
 De Steden, Sodom, en Gomora, gants ontzet
 Van spys en alles, niet alleen, maar; dat ze ook met
 Sig hadden weg gevoert, zyns Neven goed, met samen
 Syn dienstbaar volk, en Wol-en Runder-vee; met
 namen, (mee
 Self noemde hy Loth ook, voor een deel des roofs en
 Gevanklyk weg gevoert. Sulks deed nu Abram wee:
 Weshalven hy om dien geroofden buit woud vegten.
 Hy wapende dan all zyn dienstbaar volk, zyn knegten,
 Lyf-cignen, in zyn huis en dienst geboren, drie
 Maal hondert en agtien: met deze trok hy die
 Veroveraars by nacht op 't lijf, en hy versloegze,
 Verdelgdeze, en verdreefze; en boven dien, ontjoegse
 Sjns Broeders Soon, niet maar alleen, maar heel de
 buit,
 Van mannen, vrouwen, vee, en goedren, die zy uit
 Die Steden hadden met sig weg gevoert; en voerde
 't Weer alles daar 't van daan gerooft was: ja hy roerde
 De buit niet aan, als bleck, doe Sodom's Koning woud,
 Dat Abram 't goet, en hy de menschen, hebben soud:
 B 5 Sijn

Syn antwoord , met een eed bevestigt , was : o Koning
Van Sodom! 'k wil geen draat , geen schoenriem , tot
beloning

Van mijne daden : 'k wil geen deel des buits : op dat
Gy nimmermeer een stof tot roemen vint , als hat
Gy Abram ryk gemaakt : alleen de blote kosten
Der jongelingen , die 't geroofde volk verlostten ;
Alleen maar 't geen , door haar , in dezen dienst verteert
Is , eis ik : maar het volk , dat zig met my geweert
Heeft , in de vijand hun geroofde buit te ontjagen ,
Als 't volk van Aner , en van Escol , mijn behagen
Is , dat , van 't geen door haar de vijand is ontjaagt ,
Dat elk behoorlijk daar een deel van met zig draagt ,
Dat ze ongetwijffelt sig tot billik loon beloofden.

Die woorden wisling , en herstelling van 't herroofde ,
Geschiede in 't Konings-dal ; daar Melchizedech broot
En Wyn voor 't volk bragt , dat , met Abram , nu de
noot

Des volks gered had , om 't met voëdzal te verquikken :
Die had daar 't hart toe , en hy kond het hun beschikken.
Syn Koninkryk , het ryk van Salem , was niet door
De vyand aangedaan , als Sodom 't al verloor.

Hy zegende Abram , en hy roemde God , die 't leven ,
En roof , des vyants , had in Abrams hant gegeven.
Aan dien gaf Abram tiende ; en , zo 't namyn geloof
Geschied is , was het doe alleen maar van dien roof ,
Die Abram had bestaan de vyanden te ontroven.

Dog myn geloof verplicht geen ander tot geloven :

Na dit geschiedde sprak God Abram in gezigt ;
En heeft hem , van het geen geschieden zoud , berigt
Gegeven ; naamlyk : dat hy vrugtbaar zyn , en teelen
Soud , en nu Abraham , een vader zyn van velen :
Herhaalde ook , dat zyn zaat zoud al besitten , wat
Tien volkren , van 't Egiptisch water , tot de Phrat
Bezaten : dat men zyn geslagt , als vreemdelingen ,

Zoud

Zoud ondertuffen tot een slaaffchen arbeid dwingen,
 Vier hondert jaren, in een ander vreemt gewest,
 Dat haar niet toequam; dog, dat hy haar op het leff
 Zoud redden; dat zy, met veel fchatten, wel te vreden
 Vertrekken zouden uit dat Land der dienstbaarheeden,
 In deze landen, daar nu Abram was; dat hy
 Ze hun alle tien zoud, na die dienst van flaverny,
 Veel eeuwen lang doen, van geflagten tot geflagten,
 Bezitten; dat hy ze hun zoud geeven door zijn kragten:
 Ja, dat zijn zaad in zulk een veelheid zoud bestaan,
 Dat alzo ligtelijk de Starren, die men aan
 Den Hemel ziet, en 't zant dat aan de Zee gevonden
 Wort, telbaar zijn zoud, als zijn zaad: nogtans begonden
 Daar Abram en zijn wijf al twijfel aan te slaan;
 Dog zijn daar na, wen God het had bestemt, voldaan.
 Hy was Gods lieveling, en was in groote waarde
 By God; en 't bleek, wijl God zig zelf aan hem verklaarde,
 Zijn Schild, en grooten loon te zijn: ja God verbond
 Zig, door zijn woord, aan hem, 't zy waar hy hem dan
 vont:

Maar God begeerde, om zekre hem zelf bekende reden,
 Dat al wat manlijk in zijn huis was, zoud befneeden,
 Dat is, de voor-huit van het man-lit afgefneen
 Zijn; hy, zijn huisgezin, en alles in 't gemeen
 Wat manlijk mens was, in zijn huisgezin geboren,
 Of daar in aangekoft, nu, namaals, of te voren:
 Dat yder zoontjen, als het de agtste dag belceft
 Had, door den na-zaat ook befneen moest zijn: dit heeft
 Nu Vader Abraham op een dag nagekomen;
 Die zelve, doe 't hem God gebood; en afgenomen
 De voor-huit Ifinaëls, zijns zoons, uit Hagars lijf
 Voor heen geboren (niet uit Sara, die zijn wijf
 Was, en onvrugtbaar, tot God haar bequaam tot baren
 Deed worden, nu, wanneer ze al tienmaal negen jaren
 Geleeft had) even zo befneed hy ook al wat
 Hy manlijk onder zijn gebied had; 't zy dan dat Hy

Hy ze had gekoft, of dat zy waren afgesproten
 Van zijne dienaars; hy was zelf niet uitgeslooten,
 Alſchoon hy negentig en negen jaren in
 De werelt was geweest; als hy zijn huisgezin
 Befneden had, beſneed hy ook zig zelf: God woude,
 Dat die beſnydenis hun tot een teken zoude
 Verſtrekken, van 't Verbond, dat hy met Abraham
 Gemaakt had; en het welk maar daar op neder quam,
 Dat hy, en zijn geſlagt, in al hun doen en handlen,
 Opregt en vroom ſijn, en voor God godvrugtig wandlen
 En leven zoude; hem, voor hunnen God en Heer
 Altijd erkennen; en bchalven hem, niets meer: (nen,
 Zulks doende, woud hy ze als een goeden God bejeeg-
 En Abraham, en al zijn nazaat, vol op zeegnen:
 Dog wie dit Teeken van 't gemaakt Verbond niet had,
 Woud God, als die 't verbrak, niet agte, en overtrad,
 Vernietigt hebben, en verdelgt uit zijne lieden:
 Dit Teken dan, moest, als een wet zijn, en geſchieden.
 Hem, Abraham, wierd nu uit Sara, binnen 't jaar,
 Een zoon beloofd, alſchoon 't haar nu al niet meer naar
 Der vrouwen wijs ging. Nu wout God ook andre ſaken,
 Als die geſeid zijn, aan zijn lievling kundig maken:
 God wift hy had het zelf beſtemd, dat zijn geſlagt
 Ontſaglyk worden zoud in meenigte, en in magt;
 En dat hy, aan al die in zijnen volke woonden,
 Bevelen zoude, dat zy zig Godvrugtig toonden,
 Om niet onwaard te zijn dat God zijn woorden na
 Quam: 't was, dat God nu had beſlooten, Sodoma,
 Gomorra, Seboim, en al wat daar ontrent was,
 Gants uit te roden: als dit Abraham bekennt was
 Gemaakt, gedagt God ook aan Loth, zijn lievlings neef,
 Op dat die ook niet in 't verderf van Sodom bleef,
 En omquam: dies heeft God twee boden afgezonden
 Na Sodom, daar zy Loth ontrent den Ingang vonden,
 Die, met beleeftheid, uit een herbergſaam gemoet,
Haar

Haar tegen ging, en bad hun vriendlijk, dog voor goet
 Te keuren, in zijn huis, als vrienden, te vernagten,
 En by hun voeten wies: dog, als zo't scheen, zy tragten
 Op straat te blyven, drong 'er Loth met kragt op aan;
 Waar door zy met hem, in zijn huis, zijn ingegaan,
 En aten met hem, van het geen hy deed bereiden:
 En eer zijn gasten zig tot slapen neder leiden,
 Was 't volk van Sodom, van al-om by een gerot,
 En hadden, op 't gerugt dier gasten, 't huis van Lot
 Omringt; en, volgens hun vervloekte raats-besluiten,
 Was 't roepen: geeft ons hier die Jongelingen buiten
 Den huize, op dat men daar zijn lust na wil mee bluft!
 Maar Loth sprak: broeders, laat dien gruwel! boet u lust
 Met Maagden liever! 'k wil u liever buiten zenden
 Mijn beide dogtren, die nog nooit geen man bekendt.
 Maar dit verdoemd, vervloekt, en godloos boos gespuis
 Drong aan op Loth, die, met geflooten deur, voor 't huis,
 Voor zijne gasten bad. Men woud de deur opbreken.
 Men dreigde, zig, aan hem, een vreemdeling, te wreken,
 Om dat hy weigrig was: dog zijne gasten dat
 Voorziende, trokken hem in huis, en sloten pad
 Des ingangs; en hun wierd een blindheid opgezonden;
 Zo dat zy zогten, maar de deur nog Loth niet vonden.
 De gasten spraaken nu tot Loth: indien de Stad
 Een schoon-zoon, of een die u eigen is, bevat,
 Of zoons, of dogtren, voer die elders eer zy sterven:
 Want God zal Sodoma en al haar volk, verderven.
 Aanstonds ging Loth en bragt dit vreeslyk nieuws in 't
 oor

Der geener, die hy tot zijn schoon-zoons reets te voor
 Verkoren had; maar die quam't als iets mals te voren:
 't Scheen hun belachlyk; en dies was 't voor Loth ver-
 Gewaarschout, en hun raad gegeven tot vertrek. (Ioren
 Zy dagten, Loth, of die 't hem had gezeid, was gek.
 Wanneer den dageraad nu endlyk aanbrak, zeiden

Loths

Loths gaffen : haalt u! maakt u ftrak van hier te fcheiden
 Met alle de uwen! trek ten Stad uit, eer gy met
 De Stad verdelgt word : want haar eind-uur is gezet.
 Maar, als zy zagen , dat Loth nog vertocfde , namen
 Zy Loth , zijn dogtren, en zijn wijf, hun vier te famen
 By hunne handen , en zy voerden hun van daar ,
 Ten Stad uit ; waarfchuwden hun alle met malkaar ,
 Niet om te zien , nog in de vlakke ftit te houden ;
 Maar op 't gebergte , daar fy feker wesen fouden.
 Dog Loth, vol angst , en Schrik , vreesde , op 't ge-
 bergte niet

In fekerheid te fyn ; verkreeg , dat men hem liet
 In Soar vlugten ; en de Zon was reets gerefen ,
 Doe Loth daar in quam. Nu dan moeit het einde wesen
 Des God vergeten volks. Nu quam de ftrengte straf.
 God regende met vuur , en fwavel op haar af ;
 En keerde Sodom en Gomorra , met hun lander ,
 En volkren, om. Schoon vuur en fwavel, tot verbranden
 Genoeg was, heeft God heel die Lantftrcek omgekeert;
 Het bovenfte onder ; fchoon door fwavelvuur verteert.
 Doe Abraham , ter plaats daar God met hem gefproken
 Had, 's morgens heen ging, fag hy 't feer afgryfelyk roken,
 Als hy 't geligt had na Gomorra toegewend ,
 En Sodom ; en hy fag het teken van hun end.

Loth was , tot Soar , het gevaar nu met de vrouwen
 Ontkomen; dog hy dorft fig daar nog niet vertrouwen:
 Hy trok 'er uit , en klom 't gebergte op , daar hy in
 Een hol verblyfplaats nam , met al zyn huysgezin ;
 Zyn Dogtren maar, en hy:zyn Vrouw had onderwegcn
 Te rug gefien ; en om dat zulks nu regtdraats tegen
 't Verbod ftreed , bleef zy , daar zy omzag, als een fteen
 In zout verandert , ftaan ; en d' andren gingen heen.
 Loths dogtren , menende all het mensdom nu te gader
 Verdelgt , en weg te zyn , befloten , door haar vader,
 Weer nieuwe menffen aan te teelen ; en hun bryn

Verzon

Verzon veldocning, door hun vader ryklyk wyn
In 't lyf te praten; waar door zy dan beide, hun lufften
Die maar bestonden in beswangert worden, blusten.
Dog Loth beschonken door de lekkre wijn, wist niet
Waar zy op doelden, nog van 't geen 'er was geschiet.
Uit alles wat tot nu geschiet is, is gebleken,
Dat God, wanneer hy zig wil over 't mensdom wree-
ken,
De zynen, door een zagte en goedertieren aart,
Uit vloed en vlammen red, en uit genaau bewaart.
Geen vyands moortgeweer, nog vuur, nog water, dee-
ren
Gods vrinden, als hy 't quaad wil af en van haar keeren.
Ja ook de vrinden van sijn vrinden: 't blijkt; wijl God
Beschermt heeft Noags huis, en Abraham, en Loth.
Afgrijslijk is 't, wen God een Land en Volk verdel-
gen
Wil, als hy alles doet door vuur en aard verfwelgen.
Ten tijde Noachs heeft God alles uitgerood,
En, door het water, toegeëigent aan de dood:
Maar hier door swavel-vuur, en alles 't bovenste onder
Te keeren. Heeden schrikt men voor een fellen don-
der:
Maar, zo 'er niets, als vuur en swavel, neder viel,
In plaats van regen, hoe zoud sulks des menschen ziel
Ontstellen! so dan, in die vuur- en swavel-regen,
Als alles brandde, de aard sig aanvang te beweegen;
Gelijk een holle zee, en spleet gebergte en dal
Onpeilbaar diep, en wurp het gants gewest, en al
Wat leefde, in duifenden onmeetbre dieppe kolk-
ken,
Het bovenste onder, als geschiede aan dese volkken,
En 't gants gewest dat sy bewoonden, wat een schrik,
En doods-angst, soud den mens, op ider ogenblik
Van so afgrijslijk een aanschouwen met sijn oogen,
Bevan-

Bevangen! moetende 't onlesbaar vuur gedogen,
 Dat onvermydlijk als een regen, op hen aan
 Ter neer valt! so is 't met dat volk aldaar gegaan.

ô God! behoed ons voor het sondig siels-verder-
 ven!

Wy moeten sterven; maar doet ons dog so niet ster-
 ven!

En, so gy ons ten straf des doods verwijft, met pijn.
 Zo laat dog, dood, nog pijn, voor ons niet eeuwig sijn!

DOODEN DANS
Van PHARAO, met zyn HEYR.

Vierde Plan.

De Egiptenaar smooit Gods volk reystvoort.

Als God de synen wil bewaren,
En vryen hen van last en Moord,
Hy voertse midden door de baren,
Daar hy hun vyand in versmoord.

DOODEN DANS.

Verbeeldende

PHARAO met zyn HEYR

In 't RODE MEER.

ALS God nu Sodoma, en d' omgeleeg'ne Landen,
En Steden, met hun volk, en vec, had doen ver-
branden,

Door Hemels vuur, en heel en al tot as verteert,
En 't gants gewest, met gront en grontvest, omgekeert,
Is Abraham van daar vertrokken, met zyn woning;
En koos nu, tuffen Sur en Kades, daar de Koning
Van Gerar heerste, zyn verblyf-plaats: in zyn Lant
Heeft hy zig doenmaals, als een vremdling, neergeplant:
Maar, wyl hy Sara voor een schone vrouw erkende,
Was hy bevrees, om, door haar schoonheid, in elende
Te raken; of wel ligt vermoort te worden: ziet,
Om deze reden, als hy 's vaders huys verliet,
En Ur, in 't Landschap der Chaldecërs, zo begeerde
Hy, dat zyn vrouw, 'tzy waar men naderhant ver-
keerde,

Hem broeder, en hy haar zyn zuster, noemen zou;
Om, door die namen, niet voor egtte man en vrou
Bekent te zyn; met zulks was Sara doe te vreden:
Maar Abimælech deed nu Sara, om die reden,
Maar aanstonds halen, als zyn eigen; sonder schroom
Of vrees; maar God sprak tot de Koning, in een droom;
Hem seggende, dat sy een man ten egten bed had;
En dat hy daarom hem 't gebruik des vrouws belet had;
Ja dreigde hem, so hy haar den man niet weder gaf,
De synnen, en hem self, de wisse doot tot straf.
Des morgens vroeg na, deed de Koning, door syn lieden
Strak

PHARAO met zyn Heyr in 't Roode Meer. 35

Strak Abraham, in zyn palleis, voor hem ontbieden :
Bekeef hem hevig ; ja beugte hem van bedrog ;
En eifchte reden van die naam-verwifling : dog
De Aarts Vader feid ; dat fy geen dogter van zyn moeder,
Maar van zyn vader, en dieshalven hy haar broeder,
En fy zyn fufter was : verhaalde ook alle ding
Gelyk gefeit is, om die naam-verwifeling
Verschoonbaar te doen zyn : en voegde 'er by, te vrefen,
Dat mooglyk, waar hy quam, geen vreefe Gods mogt
weefen.

Doe gaf de Koning hem zyn Sara weder mee ;
En, tot een focngefchenk, veel Wol-en Runder-vee,
En knegts en maagden. En, om vorder gonft te tonen
Schonk hy hem, door geheel zyn Koninkryk, vry wonen ;
En weiden. diergelyk was voormaal, in 't gebied
Van Pharao, hem, in Egiptenlant, gefchiet.

Maar, als nu Abraham volkomen hondert jaren
Bereikt had, dede God zyn huisvrouw Sara baren.
Een zoon, die Jitfchak, door zyn vader, wiert genaamt,
En aan den agtften dag befheden, zo 't betaamt,
Als God geboden had. Nu kond men, zonder ergen
Des volks, niet meer de naam van egtgenoot verbergen.

Als Jitfchak van de borft gefpeent was, en men rechs
Voor lang bespeurt had, dat de zoon van Hagar fteets
Een spotter, dartel, en moetwillig was van leven,
Heeft Sara tegen hem, en Hagar, opgegeven ;
En fprak tot Abraham : verdryf de dienftmaagt, met
Haar zoon ! want Ismaël, die niet van 't egte bet
Is, zal met myn zoon, met myn Jitfchak, nimmer er-
ven.

Dit trof de Aarts-vader in de ziel. Zyn zoon te derven ?
Was zo niet lyk lyk. Maar God ried hem Saras zin
Hier in te volgen ; en verklaarde hem, dat men, in
De zoon van Sara zyn geflagt en zaat zoud noemen.
Uit Ismaël, wyl die zig kond zyn vaders roemen,

Woud God ook Koningen doen spruiten; en zyn flam
 Ten volke maken. Hier door vond zig Abraham
 Bewogen: voerde al strak des morgens vroeg, die beide,
 Ten huize uit, daar hy, als voor eewig, van hen scheide.
 t Valt swaar, te scheiden van zyn welbeminde krooff:
 Maar, die zig na Gods wil kan schikken, is getrooff.

Nu quam het leger-hooff van Abimelech, en, de
 Vorst Abimelech zelf, tot Abraham: hier wende
 Men voor; wyl Abraham, in alles wat hy deed,
 God met hem had, dat hy nu, met een dierbren eed,
 By God, zoud sweeren, hem, zyn kindren, nog
 kints-kindren,

't Zy hoe 't mogt wezen, niet te schaden, nog te hindren,
 Maar doen barmhartigheid. Die eisch quam uit de zaak:
 Hy had zyn wyf geërooff; nu vreesde hy voor de wraak.
 Den eed geschiede: mits de Koning na moest komen,
 Een put, hem van het volk des Konings afgenomen,
 Aan Abraham, die ze had doen graven, af te staan,
 En wederom te doen geworden: dit ging aan.
 Men stelde wederzyts elkanderen te vreedn;
 En gaf 't verbont, na zaaks vereis, zyn volle leden.

Na dezen heeft God weer aan Abraham geboon,
 Syn Jitschak, de eenige egt-en wel-geboren zoon
 Van Sara, daar zyn groot geslagt, in al zyn telgen,
 Van af moest spruiten, tot een offer te verdelgen,
 Door vuur en vlammen. Schoon dit openbaarlyk sleet
 Met Gods belofte, zo was hy nogtans gereet,
 Na Gods bevel, zyn zoon, ten offer, te verbranden:
 God, die gehoorzaamheid, in plaats van offerhande
 Begeert, vernoegde zig met zyn gehoorzaamheid;
 En heeft hem, weer op nieuw, zyn zegen toegeseid.
 Hier na quam imant, tot hem afgeschikt, vertonen,
 Dat Milca, de egtgenoot zyn broeders Nahor, zonen,
 Een dubbelt viergetal gebaart had. Nu had Loth
 Ook, uit zyn dogtren, als hy, door de wyn bedot

Was; Moab aangeteelt, de Stam der Moabiten;
 En Ammi, Hooftitum van de menigte Ammoniten:
 Zo dat nu Tharab, die hun Hooft-stam was, voor uit
 Te sterven, zeker was, door menig telg en spruit.

Als Sara hondert en nog driemaal negen jaren
 Geleeft had, sturfte; en is begraven door de haren,
 In Hebron; daar haar man haar in het dubbelt graf
 Van Ephron leide; dat hy van hem koft, en gaf
 'Er veertien mark, een onc, twee drachme, en veertig
 granen,

In zilver voor; en heeft haar doot beklagt met tranen.

Wanneer nu Jitschak tweemaal-twintig jaren out
 Was, is hy, na de wil zyns vaders, ook getrouwt;
 En nam Rebecca, die door Berhuël geteelt was,
 (Zyns moeders broeders zoon) een maagt, die wel
 bedeeft was

Van schoonheid, tot zyn wyf. Zyn vader, Abraham,
 Alfchoon nu al zo oud en hoog in jaren, nam

Nog Keturaten wyve; en deze vrugtbre, baarde

Zes zonen: dog, wyl hy het erf voor Jitschak spaarde,

Koft hy die kindren uit; en deed hun, oostwaart aan,

Van Jitschak trekken; daar zy ook zyn heen gegaan.

Hy zelf, sturf, 's levens zat, en out genoeg van dagen;

En wierd in Hebron, by zyn vrouw, ter aard gedragen.

Nu heeft God Jitschak heel den zegen toegezeft,

Die zynen vader, en zyn zaat, was opgelegd.

Rebecca baarde hem ook twee zonen, by malkander

Gedragen: Jacob was de jongste; die den ander

Het eerstgeboorte-regt afkoft, met weinig spys.

Zo agt men 't hoogste goed somtyts het laagst van prys.

De vader, Jitschak, leefde, en deed, na Gods begeren;

Weshalven God, zyn volk en vee zo deed vermeerren,

Dat Abimsleech, die der Philisteenen Vorst

Was, om zyn menigte, en zyn maagt, hem niet meer
 dorft

Vertrouwen, zo na by hem, in zyn ryk, te laten
Bewortlen, want dat dagt hem vreeslyk voor syn Staten:
Dies zeyd hy: gy zyt ons te magtig in getall:

Vertrekt van ons. 't Geschiede, en Jitschak ging in 't
dal (harder

Van Gerar wonen; daar nu d'een, dan d'andre
Dies Lants, hem 't water weer berwifte; dies hy varder
Vertrok, tot Berzaba; daar God hem, in die nacht
Verscheen; en hem beloofde, uitmuntend in geslagt
Te zullen maken; en beval hem, niet te vrezen.
Ik ben uws vader God; ik wil steeds met u wezen,
En wil u zegg'nen om uws vaders wil, myn knecht,
Was 't Heilig Woord, dat God hem daar heeft toegezegd:
Hierom nu boude hy daar een Altaar, God ter eeren:
Aanbad, en predikte nu van, den naam des Heeren.

Nu quam de Koning, met zyn vrint, en 't Heyr-
hoofd, by

De zoon van Abraham; die sprak: wat wilt gy, gy
Die my verdreven hebt? de Koning sprak: wy merken,
En zien, dat God met u is, en met all uw werken:
Nu, gy gezegende des Heeren! maakt verbond
Met ons: bekragtigt met een eed dat, schoon gy kond,
Ge ons noit beschad'gen zult! wy hebben u, met vrede,
Vertrekken laten: laat ons nu elkaar met eede
Verzeekten voor de Vrees! 't geschiedde in 't openbaar:
En Abimelech trok weer, vergenoegt, van daar.

Als Jitschak out, en blind was, en te bed gelegen,
Kreeg Jacob, door een list zyns moeders, vaders seggen,
Als eerstgeboorne; en trok, uit vrees voor Esaus hant,
Na moeders broeder, uit het Philistenen-lant.
Rebecca ried haat zoon daar toe, uit vrees voor quader;
En hy verkreeg doe, met bewustheid van zyn vader,
Op nieuw den zegen; met een zegenwens, dat God
Den zegen Abrahams, en die belofkens, tot
Op Jacob, en zyn zaat, genadig uit woud breiden:

En

PHARAO met zyn Heyr in 't Roode Meer. 39

En hy beval hem, eer zy van malkandren scheidden,
Een van de dochteren van Laban tot zyn vrouw
Te nemen; en voor al, te blyven God getrouw.

Nu trok dan Jácob na zyn oom, in Haran: troude
Zyn beide nigten, schoon hy maar de jongste woude,
Voor zeven jaren dienst, tot loon genietten; dog,
Men bragt hem Lea toe, voor Rachel, door bedrog:
Maar, overmits die zaak niet rijns was, wierd hem,
neven

Die hy beflapen had, nu Rachel ook gegeven;
Daar 'te eigentlyk hem om te doen was: van hun twee,
Wierd Rachel ook het meest bemint: maar God nu,
dee

De zaken vaardig, na zyn willekeur, veranderen:
Want hy deed Lea, in vier malen, d'een na d'andren,
Vier zonen baren, door viermaal beswangering;
En nog twee namaals, na dat Bilha, zonderling
Uit spyt, door Rachel, was ten bywyve opgedrongen,
Aan Jacob; daar hy dan, door deze buitensprongen,
Twee zoons heeft uit geteelt: en na ook Leas nyt,
Haar dienstmaagt Silpa hem ten bywyf gaf, uit spyt
Waar mede hy 't zelve, als rechs te voor met Bilha,
speelde,

Ja ook twee zonen, Gad, en Asscher, uit haar teelde:
Dog Dan, en Naphthali, uit Bilha. Simeon,
En Ruben, Jisafchar, en Levi, Zebulon,
En Juda, zes zoons, zyn uit Lea voortgekomen,
Met Dina, zuster van die zes: maar dien zeer vromen
En kuiffchen Joseph, na God Rachel had verhoort,
Quam endlyk, na die elf, als de eerste uit Rachel, voort:
En zy verschafte hem, op het laaft, nog eenen broeder;
Dats Benjamin: maar zyn geboorte deed zyn moeder
Het leven ruilen voor de doot. Nu onderwyl
Had God, aan Jacob, al de zegen, en al 't hyl,
Dat hy aan Iitschak, en aan Abraham, toezeide,
Hem

Hem mede toegezeit; niet eenmaal, maar verscheide
 Ja menigmaalen: en hy trok uit Haran, van
 Zijn schoonvaar Laban, als een rijk en magtigman;
 Van kindren, maagden, knechts, en vee, vol op ge-
 zegent;

En zulks was Laban, maar om Jacob, ook bejegent.

Met heel dit magtig en gezegent huisgesin,
 Trok Jacob in het Land van Canaän; waar in
 Hy weidlant koste, van de kindren Hemors, vader
 Van Sichem, Landvorst van die streck, waar se alle-
 gader

Zig neder setten. Waar zig Jacob neder sloeg,
 Wierd sleetse een Autaar, dat de naam des Heren droeg,
 Tot Gods eer, opgerecht: daar predikte hy, en leerde
 Van God, die hem de naam van Israëel vereerde
 Niet lang te voren. Hier nu ging te dezer tijt
 Zijn dochter, Dina, los, en uit nieuws-gierighijt,
 (Het vrouw-volk eigen) om de dogtren van dien Lande
 Te zien: maar Sichem zag haar niet zo haast, of brande
 Door lust ontsteecken, na haar schoonheid. Ongevraagd
 Nam hy ze tot zig; schond ze; en heeft de maagt ont-
 maagt:

Hy sprak 'er vrindlyk mee; beminde ze; en zyn sinnen
 Vermogtent, om haar als zyn weerga te beminnen:
 Dies bad hy Hemor, dat die egtlyk, door de trou,
 Die jonge schoonheid hem ten wyf beschikken wou.
 Zyn vader, die hem hier zyn liefde in wou betonen,
 Ging uit, by Israëel, en alle zyne zonen,
 En bad om Dina voor zyn zoon ten egtgenoot:
 Maar 't antwoord was, als was die onêr veel te groot,
 Een onbesneedenen een dogter des besneeden
 Ten wyf te geven: dog, men was 'er mee te vreden,
 Indien de Vorst, en all wat manlyk onder hem
 Behoorde, wierd besneen; zo ja, zo gaf men stem,
 De dogter Israëls aan Sichem uit te huuwen:

Als

PHARAO met zyn Heir in 't Roodde Meer. 41

Als ook, dat niemand zoud, van wederzyden, schuwwen,
Zig, de een aan de ander te verbinden, door een egt.
Hier op tot ja, van Hemor, zoons, en volk, gezegt;
En alles wiert besneen wat manlyk was der zynnen:
Maar, op den darden dag, wanneer dier mannen pynen
Op 't hevigt waren, die men, door 't besnyden, had
Doe trokken Simeon, en Levi, in de Stad,
Alwaar zy alle de Besneednen, met hun swaarden
Verdelgden; zonder dat hun wreekzugt inant spaarde.
Doe plonderden zy heel de Stat; en namen, 't vee,
Zo Schapen, Runderen, als Ezels, alles mee;
Ja all de vrouwen, en hun kindren, spyt hun klagen,
Hoe zeer 't ook Israël, hun vader, mogt mishagen.
Men trok nu hier van daan na Bèthèl; en hy nam
De weg na Hebron; daar hy endlyk weder quam
By zynen vader; die, na hondert tagtig jaren
Geleeft te hebben, ook is in het graf gevaren.

Nu sloeg zig Israël, met heel zyn Huisgezin,
Ter neder, op die plaats, en in dat lant waar in
Zyn vaders vader, en zyn vader, 't lant bewoonden
Als vreindelingen; daar 't zig, voor haar, wel vertoonde
De lieffte zoon, van all de zoons van Israël,
Was Ioseph; en dit haarde in de and'ren veel gequel.
Hy had die faut, dat hy zyn broed'ren staag beklagde,
By zynen vader: dies hy de andren zeer mishaagde.
Daar by voorzag men, 'uit zyn dromen, staag iets groots
Waarom zy 't vonnis, des afgrijffelykken doots
Huns broeders, velden. Hy wiert in een kuil gesnee-

ten,
Als hem zyn vader na haar afzond, om te weten,
Uit hem, hoe 't met het vee, en met zyn broedren
stond.

Nu quam een bende van 't volk Ismaëls: men vond
Geraden, Ioseph te verkopen aan die bende,
Die 't met hun koopmanschap; na 't lant Egypten wende
Men

Men deed zo, en men heeft hem aan dit volk verkogt;
 Dat hem dan met hun voerde, en in Egipten brogt,
 En daar, aan Potiphar, hofmeester van den Koning,
 Al weer verkogt. Het zaat van Iacob, tot verschoning
 Van hunne boosheid, maakte hun vader, schijnbaar,
 wijs;

Als was zyn Ioseph, door een wilt gedierte, op rijs
 Verflonden. Hoe moest dit dien ouden man verdrieten!
 Zijn vreugd was weg. Hy kond geen troost hier in ge-
 nieten.

Terwijl was Ioseph, in het huis van Potiphar,
 Een zegen. Hy muntte uit, gelijk een heldre star
 Aan 't Heemels blaauw gewelf, ver boven de andre
 slaven

Zijns heeren: en hem wierd, om zijn byzondere gaven,
 En Gods-vrees, alles wat zyns Heeren was, betrouwt,
 En aanbevolen; huis en vrouwen, slaven, gout,
 En schatten; niets was zyn gezag en magt ontogen.
 Nu sloeg zyns Heeren wijf onkuifische en dartele oogen
 Op hem, en eifchte hem tot voldoening van haar lust:
 Dg Ioseph heeft haar geile onkuisheid niet gebluft:
 Hy weigerde de gonst zijns Heeren dus te loonen;
 En zig, door zondigen, Gods gonst onwaart te tonen.
 Dit geile schotbeest, ziende haar aanslag dus gemist,
 Bedagt een andre, en 't was, om zig nu, door een list,
 By haar verzonnen, van zyn wygertaal te wreeken.
 De wraaklust zal 't zeer zelde aan snode list ontbreken.
 Zy klaagde haar egtgemaal; dat Ioseph, dien hebreer,
 Door hem ten huys-voogt hoog verheeven, hem zyn
 eer,

En haar haar lighaam, door onkuisheid, woud ver-
 kragten. ten;

Die list gelukte haar, en haar man verhoorde haar klag-
 Zo, dat hy Ioseph, hoe onschuldig, en hoe kuys,
 't Onkuifische swyn ter liefde, in 't snoot gevangenhuis
 Van

Van Pharao, alwaar dien Koning zyn gevangen
 Ter straf bewaarde, vast doen zetten: dog de gangen
 Van Gods beminden, heeft God altyt regt befliert.
 De Heer was met hem. Hy, alſchoon gevangen,
 wiert,

Van 's Konings amptman der gevangenis, gehouden
 Als kerker-meester, dien hy 't alles toevertroude
 Wat zyn gevangens en gevangnis aanging. Hier
 Leid Ioseph dromen uit, zo, dat, na Gods befliert,
 Des Konings ſchenker, en zyn bakker, net geſchiede,
 't Geen Ioseph hun, uit hunne dromen, voorbediede.
 Zo wiert de ſchenker weer geſchikt om 's Konings kop
 Vol wyn te ſchenken; en de bakker kreeg de ſtrop.

Nu droomde Pharao (maar, na twee volle jaren)
 Dat zeven lyvige en vollwaare koren-aren,
 Uit eenen halm gegroeit, verſlonden wierden, door
 Weer andre zeven, ſchraal, verſengt, en dor en zoor:
 Dog voor die droom, ſcheen hy een andre droom te
 dromen,

Van zeven koejen, dien hy uit de nyl zag komen,
 Zeer ſchoon van aanſien, vet, en tierig; en hy zag
 Nog zeven maagren, uit het water, voor den dag
 En opwaarts komen, die dat vette vee verſlonden.
 Tot deze dromen wierd geen enig mens gevonden,
 In gants Egypten, die kond ramen watter in
 Verborgen lag. Nu quam den Schenker in den zin,
 Dat Ioseph, zyn droom, en des Bakkers droom uitleide;
 't Welk hy den Koning, zo als 't was gevallen, zeide.
 Strak deed de Koning hem uit zyn gevangenis
 Te voorſchijn brengen; deed hem ſcheeren; fray en
 fris

Gezuiverd, met een kleet verçieren; en vertelde
 Doe hem zyn dromen: waar uit Ioseph aanſtons mel-
 de,

Dat zeven jaren, vol van overvloed, zeer na

Genaakten: maar, dat daar weer zeven andren, dra
Op zouden volgen, vol van dierte, en honger-dagen,
Die 't gantsche lant, en wat daar in is, zouden plagen.

God (zeid hy) meld mijn Heer de Koning zijn be-
sluit:

Hy zie derhalven na een wijzen land-voogt uit,
Bequaam, om de overvloed der zeven ryken jaren,
In 's Konings schauren, na behoren te vergaren,
En op te leggen dat hy daar met ernst na staa;
Op dat het volk niet in die honger tijd, verga.
Doe sprak de Koning: gy, door wie 't ons God doet
weren,

Zult Onder-Koning van mijn landen zijn, en heeten.
Ik ben de Koning. Ik ben Pharao. All 't geen
Ik wil, verstrekt het rijk en 't volk een wer. Niet een
Van al mijn volkren, zal de moer of daat gebruiken,
Om zig u last en wil te ontrekken, of te ontduiken,
Heerst over alles en elk een behalven my.

Volvoert gy zelf, door al mijn magige heerschappy,
Dat zelf daar gy mijn raaf een man toe uit te keuren.
Nu gaf de Vorst hem, op dat elk zijn wil zoud speuren,
Zijns rijks-ting, en een kleed van witte zijde; en, als
Een Vorst, een gouden snoer, een keten om zyn hals.
Met deze teek'nen van ontzag, deed hy een ieder,
Door uitroep, weten, deze een vader en gebieder
Des Lands en volks te zijn. Nu, in die volle tyd
Van overvloed, en weelde, heeft Joseph zyne vlijt
Betoont, in over al het koorn voor gelt te kopen,
En in te zaamen, met onzegbre veelte en hopen,
Gedurende all die tyt van zeven jaren: maar,
Doe de andre zeven, vol gebrek, nu volgden, waar
In 't voedsel, voor het volk en vee, ontbrakten leven
Doe quam 't Egiptisch volk, en bad, hun graan te
geven

Voor gelt, tot al hun gelt voor granen was verkogt;
Waar

PHARAO met zyn Heir in 't Roode Meer 45

Waar door all 't gelt van gants Egipten, wiert gebrogt
In 's Konings huis; en als men nu geen gelt meer vonde,
Wierd land en vee verkoft voor granen: en men konde
Nu niets meer vinden te verkopen tot geryf,
Om spijs te krijgen; dies verkoft men ook het lyf
Men gaf zig over, tot volkomene lyf-ygen,
Om voediël, tot het uitgehongert lyf, te krijgen
Hy, Ioseph, koft ze, na hun lant, en vee, en gelt,
Voor granen; en heeft gants Egiptenlant gestelt,
Met all hun volkken, tot lyf-eigendom zyns heeren,
Den Koning. Niet alleen Egipten, moest ontbeeren,
Door deze dierte, 't graan, ten leven zo bekend,
Maar alle Landen en Gewesten daar ontrent:
Alleen Egipten, als de Korenschuur der Landen,
Gaf granen uit, en kreeg daar schatten voor in handen.
't Gebrek van waldom, dat vast mens en vee verflont,
Dwong Iacob, dat hy tien van zijne zonen zond
Na 't Land Egipten, met veel Ezelen en Mullen,
Om granen van dien Vorst des Lands, voor gelt te
ruilen.

Zy trokken daarwaarts; en bevonden, dat, die zy
Zyn doot bestemden, en, uit gonst, tot slaverny
Verkoften, zelf die was, daar zy, ter aard gebogen,
Voor neder leiden, op dat zy hem dus bewogen
Tot mededogen, om hun gelt, en nedrigheid.
Zy zelve hadden 't uit zyn dromen uitgeleit;
Maar, door hun nijt, gepoogt, zyn grootheid te be-
letten:

Dog ydel is 't, en dwaas, zig tegen God te zetten.
De vader Iacob trok nu, in zyn ouden dag,
Met all de zynnen, en hun goedren, daar hy zag
Zyn zoon, zyn Ioseph, welke hy lang voor doot be-
weende,

't Egiptenlant als Vorst beheerschen: die verleende
Hun all, wat hun ontbrak; en weide voor hun vee,

In Gofen : Pharo ſtemde hier zelf in met hem mee.
De vader Jacob ſturf hier , out , en vol van dagen ;
En wiert in Hebron , in zyn eigen graf , gedragen.

Ten langen leſten ſturf ook Iofeph ; en hy deed
Zyn broedren , eer hy ſtorf , beloven , met een eed ,
Zyn lyk en dootbus , als zy , na verloop van tyden ,
Door Gods beſchikking uit Egipten zouden ſcheiden ,
Mee met hun daarwaarts heen te voeren , in het lant
Dat God hun wyzen , en , door zyne ſtarke hant ,
Zoud geven. Endlyk al de reſt van Jacobs kindren
Sturf ook ; maar hun getal , in nazaat , voor vermindren ,
Vermenigvuldigde , en nam in getall zo toe ,
Dat hun de Koning , en de Egiptenaren , moe ,
En ſchriklyk wierden : dies begond men hen te druk-
ken. (ken.

Men deed hun onder 't jok der ſlaaffche dienſten buk-
De ſwaarſte laſten der gebouwen , leem , en ſteen ,
Die leid men op de nek en ſchoudren der Hebreen.

Men deed boos-aardig all 't Godloofe ſamen spannen
Tot hun verdelging ; en barmhartigheid verbannen ;
Dog alles te vergeefs. Zy muntten over all

In uit ; en groeiden tot een ſchriklyk groot getal :
Maar God heeft hunne elende , en ſlaafs verdriet ver-
drooten ; (ten.

Dies heeft hy de uittogt der Hebreen , zyn volk beſlo-
Door Moſche , van de ſtam van Levi ; wien hy , door
Verſcheid'ne wondren , zig deed kennen , en gehoor
By 't volk van Iſraël verkrijgen : ook begeerde
God , dat Aäron hem zyn mededicniſt verëerde.

Nu gingen Moſche , en Aäron , Pharao
Bezoekken ; en hun ſpraak was voor den Koning : zo
Zeit Jehová , de God van Iſraël : laat mijne
Verkoorne volkken drie dag reifens der woefijne
Vertrekken ; dat het my een hoogtijd viere aldaar !
Laat ons nu daarwaarts heen gaan offren ; dat gevaar ,
Nog

Nog peft, ons treffe ! maar het antwoord was : gylieden
 Zijt magtig veele , en wilt den arbeid nog ontvlieden ,
 Door uwe feelten : gaat gy zelf , en doet u werk !
 Nu heeft de Koning zyn beampten , streng en sterk
 Geboden , den Hebreën met fwaarder laft te drukken ,
 Door ftro te zoekken , en de stoppien op te plukken ,
 En evenwel 't getal der tichlen , als voor heen ,
 Te leevren : want hun werk was daaglyks, tichelsteen
 Te maken , en die ook te bakken ; maar , tot dezen
 Dag , plegen zy , van 't ftro daar toe , nog vry te wesen ;
 Dat was hen daar gebragt : maar nu was 't ook gepalt
 En toegedaan , by hunne ondraagbre ftaaffche laft :
 Waar door het volk op Gods gezanten , gnorde en
 morde ,

Vermits door haar , hun laft nog fwaarder was geworde :
 Dog evenwel zond God hen beide weder tot
 Den Koning ; dog die hield met Jacobs God de spot ,
 Alfchoon hy teekenen en wondren zag gefchieden :
 Want hy had konftenaars , en okos-bokos-lieden ,
 Die diergelykke door hun gaauwigheid , en konft ,
 Vertoonden ; dies was hier hun wondren doen om zonnft.
 Schoon flinkend bloed wiert al het water , alle ftromen :
 Schoon 't Land vol vorfchen en vol padden was geko-
 men :

Het ftof in luifen wiert verandert : all 't geweft
 Vol ongedierte wiert : het vee vernielt door peft :
 Het volk gepijnigt , door vergifte fwarte blaaren :
 Schoon menfchen , vee , en boom , en kruut , en ko-
 ren-aarren ,

Door haaglen , donderen , en blixmen , wiert verplet :
 Schoon al wat overbleef , door fprinkhanen bezet ,
 En afgegeeren wierd : fchoon taftbre duifterniffen ,
 Drie dagen lang , hen , al wat ligt heet , deden miffen :
 Schoon , in een eenige zeer dodelyke nagt ,
 Alle eerftgeboorne wiert elendig omgebragt :

Door

Door all die wondren, en noit meer gehoorde plagen,

Was Pharao ontzag nog vrees op 't lyf te jagen,
Als maar voor die tyd, als 't geschiedde, en maar zo lang:

Als 't over was, ging hy al weer de zelve gang.
Geen minder wonder, dat alleen de Egiptenaren
Die plagen troffen, en de Hebreen daar vry van waren.
Schoon Mosche Pharao dit al voor ogen hiel,
Dat hulp niet; nog het ging niet door tot in zyn ziel.
God had zyn ziel verdooft, en onbequaam gelaten,
Om eenige inspraak tot zyn heil te kunnen vaten.
Elendig mens, wien God de ziel alzo verdooft,
Dat hy geen plagen agt, nog wonderen gelooft!
Zo was 't met Pharao: hy had genaad nog zegen
Van God, maar 'thart, gelyk een steen verhart, ver-
kreegen.

Hy wilde niet, dat zo veel volks zyn lant verliet,
Tot gants Egipten, door de vrees, hun van zig stiet,
En leende hen alles wat men van hun kond begeeren;
Bestaande in kostlykheid van silver, goud, en kleren,
In grote menigte; als of zulks, ten seeste, haar
Vast node was; en dus verdreef men hun van daar
De Egipt'naars vreesden, zo men den Hebreen 't ver-
trekken

Belette, dat dat zoud ten ondergang verstrekken
Van gants Egipten, dat nu reets ten deel vernielt
Was, door die plagen, en veel volks daar door ontsielt.
Maar, dat zy hen hun goude en zilvre vaten leenden,
Quam daar uit voort, dat all de Egiptenaren meenden,
Dat Israël, wanneer hun seest, en offer, zou
Volbragt zyn, wederom zou keren, en zeer trou
Zyn, in het alles, wat geleent was, weer te geven:
Maar Pharao wiert van een andren geest gedreven;
Die vreesde, zo hy haar die vond gelukken liet,

Dat

Dat hun vertrek zag, op, zig maar uit zyn gebied
 Te pakken; en alzo hun slaverny te ontvlugten:
 Ook vond hy reden, van die menigte te dugten,
 Dat zy, vergadert in de wildernis, malkaar
 Tot oproer porren, en zyn ryks-troon tot gevaar
 Verstrekken mogten. Als hy nu van allen oorden,
 Door zeeke tyding, en geloofbre reden, hoorde,
 Dat all het gants geslagt van Israël, de Hebreën,
 Vertrokken waren, in getal zo ongemeen,
 Dat swaar zoud zyn, hen, in hun vlugten te verhin-
 dren
 Zes hondert duisent man, de vrouwen en de kindren,
 Niet mee getelt, met all hun eigendom, en vee;
 En dat zy leyden in 't dal Hiroth, by de zee,
 Wiert hy zeer toornig, en, na weinig woorden vra-
 gens,
 Preste all zyn ruitren, en meer als zeshondert wagens,
 Met krygs-volk vol gepropt, en heel zyn krygs-heir;
 toog
 De vlugtelingen na, en kreeg hun in het oog;
 Bezette ze nog op die plaats, waar hem gezeid was
 Dat zy zig legerden. Men zag, dat hy bereit was
 Hente overvallen. Angst, en vrees, bekleemde 't volk
 Van Israël: maar God bedekte hun door een wolk,
 Van agtren, zo, dat hen hun vyant niet koud naad'ren.
 't Volk Israëls aanbad de God van hunne vaad'ren,
 En zugtte tot hem, in dees alderwaarste noot:
 Want zy voorspelden zig een onvermijdbre doot;
 Vermits zy, tussen 't heir des woeste Egiptenaren,
 Tot aan de zee, omringt, en ingesloten waren.
 Men steide vast, van, door het onbarmhartig staal
 Van 't woedend krygs-heir, en hun waagnen, altemaal
 Verdelgt te worden; want men kond het niet ontlo-
 pen,
 Als in de zee; daar kond men ook niets goets van hopen

Zo dat die zelve nagt, onmydbaar, hunne val
 Befchooren fcheen, door ftaal, of water: over al
 Waar 't oog zig wendde, was het fchoutoneel der
 dooden

Het roude den Hebreën, de flaverny ontvlooden
 Te zijn, om Pharaos gevreesde ftrenge ftrof.
 Maar Mofche, na 't bevell van God, hief zyne ftaf
 Om hoog, en ftak zyn hant uit, overzee en golven,
 Die ftak begonden, weg, en rug waarts om te tolven,
 Door de oofte wint, die all het water van zig joeg,
 Zo verr de plaats was die 't heir Ifraëls beflog,
 Waar 't God zo wil, daar kan nog vuur nog waater
 duren.

De baren ftonden, als afgryffelyke muren,
 Ter wederzyden 't park van God beftemt, om hoog;
 En tuffen beiden was geen water. 't was 'er droog.
 Ter deezer plaats deed nu Mofche zyn volk doorgaan:
 En Pharao, met heel zyn krygs-heir, liet zig voorftaan,
 Dat dit een middel was, den zynnen al zo wel
 Tot nut en voordeel, als het heir van Ifraël;
 Zo dat hy hen vervolgte, en najoeg, in die droogte:
 Maar Mofche ftak nu weer zyn ftaf op in de hoogte;
 En wenkte 't water, met een uitgestrekte hant,
 Na 't heir van Pharao; om daar dat droge lant
 Weer, als te voren, in een zee te doen verand'ren.
 't Egiptifch volk had nu zo even rechs malkand'ren
 Geraden, weer te rug te trekken; want, men zag,
 Dat all het wagentuig de weg verfparde, en lag
 Hun in de weg, door 't snel verbreken van de raadren;
 En keerde hun 't vlugtig volk van Ifraël te naadren;
 Waar uit zy fpelden, dat God zelve voor haar ftreed:
 Maar nu quam 't water, na 't bevell dat God het deed,
 Met zulk afgryffelyk geweld, van alle zyden,
 Op 't heir van Pharao, dat, weer te rug te ryden,
 Zo wel als 't volgen, hen op 't fpoedigft was belett.

PHARAO met zyn Heyr in 't Roode Meer. 57

Bergouw deed hier geen baat. Stond Israëel verzett,
Vol duizend angsten, als net, door de Egiptenaren,
Rondom van agtren, en van vooren door de baren
Der barre zee, bezet, de dootsvrees hen de ziel
Gelijk versmagten; nu vermits 't alzo geviel,
Dat hunne vyand haar niet verder kond vervolgen;
En dat de zee, met groot gedruis, gelijk verbolgen,
Van over al zig stortte op Pharao, en al
Zijn gantsche leger, hoe is 't mooglijk, en wie zal
Die vreesfelijke schrik, de ontstetenis, de wanhoop,
En die verbaastheid, die dit krijs-heir, op dien an-
loop

Der volle zee, bedreef, en toonde, met pinceel,
En pen, verbeelden, doe 't zig zag, in zyn geheel
Rondom, door 't woedend heyr der baren, overvallen,
Geen middel ziende, waar door eene van hun allen
Dit doodlijk water kond ontwijken of ontvlien?
Dit grouzaam schoutpel kond het zaat van Jacob zien.
Zy zagen Pharao, en al zyn heyr, verdolgen,
En, door die baren, en die zelve zee, verswelgen,
Die haar een weg verschaftte om veilig door te gaan.
Wie kan Gods wonderen verstaan, of wederstaan!
Zy missen nooit, in zyn begeertens uit te werken:
Daar tegen kan zig groots gemoet, nog kragt verster-
ken.

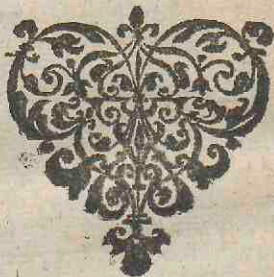
Als Mofche, en 't gessagt van Jacob zig bevond
In zekerheid, en zag hun vyanden ten grond
Verdelgt, zo, dat niet een van allen 't was ontko-
men,

Was al't Hebreesche volk van vreugde als opgenomen;
Zo, dat het uitborst in een vreugde-los-gezang;
Door hun verlossing, en behoudnis; de ondergang
Van Pharao, met all zyn wagenen, en troppen
Van ruiteren, meer als zes hondert duizent koppen;
En Gods oneindige en onwederstaabre magt,

En wonderdaden, in, tot maatgezang gebragt,
 Begrepen waren. Ook trok 't vrouwgeslagt aan 't
 zingen

Van all de wonderbare en herelyke dingen,
 Die God, de Egiptenaars ten plaage, en haar tot vreugt,
 Gedaan had. Zo dat elk ten vollen was verheugt.

O God! wiens wondren, en afgrijselijke plagen,
 Den onvertzaagden kan de moet ten ziel uit jagen!
 Verhard ons hart niet, als gy plaagt of wonderen doet:
 Maar treft ons daar door, tot ons nut, in ons gemoet.

DOODEN DANS.

't Beloofde Land vol Moord en Brand.

Vijfde Plaat.
't Beloofde lant vol moort en brant.

*Godt doet de Stammen, en hun telgen,
De Steden, Vorsten, en hun eer,
Door vuur, en staal, ten grond verdelgen,
En plant syn volkren daar dan weer.*

DOODEN DANS.

't BELOOFDE LAND,

Vol moort en brant.

Het zaat van Israëel nu, droogvoets, langs de gronden
Der schelp-zee, uitgeleit, en wonderbaar ontbonden,
En vry gemaakt van zyn ondraagbre slaverny,
Had Pharao, nog zyn gestrenge heerschappy,
Niet meer te vrezen. God geleide het, als hun Koning
Na 't land, hun vaderen beloofte; van melk en honing,
Dat is, van all wat hen van node was, geheel
Vol op voorzien. Dit was hun toegeseide deel.
Zy stonden op haar zelfs, en hadden niets te vrezen,
Als God. Hem moest men trouw en wel gehoorzaam
wezen.

Hy had hun vry gemaakt, en alles goeds beloofte.
Hem moest men heilig, als hun heilig oppethoofte
Erkennen, en zig na zyn wil gehoorzaam dragen.
Dat was alleen maar zyn barmhartig welbehagen.
Dit doende, zoud hen niets als goed ontmoeten; maar,
Daar tegen doende, niets als rampen, en gevaar.
Maar zy, die, in de tyt van ruim vierhondert jaren,
Die ze in Egipten, by de onguurre Egiptenaren,
Versleten hadden, van geslagte tot geslagt,
En, door den omgang met dat volk, zo verr gebragt,
Dat zy den afgodsdienst, en aart, van die Barbaren,
Al hadden, of zy die Barbaren zelve waren,
Verbeelden zig, na hun nu reets ont-aart verstant,
Dat ze uit Egipten, in 't hen toegezeide lant,
Zo aanstonts, zonder tyd, en tussenkoms van zaken,
Gemaklyk, met vermaak, in weelde, zouden raken:
Maar, als zy zagen dat hen deze waan ontchoot,
Bc-

Betoonden zy dat hen het gantsche werk verdroot,
En agtten all wat tot hun nut geschiet was, niettig:
Nu viel hen dit, en dan wat anders weer, verdriettig.
Indien 'er dorst was, en geen water voor de hant,
Strak wensten zy zig weer tot slaven, in het lant
Van Pharao. Schoon God het leger, waar 't ook rijsde
Ten Hemel af, vol op, met smaaklyk manna spijsde,
Dat ider smaakte na zyn welgevallen, dog
Was 't in Egipten, daar zy slaven waren, nog
Veel beter, wyl ze 'er vlees, en vissen, konden eeten,
De ondraagbre slaaffche last, en halsdruk, was ver-
geeten,

Zo haaft het hen maar na hun dartle wens niet ging.
Men gnorde op Mosche; ja men scheen op ider ding,
Dat na hun wens niet was, hem aan het lyf te willen.
Door oproer; en die liet zig in dit volk niet stillen,
Als maar door wonderen, die God hen, nu tot straf,
En dan tot troost (als hy hen hun begeerte gaf)
Of self dan deed, of die door Mosche deed geschieden.
Maar, all die wonderen passeerden door die lieden,
Gelyk als 't water door een opene en ruine zeeff,
Daar 't wonder door ging, maar hun ongenoege in
bleef. (onder.

Hun aart bleef boven, en Gods wond'ren gingen te
Allen bleef in dit volk een onbetaamlyk wonder;
Dat is; dat, schoon het zag, en hoorde, wonderdaat,
By wonderdaaden; en hen zelf in zulk een staat,
Dat God hen voorging, hen geleidde, en bybleef,
voedde, (hoedde.

En laafde, en, voor all 't geen hen schaden kond, be-
(Wat heerelykke staat!) het nogtans evenwel,
Als of het God, en all de wondren, maar voor spel,
En niettig agtte, al staag te samen murmureerde,
Ia tegen Mosche, en God hun helper, rebelleerde;
Niet eens, maar dikmaal; ja, dat men Aäron dwong,

Doe Mofche, boven op Sinai, de wet ontfong,
 Hen goden, om hen voor te trekken, zelf te maken;
 Waar toe ze Aäron, door hun fuarre taal, verſpraken.

Ey ziet! het ſchepſel port zyn medeſchepſel, tot
 Het maken van zyn Heer en Schepper, van een God!
 Men zoud wel vragen, hoe kond 't volk zig zo ver-
 blinden,

Indien men heden ook niet zulk een volk kond vinden:
 Maar heden vint men 'er, niet minder in getal
 Als 't zaat van Iſraël; en ook niet minder mal
 En dom; in 't Chriſtendom: dog, deze zaak is buiten
 Myn ſtijl: dies, tot de zaak. Dit ombetaamlyk muiten,
 En oproer, tegen God, en ſijne dienaars, wiert
 Van twijfel, wantrouw, en van ongeloof beſtiert.
 Men twijffelde nier ſlegts, of op Gods woortte bou-
 wen

Was, maar begond ook aan Gods goetheid te wan-
 trouwen, (hand:
 En wantroude aan Gods magt, en onweerſtaabaare
 Ia men geloofde niet, dat dit beloofde lant,
 (Wanneer 't verſpied was) om dat blood-aarts grote
 zaken,

Van 't volk dies lants, en van hun groote, en veelheid
 ſpraken,

Hen eigen worden kond, ſchoon God het hen beloofte
 Had; dies beſloten ze hen een magtig opperhoofd
 Te kiezen, die hen weer te rug, van hier, ſoud lyen
 Na 't land van Pharao, in hunne ſlavernyen.

Die wens, daar heen, is al verſcheiden maal geſchiet.

Ia, men beklagde ſig, op 't minſt gewaant verdriet,
 Niet daar gebleven, en de ſlaverny ontweken

Te zijn: dat ſogt men dan op Mofche weer te wreken,

En op Aäron. Schoon de ſtraf, op de oproer, wel

Zeer haaltig volgde, was dog 't hart van Iſraël,

Op 't minſte voorwerp van hun driftig wanbehagen,

Als

Als dat van Pharao, wanneer het van de plagen
Weer vry was, weer barbaars, gelyk die landaart
was,
Het zag de wondren, en de straffen; maar zo ras
Die over waren, wiert geen straf, nog gunst, nog
wonder,

Herdagt. Het wonder, dat nu al gedurig onder
Dit volk verscheenen was, (de vuurcolom by nacht,
De wolk-colom by dag) wiert niet meer op gedagt.
God had 'er, nu en dan, tot wraak, door straf, al vele
Doen sneuvelen; en besloot in gramschap, dat, van
't hele

Geslagt van Jacob, niet een eenig manbaar quant,
Behalven Calæb, en Iehoschua, in 't lant
Hen toegeleit, van all die uit Egipten waren
Getrokken, komen zoud. Wie boven twintig jaren
Geleest had, uitgezeit de voorgenomde twee,
Tros 't vonnis; en de doot nam al dat leger mee;
Aäron ook: en Mosche kond die gunst verwerven,
Dat hy dat lant zag van een berg, maar moest ook
sterven

Eer hy 'er in quam. Wat de Heer daar toe bewoog,
Mag imant gissen, maar, mijns agtens, 't is te hoog,
En al te onvry, om daar een vonnis van te geven.
Na veertig jaren, als nu al dit volk om 't leven
Was, trok Iehoschua, door wil en keur van God,
Na 't lant hen toegezeit, met all het overschot,
Dat zes maal hondert-en-een-duzent, zeven hondert,
En dertig, mannen was, en strijbaar; uitgezondert
De stam van Levi; en van de andre stammen, wie
Nog de ouderdom niet had van twintig jaren; die
Zijn hier niet by getelt. Dit vreeslyk heyr van mannen,
Daar God nog zelve, tot hun hulp, ineed aan woud
spannen,

Trok, met Iehoschua, nu op dit lantschap aan, Dat

Dat hen belooft was, tot de watervloet Jordaän :
 Dog eerst bemagtigden zy daar de Koningryken
 Van Og, en Sihon ; daar zy man, nog mans-gelyken,
 Ja zelf geen vrouwen, van de doot verschoonden ;
 maar

De zuivre maagden zyn alleenelyk maar daar
 Van, slegt het leven, na God willekeur, geschonken.
 Daar was een buit gemaakt, bequaam om mee te pron-
 ken

Een kragtig groot getall van Rund-en wollig-vee,
 En ezelen ; en gout, en zilver, wierdal mee
 Ten roof van daar gevoert. Die landen, regt van passe
 Tot vee ten weiden, kreeg de halve stam Manasse,
 Met heel de stammen Gad, en Ruben, op 't verzoek
 Dier hoofden, tot hun deel ; dog moesten, even kloek
 Als d' andren, 't lant dat hen belooft was helpen win-
 nen,

Aan geen zyd des jordaans : dit zoud men doe beginnen.

By Mosches leven was een kas, door Gods bevel,
 Gemaakt, waar in de wet ; door God, aan Israëel,
 Gegeven, en 't verbond, dat God, met zyne knegtten,
 Uit goedertierenheid, gelieft had op te regtten,
 Geplaatst was ; en een maat van 't Manna, gaaf, en
 goed,

Daar veertig jaren 't heir, door God, was mee gevoet ;
 En dan Aärons roede, een stok, die, in 't byzonder,
 Hoewel een droog stuk houts, gebloeit had, tot een
 wonder.

Die kas, waar in 't verbont, die staf, en 't manna, was,
 Wiert, met de name van Verbontkas, en van kas
 Des Heeren, door het volk genaamt ; maar, die te
 dragen,

Ofaan te oeren, daar moest niemand zig aan wagen,
 Als maar alleen de stam van Levi : dit had God
 Hen doen verkonden, door een uitgedrukt gebod.

't Gefigt mogt vrylyk tot dit heiligdom genaken ;
Maar niemands hant moeft zig verftouten , die te raaken

Iehofchua deed die Verbontkas aan de vloed
Iordane dragen , die de dragers , met de voed ,
Zo dra niet raakten , of de fhelle waterftromen ,
Als of zy fchroomden by dit heiligdom te komen ,
Weerhielden zig van verre. Het water bleef daar staan ;
De reft vlood na de zee , als om 't gevaar te ontgaan.
Als daatlyk wiert de kas des Heeren , de Verbontkas ,
Gevoert in 't midden , daar nu maar een droge gront
was.

De dragers bleven , met de kas , in 't midden staan.
Doe is dit groufaam heyr daar droogvoets door gegaan.
De priesters , met de kas des Heeren , volgden 't laafte ;
Waar na de waterftroom zig weer , als voor herplaatfe :
Dog , daar de priesters , met de kaffe des verbonts ,
Verroefden , wierden zes paar fteenen , midden gronts ,
Eerft , door Iehofchua , het heirhooft , tot een teeken
Des doortogts , opgehooft , om namaals van te fpreeken.

Nu was men in dat lant gekomen , dat wel eer
Het zaat van Ifraël beloofte was , door den Heer.
De heirtogt duurde tot aan Gagal , by de Stede
Van Iericho ; en wiert ter dezer plaatfe mede ,
Van zes paar fteenen , uit het midden van de vloet
Iordaan , op fchoudren mede gevoert , op fttaande voet ,
Een teeken opgeregt ; op dat in laatter dagen ,
Wanneer de nazaat die aanzierende , en quam te vragen ,
Waar toe die fteenen , op een hoop hier neer gelegte ?
Men zoude zeggen , dat Iehofchua , Gods knegt ,
Die uit het midden des jordaans , had opgenomen ,
Wanneer gants Ifraël daar droogvoets doorgekomen
Was , als te vooren door de Schelp-zee : dat Iehova
Die wondren had gedaan tot heil zijns volks. Hier na
Wiert

Wiert, al wat manlyk in het leger was befneeden,
 In Gilgal: wat daar was van de uittogt af, tot heden,
 Geen manlyk lit befneen: en wat in de uittogt, uit
 Egipten mee trok, was, om oproer en gemuit,
 Gefneuveld, in die tyd van gantsche veertig jaaren,
 Diefe, om hun oproer, in de woefte bergen waren;

Nu hier in Gilgal, wyl zy d' Amontren graan
 Zig te orber maakten, hield het manna op voortaan
 Gezien te worden. Daar wierd niets meer van gevonden.

Wanneer de volkeren van dit gewest verftonden,
 Dat dit ontzaglyk heir, zo talryk door de ftroom
 Iordaan gekomen, op hun bodem was, een fchroom
 En fchrik beklemden hen de harten in hun borften:
 De doot-vrees prangde hen; en de trotsheid hunner
 Vorften

Deed yder onderdaan zig van geweer voorzien,
 Om aan te vallen, en om tegenftand te bien.
 Daar tegen, Ifraël omcingelde de wallen
 Van Iericho, die God van zelf ter neer de vallen,
 Daar 't heir doe in viel, en hun klingen dreëf door
 al

Wat leven had, ja wat zig binnen deze wal
 Verroert had, zonder maagd nog kindren uit te zonden.

Ja runt-nog wol-nog laft-vee. niets viel hier te plondren.

Het overfchot wiert, door de vlammen, altemaal
 Verteert; maar zilver, goud en allerley metaal,
 Moeft, onvermindert, tot een fchat voor 't huis des
 Heeren,

Gegeven worden: men mogt niets daar van begeeren.
 Achan had zig nogtans verrykt door deeze buit,
 Daar straf-op volgde, en hy wierd, door een teeken
 uit

52 't Beloofde Land vol Moord en Brand.

Den hoop gekeurt, ter doot gefteenigt, met zijn kindren,

En vee; en, met dien roof, daar hy Gods ſchat door mindren

Woud, buiten 't leger, door het vuur, tot as verbrand.

Wannecr Ichofchua verſpieders in dit land

Gezonden had, en die in Iericho vernagten,

Ten huize van een hoer, die deze voor de magten

Der ſtedelingen, door een liſt beſchermd, zo

Wierd zy, en haar geflagt, alleen uit Iericho,

Behouden, als de reſt, door 't woedend ſtaal ontſielt
wierd,

En poorten, wal, en ſtat, geheel tot puyn vernield
wierd,

En die vervloekt wierd, die ze weer herbouwe woud.

Dit was 't begin maar van de ſlagting die men zoud,

In dit land dat hen tot hun erfdeel wierd gegeven,

Werkdadig maken, na 't bevel hen voorgeſchreven.

Het volk van Ai, doe de boofdaat van Achan

Nog niet bekend was, had ontrent drie duizend man

Der mannen Israels, doen vlugten en ſchier dartig

Ai vlugtende gematſt, en afgemaakt: dit ſniertig

Verlies quam Iſrael te wreken door een liſt:

Men lokte 't ſtat-volk uit door vlugten; en men wiſt,

Door volk van agteren, een krijgsmans naat te naai-
jen,

Zo, dat men in de ſtat den roden haan deed kraaijen.

De vyand zag dien brand, en vlood zeer vaardig na

De ſtat, tot leſſing: maar doe viel jehofchua,

(Die zijn geveinsde vlugt nu ſlaakte) hen in, van ag-
ter.

Van de andre zyden viel me'er ook op in, niet zag-
ter

Als hier: door deze was de ſtat in ligte vlam

Gezet

Gezet; en die trop was die van die kant quam,
En vielze op 't lijf. Hier gold geen vlugt. Hier hulp geen
klagen.

Zy wierden alle, zelf tot een toe, doot geslagen.

In Ai viel op vrouw en kint het zelve wee:

Sy spaarde niets, als maar het huisraat, en het vee:

Die buit wierd omgedeed. Hun Koning, die gevan-
gen

Was, deed Iehoschua daar aan een boom-tak han-
gen.

De Stad wierd, eeven eens als Iericho verwoest.

God had geboden, dat men niemant sparen moest.

Maar al dit gants gewest ontvolken; niemand spaa-
ren;

Tot dat zy vredige bezitters daar in waren.

't Gerugt van die tot nu toe uitgevoerde moort,

En volk verdelgen, liep nu verr en vaardig voort;

Zo, dat de Vorstten zig daar door ten strijt berydden,

En toonden, dat zy, om 't bezit-regt, wilden stryden:

Maar 't volk van Gabaon, voorziende hen ook cer-
lang

Door 't zelve lot verdelgt, besloot, hun ondergang,

Door list, en ootmoet, zo veel mooglyk was, te ke-
ren:

Zy zonden volk uit, met versleetene oude kleren;

Zeer oude schoenen; met verdroogt beschimmelt broot

In oude zakken; wijn, in zakken, die, ter noot

Gelapt, van ouderdom de wyn pas houden konden:

Met dit, op ezelen, niet minder out, gebonden,

Verscheen 't gezantschap voor Iehoschua, en sprak:

Wy, aan wiens broot, nog kleet, nog schoen, nog
eenig zak,

Gebrek was, als wy uit ons lantschap hierwaarts togen,

Sijn, door 't gerugte van den naam uws Gods, be-
wogen

Om zulk een verre reis te aanvaarden, op dat wy
Ons lant, en volk, en vee, dat's, goed, en leven,
vry

Van u verbidden; en, op dat gy met u knechten,
Als onderdanen, zoud een vree-verbond opriegten.
Iehoschua, door schyn bedrogen, meende, dat
Dit volk, verr buiten dit gewest, hun woonplaats had,
En niets daar binnen: dies wierd hen met eede 't lee-
ven

Verzekert; maar daar na, om hun bedrog, bekeven,
Gevloekt, en, wijl men hen maar 't leven toegezezt
Had, eeuw'ge slaverny ten gods-huyze opgelegt;
Dars hout, en water, uit de bosschen; en de stromen,
Ten dienste van ider, daar 't vercist zoud zyn, doen
komen.

Wanneer de Koning van Ieroeschalajim dit
Ter oren quam, wierd hy in gramschap zeer verhit;
En bad vier Koningen, die, over de Amoriten,
Als hy, regeerden, met hem, den Gabaoniten
Op 't lyf te vallen: hy verkreeg dit; maar zeer dra-
Trok volk uit Gabaon heen, na Iehoschua,
En baden: trekt u hant niet af van uwe slaven!
All de Amoriteren die op 't gebergte hun haven
En goed'ren hebben, met vyf Koningen, zyn rechs
Al rondom Gabaon, en dreigen ons veel leets:
Komt haastig, helpt ons, en verlost ons van die sno-
den,

Eer ze ons bemagtigen, en al te samen doden!
Iehoschua, wien God belooft had by te staan,
Trok, met zyn krygs-heyr, regt op de Amoriten aan
En hua vyf Koningen; die, doe ze op hem niet dag-
ten,

Iehoschua, met al de Israëlsche magtten,
Op hunnen hals, en in hun heyr hadden, eer
Sy, op dien overval, veel min op tegenweer,

Eens dagten ; dies zy zig maar op de vlugt begaven :
 Maar Israël , niet loom hen agter na te draven ,
 Versloeg ze al vlugtendè : God , wien die vlugt ver-
 droot ,

Sloeg meer dier vlugters , met een swaren hagel , doot ,
 Als 't heyr van Israël met hun gesleepne swaarden :

Jehoschua , die 't leet was zo ze 'er een van spaarden ,
 En agtende de dag te kort , om zyne wil

Te erlangen , hief zyn stem op , en riep : *Zon sta stil*

Tot Gabaon ! en Maan sta mede stil ten dale

Van Ajalon ! tot ik die vlugters al te male

Verdelgt heb. God , wiens wil , met dit verbaaft gebod ,

Eenzelvig was , verhoorde , en deed die plage tot

Der vlugtren ramp ; deed Zon en Maan gelyklyk stil
 staan ,

Op dat Jehoschua de vyand , na zyn wil , slaan ,

En gants verdelgen kond ; en , op dat hen de nagt

En duisternis , niet , voor het swaart , ten schuilplaats
 bragt.

Dien zelven dag nu , en die langste dag der dagen ,

Zyn all die vyanden , al vlugtende verslagen ,

Op weinig na , die in de vaste steden hen

Verbergden : maar die vyf verëende Koningen ,

Als , die van Jarmuth , die van Lachis , die van Hebron ,

Die van Jerouschalaïm , en dan die van Æglon ,

Geen kans ziende , als de rest , zo over hol en bol

Te vlugten , hadden zig verborgen in een hol ,

Dat hen , vermits men hen daar tydig in ontdekte ,

Ja 't hol met steenen sloot , ten hals-gevangnis strekte ,

Tot dat Jehoschua , na 't enden van de slag ,

Hen , uit die duisternis , gevangen voor den dag

Deed brengen , voor hem ; en gebood 's volks Over-
 heden ,

Met voeten op de nek dier Koningen te treden :

Doec doodde hy ze , en gebood den volke , dat men ze op
 Zoud

Zoud hangen, ider aan een boom, en aan een strop;
Waar aan zy, tot aan 't end des dagligts, moeten hangen;
En doe, tot graffteed, hun gevangen-hol ontfangen.
Als dit geschiet was, trok Gods helt, Jehoschua,
Met zyn gezegent heir ter glop na Makeda;
Veroverde de Stad; liet alles daar in doot slaan
Wat adem blies: geen vrouw verschoonde 't swanger
groot gaan;

Geen maagt haar maagdom; nog de Koning zyn ontrag;
Geen kint de onnozelheid; geen ziekke 't wee-geklag;
Ja zelf, geen stervende zyn laatste zugt inswelgen;
Men deed het alles, door het gladde staal, verdelgen;
En all wat deze woede, in hoek of hol, ontquam,
Wiert, met de gantsche Stad, opgeoffert aan de vlam:
Zo ging 't ook Libna; zo ging 't Lachis; zo ging 't Horam.
En Aeglon, Habron, en Debhir: al waar men voor quam,
Dat wiert verovert, uitgemeort, en uitgebrant.
Zo ging 't met all het volk, en Koningen, die 't Lant,
Zo op 't gebergte, als in de vlakke, en aan de beekken,
Bewoonden: God woud zig dies volks, en Vorsten, wre-
Die zyner nu niet meer gedagten; maar de maat (ken,
Der zonde, en toorn, en wraak, vervulden; en de draat
Van Gods lankmoedigheid, ten einde, en stukken rekten;
Dit was het, dat dit volk tot hun verdelging strekte.
De zonde, en straf, was nu gelyklyk algemeen.

Die felle woede deed veel Koningen by een
Vergaadren, en hun magt, ten Oorlog, samen spannen,
Om Israël te rug en Lantwaart uit te bannen,
Door magt van wapenen, en volk, van berg en dal,
Daar toe gewapent, schier ontelbaar in getal:
Maar God, die 't alles waar hy meede is, overvloedigt,
En zyn Velt-opperhoofd altijt had aangemoedigt,
Sprak tot Iehoschua: zijt niet bevreesd voor dien
Ontelbren hoop, wyl ik ze, u morgen zal doen zien
In vreesen vlugt; u zelf hen vlugtende in te jaagen,
En doot te slaan, tot dat zy alle zyn verslagen:

Verlamt hun paarden ! steek hun waagnen in de brant !
 Gelukkig Heirhoofd , wien God zelf , met mont en
 hant ,

Een moet geeft , mee strijd , en den vyant doet ver-
 fagen !

Wie zoud op die wys en alzoo , geen Veltflag wa-
 gen ?

Jehoschua , en al zyn Krygs-volk , vielen dan
 Hen onvoorziens op 't lyf , en hieu wense in de pan.

't Ontelbaar vyants heyr , schoon moet in 't hart ge-
 sprooken ,

Door hunne Vorsten , heeft nogtans de moet ontbro-
 ken :

Het zagt hun lijfs-behout in 't vlugten , elk om 't ratst ;
 Maar wierden , vlugtende , als een weerloos volk , ge-
 matst ,

En neergefabelt : want , om lijfs-genaa te bidden ,
 Dat was vergeefs , wanneer men , afgemat , in 't mid-
 den

Van 't woeden was , het wierd dan altermaal vernielt :
 Daar bleef niet over , als maar lykken , die , ontzielt ,
 Gelyk zy waren , 't gants gewest en lantfreck dekten ,
 En aas den vooglen , en den wilden beesten , strekten.

Nu bragt Jehoschua zyn heyrkragt aan de muur
 Van Hazor ; won de Stat ; verdelgde se door vuur ,
 En vlam , ten puynhoop , na hy alles , wat daar leven
 In hadde , jong en out , had , door het zwaart , doen
 sneven .

Doe overrompelde hy de Steeden altermaal ,
 Van al die Koningen ; en deed door 't vinnig staal ,
 All wat daarin was , en maar adem blies , ontziellen ,
 Behalven 't vee : dog deed niet eene Stat vernielen
 Die op 't gebergte lag : maar 't mensdom , dat in die
 Gevonden wierd , moest doot , onaangezien ook wie
 Al de Eezelen , al 't vee , en de andre roof dier Steeden ,

't Beloofde Land vol moort en brant. 67

Was 't heir ten goeden buyt. nog boven, nog beneden,

Door 't heel gewest, gaf zig geen Stat op met verdrag.

Dat schikte God zo, wijl zyn wil en order lag,
Om alles doot te sfaan, en niet een mens te spaaren;

Op dat die namaals hen niet, als ten valstrik, waren,

Door hen te wiklen in hun afgodsdienst: een zaak,
Die God in zyn volk niet wil lyden: dies de wraak
Hen op de hiellen volgt, by wien de naam des Heeren
Bekent is, en dan nog iets meer daar nevens eeren.

't Getal der Koningen die over de Jordaan
't Gezegende gewest beheersten, dat God aan
't Geslagt van Abraham, ten eygendom, beloofd had,
En, die 't van land en volk, en 't leven zelf, beroofd
Had,

Was een-en-dartig: en hun landen wierden tot
Een wettig erfdeel, aan 't zaat Israëls, door 't lot,
Den Stammen toegedeelt, die aan de gene zyde
Des vloed's Jordaan geen land bezaten, als de beide
Geslagten, Ruben, Gad, en 't half deel van de stam
Mannasse; want vermits dit volk hun aandeel nam
Aan gene zyde des Jordaans, zo wiert aan de andren,
Dat 's aan de negen en een halve met malkandren,
De rest verdeeld; alschoon nog vry wat overschoot,
Dat niet gewonnen was. Tot hier toe was de doot,
In deze landen, een onmeetbren oogst bekomen,
Van God vergeeten volk: maar nu storf ook den vrome
Iehoschua, Gods vriend, Gods helt, Gods trouwe
knecht,

Het Opperheyrhoofd, on-affcheidlyk vastgehegt
Aan Gods door Mosche aangekondigde beveelen.

Dit zelve doot-lot moest ook Eleazar deelen,

Aärons zoon ; die 't ampt van Opperpriester , na
Zijns vaders doot , bekleedde , in dienst van jehová.

o God ! bind ons aan u , zo , dat wy niets beneven
U agten , nog u eer aan niemant anders geven !
Verdelg de zonde in ons ! en , als gy 't lighaam zult
Verdelgen ; zuiver dan de ziel eerst van haar schuld !
Nog eens o God ! wilt u uws maakfels beed niet bel-
gen!

Behoed ons Nederland en volkren , voor 't verdelgen
Des Vyands ! zegent al 't beraat slaan van den Staat !
Strijd voor ons , in het , en verloft ons , van het quaat.

DOODEN DANS.
BETHLEHEMS KINDERMOORT:

Sesde Plaat.
Geen wreder soort als Bethlehems moort.

*Of moort en heers-lust samen spannen;
En woeden, elk hun best, om t'zeerst:
Spyt alle listen van tirannen,
Wien Godt wil sparen, redt hy eerst.*

DOODEN DANS.

De KINDER-MOORT,

Te Bethlehem.

NU had het vrugtbre zaat van Abraham verkregen
Dat vrugtbare Lant, het welk hun vaadren, tot
cen zegen

Voor hen, was toegezeit. God had hen 't gantsche lant,
En all hun volkeren, genoegsaam in hun hant
Gelevert; en hy had bevolen 't all te doden;
En, door het vuur, en staal, die volkren uit te roden,
Gelyk een onverzaadbre en onvermydbre peest;
Zodanig, dat geen ziel, in dit gedoemt gewest
By lyve bleef, by hen, Gods volk, Gods uitverkoor-
nen.

Op dat het overschot hen niet, als felle doornen,
In 't lighaam stak. Men viel ook al op 't overschot;
En Iuda, na men God gevraagd had, nam nu, tot
Syn bystant, Simeon; en viel de Cananiten
Op 't lyf, in Bæzck; sloeg hen, en de Pherefiten,
Tien-duizent mannen af; en namaals, hier, en gints,
Al meer: want hy vervolgde, en overwon alsints.
God streed met Iuda, en was by hem, met zyn zegen.
Ieroeschalaim, dat hy door het swaart verkregen
Had, heeft hy uitgemoort, en door de vlam verteert:
So sloeg hy alles doot wat van hem overheert
Wierd. Al wat boven op, en aan 't gebergte, woonde,
Verdelgde hy, zonder dat hy cene ziel verschoonde
Der Cananiteren: maar in de vlakten kond
Hy niets verwinnen; wyl dier Cananitren vond
Was, yzre waagnen, daar het vuur niet op kond heg-
ten, En 't

En 't fraal op stomp wierd ; en die strekten hunne kneeg
ten

En yzre borstweer : en door zulk een wagenborg,
Bleef Iuda van hen, en liet hen bevrijt van zorg.
Maar d' andre stammen, die de kryg nu niet meer zog-
ten

En zig nu ook niet meer Gods wil te binnen brogten,
Gedooogden, dat dit volk, van God zo zeer vermaat,
En, om hun afgods-dienst, geregte vloek, en haat,
Verdienden, wonen bleef, in ider stams gedeelte :

Dog, als nu Israël zeer magtig wierd in veele,
Genoegde 't zig, in plaats hen alle doot te slaan,
Hen cynsbaar te doen zyn, en daar voor door te gaan.

Die cynsbre volkren, die ze als vrienden, wonen lieten,
Dat waren Philisteen, en all de Cananiten,

En Sidomiten, en Heviten, aan 't gebergt
Van Libanon, dat met zyn top de wolken tergt,
Van Baäl Hermon af, tot Hæmath toe, woonagtig,

Daar woonde Israël. hoe mogende, en hoe magtig
Het was, by Cananit, Hethit, en Amorrit

By Pherefit, en by Hevit, en Iebusit.

Zo lang Iehoschua, en al die met hem samen,
In deze landen, door Gods wondere bystant, quaa-
men,

Nog leefden, dienden 't volk alleenlyk Iehová :

Dog die gestorven zynde ; en Israël hier na

Dat heilloos Heidendom gedogende te wonen

Als vrinden, onder hen ; doe huuwden ook de zone

Der onbesneed'nen, aan de dogtren Israels ;

En Israël huuwde, aan de dochtren van dit hels

Geslagt, hun zoonen uit, als om Gods eer te mindren

Dit Bastaart teelfel van Israëlijtsche kindren,

Daar 't zaat des heydendoms nu in was en in wies,

Verkoos den afgodsdienst van hun geslagt ; en dies

Verminderde Gods eer in Israël, door woorden,

En daden. God, die zig des bozen werks verstoorde
 Gaf ze over, in de hant der Syriërs, een tijt
 Van vier paar jaren, tot volkomen dienstbaarhijt.
 Nu roude hen 't quaat, zo dat zy tot den Heere schreiden
 Die hen, door Athniël, nu weer verlostte, en vryde
 Van hunne slaverny. Maar, als nu, na de doot
 Van Athniël, het volk de weelde weer te groot
 Wiert, viel 't al weder tot de zelve afgoderyen;
 En dagt niet, dat hen zulks weer zoud ten plaag gedyen.
 Het had, in vreedde, nu al veertig jaren lang
 Geleest; maar hun gedrag des vreedes viel hen bang:
 Want God zond Eglon, die de Vorst der Moabiten
 Was, en zyn Heyr versterkt had met d' Amalekiten,
 En Ammoniten, hen op 't lyf: die dwong hen doe
 Tot cynsbaarhyd, en nog tot dienstbaarhyd daar toe
 Die dienstbaarhyd had nu volkomen agtien jaren
 Geduurt; en zy, die des nu al verdriettig waren,
 Verzugten nu, met al het volk, weer tot den Heer,
 Hun goedertieren God; en die verlostte hen weer
 Door Æhud; die, wanneer hy tol bragt by de Koning
 Der Moabiten, hem, in zyne zomerwoning,
 In 't Koninklyke slot, zyn vette balg doorstak;
 De zaal-deur na zig sloot; heen vlugtte, op zyn gemak,
 Weer na de zynnen; daar hy, van de steille kruynnen
 Van Ephraims gebergte, al strak de Krygs-bazuynen
 Deed blazen; sprak en voerde het Heyr kloekmoedig
 aan;

En sloeg des vyands Heyr aan dees zyd der jordaen,
 Zo, dat niet eene, van het Heyr der Moabietten,
 Tien duizent stark, vermits die alle 't leven lietten,
 Te rug quam; en vermits nu Israël te sterk
 Voor Moab was, was dit ook 't ende van het werk
 En 't was, by Jacobs zaat, nu volle tagtig jaren
 In rust en vreedde: en doc 'er Philisteen waren,
 Die zig verheften, 't volk van Israël ten trots,

Sloeg Samgar , Anaths zoon , alleen maar met zyn knots

Zes-hondert van hen doot: waar door de rest zo schrikten ,

Dat niet een Philistee , van krygs-belang , meer kikte.

Maar Israël , zo lang in vrede zynde , deed

Wat quaat was in het oog des Heren , in hun vreed.

En daarom leverde God hen , tot straf , in hande

Des Cananitschen Vorst , Jabin , die ze overmande ,

Door magt , en 't krygs-beleid zyns Heyr-hoofts , Sissera ,

En 't negen hondert-tal van yzre waagnen , dra ,

En onvoorziens , vol moets hen op den hals te zenden.

Hier door quam Israël zig weer tot God te wenden ,

En schreide tot hem : God verhoorde hun beede ; en sprak

Door Debora , een vrouw , die , door Gods last , Barak ,

De zoon Abi Noams , gebood , om aan te spannen ,

Tot hyl der volkren , met tien duzent strijtbre mannen ,

Der stammen Naphtali en Sabulon : maar als

Dit Siffera vernam , tragtte hy hen op den hals

Te komen ; deed zyn heyr ter Yl by een vergaaden ;

Ook d' yzre wagenen met hun gestaalde raadren .

Barak , door Debora , en zy , door God geport ,

Viel , met den zynnen , op dien vyant , die te kort

Schoot , en , al vlugtende , tot een toe , wiert verslagen :

Hun Heyr-hoofst , Siffera , ontvlugtten , van zyn waagen ,

Te voet ; wierd , in zyn vlugt , van Hæbærs vrouw gekent ;

Die hem , gevynst , in schijn als vrint , in hare tent

Verbergde , drinken gaf , en , met een kleet bedekte ;

Gelyk als of ze hem tot zyns lyfs behout verstrekte : 3

Dog, die de regen week, verloop hier in een drop;
 Wyl ze hem een spyker, door een hamer, in de kop
 Dreef, dat die, door zyn kop, in de aarde vast bleef
 steken:

Barak, die liep en zocht hem, om den hals te breken,
 Wierd door Jaël, dit wyf, in hare tent genood,
 Waar ze hem zyn vyand wees, dog reets door haar ge-
 dood

Dus endigde die slag: dog dit was maar beginnen:
 Want Israël hield nu niet op van overwinnen,
 Tot zelf Jabin, de Vorst der vyanden, door haar
 Verdelgt was; en doch had men vrede veertig jaar.
 Maar Israël, dat in hun weelde wel gewoon was,
 Te zondigen, en niet te denken wat dan 't loon was,
 Sloeg weer op 't oude spoor verkeerde wegen in;
 Waarom de straf dan ook niet min als in 't begin,
 De zonde volgde, zo dat zy gants zeven jaren
 Ten roof, ten proye der Midianiten waren;
 Zo, dat ze hen hollen in 't gebergte maakten, om
 Ter noot te vlugten voor 't Midianitendom,
 En 't zaat van Amalek, die, met onfelbare hopen,
 Zeer dikwils quamen, om hun Landen af te lopen,
 En overlieppen ze als de golven van een zee,
 Die, na zyn inbreuk, huys, en velt-vrugt, volk en
 vee,

En wat hem voorkomt, komt gelyk als in te swelgen:
 Zo was die menigte ook in alles te verdelgen:
 Weshalven, als dien hoop weer weg vertrrokken was,
 Niet over bleef voor mensch nog vee, nog vrugt nog
 gras,

Dit was zo jaar op jaar. die onverdraaglykheden
 Verwekte Israël tot zugten en gebeden.
 De grote goedertierne erbarmner deed de zon
 Zy ns heils weer opgaan: God verwekt Gideon.
 Door wonderdaden, zig ten oorlog te bereiden

Als Velt-heer Israëls, en helden-moedig fryden
Met hunne vyanden, derwelkers leger dan
Bestond, in hondert-vyf-en-dartig-duzent man;
En Gideon had twee-en-dartig-duzent koppen.
Wat schriklyk onderscheit! wat ongelyke troppen!
d'Amalekiten een on-overziebre ry
En Israel daar maar een klyne hantvol by.
Die klyne menigte, op dat die niet roemen zoude,
Dat hen hunne eigen kragt, en salryk heyr, behouden
Had, was, in menigte, als God zeide, nog te groot:
Dies deed hy Gideon verkonden; wie de doot,
Blood-aardig vreesde, zig mocht vry na huys begeven:
't Geschiede ook; zoo dat maar tien-duzent mannen
bleven;
Daar Gideon maar slegts drie-hondert uit verkoos,
En met zig nam; en, met dit wynigjen, zeer loos
De vyand, in de nagt verschrikte, en weg deed vlugt-
ten:
Doe viel gants Israel, verwittigt door gerugten,
Die vlugtelingen, die malkandren (door de nagt
Bedrogen) doodden, van rondom, en onverwagt,
Op 't lyf, en liet niet af van alles uit te roden:
Die 't, over de jordan, in aller yl ontvloden,
Vervolgde Gideon daar ook, en sloeg ze doot,
Met zyn klyn hoopjen; zelf die borgren, die hem
broot
Gewygart hadden, doe hy d' andren na ging jagen,
Heeft hy uit wraak, in zyn te rugkomt, ook verfla-
gen.
Van dit ontzaglyk heir bragt niet een eenig man,
Zelf hun vier Vorsten die 't geboden, 't leven van.
Zoo dat gants Israëel nu wel en buiten noot was,
Maar doe nu Gideon, dien Helt des Heeren doot
was,
Verviel me allengs weer tot de shode afgodery;

Ja slimmer, want men voegde 'er al d' afgoden by
 Der Syriërs, der Philisteen, der Moabiten,
 Die der Sidoniërs, en die der Ammoniten
 God, wien geen zonde, zo als d' afgodsdienst, mis-
 haagt,

Heeft, tot hun straf, dat volk hen op den hals gejaagt,
 Wiens Godloze afgodsdienst by hen was aangenomen;

Gelyk die volkren ons zyn op den hals gekomen,
 Wiens wyzen, kleding, en verandering in dragt,
 By ons, voor gierlyk, ten gewoonte is ingebragt.

Het zaat van Ammon quam hen over; en 't gelukten
 Die hyd'nen, dat zy 't volk van Israel verdrukten,
 En zo beanghtigden, dat zy door noot weer tot
 Hun ouden helper, wien hun vaadren tot een God,
 In schyn niet, maar in daat verstrekt had, weder keerden,
 Hun schult beleeden, en outzet van hem begeerden:

Dog 't antwoord was nu: my, die u in noot altyd

Gered heb, en u uit uw agst gehulpen, zyt
 Gy afgevallen: roept nu tot die vremde Goden

Die gy verkoren hebt; dat deze u uit uw noden

Nu redden. Israel riep nu tot Jehová:

Verloft ons nu maar slegts, en doet met ons daar na

Na u behagen! wy bekennen onze schulden!

De vremde Goden woud men nu ook niet meer dul-
 den.

Doe zond God Jephtha, die de zoon was van een hoer,
 Door Gilead geteeld, en srydbaar: deze voer

Den Ammoniten, met zyn strijdbre mannen, tegen;
 Vielze aan met dapperhyt; verkreeg van God den zee-
 gen;

Versloegze; volgde hen, met de fabel in de nek:

Daar was des vlugtens, en des doodslaans, geen ge-
 brek.

Hen dus vervolgende, verdelgde hy twintig steeden
 Der Ammoniten: en die waren doe te vreden

En verdemoedigt voor het volk van Israél.

Maar doe quam Ephraïm, en maakte een ander spel
Met Jephtha, die ze uit spyt, zyn heerlykheid misgon-
den

En bragten zo veel volks te samen als zy konden;
Zo deed ook Jephtha, die uit Gilead, zyn stam,
Al't strijdbre mee nam, en daar mee te velde quam.

't Verlies trof Æphraïm afgryfelyk; en daar vielen
Die dag, van die stam, twee en veertig duyzent ziel-
len:

De vlugters kozen de Jordaan, om over 't veer
Te raken; maar daar was juist Jephthas volk al eer:
Die vroegen dan, aan die daar wouden over varen,
Of zy geen volkren van d' Æphraïmiten waren?
Was 't antwoord, neen; zo zeyd men: zeg dan schib-
bolet!

Maar wyl juist Æphraïm de letter schin niet net
Kond zeggen, maar die, als het volk van Gulik, dre-
ven,

Zo zeyd hy sjiboleth: dat koste hem dan het leven.

Het volk van Israél begaf zig in der daat
Voortaan geduurig tot het eene of 't andre quaat,
Behalven d' afgodsdienst: waarom God, in die dagen,
Hen, tot hun straf, het jok der Philisteen deed dragen:
En schoon of Simson al een duisent Philisteen
Ter neer sloeg, mer een van hun broedren kakebeen;
En, of hy, stervende, veel groter hoop deed sterven;
Nogtans moest Israél de vryheid aan hen derven:
En, wyl zy God, en zyn gebod, hoe langs hoe meer
Verlieten, namen straf nog plagen ook geen keer.
't Gebeurden dat een van de stamme der Leviten,
Op reis, in Gibeá een stad der Benjamiten,
Vernagte; alwaar het volk des stats zyn bywyf schond;
Zodanig, dat hy haar doot op den drempel vond:
Gants Israél quam zig hierom tot wraak vergaadren:

Den

Den eis was : Benjamin zoud hen die snode dadren
 Ter handen stellen , om hen , voor die boosheid , straf
 Te doen gevoelen : maar dewyl men ze hen niet gaf ,
 Besloot men , dat daar zo niet by te laten steeken :
 Dies bragt men 't leger voor de Stat , om zig te wre-
 ken :

Dog in twee slagen , doe'er Benjamin op an
 Viel , koste 't Israel wel veertig duzent man.
 Ten dardenmale liep het Benjamin gants tegen ;
 Wyl ze op het spoedigste , een zeer fellen neerlaag kre-
 gen ;

Zo , dat die gantsche stam verdelgt en uitgeroot
 Wierd , op zes hondert na . dit klyn getal ontvlood
 De dood : maar al hun vee , hun kindten , en hun
 wyven ,

En Steeden , liet men niets van tot een teken blyven :
 't Was alls tot een proy , voor vuur , en vlam , en
 kling :

Men spaarde mens , nog beest , nog Stad , nog eenig
 ding .

't Gebeurde ook , dat men zig der Philisteenschen
 lasten

Ontslaan woud : men begonnd malkandren aan te taf-
 ren ,

Ten tyden als Samuël het leeraar ampt begon :
 Maar 't heidens leger van de Philisteen , verwon
 Het heir van Israel , dat voor hun beerschers wyken
 Moest , en liet , op het velt , ontrent vier duizen lyk-
 ken ;

Dog wilden evenwel de slag hervatten : maar
 De kas des Heeren wiert in 't heir gebragt ; om haar
 Te helpen in den strijd : nu dorst men 't weder wagen :
 Dog dartig duizent wiert hun leger afgeslagen ;
 De rest vlood weg : de kas des Heeren , daar 't geloof
 Des overwinnings op gevest was , bleef ten roof

Den Philisteen, die se in hun afgods-tempel stelden,
Benevens dagon: maar, wyl plaag op plaag hen quelden,

En dagon, zonder hooft en handen, neder lag,

Besloten zy ze, op een daar toe verkoren dag,

Terug te zenden, op een wagen door twee koeijen

Getrokken: dit gediert met bulken en met loeijen,

Quam tot Beth Schamesch, daar het volk van Levi
quam,

En die herkregne schat af van de Wagen nam.

Der Beth Schamitren, die dit hyligdom genaakten,

Sturf vyftig duizent man, die God juist hier om wraak-
ten.

Het volk, dat langs hoe meer hun dienstbaarhyt ver-
droot,

Deed endlyk 't geen hen God, door Samuel, geboot.

Het schikte zig tot God, van harte, alleen, te vrezen;

En liet geen afgod meer in huune palen wezen:

Men trok een heir by een, om endlyk, door een strijd,

Van d' onderdanigheid der Philisteen bevryd

Te raken. 't Hydens heir klonk dit niet wel in de oren;

Dies quamen ze, om die daad in d' aanbegin te storen;

En dagten aansions, door een vaardige overval

Hen af te maken: maar God donderde onder al

Die Philisteen, met zulk een schrikkelyken donder,

Dat zy verbaasden: doe sloeg Israel daar onder;

Verfloeg hun heyr; verdreerze uit hunne palen; nam

Hun steden weder, van dien vyant; en die quam,

By 't leven Samuels, niet meer in dezen lande,

Daar hen Gods donder, met verbaastheid, buiten
bande.

Maar 't wispeltuerig volk, dat nu eens dit, dan
dat

Voor goet keurt, had nu weer wat anders opgevat:

Men eischte, spyt de raat van Samuel, een Koning.

Die

Die drift was nu in 't volk. Daar baatte geen verschoning.

Daar moest een Koning zyn. Een Koning was nu 't woort.

Die eis was vast gestelt : dat moest daar nu mee voort.

God ga hen Saul dan ten Koning ; en die deede Zyn eerste proefftuk , in 't ontzetten van de Stede

Van Jabes Gilead ; waar Nahas , d' Ammoniet ,

En 't Ammonitisch heyr , verslagen wierd ; en liet

Geen teken over , dat hy hier ontrent gelegen

Had. Saul kreeg terstont ontzag door deze zegen.

Daar tegen quam nogtans het heyr der Philisteen ,

Ontelbaar in getal , nu ook weer hierwaarts heen :

Maar God verschrikte hen ; gaf hen angst ; zo , dat zy vloden ;

En vlugtende , verbaast , den een den ander dooden :

Op dit zig moordende en verbaast veltvlugtig volk

Viel Israel nu in ; en heeft , met spies en doik ,

Het alles afgemaakt wat niet van daar kond vlieden.

Zo gaat het , als God wil dat zulks zo zal geschieden.

Doe Saul 't Koninkryk van Israel nu vry

Had , en geveft was in d' ontzagbare heerschappy ,

Voerde hy den Oorlog om zig heen , den Moabiten ,

Den Ammoniten , en d' ontzaglyke Edomiten ,

Den vorsten Zoba , en den Philisteen , in 't Lant ;

En , waar hy d' Oorlogs-toon deed blazen , d' overhant

Aan zyne zyde zyn. Die Israël voor dezen

Ontroerden , moesten zelf nu voor die zelve vrezē.

Nu zond God Samuel tot Saul , en gebood :

d' Amalekiten op het lyf te vallen ; doot

Te slaan ; de vrouwen , en de kindren (zuigelingen

Daar in begrepen) 't slaal ten boezem in te dringen ;

Geen ziel te sparen , van al 't geen maar adem trok ;

Ja zelf geen ezel , os , nog koe , nog geit , nog bok ,

Nog

Nog schaap, nog lam, in 't kort, wat leeven was ge-
geven,

Moest Saül, door zyn volk, beroven van het leven.

Op dit bevell dan, quam zyn heyrkragt in het velt;

Twee hondert duzent, en tien duzent wel getelt.

Met dit ontzaglyk heyr, bekwaam om voor te afgry-
zen,

Viel hy d' Amalekit op 't lyf, en deed hem dyzen;

Versloeg die heyrkragt; en vervolgde ze op vlugt,

Tot aan Egipten toe, al matliende. De zagt

Nogtans, dichy, en 't volk, tot Gods beveellen toon-
den,

Was slegt; vermits zy 't goede en 't vette vee ver-
schoonden,

En doodden slegts all 't geen niet waardig was om mee

Te voeren, naamlyk 't maagre en anders lompen vee.

d' Amalekitische vorst, in 't leven, en gevangen,

Wierd meegevoert, om roem, door zegepraal, te er-
langen.

Maar Samuel quam, als dit heyr in Gilgal leid;

Hy zag dien roef, tot daar toe meegevoerd, en zaid

Tot Saul: doe gy klyn waart in u ygen oogen,

Heeft God u, Vorstlyk, tot een Koning, doen ver-
hoogen

Nu, Koning zynde, ontfongt gy dit bevell van God:

Gaat heen; slaat Amalek! verdelg die zondaars, tot

De jefte toe! verdelg hun kindren, en hun wyven;

Ja al hun vee! laat niets wat leeft in 't leven blyven!

Nochtans gy hebt Gods wil verworpen. Hier is blyk;

Dies zyt gy ook van God verworpen, die u ryk

Verdeelen zal. God heeft zig zelf een man verkoren,

Dien na zyn hart is: dien is 't Koninkryk beschoren.

Doe eiste hy Agag, Vorst van Amalek, tot hem

Te brengen: die quam zelf; en sprak, met fierre stem:

Dus moet men 't bittere des doots, door moet, versta-

Maar Samuël verweet dien Vorst zyn euvel daden,
 En hieuw hem doe terftont in stukken van malkaar,
 Doe trok hy na zyn huis tot Ramat, en van daar,
 Na Bethlehem, alwaar hy David zalfde. Deze
 Was 't voorbereidfel, tot het geen hy namaals we-

zen
 Zoud. God nu nam de geest des heils van Saul; gaf
 Die David. Saul nu bestond, van die tyd af,
 Als op zig zelf. De geest des menschen moet men ag-

ten
 Te vallen, als hem God niet ophoud: en de kragten
 Des menschen, als hem God, met zynen Geest ver-

laat;
 Zyn zondig; zonder rust; en maar alleen tot quaat
 Genegen. Saul die nu op zig zelf bestonde,
 Was zo onrustig, dat hy nergens troost in vond:
 Dies bragt men David nu in 't Hof, wyl die zig wel
 Verftond op 't spelen, op den Harp, en Snarenspeel;
 Op dat hy 's Koning geeft, door spelen zoud verquik-

ken:
 Dit hulp; en David wist zig zo daar na te schikken,
 Dat hem de Vorst beminde, en halen deed, wanneer
 Zyn ziel vol onrust was, en deed hem daarom eer.

't Gebuurde nu weer, dat de Philisteen hun magt-

ten
 By een, ten oorlog in het velt van Socho, bragtten:
 Daar was een grove vent by, van geboorten uit Gath;
 Zes ellen en een hant breed hoog; en Goliath
 Genaamt; geharnast, van den hoofde tot de voeten;
 Die quam 't heir Israels met schampere smaats begroet-

ten,
 En stelde voor: zo 't een man met hem wagen woud,
 Van Sauls mannen, dat die eenen kamp-slag zoud
 Een velt-slag baten: wie verwinner zoude raaken
 Zoud, door die zegenpraal, zyn vyand dienstbaar ma-

Maar

Maar Sauls volk, verschrikt, door zulk een groten
beest,

Ontsette zig; ontviel de moet, en was bevreest.

Doch David, als die tot zyn broers, in 't heir, geko-
men

Was, heeft hy die zaak, en nog boven die, vernomen

Dat, wie dien Goliath verwinnen zoud, ten loon

Soud's Konings schoonsoon zyn: dies zocht hy deze
hoon,

Gods volken aangedaan, voor zulk een loon te wre-
ken.

Hier over quam hy met de Koning zelfte spreken:

Die kleede hem Koninklyk, en gespre hem 't barnas aan

Maar David ongewoon zo swaar gedost te gaan,

Trok 't uit, en wapende zig met zyn staf, en slinger,

En goede steenen; en door God gemoedigt, ging 'er

Alzo na toe. De groote en trotse reus verscheen

Daar aanfloncs ook; en 'toog van elk was daarwaarts
heen.

Van beide zyden ging voor af, een taal, en reden,

Na de aart van die ze sprak. De reus met grote schree-
den,

Trad aan na David; maar die hief zyn slinger op,

En trof dien grovaart, met een steen, voor in zyn kop,

Zo, dat hy nederviel, en David tot hem stapte,

Dcs Reuzen swaart nam, en daar mee zyn kop af kap-
ten,

Doe 't heyr der Philisteen dat zag, nam 't strak de vlugt:

Maar 't heyr van Israël, liep, met een groot gerugt,

Hen in; versloeg ze; en joeg hen na, tot aan hun velden:

Doe keerde ze te rug, na 't leger dezer pesten,

En plonderden 't: en Gods gezalfde, David, na

Jeroeschalaima, met die kop, en 't swaart. Zo dra

Had David dit geschenk aan Saul pas gegeven,

Of, tot beloning, stond hy hem, uit nyt, na 't leven:

En, schoon hy hem, door gonst des volks, om reën
van staat

Een bende Krygs-volk gaf, en uithuude aan zyn zaat,
Zo speurde hy klaarlyk, dat Gods geeft, van hem ge-
weken,

In David was; dies zocht hy hem den hals te breken;
Gelyk als dikwils bleek in zaakken van dien aart:
Schoon David, als hy hem kond doden, hun gespaart
Heeft; nogtans moest hy tot den Koning Achis vlieden,
Een Philisteesche Vorst. Nu voerden deze lieden,
En de andre Vorsten van het lant der Philisteen,
Met Saul oorlog; en zy trokken daarwaarts heen;
Maar zonden David, met zyn volk, uit hunne scha-
ten,

Door wantrouw, weerte rug, als zoud hy 't Land be-
waren,

Dat, door die velttogt, was als zonder volk en hoeft.

Nu juist had Amalek een groten buit gerooft,
Uit Ziklag, en het deel van Juda. Hy, verbolgen
Door deze plondring, ging die rovers agtervolgen,
Met maar vier-hondert man. Geen wonder, dat hy
wouw

Dien roof herroven; want zy hadden vee, en vrouw,
Zo zynne, als all der zynne, en zyner lants genoten,
Gerooft, en mee gevoert. die togt, dan zo besloten,
Wierd voortgezet: hy trof des vyands leger aan,
Verstrooit, en zonder zorg; en viel 'er in te slaan;
Verdelgde 't magtig heyr van Amalek; versloeg ze,
Door zyn vier hondert, op vier-hondert na; ontjoeg ze
De gantsche buit; gaf elk der zynen 't zyne weer;
En zond na Juda 't geen hen was ontroofd: wat meer
d' Amalekiten zelf ontroofd was, wiert zyn helden
Zodanig uitgedeelt als Mosches wetten melden.

Maar nu ontfong hy ook een tyding, van een slag,
Der Philisteen, zo lwaar als Israël oyt zag,

Het heyr van Israel was niet alleen verslagen ;
Maar Saul zelfs , en zyn drie zoons , doot weggedra-
gen
Door 's vyants volk onthooft , en , tot een pronk , ge-
bragt
Op 's vyants wallen ; dog hen weer ontroof by nagt ;
De Steden , over de Jordaan , en in de dallen ,
Verlaten , en daar door in 's vyands magt vervallen.
Die tyding was gelyk een donderin het oor
Van David , wyl hy daar zyn halsvrint ook verloor ,
Prins Jonathan , de zoon van Saul. David vraagde ,
Vermits zyn vyand doot was , wat nu God behaagde ?
Gods antwoord was ; dat hy na Iuda , tot een Stad
Van Hebron , reizen zoud. Hy nam dan daarwaarts 't pad ;
Met al de zynen ; en nam in dat land zyn woning ;
En wierd aldaar ook , door het volk , gezalfd ten Ko-
ning
Van Juda. Isboseth , een zoon van Saul , wiert ,
Door Abner , die het heyr des Konings had bestiert ,
Van 't gantsche Israel , met Steden en met dorpen ,
Met magt van Krijgs-volk , ook tot Koning opgewor-
pen :
Dien zelven Abner , twee jaar na die tyt , uit spyt ,
Maakte Isboseth de gonst van all zyn volkren quyt ,
Tot nut van David ; en had schelms dit stuk besteken :
Dog wiert door Joab , om zyn broeders doot te wrec-
ken ,
Verraderlyk vermoort ; en David , zeer gestoort
Op Joab , Judaas Heyr-hooft , vloekte hem om die
moort :
Maar , doe twee hoofd-luy , van het heyr van Abner sa-
men
Gespannen , Isboseth in slaap vermoordde , en kwaa-
men ,
Met hunnen Konings-hooft , by David , heeft hy haer

Doen doot slaan om die moort. Maar nu verscheene
daar

All d' Opperhoofden der Israelitische benden,
En stammen; toonden, dat zy, tot hun Vorst, erken-
den

De Koning David; wien zy zalden, tot hun Heer
En Koning. Israel had nu geen Koning meer
Behalven David. In Jeroeschalaima woonden
De Iebusiten, daar zig David tegen toonde;
Verdelgde ze, en versloeg ze, en heeft daar post gevat:
Hy zelf trok in de borgt Zion; doe Davids Stat,
Na hem genaamt; van hem ten woonsteeden aangenomen.

Nu zyn de Philisteen, ten kryg, weer opgekomen;
Dog zyn door David, na hy God had raat gevraagd,
In tweemaal slaans, geheel verslagen, en verjaagt.
Ook dwong hy, door verscheide afgryffelyke slagen,
De Moabiten, 't jok, hen opgelyt, te dragen.
Zo ook de Syrsers, en Edomiten, dwong
De Vorst van Zoba, daar hy schier een heyr van vong;
En maakte, dat zyn naam ontzaglyk wierd, en heer-
lyk.

De buit, van Zilver, en van Gout, schoon onwaar-
deerlyk,

Wierd God gehyligt. Nu is 't na die tyd geschiet,
Als Ioab, Heyr-hoofd van de Koning, d' Ammoniet
Bekrijgde, en David 't huys bleef, dat zyn oog aan-
scheude,

(Luist alshy, op het dak, zig wat verkoelen woude)

De schonc Bathzeba zig baden, moedernaakt:

Hy, schoon 't een egte vrouw was, keurde haar zo
volmaakt

In schoonhyd, dat hy haar, in hem, deed zegepralen:
Dies deed hy ze aanstonts, door zyn dienaars, by hem
halen;

Befwangerde haar; en deed bevordren, dat haar man
Te sneuflen quam: doe maakte hy zig bezitter van
Die schoonhyd, die hem zeer veel welluft kond ver-
schaffen.

Maar God verkondigde, hem daarom te willen straffen:
't Gefchiede ook: Abfchaloorn, zyn zoon, die, om
de fmaat,

Zijn fuffter, Thamar, aan-gedaan, door wrevel haat,
Zyn broeder Ammon, om die fchennis, deed vermoor-
den;

En na vergiffenis dies broedermoorts, met woorden,
En kus zyns vaders, maakte een aanhang in het ryk;
Verwekte een oproer; dwong zyn vader, tot de wyk
Voor hem te nemen; fchond zyn wyven op den dake
Des Borgts van Davids Stad: God dede dit, ten wra-
ke

Des Egtsbreuks, met de vrouw van Urias begaan;
En tot een straf des moorts, dien Krygsman aange-
daan.

Dog nu gedagt God weer aan David, en verkeerde
De kans; zo, dat het volk van David, overheerde
De wederspannige van deugt ontaarde zoon,
Die twintig duizent man door 't fwaard verloor, en 't
loon

Zyns wederfpalts, de doot, ontfong, van loabs han-
den,

Tot Davids leet. Nu was hy weer in zyne Landen,
En heerschappy, herftelt. Maar endlyk, op het leet,
Heeft God nog zeeven maal tien-duizent man, door
peft,

Doen sneuflen, in zyn ryk; tot straf voor 't volk te
tellen.

Dog van te voren quam een duurte het volk te quellen,
Tot wraak, om Gabaon (gespaart door Iehofchua)
Door Sauls wreveldaat verdelgt, op wynig ma,

Die doe de doot, in bosen wildernis, ontvloden:
 Deeze had doe David uit hun wykplaats op ontbodea
 En sprak: waar meede zal ik u verzoenen, zoo,
 Dat gy Gods erfdeel; ons, weer zegent? zy, niet ble
 In 't ysschen, eyschten uit den huize Sauls zeven
 Van zyne zonen, om die, door de strop, het leven
 Te nemen: David gaf ze hen over na hun wens.
 Dezegen Gods wiert hier gevordert van den mens.
 De vrugbaarhyt wiert wel herstelt; maar in die Stede
 Kwam d' Oorlog viermaal met de Phiilsteen, die mede
 Ten plaag verstrekte, schonde vyant ook verdelgt
 Wiert; wyl de kryg altyt en goed en volk verswelgt.
 Indien men zaid, dat God zyn wraak nog niet vol-
 brogt had,
 Wyl David, zegen, niet van God, maar 't volk, ver-
 zocht had,
 Ia, van zulk volk, die, door bedrog, en list, maar
 flegt
 Het leven, tot den dienst des volks was toegezegd;
 En dat God, na die kryg, en niet zyn wraak gesleten
 Was, David porde, om 't net getall zyns volks te
 weeten;
 En dat hem doe die pest, tot end-straf, opgeleit
 Wierd, zoud men zeggen dat dit qualyk was gezait?
 Doe Davids ouderdom zyn kragtten deed verminde-
 ren,
 Stond Adonia, een van Davids outste kinderen,
 Door Priester Abjathars en Ioabs quaden raat,
 Na 't Koningryk, en hief zig zelf tot dezen staat,
 Door magt van Ruitren, op: dog David dit te weten
 Gekomen zynde, heeft al dien handel omgesmeten,
 Vermits hy Schalomoon, zyn alderlieffte zoon,
 Geteelt uit Bathzeba, ten eersten op den troon
 Deed stellen; en zulks elk, door uitroep, en die zaken
 Die daar toe dienden, deed volkomen kundig maken.
 Na

Na Davids doot stond Adonias evenwel,
Zo listig als hy kond, na 't ryk van Israël:
Dog Schaloom, die nu 't verraat niet meer gehen-
gen
Woud, deed, door Banaja, dien broer om 't leeven
brengen;
Gelyk ook Ioab, aan de hoekken van 't altaar:
Want die was Amasaas en Abners moordenaar;
Een oproeremaker, en weerzoodig knecht zyns Heeren:
De Priester Abjathar moest na zyn akker keeren,
En ruimen Zadok plaats: en Simei, om dat
Die David had gevloekt, wanneer hy zyne Stat,
Om Abschalom verliet, wierd in die Stat gebannen,
Op dootstraf; maar wanneer hem, nadrie jaar, twee
mannen,
Zyn knechts, outvloten, jaagde hy die, tot Gath toe, na
Dies, wederkomende, wiert hy, door Banaja,
Door Schalooms bevell, ten eersten doot geslagen.
Voorts dorfde niemant iets tot 's Kouings nadeel wagen.
't Weergadeloos verstant van Koning Schalomon,
Is allen volkeren, gelyk de middag-zon,
Bekent. Zyn wysheid klonk door allerly geslagten
Der aarde; en zulks deed hem ontzaglyk zyn, en agt-
ten.
Zyns magtig Koninkryks-en volks-en hof-bestier,
Was op een heerlykke en voortrefflyke manier.
Hy wierd, om zyn verstant, gelyk als aangebeden,
Door grote Koningen, en andere mogentheden.
Hy boude een tempel, tot den dienst van Jehova,
Wiens deftige heerlykhyd, en glants, geen wederga,
Nog had, nog heeft, nog op het Aardryk zal bekomen:
Daar toe was 't konstigste en het kostlykste genomen,
Dat elders was: daar blonk niets anders als klaar gout.
Ook wierd een Koninklyk palys door hem gebout,
Zo sierlyk, vorstlyk, en zo deftig, dat men nimmer

Gelezen heeft van zulk een vorstlyk hof-geimmer,
 De konst en kostlykhijt betwistent werk om 't zeerst:
 En 't best was nog, dat dit met wyshyt wierd beheerst.
 Zo moest men, 'tHydendom ten trots, een tempel
 stigten,
 Die 't hart, door heerlykhyt, kond, als ten Heemel
 ligten.

Het volk van Israel, afgodisch van gemoet,
 Schoptte anders ligtelyk de Gods-dienst met de voet:
 Maar God, die hen verlostte uit hunne slavernyen,
 Wilden hen, door offer-dienst, en giants, d' afgode-
 ryen

Ten ziel uit roden: maar dit wispelturig volk
 Was noit geredt uit d' eene, of 't viel in d' andre kolk:
 Zelf. Schalomoon, de wijste en beste van hun allen,
 Is, door zyn wyven, tot den afgods-dienst vervallen,
 In zynen ouderdom: hy boude tempelen, tot
 Den dienst van Milcom, en ten dienst van Astaroth,
 En all de goden van zyn schone uitheemsche wyven;
 Die 't hart des Konings, tot dien gruwel te bedryven,
 Vermurwden; waarom God hem ook te kennen gaf,
 Dat hy 't groot-magtig rijks-gezag, en scepter, af
 Zoud scheuren van zijn zoon, die maar een stam soud
 erven

Dien wijzen Schalomoon quam endlyk dan te ster-
 ven;

En liet Rehabeam, zijn zoon, 't grootmagtig rijk
 Ten erfdeel na: maar die gaf strak zo wynig blyk
 Van wijsheid, dat hy na der ouden raat niet horen
 Woud; maar, door loskops raat der jongen, 't rijk
 verloren

Heeft; zo, dat hy het ryk van Juda maar behiel
 Ten Koninkryk: de rest, hem wederspanning, viel
 Jeroboam, de zoon van Næbat, toe: die maakte
 Twee gouden kalven, en daar tempelen toe: dus raakte
 Gants

Gants Israël, daar door, weer tot d' afgodery;
En Juda zelf bleef niet lang van dien gruwel vry.

Wie zal zig over zulk een afval niet verwondren?

Dies quam de Koning van Egipten alles plondren
Wat hy genaken kond: den tempel Schalomoons,

Het Koninklyk palys, en heel de Stat des troons
Jeroeschalaïm: en, behalven deze plagen,

Geschiedden dikwils zeer afgrijffelyke slagen,

Die, door Ieroboam, en door Rehabeam,

Elkander toegevoegt, hen duur te kosten quam.

Den afgods-dienst, zo 't scheen, onmooglijk gants
te ontwortelen,

Als hier gedempt wiert, kwam daar giints weer op te
bortelen

Sturf een afgodisch Vorst; een ander, die de kroon

Kreeg, was niet beter, en kreeg ook geen beter loon.

't Volk Israëls was, door den afgods-dienst, vergee-
ven;

En wynige van hen zyn daar van vry gebleven.

De Vorsten heerften als tirannen, schoon God ook

d' Afgoderyen en de tyrannijen wrook,

Door oorlog, duurte, en wat nog meer tot strafge-
dyen

Kond. Schoon Propheten, Vorst, en volk, hun ra-
zernyen

Beftraften, en de straf, in Gods naam, hen voor 't
oor

Uitdaverden, nog kreeg de Godspraak geen gehoor

Als magtig zelden. Ook bevond zig magtig zelden

Een Vorst in Israël, daar Gods woort iets by gelden

Kond, als voor klyne tyt. Nu wierden ze ook door d'
een,

En dan door d' andre Vorst, verwonnen; ongemeen

Gefchat, en uitgeput: en 't leet, dat hen een ander

Niet aandeed; deden dan hun Vorsten zelf malkander:

Zo

Zo dat dit heerlyk rijk , en magtig volk , hun val ,
 En ondergang zig zelfs op 't lyf haalde , en nog pal
 Bleef by hun Godloosht , wat straf hen ook gemaak-
 ten.

d' Assiriërs , die hen te voren cijnsbaar maakten ,
 Vervoerden ze endlyk na Assirien , ten dienst ,
 Als slaven ; en dit trof hen niet op 't onvoorziensf :
 Het was hen , in 't begin , en namaals , menigmalen
 Gewaarschuuwt , en gedrygt ; nu moest me'er voor
 betalen.

Wie eerst gewaarschuuwt is , koom tydig 't quade voor
 Al wie niet horen wil , moet voelen : dat gaat door
 't Ryk Iuda , dat nu ook voor lang al , door de fabel
 Der Babiloniërs , een cijnsland was voor Babel ,
 Wierd endlyk tweemaal van zyn volkeren ontbloot ;
 Gevangen weg gevoert na Babel ; veel gedoot ;
 En alles wat men in den Tempel , en de woning
 Van Koning Schalomoon , nog vond , ja zelf de Ko-
 ning ,
 Van daar , en mee gevoert ; het Gods-huys wiert ver-
 brant ;

Ieroeschalaims wal verdelgt ; en 't gantsche lant
 Zeer jammerlyk ontvolkt. Dat zy gevangnen waren
 In Babel , duurde tweemaal vyf en dartig jaren :
 Doe kreegen zy verlof om weder daarwaart heen
 Te trekken : Cyroes , Vorst der Parffen , en Chaldeen ,
 En Babiloniërs , en Meden , deed gebieden ,
 Een vrye doortogt door zyn lant , den Ioodschen lieden
 Te doen genieten : gaf hen ook de Tempelschat
 Die Nebucad Nezar vervoert had in de Stat
 Van Babel , wederom. 't verwoest en gants vervallen
 Ieroeschalaima , met haar ciereykke wallen ,
 De tempel Schalomoons , en 't Koninklyk palleys ,
 Wierd alles weer herbout , na tijts en saaks verêys.
 Het volks gedrag , en all wat tegen Mosches wetten
 streed ,

Streed , wierd hervormt : men woud zig nu tot deugden zetten.

De wyven , die men , uit het Hydendom , getrouwt Had , dreef men van zig af. Gods wet wierd weer herbout.

Maar dit nu duurde maar zo lang , tot zy de weelde Weer smaakten ; en dan schieen 't of 't goede hen weer verveelde :

Dies bleef de cijusbaarhyt , een soort van flaverny , Den Ioden tot een straf , en raakte 'er noit van vry : Daar moesten ze eeuwig en onéndig in verquijnen.

Ten lesten wierden ze ook een cyns-volk der Romynnen ;

Dog eerst elendig door de Grickken overheert :

Ieroeschalaims wal tot aan de gront verneert :

De gantsche tempelschat geplondert : Steden , Landen

En volk verdelgt : men zag de gantsche Stat verbranden

in 't Wet-boek zelf : en , tot vervulling van die pest ,

Wierd vrouw , en kint , en vee , ten roof , uit dit gewest ,

Door 't Krijgs-volk mee gevoert. Antiochus deed zoeken

By all de Ioden , na hun God-gelcerde boekken ,

En boekken van hun wet ; en waar men die bevont ,

Wierd volk en boekken , door zyn streng bevell , terstont

Door swaart en vuur verdelgt. Men mogt geen kint besnyden ,

Of moesten d' ouders , met het kint , de dootstraf lyden.

Het Hydendom wierd hen , op levensstraf , en dood ,

Op 't lijf gedrongen. Dit was d' aldergrootste nood.

Zy , die te voren graag den afgods-dienst aanhongen ,

Bevonden zig nu streng , op straf , daar toegedwongen.

Maar Romens heerschappy geviel hen niet zo straf.

Vermits 't hen Vorsten van hun ygen Godsdienst gaf ;

En

En hen hun Godsdienst, na hun wetten liet beleven;
 Alſchoon een laantvoogt, tot een brydel, wierd gege-
 ven.

Nu, tot beſluit van dit afgrijslijk moort-toncel,
 In Iſraël, dient wel begreepen, dat, eer 'theel
 Geſlagt van Iacob van het eene quaat in 't ander
 Viel, zo, dat ſtam, en telg, geheel niet na malkander
 Gelceken, God hen zulks had lang voor heen gezyt.
 Ook hadden mannen Gods, Propheeten, breet en wyt
 Gewaarſchuuwt; en al 't geen hen drukken zoud, ver-
 kondigt,

En 't volk, dat zig des wets veelvoudig had bezondigt,
 Verloſſing toegezyt; zo verr, dat het geſlagt
 Van Iuda, dat altijd een Vorſt heeft voortgeoragt,
 Uit Davids nazaat hen een Koning zoud verſchaffen
 Tot Bethlehem; die hen van hunne plagen, ſtraffen
 Des wets, en zonden, zoud verloſſen; en hen tot
 Een lijtsman ſtrekken, tot behagen van hun God.
 De Scepter was nu al van Iuda atgenomen.
 Dit was de tijd dat dien verloſſer moeſte komen.

Een bode, een man van God gezonden, quam dan,
 met

Gods laſt, en order, in de Stede Nazareth,
 In Galilea, tot een zuivre maagt, met name
 Maria, ondertrout met Joſeph, en te ſame
 Van Davids afkomst: hy dan ſprak op ſtaande voet:
 Gy begenadigde des Heeren, zigt gegroet!
 De Heere is met u, gy die onder alle vrouwen
 Gezegt zigt! zy ſchrikte, en zigt terſtont te ontvou-
 wen

Hoedanig zy die groete en woorden zoud verſtaan.
 Dit zag die bode, die man Gods, en ſprak haar aan.
 Maria, vreeft niet; want gy hebt by God genade
 Gevonden. (deze was nu zonder wedergade)
 Gy zult ontfangen in u buik, en zult een zoon

Ter weerd baren. God, de Heer, zal hem de troon
Zijns vaders, David, tot een erfdeel geven: deze
Zal, over Jacobs huis een eeuwig heerscher weezen:
Hy zal de zoon van God genaamt zijn: nogtans gy
Sult hem benamen, met de naam Iesoes. Maar zy
(Maria) vroeg: hoe zal dat toegaan? wyl ik nimmer
Geen man gebruik? als woud zy zeggen: dat is immer
Een wonderlijke zaak. Doe sprak de bode tot
De Maagt: de Hyl'ge Geest, en zelf de kragt van God,
Sal u bevrugten: dit zal d' oorzaak zijn, en reden,
Waarom men hem Gods zoon zal noemen, ziet 't is
heeden

De zefte maant, dat ook Elifabeth, u nigt,
Alfchoon ze onvrugtbaar wiert gezeit, door huwlijks
pligt

Nu in haar ouderdom beswangert is, en baren
Sal, ook een zoon: God bint zig aan geen hoge jaren.
Geen ding is swaar voor God. Doe sprak Maria voort
Ik ben Gods dienstmaagt: my geschiede na u woort.
Hier op vertrok Gods bode, en ging zig vorder maken.
Zo deed God voormaals ook voornaame en grote zaa-
ken

Verkondigen, door zijn gezantten, mannen Gods,
Gelijk te voren ook in Abrahams en Loths
Gevallen somtijts bleek. Maria zig nu swanger
Bevindende, kond zulk een vreugde doe niet langer
Verbergen; maar trok, met een gants verheugt gemoet,
Na 't huis Elizabeths, en heeft haar nigt gegroet:
Maar die, des Hylgen geests vervult, riep: wat beje-
gent

My, dat de Moeder van mijn Heer my groet! gezee-
gent

Zijt ge onder 't vrouw-geslagt! gezeegent is de vrugt
Uws buiks! in mijn buik heeft mijn kintje, met ge-
nugt,

(Als

(Als door een aangenaam gefpell, dat ons kan dwingen

Tot vreugt geluit, en tot meer andre vreugde-dingen)
 Gehippelt, als mijn oor u teedre groet ontving:
 Hoe dus! van waar komt my een vreugd zo zonderling
 Als deeze! o zaal'ge, die 't geloven niet vermijft heeft;
 Dan 't zal gefchieden, all wat haar de Heer gezeit heeft.
 Maria vond zig nu, door God, ook zeer verheugt;
 Dies toonde ze, door God te roemen, hare vreugt
 In zeedig vreugde-zang. Als Ioseph nu gewaar wiert
 Dat zy bevrugt was, wilde hy, eer het openbaar wiert,
 Zijn bruit maar hymelijk verlaten. Hy was vroom.
 Dog God verkondigde hem dien nagt in zijne droom,
 Dat hy vervullen woud de woorden der Propheeten;
 En deed hem all 't gehym van die bevrugting weten;
 Dies hy nu, van beraat verándert, van bedrijf
 Al mee veranderde, en hy nam ze tot zijn wyf.

Nu had de Roomfche Vorft, Augustus, laft gegeven,

Dat all wat mens heette, in zijn groot gebiet befchreeven

Zoud worden: elk dan trok in die Stat, aan zyn ftam
 Gehegt: dies Ioseph, met zijn fwangere Ega, quam
 Tot Bethlehem; een Stat de ftam van David ygen.

Maar, om hier herberg, tot hun nagt-verblijf, te krygen,

Was, om de meenigte des volks, veel fwarighyt,
 Hun herberg viel dan in een ftal. Nu quam de tyt
 Van baaren juift. Zyn baarde een zoon, gelijk beloofst
 was.

Hy, die de zoon van God, het Aars en 't Heemels
 hooft was,

Wierd flegts in doekken, in een beesten-krep gelegd,
 Maar dít was, door Gods mont, Gods boden, ook
 voorzegt.

Hier waren Harders, die by nacht het vee bewaakten
In 't velt, daar zig een bode, uit Gods laft, ook by
maakte, (fcheen;

Wanneer Gods klaarhyt, van den Heemel hem om-

Zo, dat zy, gants vervult van fchrik, zig ongemeen

Ontzetten. Gods gezant fprak tot haar, kort en bondig:

Vreest niet gy mannen, nog ontftelt u! ik verkondig

U grote blijfchap, die all 's werelts volk gemeen

Zal zijn! de Christus is geboren! gaat nu heen

In Bethlehem: dit zal ik u ten teken zeggen:

Gy zult hem in een kreb, in doekken, vinden leggen.

Nu quamen menigte van Gods-gezantten, tot

Nog meer verheerlijking; die roemde en eerden God,

En zegenden den mens, en trokken doe ten Hemel.

Na dit vertrek, vertrok ook all 't verbaaft gewemel

Van harders, na de Stat; en vindende 't geen haar

Gezegt was, maakten ze hun gezigt ook openbaar;

En maakten ider vol verwondring, door die reden.

Ten agtften dag, wanneer dit wonder kint befteden

Wierd, wierd zyn naam Jefoes genaamt, gelyk hen

vast

Was, voor d' ontfanknis in zijns moeders lijf, belaft.

Nu quamen wyzen, zeer uit muntende verftanden,

En ftarrekundigen, van 't ooften, in de Landen

Der Ioden, in de Stad Ieroefchalaima, daar

Zy daatlijk fpraken met den volke, in 't openbaar,

En vroegen: waar is hier den nieuw-geboren Koning

Der Ioden, welker ftarre in 't ooften, ten vertoning

Door ons gezien is? wy zijn hier gekomen, om

Hem aan te bidden. Hierom wiert het prietterdom

En fchriftgeleerden, als Herodes dit ter ooren

Quam, op-ontboden, by dien Koning, om te horen

Waar dat de Christus zoud geboren worden? en

Men fprak: tot Bethlehem, in Iuda; om dat men

Gefchreeven vond, dat uit die Stat de lytsman fpruiten:

Zoud, die Gods volkeren zoud hoeden. Hy nu buiten
 Dien raat des priesterdoms gefcheiden zijnde, ontbood
 Die wijfen hymlijk (Wijl hem, van doe aan, verdroot
 Te vreezen, voor een Vorft, die hem de voet mogt
 ligten)

Hy, die volkomen zig had laten onderrigten,
 Zond hen na Bethlehem; gebod hen, neerftig na
 Dat kint te zoekken; met belasting, dat zo dra
 Zy 't vonden, dat ze al ftak, en voor alle andre zaken,
 Met alle omftandighyt hem 't moesten kundig maken;
 Op dat hy ook quam, om die nieuw-geboorne heer
 En Koning, zync pligt, aanbidding, liefde, en eer
 Te doen. De wyzen nu vertrokken daarwaats henen:
 Doe is die ftar, die hen in 't oosten was verfcheenen,
 Hier weer verfchenen, ging en voor, en wees hen 't
 pad;

En ruste boven 't huis daar 't kint zijn legplaats had.
 Sy gingen binnen, daar zy 't kint en moeder vonden.
 Zy vielen neder, en aanbaden 't, met hun monden,
 En hartten; offerden 'thun gaven, na hun magt;
 Gout, mirthe, en wiroom. Zy, aldromende, in de
 nagt,

Var God vermaant, niet na Herodes weer te keren,
 Gehoorfaamden fy dit bevell en wil des Heeren;
 En door een andren weg vertrokken zy na 't lant
 Van hunne woningen. Nu weer van d' andre kant
 Wiert Jofeph, in zyn droom, door Gods bevell, ge-
 boden:

Staat op! Herodes zal dit kintjen willen doden.
 Vertrekt van hier! vlugt, met de moeder, en het kint,
 In 't lant Egipten, dat het dien tyran niet vint!
 Blyft in Egipten, tot ik u zal weer ontbieden!
 Terftont deed Jofeph, in die nagt, Gods wil gefchieden.

Herodes ziende van de wyzen zig mislyt,
 Borft uit in gramfchap, en in wrevelmoedighyt.

Hy meende dat dit kint een weerelts mens zoudwezen,
Dat ligt zyn nazaat, of hem zelfs nog, zoud doen vreesen,

Voor troons-verlies. Door vrees voor dit gemeent gevaar.

Zond hy zyn krygs-volk heen na Bethl'hem, deed hen daar,

En in die lantstreek, all de kindren, van twee jaren,

En jonger, zonder een van zulk een jeugt te sparen,

Vermoorden; op dat, na die uitgevoerde daat,

Geen kint uit Bethlehem zyn Koninklykke staat

Zoud kunnen krenken. Hy nam 't schuim van zyne krygers;

In onmedogenthyt weergadeloos, als tygers,

En pantherdieren. Volk, 't welk d' ontfarmhartighyt,

Hun Koning te geval, al lang had afgelyt;

En welkers aangezigt het evenbeelt der booshyt

Verstreckte; in welkers hart geen plaats, als voor Godlooshyt

Was; welkers aanzien niets verwekte, als schrik en schril:

Dit soort van beesten zond hy heen, om zyne wil,

Die noit op iets, als maar op nijt, en moortlust, doelde,

Te gaan volbrengen, op dat ze ook hun lulten koelden:

Want Vorst-en Krijgs-volk was hier maar een zelve soort.

De Vorst gebod maar, en dit volk volbragt de moort.

Der vaadren voorbeed spaarde in Bethlehem geen kindren.

Der Borger-voogden magt kond 't wreet bevel niet hindren.

Geen jammerbidden van de moedren; geen geklag

Der huisgenootten; geen door ouderdom ontzag

Verdienende ouden; geen aanlokkelyk betoovren

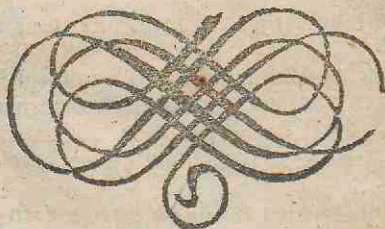
Van ſchone maagden, hoe bequaam tot hart veróóvren;
 Geen zoet, aanminuig, en liefkozend, aangezigt,
 Eens half geſpeenden kints; geen armptjens, opgerigt
 Om hun genaker daar mee vřindelyk te omarmen;
 Geen droevig kints-geſchrey, bequaam om zig te er-
 barmen;

Geen lieve zuigeling, die kooft aan 's moeders mam;
 Geen ongezuiverd kind, zo als 't ter werelt quam,
 Had iets, dat deze, uit hel en afgrond, uitgebroken
 Bloetdorſtige vervloekte afgryſſelyke ſpoken
 Verhindren kond, hun bloed- en moort-luſt, met ge-
 neugt

In 't werk te ſtellen, aan zo jonge en teedre jeugt.
 Ik zal de droefheid, en de nare jammerklagten,
 Door dit vlockwaardige bedryf ontfiaan, niet trag-
 ten

Hier af te malen met myn pen. Myn ink, hoe ſwart,
 Verbeeld de rouw te ſwak van eenig lydend hart.

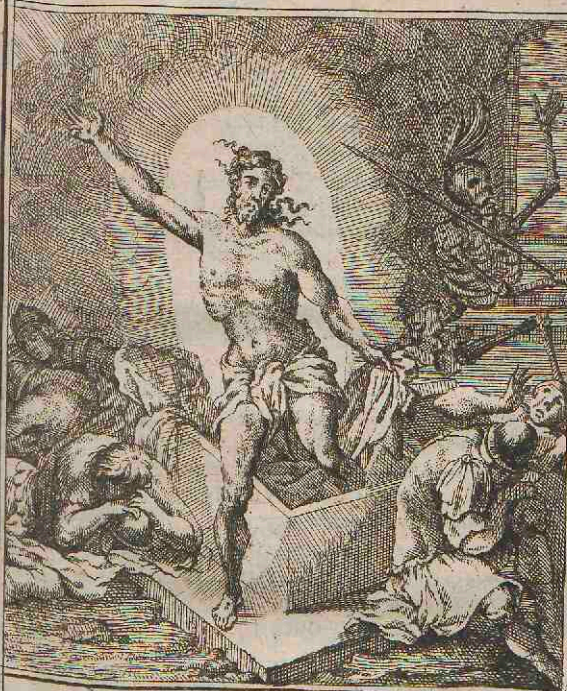
O God! keert uit, en van, de vřyc Nederlanden
 De tyranny, en moort, en plondering, en brandden!
 Behoud ze by 't gezag en heerſching van den Staat!
 Beſcherm het gantsche volk, en ider Onderzaat!

DOODEN DANS;
Christi Opstanding uit het Graf.

Sevende Plaat.

Hier wort de Doot van magt ontbloot.

*Wat hulp hier wagt by't graf te zetten?
Wat hulp het zegel dat men't gaf?
Wat loosht kan Godts magt beletten?
Wie houdt Godts Zoon, die leeft int graf?*

DOODEN DANS. CHRISTI OPSTANDING

Uit het GRAF.

NU was het ligt dat al de werelt moest verligten,
En alle duifre damp en schadnwen doenz wigten,
In d' opgang. Nu was, uit het zaat van Abraham,
Uit Davids wortel, voort-gegroeyt uit Judaas stam,
Den huyze Israëls een vrede-vorft geboren.

Dit was dien Hylant, dien Gelyder, daar te voren,
Door zo veel mannen, door Gods aangeblazen geest,
Al over lang, zo veel was van voorzeyt geweest.
Hy was Herodes, spijt zyn zo onmenslyk woeden,
In Bethlehem, eer hy daar iets van kond vermoeden,
Ontvoert, door Joseph. Na die wreede bloethonts
dood,

Quam Joseph, als hem God weer uit Egypte ontbood,
In 't laut van Israël, met kint en moeder samen,
In 't Galileefche deel; daar zy hun woonplaats naamen
Tot Nazareth. Her kint wies op, zo in verstant,
Als kragtten; en het wiert vervuld met wijshyt; want
God stond hem by, met zyn genade. Gods genade
Was op hem; en dies was hy zonder wedergade.

Zyn ouders reisden, jaar op jaar, van Nazareth,]
Op 't feest van Passchach, na den inhoud van de wet.
Als Hy, nu twaalf jaar out, mee op dat feest gereift
was,

En alles was volbragt wat tot die zaak vereift was,
Vertrok men weder van Ieroefchalaima; maar
Iesoes, die agter bleef, was in den tempel, daar
Hy, by de leeraars, zig, met vragen, en met horen,
Verzaadde; en strekte tot een wonder voor elks oren.
Zyn moeder, die hem na veel zoekens, daar dus vont,
Bersipte hem enigints, om 't agter zyn: terstont

Sprak

De Opstanding CHRISTI uit het Graf. 103

Sprak hy: waarom na my gezogt? kond ge allegader
Niet denken, dat ik in de dingen van myn vader
Moest zyn? die reden wiert niet, na den regten aart,
Bevat; Maria dog heeft ze in haar hart bewaart.
Hy trok van daar dan, met zyn volk, en moeder, weder
Te rug na Nazareth. Hy was en bleef hen teder
Gehoorzaam. Naderhant zond God Ioannes, aan
De volkrein, wonende aan de watervloed jordaan,
Ten boetbazuin: hy koos de wildernis ten woning.
De sprinkhaan was zyn spys, en somtyds wilde honing
Hy leerde, en predikte, en vermaande, in 't algemeen
Barmhartighyt te doen: hy gaf aan ider een,
Ja zelf aan Krygslui, en gehaatte tollenaren,
Zyn leeringen: hy drygde ook streng; waar door de
scharen,

Die tot hem quamen, zig verbeeldden, of hy wel
De Christus zyn mogt, die, tot hyl van Israel,
Dus lang verwagt was: want, behalven zyne lering,
Drong hy ook kragttig op het doopsel der bekering,
Tot zond-vergiffenis: maar hy sprak tot dien hoop.
Mijn doop is enkel maar alleen een waterdoop;
Maar die na my komt, die 'k niet waardig ben zyn
schoenen

Te ontbinden, die is die u zal met God versoenen:
Die zal u dopen met den Hyl'gengheest, en vuur:
Die zal maar suivre tarw vergaadren in sijn schuur;
En sal het onkruid, met onlesbaar vuur verbranden:
Hy is na by, en heeft sijn wan rechs in sijn handen.
En schoon hy na my komt, hy is voor my geweest.
Dus stigte hy 't volk, en maakte het voor de straf be-
vreesft.

Nu quam hy zelf, die al die reede en zaakken raakte.
Ioannes, ziende dat Iesoes de schaar genaakte,
Seid: ziet nu daar 't lam Gods, dat 's weereids zonde
weg

Neemt! hy is die, waar van de dingen die ik zeg,
Gezeid zyn. Doe Jesoës nu ook van hem begeerde
Gedoopt te worden, sprak Ioannes: gy vereerde
My waardiger, zo ik de doop van u ontfong:
Dog ziende dat Jesoës met rede hem daar toe drong,
Volbragt hy dan de doop aan hem. Terstont na 't doo-
pen,

Zag elk (o schoon vermaak des ziels!) den Hemel oo-
pen;

En uit dezelve een duyf, den heyl'gen geeft, op hem
Ter neder dalen; en men hoorde strak een stem:
Dit is myn lieven zoon, daar ik myn welbehagen
In heb genomen! Nu begon men strak te wagen
Om te onderzoekken, of hy dien Messchiach, daar
God, door zyn tolken, van gesproken had; en waar
Van hy de naam al had, ook was. Om 't uit te vissen,
Wierd hy in d' eenzaamste en de naatste wildernissen
Des lants, geleid; om, van zyn tegenstrever, in
Die eenzaamhyt, na zyn volkomen wil, en zin,
Beproeft te worden. Als Jesoës daar veertig dagen
Gevast had, hongerde hem: nu wierden strak de lagen
Gelyt: want honger doet de mens wel iets begaan,
Dat naderhand gewensit word, niet te zyn gedaan;
En dies, men zeid hem, als een zaak zeer wel van no-
den:

Syt gy Gods zoon, zo doct die steenen nu in broden
Verandren? maar men kreeg tot antwoord: niemant
leeft

Alleen door broot, maar door Gods woort (zoals hy
't heeft

Aan Israël betoont geheele veertig jaren)

Hy woud zyn vyanden zyn magt niet openbaren;

Dies was dit voorstel mis. Doe ging men met gemak

Na Davids hofitat, en zo samen op het dak

Des tempels, daar het oog zeer verre om heen kond
weiden

Als

CHRISTI Opstanding uit het Graf. 105

Als of men hem , tot zijn vermaak , daar op deed lei-
den :

Maar doe , als of men , langs gewone weg en pat ,
Niet af kond komen , zaid men hem : is 't waarhyt ,
dat

Gy Godes zoon zyt , zo val maar van boven neder :
(Dus won men 't klimmen uit ; en 't pat was dus ge-
reeder)

Daar staat geschreeven , dat God zijne dinaars zal
U aanbevelen , dat ze u hoeden voor dien val ;
En , dat ze , op dat ge u voed niet aan een steen zult
stoten ,

Op handen dragen . Maar die gonst wierd niet genoten
Door dit gedrogt , dat maar door wondren onderregt
Woud weezen ; want hier wierd al daatlijk op gezegt :
Ook staat 'er wederom geschreven (in de boekken
Van Mosche) gy zult God , u Schepper , niet verzoek-
ken .

Dit was nu weer mislukt . Dien vyant bragt hem dan
Weer op een hogen berg ; en toonde hem nu daar van
De Coninkrijkken , zo verr ze eenig oog beryken
Kond ; en , om eens te zien of hier geen staatzugt blij-
ken

Soud , sprak hy : zo gy neer wilt vallen , en my aan
Wilt bidden , wil ik u ten rijks-troon op doen gaan ,
En alles geven wat u oogen hier aanschouden .
Nu soud men sien , of dien Gods soon de proef kond
houden .

Dit was zeer kragtig ; want de menssen , in der daat ,
Sien zeer op rijkdom , en op hoog verheven staat .
Doe sprak Iesoes : gaat weg gy vyant ! wijl geschree-
ven

Staat : Iehova , u God , zult gy die eer maar geven :
Gy zult alleen maar hem aanbidden ; hem alleen
Maar dienen . Daar mee ging die vyant gluipende heen ;
Ee.

Bevindende, dat al zyn pogen ydel, ende
Vergeefs was; wyl men hem zo veel niet waardig ken-
de

Zig te openbaren, op verzoek van zulk een zot,
Door wonder-daden, en verneedring, als voor God.
't Verwondert my, en nog meer andren, die wat weeten,

Dat die verzoeker voor een Geest wert uitgekreeten:
Myn mening is, zo dit de duyvel is geweest,
Zo was 't geen gaauwert; maar een dommen plomp-
pen beest,

Om dat hy meende, of wel Gods Soon zijn wil mogt
paaren

Met zyn wil, en zig, hem, door wondren, open-
baren:

Als of Gods Soon zig, met geloof of ongeloof
Des duyvels, moeijen zoud. Ik ben aan dat oor doof.
Ook sta 'k verwondert, zo men meent, dat geesten,
zonder

Een lighaam, zonder Gods behulp, alleen, dit won-
der

Bewerken kunnen, dat ze een mens, maar door de
lugt,

Nu op een tempel-dak, dan op een berg, ter vlugt
(Gelyk de vogeltjens een mug) maar zo vervoeren:
Kan, zonder Gods behulp, het wondren doen wel
floeren?

Of meent men, dat God, zyn vervloekte te geval,
Tot onderzoek zyns zoons, de duyvel helpen zal?
Verschoon 't o' lezer, zo van Rusting somtijds buyten
Syn pat gaat! want hy kan zyn pen altyd niet stuiten:
Maar dog, hy tragt niet elk te buigen na zyn zwier:
Hy stelt alleen maar zijn verwondring op 't papier.

Jesoes begonde nu zijn leeraars-ant te aan vaarden:
En waar het volk zig, na hun wijs, by een vergaarde,
Daar

Daar trad hy in; vermaande hen af te staan van 't quaat
Der zonde; en zaayde, waar hy leerde, een vrugt-
baar zaat:

Genas verwonderlyke en misselykke quaallen;
Waar door 't gerugt hem, verre om heen, door alle
paallen

Van Syrien verbrydde; en wiert ten wonder uit
Gekreeten, door 't gemeen, met juichend roem-ge-
luid.

Veel schaaren volgden hem; niet slegts uit Galilea,
Maar ook van over de Jordaan, en uit Judea,
En andre landen. Hy nam ook discipelen aan;
Die hy alleen door zyn gebod deed met hem gaan;
All wat hy wilde, en wat hy maar gebood, was krag-
tig.

Een heir van menschen, 't welk hem volgde, was aan-
dagtig

In 't horen van zyn leer, als hy hun lessen gaf.
Sijn leer verkondigde beloning, dreigde straf,
En wees de wijs, waar door men kond ten Hemel ra-
ken,

En, voor de tweede dood, zig self ontsterfelyk maken.
Alle onderwijzing en vermaning dien hy deed,
Quam uit op nedrighyt, barhertighyt, op vreed,
Op deugt verdraagzaamhyt gehoorzaamhyt, en liefde:
Zulks alles was het dat hy in de harten greefde,
Met ernst en iever; zo, dat hy geen woort voortbragt,
Als, met een overgroote en ongemeenne kragt.

Den inhoud en begriip des wets; gy zult beminnen
Den Iehova, u God, met hart, en ziel, en zinnen,
En alle menssen als u zelven, dreef hy door
In 't kort, hy dreef het volk op 't ware en regte spoor
Des Hemels en des deugts. De wereltlyke magten,
En God, leerde hy hen, clk na waarde, en wezen,
agten;

En

En waarschuuwde ider voor die leeraars, welkers daat
 Niet over een quam met hun zelfgegeeven raat;
 Gelyk de Phariseen, en andre Schrift geleerden
 Der joodsche volkren, die zig zelve roem begeerden
 Te erlangen; Gods roem daar en tegen, gants vergatt.
 Berispte die met veel omstandigheden batt;
 En, die in 't openbaar, zo 't schein, hun Gods-vrugt
 toonden

En, die zig zelf, voor God; hun Opper-heer, ver-
 schoonden.

Hy reisde, en Predikte, en 'tzy waar hy dan ook was,
 Quam zyn barmhartighyt in wonderwerk te pas.

Men bragt hem meenigte gebreekkelijcke menssen
 Voor d' oogen; als hy die zag na gezonthyt wenissen
 Genas hy hen, 'tzy van wat quaallen ook gequelt.

Geen lyder wierd vergeefs hem voor het oog gestelt;
 Of wierd van hem, 'tzy waar het dan ook was, gevon-
 den,

't Zy krank van harsenen, of andre ongezonderen;

Het zy dan kreupelen, of blinden, dollen en

Wat quaallen 't mensdom slegts een naam toevoegen
 ken,

Hy deed de quaallen, voor hun ogen, strak, verdwy-
 nen.

Zijn wil, en woort, alleen, verstreken medicynen.

't Zy dat een krankke by hem was, of verr van daar,

Wie hulp verzogt, of deed verzoekken, raakte klaar.

Wie doof was, ja wie doof en stom was, deed hy ho-
 ren,

En spreken; ja die zelf het leven al verloren

Had, en gestorven was; het zy die nog op 't bed,

Of op de baar was, of nu reets in 't graf gezett,

Of lang begraven was; hy sprak maar met die dood-
 den,

Als of zy leefden; en hy deed die zijn geboden

Gchoorfaamen ; hy deed , in 't levenloze lijk ,
De ziel wecr ingaan ; en , tot openbare blijk
Van waarhyt , opftaan , of zy noit geftorven waren.
Hy fprak de woefte onftuimige en hoog-geheven baren,
En bulderwinden , als befielde fchepflen aan ,
En deed aanftonts hun woede in ftille ruft vergaan.
Wijl , waar hy rylde , altijt , veel volks , met grootte
fcharen

Van veele duzenden , ontrent en by hem waren ,
Heeft hy die meenigte , als een goeden vader doet ,
Gefpijt , verzaat , en na behoren wel gevoet , *
Met twee drie viffen , en een vyf zes zeven broden ;
En ; tot een teken dat 'er meer was als van noden
Was , fchootter over ; ja dat overschot was veel
Meer , als 'er doemaals van te voren in 't geheel
Geweeft was : fchoon hy all die wonderteeknen dede
De Pharizeen , en Schrift-geleerden , niet te vrede
Met all die teeknen , fchoon ontelbaar in getall ,
Verzogten , dat hy hen een teken te gevall
Woud doen. Te voren was 't hen in de wilderniffen
Miflukkt ; nu zogt men wecr op die manier te viffen ;
Maar nu was 't antwoord dat hy dien verzoekker bragt:
Dit overfpeilige en quaat-aardige geflagt
Eift teeknen ; maar men zal 't geen ander teken geven ,
Als dat van Jonas : want , gelijk die is gebleven
Drie gantsche nagten , en drie dagen , in het lijf
Des walvis , zal de zoon des menfchen zyn verblijf
Drie gantsche nagtten , en drie dagen , in der aarde
Zijn : en dit zelve , fchoon het geen genoegen baarde ,
Gaf hy den Schrift-geleerde en Pharizeen , ten fpijt ,
Wanneer zy teeknen van hem vorderden , altijt.
Indien dit volk niet al te waan-wijs om te leeren
Geweeft was , en gezogt had met hem te verkeren ,
Zy hadden daaglijks , al de teeknen dien hy dee ,
By menigten , ja zelf zijn wandlen op de zee ,

Aanschouwen kunnen: maar zy wouden, in 't bysonder,

Als zy maar spraken, dat hy, haar te wil, een wonder
Ten teeken doen zoud: maar hy woud hun hoogmoet
niet

Zo veel te wil zyn; dies is 't noit voor haar geschiet.

Wanneer hy nu door alle om heen gelegen Landen
Gereift, gepredikt, en zig zelf, door allerhande
Zeer grootte wondren, had alom bekent gemaakt,
Heeft hy zijn omrys, als genoeg volbragt, gestaakt,
En trok terug, weer na zyn Vaderlant: verkeerde
Daar in de plaatfen daar men all den volke leerde:
Daar leerde en predikte hy met redenen van kragt:
Maar 't scheen ter ergernis; om dat men zijn geflagt,
So veel nog leefden, kenden, en al te laag van staat
kond,

Tot zulks; zo dat hy daar geen akker tot zijn zaat
vond:

Weshalven hy dit volk, om 't ongeloof, verliet,
En wynig kragt deed in hun eng-bepaalt gebied.

Hy, die zijn rys nu na Jeroefchalaima wendde,
Sprak tot zijn leerlingen, dat hy de gantsche bende
Der schrift-geleerden en der Overpriestren, daar

Ten prooi zoud worden; en dat hy zeer veel van haar
Soud lijden; ja de doot, als 't ent van all die plagen,
Door hunne grootshyt, daar ook lijden, en verdragen:
Ten darden daage dog weer opstaan uit zijn graf.

Dit zelve, dat hy hen voor uit te kennen gaf,
Herhaalde hy fomtijts meer. Nu endlijk als zy samen
Outrent d' Olijfberg, by Jeroefchalaima, quamen,
Deed hy een Eezellin, van 't naaste vlek, daar voor
Hem voeren, die hy daar toe aanwees en verkoor.

Hier op nu rijdende, is hy flatwaart in gekomen.

De weg was, door het volk, beftrooit, met lof van
bomen,

En met hun klederen bedekt; en hunne zugt
Tot hem, baarde een geluit dat weergalmd in de lugt:
Gezeegent zy de zoon van David! hoog-geprezen
Moet hy die in de naam des Heeren aankomt, wezen!
Met zulk gejuig wiert hy te poorten ingevoerd;
Waar door de gantsche Stat zeer schielyk wiert ont-
roert,

Men vroeg: wie is dit? en het antwoord nu, der gee-
ner

Die met hem waren, was: Iesoës, de Nazarener; }
Die wonderwerker; die roemrugtige propheet,
Iesoës trad af; ging in den Tempel; dreef geroet,
All wie daar koften en verkosten, wisselaren,
En duifverkopers, en wie meer van zulks hier waren,
Ten Tempel uit; en sprak: daar staat geschreeven:
mijn

Huis zal een bedehuis, in naam, en wezen, zijn;
Nochtans, gy hebt het tot een moortspelonk doen wor-
den.

Hy sineet hun stoellen, en hun taafelen, schoon zy mor-
den,

Het onderst boven, met een fier gelaat en stem.
Hier quamen aanstonts, in den tempel, ook tot hem,
Verscheiden kreupelen, en ongeneesbre blinden;
En hy deed ze aanstonts hun genesing by hem vinden.

Als d' overpriestren en de schriftgeleerden all-
Die dingen sagen, en dat zegenet geschall,
Ja in den Tempel self 't gejuig der kindren hoorden,
Gezeegent zy de soon van David, so verstoorden
Sy sig; en seiden: hoort gy wat zy seggen? hy
Zeid: ja. Ik hoor 't seer wel. Maar wederom, hebt
gy

Dan noit geleesen: uit de mont der suigelingen,
En sprakelosen, wil ik lof en roem voortbringen?
Dog hy verliet hen: maar hy quam den andren dag

Weer

Weer in den Tempel; leerde en strafte met gefag.

Nu hield men raat, en toonde een overgroot verlangen

Hoe dat men hem foud in fijn woorden kunnen vangen

Nu heeft d' een 't dus, en dan een ander 't zo befogt;
Maar, fpijt hun lift, wierd niets tot voordeel uitgewrogt.

Hy was hun vyant; en hy toonde 't openbaarlyk,
In fyne leringen. Hy overtuigde hen klaarlyk,
Van veel verbaflring en verdrajingen des wets.

Hy tafte hun hoogmoet en geveinltheid altemets
Heel vinnig aan, en trof hen fonder eens te miffen.

Hy leerde een yder meeft al door gelykeniffen,
Als dienftig tot begrip, en beter faaks onthout:

En 't geen hy leerde, was op 't fiels-behoud gebout.

Zulks deed hy daaglyks in den tempel en daar buiten;

En liet fig daar in door geen fchriftgeleerden ftuiten,

Die, fchoon hy daaglyks, in hun byzijn, wondren deed,

Hem haaten, en fig vafte, als was het met een eed,
Verbonden, om hem, met gelegentheid te doden:

Dog d' aanhang dien hy had by veel gemeene joden,

Weerhield hen veel, uit vrees voor oproer onder 't
volk:

Dit zagen ze aan gelijk een donkre donder-wolk.

Fy wift wel hoe zy zig in hunne moort-trant queten.

Jeroefchalaima was, voor 't moot-hol der Propheten,

En Gods-gezannten, hem volkomentlyk bekent.

Maar zulks heeft hem niet van fijn zaakken afgewent.

Nu waaren twaalf van zijn Difcip'len de voornaamften

Die met hem waren, en zig daaglyks de bequaamfte

Vertoonden tot fijn dienft: en in dit klyne roth

Was Judas (Simons zoon) genaamt Ifcarioth,

De Opstanding CHRISTI uit het Graf. 113

Een godloos booswigt, schelm, en dief, en Aarts-ver-
rader,

Gevynst, en zo gestampt vol ondeugt, dat geen kwa-
der,

Vloekwaarder schepsel, oit het zonnelyk bescheen :

Dit schriklyk ondiert ging bedekt en hymlyk heen

Na d' Over-priesteren, en liet zig daar bedingen,

Dat hy zijn meester soude voor dattig Silverlingen

Gevangen leveren. De geest der geltzugt had

Hem als gevangen ; zo dat die geest hem besat :

Nu sogt hy om dat gelt te winnen ; en dien snoden

Zag kans op 't Passach, 't Feest der ongerefen broden,

Het Godloos schelmstuk uit te voeren : want hy wist

Waar 't Passach voor Jesoes ter dier tijt opgedist

Zoud worden. Hy wist ook zyn bedemplaats te vinden :

En maakte gissing, wyl hy eene van de vrienden

Was, zonder argwaan uit te voeren 't geen hy woud.

Dien avont, als Jesoes dan 't Passchah eeten zoud,

En aan de tafel, met de twaalve, was gezeten,

Begond zijn geest ontroert te worden onder 't eeten ;

Zo, dat hy sprak : de hant van mijn verrader, is

Hier tegenwoordig met en by my, aan den dis :

Een van u all, die met my eet, zal my verraden.

Dit gaf nu oorzaak dat ze hem all te samen baden

Te seggen wien die was. Iesoes derhalven, sprak :

't Is die, die ik een brok, na 'k se ingedoopt heb, strak

Sal geven. Dit verwekte een toefigt onder de elve.

Hy doopte dan een brok, en gaf die Iudas selve ;

Nog seggende : doet, wat gy doen wilt, metter haast.

Nu vroeg die schelm nog, met een weesen, gants ver-
baast :

Ben ik het meester ? want hy liet sig vastlyk voorstaan,

Dat hy, voor goet, en voor opregt, nog wel kond

doorgaan.

Hy kreeg ten antwoord juist : gy hebt hebt het nu gesegt.

Nuging dien booswigt, aan zijn booshyt vast gehegt,
Aanstonts van daar, om zig aan 't schelmstuk te begeeven.

All d' andre elf, die met Jesoes aan tafel bleven,
Verstonden 't niet; maar elk dagt, dat aan Judas wat
Belast was; 't zy dan iets te kopen, 't zy dan dat
Hy den nootdriftigen, den armen, iets zoud deelen:
Want Judas droeg de beurs, en kond ze ook wel befeelen.

Nu in die nagt, wanneer Jesoes verraden wiert,
En 't passchach-feeft, na zaaks verëis, daar wierd ge-
viert,

Nam hy het brood, en dankte 'er God voor, zijnen
vader,

En brak 't aan stukken; deelde het om aan alle gader,
En zeide: neemt en eet het, dit 's mijn lighaam, 't
welk

Voor u gegeven wort! gy lieden, doet zulks elk
Tot mijn gedagtenis! doe nam hy ook de beker
Na 't Avontmaal, en dankten 'er God voor, als hy
zeker

Altijt gewoon was, en hy gaf ze haar tot besluit;
Uitdruklijk zeggende: drinkt allegaar daar uit!
Dien Beker is het nieuw verbont in mijnen bloede,
Dat, tot vergiffenis der zonden, u ten goede,
Vergoten word: voorwaar ik zal van diergelijk
Voortaan niet drinken, tot ik, in het Koninkrijk
Van God, mijn vader, die, met u, op nieuw, zal
drinken.

Op die wijs deed hy hen het hart de moet ontfinken,
Wanneer hy tot hen, van zijn naad'rend ongemak,
Gevangnis, lijden, doot, en wat dies meer was, sprak:
Het welk hy meenigmaal, met tussenkomsft van tijde,
Tot voorbewushty van zijn lijden, hen voorzeide.

Wanneer de lofzang na de maaltijt nu volbragt

De Opstanding CHRISTI uit het Graf. 115

Was, ging hy met hen uit; en zyd: in deze nacht
Sult ge aitemaal u aan my erg'ren, wyl geschreven
Staat: 'k sal den Harder slaan; dan zal de kudde beven,
En sig verstrojen: maar wanneer ik opgestaan
Sal sijn, zal ik u voor, na Galilea, gaan.
Doe ging hy met hen in de boomhof der olyven;
Gebood hen; dat zy daar zo lang wat souden blyven,
Tot hy weer om quam, van de plaats van sijn geber:
Ioannés, Petrus, en Iacobus, nam hy met
Hem, tot hy digt ontrent sijn bidplaats was gekomen;
Daar heeft hy, van die drie, sijn affchyt ook genomen;
En zijd tot hen: mijn siel is totter doot bedroeft:
Bevljigt u, dat gy my wakend hier vertoeft.
Een steenwerp verder viel hy plat ter aarde neder;
En, gants beangstigt van gemoet, aanbad hy teder:
Mag 't wesen, vader, laat dien becker, dit verdriet,
Dog van my nemen! dog mijn ygen wille niet,
Maar d'uwe, is 't zo by u besloten, moet geschieden;
Tot driemaal heeft hy sulks herhaalt; en ook sijn lie-
den
Tot driemaal toe geport tot bidden, en met hem
Te waken; dog vergeefs; de droefhyt gaf hen klem
Tot slapen: doe hy haar ten darden male ontwaakte,
Vermits de tijt sijn's ramps nu digt na by genaakte,
Sprak hy ze toe: wat slaapt gy! 't is genoeg! staat op!
En laat ons gaan! de zoon des menschen wort een trop
Van zondaars in de hant geleverd, en beladen
Met banden. Hy is digt na by die my verraden
Zal: en terstont, als hy nog sprak, kwam Iudas daar;
Wel vergezelschapt met een gantsche sehelmen-schaar;
Voor sien met fakkelen, lantaarnen, swarden, stok-
ken,
En ander wapentuig. Als beestten, die uit hokken
Gebroken waren; door gevynsde Pharizeen,
En Overpriestren, en hun aanhang, dus by een

Verzamelt; en ter jagt, met Judas, uitgezonden.
 Hier was de Duvel, en de gantsche Hel, ontbonden,
 Enop den roof uit. Nu had Judas hen belast:
 Zie toe na wien ik kus! grijp die, en hout hem vast!
 Die, wien wy zoeken, zult gy, uit mijn mont-kus
 ramen.

Wan neer die spoken nu allengs wat nader quamen,
 Trad hy, bewust wat hem geschieden zoud, voor uit;
 En, naadrende dien hoop, vroeg, met een fier geluit,
 Wien zoekt gy? op die vraag nu antwoorden een der
 geener

Die Judas by sig had: Iesoës, de Nazarener.
 Iesoës sprak: die ben ik. Op dit woort, die ben ik,
 Dc isde al dien hoop te rug, en viel ter aard van schrik:
 Hy vraagden hen weder: zegt, wien zoekt gy? en zy
 spraken:

Iesoës, van Nazareth. Hy, die zig niet verzaken
 Woud, zaid: ik heb gezegt, dat ik die ben: wel aan,
 Indien gy my zoekt, zo laat alle de andren gaan.

Doe quam 't Aarts-opperhoofd en voorbeelt van ver-
 raadren,

Voor uit die schelmentrop, zijn heer en meester naa-
 dren,

En kuste hem; zeggende: mijn meester zijt gegroet.

(Ziet wat de boze geest des menschen niet en doet)

Iesoës nu zaid: vrint, waar zijt gy toe gekomen!

Verraat gy, met een kus, des menschen zoon! d' on-
 vromen

En God-vergeten hoop, door Judas kussen, nu
 Verzekert zijnde, quam, en greep en bond hem ruw.
 Dog Petrus, die dit niet verdragen woud, ontschede
 Zijn swaart; sloeg daar de knecht des Hoogenpriesters
 mede,

Zijn regter oor af. Maar Iesoës, zeer zag van aart,
 Herstelde 't, en genas 't; en zaid: herstelt u swaart!
 Wie

Wie 't swaart gebruikt, zal door het swaart vergaan:
of gift gy

Dat ik mijn vader nu niet bidden kan? zo mist gy.

Hy zoud my hulp genoeg verschaffen, zo 'k het woud

De beker dien hy my heeft toegezonden, zoud

Ik die niet drinkken? wat zoud dan de schrift bedieden?

Daar staat geschreven, dat het also moet geschieden.

Doe sprak hy, tot de God-en eer-vergeeten schaar:

Gy komt tot my, gelijk als tot een moordenaar,

By nacht, met allerlij geweer, om my te vangen:

Wanneer ik daaglijks tot den Tempel mijne gangen

Gefiert heb, en daar 't volk geleert, gelyk ik plagt,

Stakt gy geen hant na my: maar u tyd is de nacht

Der duisternis; op dat de Schriften der Propheeten

Geschieden zouden, en mischien niet ydel heten.

Nu wierden al zijn dicipulen, als kaf

Door wint, verstroit, door vrees: zy vlugten van
hem af;

En hy wierd, als een schelm, of dief, geboeit, gezonden

Na's Hogenpriesters huis; daar zig vergaderd vonden

All de Overpriesteren, Schriftgeleerden, en, 't geen tot

Dien bloed-raad hoorden. 't Hooft van dit vloek waar-
derot

Bragt ydle vragen na zijn slegt gesteld verstant voort;

Van zijn dicipulen, en leer; en kreeg tot antwoord:

Al wat ik leerde, is in het openbaar geschiet,

Voor al de werelt: in 't verborgen heb ik niet

Gesproken nog gedaan: en dies ben ik daar vry van:

't Is ider een bekend: wat ondervraagt gy my dan?

Vraag 't al den volke; want zy hebben my gehoord,

En weten 't. Nu gaf hem een dinaar, op dit woort,

Een slag aan 't aangezigt, als tot klijnagtings teken;

En sprak: zult gy also tot d' Hoge priester spreken?

Doe sprak Jesoes: indien ik qualijk spreek, dat quaat

Diende aangewesen; en zo 'k wel spreek, waarom slaat

Gy

Gymy? om nu de wet, en 't regt, als was, te buygen,

Wiert volk gezogt, om schelms en vallyk te getuigen,
Op dat het vonnis van zijn doot ten minsten schijn

Zoud hebben; maar het woud op die manier niet zijn:

Hun schelms gezeg was niet eenparig nog eendragtig:

Want hun getuigenis was vals, en onwaaragtig.

Maar d' Hoge priester sprak: ziet ik bezweer u, by

Den levendigen God! dat gy ons zegt, of gy

De Christus zijt, Gods zoon! wel aan! spreek op! laat horen!

Waar op Jesoes hem, met een siere stem, ter ooren

Quam: ja. Gy hebt het nu gezegt. Ik ben die zelf:

Doch, van nu aan, zult gy, aan 't Hemels hoog gewelf,

De zoon des menschen op de wolken zien verschijnen,

Ter regterhand Gods kragt. Doe scheurde Caiphas zy-
nen

Hoogprietsterlykken rok van staat, en zaid ziet daar;

Hy heeft gelastert! zijn, tot dien Gods-lasteraar,

Getuigen nodig? nu wat dunkt u? sprekkt geduldig!

Nu sprak men 't vonnis. Sy verklaarden hem doot-
schuldig.

Doe borst het schelmenrot, dat hem tot daar gelijkt

Had, uit, in booshijt, en in onbarmhartighijt.

Men spoog hem smadig in zijn aangezigt, begekke,

Bespotte, en sloeg hem fel met vuisten; men bedekte

Zijn aangezigt, en sloeg 't met vuisten, dat het deert

Wie 't hoort verhalen; dan nog zaid men propheteert

Ons Chrifte. Ia zeg op! wie is 't die u geslagen

Heeft? ja men deed hem niets als leet op leet verdragen

Die gantsche nagt door; en des morgens vroeg, by

tijds,

Wiert hy gebonden, met zeer veel omzigtighijts

Gevoert na 't regthuis, en een Godvergeeten hijden,

Pilatus, die, ten dienst van Rome, in die tijden

Daar

De Opstanding CHRISTI uit het Graf. 119

Daar stedehouder was , geleverd. Judas pas
Nu ziende , dat zijn Heer ter dood verwezen was ,
Beroude zijn verraat. Het gelt dat hy ontfangen
Had , bragt hy weder , en heeft doe hem zelf verhan-
gen.

Hy wilt wel , dat by God , nog mens , voortaan geen
heul

Voor hem meer zijn zoud ; dies wierd hy zig zelf ten
beul.

Nu voor Pilatus wiert Jesoes op nieuw beschuldigt ;
En alle laster , tot meer spijt , vermenigvuldigt ;
Men zaid , dat hy het volk verkeerde , en oproer quam
Verwekken ; ja 't gezag des Kijfers tot sig nam ;
Verbiedende dat hoeft des werelts cijns te geven ;
En , tot waarschiynlijkhijt , vertelde men daar neven ,
Dat hy sig selfs , als trots , en hoogverwaant , vermat ,
Dat hy de Christus , en hun Koning self was : dat
Hy maar een booswigt was , niet waardig hun verschoo-
ning.

Pilatus ondervroeg hem dan ; zijt gy een Koning ?
Hy antwoordden , en hy sprak ; mijn Koningrijk is niet
Van dese werelt : want , indien mijn rijks-gebiet
Iets werelts in had , had mijn volk voor my gestreeden ,
Dat ik den Ioden niet dees nagt , en u op heden ,
Geleverd was. Wanneer sijn vyanden hem voort
Al meer beschuldigden , sprak hy geen eenig woort
Tot ontschult ; en dit was Pilatus als ten wonder ;
Die , hebbende verstaan uit reden in 't bezonder ,
Dat hy een onderdaan was van Herodes , sond
Hy hem dien Koning toe , wijl die zig ook hier vond :
Maar dien Godlosen , gants van alle deugt verbastert ,
Heeft , met sijn krijgs-volk , hem bespot , veragt , ge-
lastert ,

En met een witte rok , gelijk een gek , gekleed ,
Pilatus weder toegezonden : maar dit deed

Die twee, hun vijantschap, die zy, tot nu, malkanderen

Gedragen hadden, in een vrintschap nu verândren.

Pilatus, hebbende Iefoes genoeg gevraagd,
Sprak tot den Ioden; dien gy my hebt aangeklaagt,
Vind ik onschuldig; gy nu eist van my gewoonlyk
Op 't Paasfeest eenen los; Iefoes nu, die verschoonlijk
Is, wilt gy dat ik hem los laate of Barrabas?

(Dit was een moorder, die op 't feit gegrepen was)

Maar 't ligt verleide graauw, dat niets uit d' oogen
schittert,

Als wispelturighijt, raakt morgen ligt verbittert

Op die, die 't heden, met hun siel ten Hemel tilt;

Het vliegt, als lugtstof, door een aassem-blaas, in 't
wilt.

Het had hem zo onlangs gefegent, en gepresen:

Nu deed de Priesterfchap hen roeppen: weg met deesen!

Kruist, kruist hem! en alschoon Pilatus menigmaal
Zijn onschult voorhild, voerde het volk de zelve taal
Als vooren, kruist hem die gy niet van 't volk bemint
ziet!

Indien gy hem niet kruist, zoo sijt gy 's Kijfers vrind
niet.

Na deed hem dien Barbaar dan, om 't geschreeuw
van all

Die stemmen, 't Ioodsche Volk, en Priestren, te ge-
vall,

Op 't naakte lijf, rondom, van voren, van ter zijden,
En agtren, een Barbaarsche en streenge geessing lijden;
Niet maar door een Beul, maar door twee of drie gelijk.
Hier hulp geen keren, dus, of zoo, hier was geen
wijk.

En dit geschiedde nog met offenseenwen-roeden,
Door hui en vlees, so, dat, myts 't jammerlijke bloe-
den,

De opstanding CHRISTI uit het Graf. 121

Geen hant gezien wiert. Na 't volbrengen van die zaak,
Bragt hem het Krijgs-volk in de raat-zaal, om vermaak
Met hem te plegen, 't welk zy nog op hen vermogten.
Die schelmen hadden nu een doorne kroon gevlogten;
Die drukten ze hem, door haar en hant, zeer diep in 't
hoofd:

Doe hong dit hels gespuis, van menslijkhyt berooft,
Een purpren mantel om zijn schoudren: hier beneven
Wiert hem een rietstok in zijn regter hant gegeven:

Doe viel men voor hem neer, en zeide: zijt gegroet
Heer Koning! en terstont daar aan, op staande voet,
Heeft hem dien booswigt in het aangesigt gespogen,
En deed dat aangezigt dan slag op slag gedogen,
Van zijn vervloekte vuist. Dit deed niet een, maar elk.
O godloos draken-zaat! o jammerlijke kelk!

Wie heeft, van aanbegin, zo bittren kelk gedronken?
Was dit eens mens om, tot een kortswijl, mee te
pronken?

Daar niets te zien was, als de slentren, en het bloet,
Van dit doorgeeffelt lijf? een andren schelm nog, boet
Zijn helsche lusten, door hem, met die rietstok, slaa-
gen,

Regt op die doorne-kroon, en 't hoofd, te doen ver-
dragen.

Nu quam Pilatus, die Jesoes aldus ten toon
Bragt, met die rietstaf, en verdoemde doornekroon;
Het gantsche lighaam gants aan slenterren, door die
roeden,

Geslagen; 't aangesigt, door 't schendig hylloos woe-
den

Van 't godloos krijgs-gespuis, met vuisten, dik, en
bont,

En blaauw, geslagen, zo dat oogen, neus nog mont,
Nog kin, nog voorhoofd, nog zijn konen, nog zijn
wangen,

Verschoont was; dus, en met dat purpre kleef om-
hangen,

Vertoonde hy hem den volke, en zyd: aanziet dien
mens!

Dog, d' Overpriefter-schaar schreeuwde uit hun hel-
sche pens:

Weg! kruift hem! kruift hem! hy zal geen genaau ver-
werven!

Wy hebben zelf een wet; na die wet moet hy sterven.

Pilatus, ziende dat hy niets verwiinnen kond,

Op 't onbefuisde volk, dat reets ten oproer stond;

En, dat het hem, nog zijn gevangen, woud gewaar-
digen,

Zeid hy: ik heb geen schult aan 't bloet van dien regt-
vaardigen;

Gy moogt dan toezien. Of hy zeggen woud, gedult;

Indien 'er straf op volgt, het is u ygen schult.

Maar 't kond de razerny der Joden niet vermindren;

Zijn bloet zy over ons, en over onze kindren,

Was 't algemeen geroep. Hy liet dan Barrabas,

Die, om een dootslag, in een groten oproer, was

Gevangen, los, gelijk het volk het van hem wilden;

Engaf Jesoes, op dat hy, door diens doot, hen stilde,

Hen over, tot hun wil. Dit aardse Duvel-rod,

Nahem nu ook, op nieuw, bespogen, en bespot

Te hebben, nam hem af dien purpren mantel; deeden

Zijn ygen kleedren aan 't geplettert lijf en leden.

Dit God-vergeeten, snode, en eerloos, hels gespuis,

Lyd hem een groot en swaar ondraagbaar hylloos kruis

Op 't swak doorwondde lijf; en dwong hem zelf te
dragen

't Geen hem ten galg zoud zijn: ja zelf, hy wicrd door
slagen,

Gedwongen, om daar mee wat spoedig voort te gaan:

Hy torste 't bovendeel; de rest sleepte agter aan:

Maar,

De Opstanding CHRISTI uit het Graf. 123

Maar, wyl zy speurden, dat dit tijd verspillen souden,
Zo greep men Simon van Cyrenen, een reets oude
Verkreupelde Akkerman, die van den akker quam;
Die dwong men, dat hy 't deel dat nasleepte, op zig
nam,

En agter nadroeg. Een zeer grote schaar geleide
Hem; mans, en vrouwen, waar van veel der laatsten
schreiden:

Tot deze wendde hy zig, schoon vol van pijnlykhyt,
En sprak: Gy dogteren van Jeroeschalaima, schrijt
Om my niet! waarlijk, u genaken andre dagen,
Waar inge u zelve, en u kindren, zult beklagen,
Wanneer men alle die onvrugtbaar zyn van aart,
En alle buikken, daar noit vrugt uit is gebaart,
Gelukkig noemen zal. Dan zal u wenschen strekken,
Dat bergen heuveln u verpletten en bedekken:

Want, wyl zy dit doen aan het groen hout, als gy
fiet,

Wat naakt het dorre dan al rampspoet, en verdrict?

Wanneer hy dus allengs ter Stad-waart uit gedron-
gen

Was, wiert hy voortgeprest, gedreven, en gedwou-
gen,

In spijt zyn swakhyt, en door last vermocithyt, dra
Ten styllen doodberg op, om hoog, op Golgotha,
Te klimmen, met het kruis beladen, tot den bloede

Gedrukt: men dreef hem voort met stokken, en met
roeden;

Daar was geen rust. Wanneer hy boven op den top
Was, nam het Krijgs-volk nu zyn kruis, en regtte 't op.

Doe is hy, met een touw om 't middellijf gebonden,
Ten kruis op opgehyft, zo hoog als zy dan konden:

Daar regtte een schelm een leer ten ende 't dwarshout
aan;

Klom daar by op, en greep zyn hant by 't lijf van daan,
En

En rekte die na 't end, zo verr als 't kond verdragen :
Doe wierd een spijker, doordie hant, in 't kruis ge-
slaagen,

Zo dik, en grof, dat daar een lighaam aan vertrouut
Was; en een andre schelm, aan d' andere hoek van 't
hout,

Greep d' andere hant, dien hy al mee zo afwaarts rekte;
Daar, met een spijker, vast-floeg, en hem nog be-
gekten :

Doe nam de derde schelm een spijker, grof, en swaar,
En spijkerde hem daar mee de voeten op malkaar,
Door huid, en beenderen, en zenuwen, en aadren,
Ter plaatse daar de hiel en schenklen zig vergaadren,
En dus aan 't neder-end van 't kruis onwrikbaar vast :
Nu wierd het hijs-touw van des lighaams swaarte ont-
last,

Als niet meer nodig om dien lijder te ondervangen :
Men liet hem nu alleen maar aan die spijkren hangen,
Door zijn gebeente in 't hout geslagen, dat het kraakt.
Nu wiert 'er, boven hem, een opschrift vast gemaakt,
Dat door Pilatus was geschreven, tot vertoning,
Drietaallig: dit 's Jeseus van Nazareth, de Koning
Der Joden. Dit stond nu de Joden niet wel aan :
Maar 't was geschreven; 't stond 'er; en het bleef 'er
staan.

Wanneer ze hem kruisten, als een schelm en lant-
verrader,

Doe sprak dien goden nog: vergeeft het hen o vader!
Want zy en weten dog niet wat zy doen. Hy bad
Voor zijn tirannen, die hem martelden. Men had,
Op dat het nog zijn smart en ramppen mogt verswaa-
ren,

Hem, in het midden van twee schelmen, Moordena-
ren,

Gekruist; zo, dat aan elk zijde een van dit gespuis

Hong,

De Opstanding CHRISTI uit het Graf. 125

Hong, nevens hem; en elk aan zijn bijzonder kruis.
De Pharizeen, de Schrift-geleerde, en d' Ouderlinge,
En d' Overpriestren, en al die hier wandlen gingen,
Verstrekte hy, schoon vol pijn, ten tijdverdrijf, en
spodt,

Men zaid: indien gy zijt de Christus, zoon van Godt,
De Koning Israels, zo komt nu af van boven:

Vertoont u kragt, op dat wy 't zien, en u geloven.

Een ander sprak: zijt gy Gods zoon, verlaat die post:

Die is niet Koninklijk: maak dat ge zelf verlost.

Dus sprak het krijgsvolk ook: ja een van die schavuit-
ten,

Die, om hun moorden, om hun roven en hun muyt-
ten,

Gekruicigt waren, sprak: zo gy de Christus zijt,

Verlost u zelf, en ons, en toont u mogenthyt.

Maar d' andre moorder sprak hier tegen, tot zijn voor-
deel;

Hoe! vreeft gy ook God niet, schoon gy in 't zelvige
oordeel

Zijt? doch de straf die wy ontfangen, zijn wy waart:

Wy lyden billik; straf en misdaat is gepaart:

Maar deze heeft niets, dat niet betaamlijk is, bedreven:

Mijn ziele sterv zijn doot, en leve altijd zijn leven!

Doe sprak hy tot Jesoes: o Heer gedenkt aan mijn

Als g' in u Koninkrijk zult ingekomen zijn!

Doe sprak Jesoes tot hem: voorwaar, gy zult nog he-
den,

Met my, in 't Paradijs zijn. Nu zag hy benedeu

Aan 't kruis, zijn moeder, en zijn liefste leerling,
staan;

Die sprak hy, beurt om beurt, aldus, zeer kortlijk
aan:

Vrouw, moeder, ziet u zoon! Joannes ziet u moe-
der

Van doe af, nam hy haar tot hem, als haar behoeder.

Ter darde uur wiert Iesoes gekruicigt; en het is
 Ter fester uur geschiet, dat grote duifternis
 Het aardrijk dekte; zo, dat alle hemelligten
 Verduisterd wierden, voor des menschen aangezigten,
 Tot aan de negende uur, gelijk een donkre nagt;
 En 't krijgs-volk hield terwyl aan 't kruis zeer nawe.
 Nu op die negende uur, wanneer die nagt zig wendde
 Ten dage, en ider weet het zonneligt bekende,
 Verhief Iesoes zijn stem ten Hemel; riep: Æli!
 (Twee maal) Æli! Æli! Lamma Schabachthani!
 Dit wort vertaalt (ik ben te dom om zulks te vaten)
 Mijn God! mijn God! waarom hebt gy my dus verla-
 ten?

Als of Schabachthani Hnafabtani gelijk

Was; dit vint, in mijn hoofd, dat dom is, wijnig
 blijk.

Ik agt my, door de twist met papen, niet ver-eerlijkt;
 Maar was 't, mijn God! mijn God! hoe zeer word ik
 verheerlijkt!

Vertaald, zo stak'er hoop en troost in, na mijn zin:
 Maar dus, na mijn dunkt, steekt'er niets als wanhoop
 in:

Want, zo God die verlaat, die gants de wet vervult
 heeft;

Die hem gehoorzaam is; zijn wil voldoet; geen schult
 heeft;

En Gods geboden, tot een stip toe, heeft volbragt,
 Zo wort vergeefs voor my, een troost van Godt ver-
 wagt;

Want ik ben zondig. Kan de onzondige, in zijn ster-
 ven,

Schoon 't zelf Gods zoon is, in zijn doot, geen troost
 verwerven;

In, zo God zijn ter dood getrouwe zoon verlaat,

De Opstanding CHRISTI uit het Graf. 127

Aan 't kruis, al stervende, so is voor mijn geen raat.
Dog mijn geloof strekk my (God geve het so) ten nutte;

't Zy d' overzetting mist, of, dat ik selve dutte.

Een die dit hoorde, dagt dat hy Elias bad,

Als of hem die propheet sijn hulp versproken had.

Hy, die vol wonden aan het kruis hong in de hoogte,

Door pynnen afgematt, klaagde endlyk nu van droogte;

Dies seid hy dan: my dorst. Het wterd gehooft; en doe

Stak eene een spons met eek hem, op een rietstok, toe:

Maar d' andren seiden: sagt! houd op! laat ons eens loeren

Of hem Elias ons hier sal van 't kruis ontvoeren.

't Was 't roomfche krygs-volk, dom en boos, in schijn en sijn:

't Verftond niet, als barbaars, huu ygen taal, latijn.

Nu was het all volbragt, wat oit, door Gods propheeten,

Van hem voorfeit was: daar was niets ook van vergeeten.

Na 't nemen van dien eek dan, seid hy: 't is volbragt.

Doeriep hy weder, met een grote stem, en kragt:

O Vader ik beveel myn geest in uwe handen!

(Och! mogt myn Geest daar ook zo zekerlyk belanden!)

Nu boog hy 't hoofd, en gaf de geest. Zo dat de doot

Ook dien regtvaardigen in zyn gewelt genoot.

Eerst scheen 't, als of de zon, zyn doot, voor af, betreurde:

Nu beefde 't Aardryk, en de grote rotffen scheurden.

De graven borstten op: de doden, dus ontdekt,

Zijn, uit hunne yzre slaap, ontwaakt; en dus gewekt,

Nog namaals, in de stat, verscheidenen verscheenen.

Des Tempels voorhang scheurde in twee, van boven, kenen

Tot

Tot gants beneden. All dit vreeslyk aanzien gaf
 Ontroering in de ziel van vele; en vrees voor straf.
 De hoofman van de wagt, die by zyn volk gebleven
 Was, en Jesoës de geest, zo roepende, had zich ge-
 ven;

Als ook die duisternis; 't vervaarlyk aardgebots,
 En beving; en 't gebarst van hoge rots by rots;
 En zelf het krijgs-volk, dat, met hem, Jesoës bewaar-
 den

Ontzetten zig, voor 't geen zig voor hen openbaarden:
 Zy wierden 'er gants door verschrikt, en zeer bevreesd,
 En zyden; deze is een regtvaardig mens geweest!
 Dien mens was zekerlyk Gods zoon, gelyk hy zeide:
 De schaar, die, om zyn doot te aanschouwen, hem
 geleide,

Sloeg op hun borstten, en vlood weg van Golgotha.
 Dog 't meeste lodendom vroeg hier in 't minst niet na.
 Maar, op dat deze drie aldus gekruiste lijven
 Niet, op het Paas-feest, aan hun kruiffen zouden bly-
 ven,

Daar elk hen, mooglyk als een stof tot oproer, zag,
 Verzogtten, mits het nu de voorbereidings-dag
 Des Passchahs was, en maar de vyfde dag der weekke,
 Pilatum, dat hy hen de beennen woud doen breeken,
 En weg doen nemen van de dootberg. Hy dan sprak
 Daar ja toe: 't krijgs-volk, dat die order hadde, brak
 Der moordren beennen; maar wanneer die beullen
 zaagen

Dat hy gestorven was, bespaarden zy die slagen
 Aan hem, die 't paaslam was. De Schrift had zulks
 voor heen

Verkondigt, en al lang voorzyt: hem zal geen been
 Gebroken worden. Een nogtans van die gezellen,
 Barbaars genoeg, om iets barbaars in 't werk te stellen,
 Volbragt zyn booshijt aan een doodden, trots een
 beer;

De Opstanding CHRISTI uit het Graf. 129

Hy stak Iesoës nog door zijn zyde, met een speer;
Als woud hy zeggen: of gy nog misschien iets voelen
Kond, wil ik ook dan nog myn lust aan u eens koe-
len;

't Zy dat ge u slegts doot veinft, of 't zygy waarlyk
zyt

Gestorven, deze steek doodde u in eeuwiglyt.

Nu was 't gedaan. Nu had der Ioden nijt geen plaats
meer.

Dien zelven avont ging nu een regtvaardig Raats-heer,
Die in dien bloetraat der Godlofen niet geweest
Had (wyl hy hymlyk, voor het lootsche volk bevreest,
Een leerling van Iesoës geweest was) tot den regter
Pilatus; en hoe zeer hy ook bevreest was, egter
Bad hy Pilatum, dat hy hem het lighaam van
Iesoës woud gunnen; 't was dog doot! Pilatus dan
(Was, door die bootschap van zoo snel een doot ver-
wondert;

Weshalven hy dan eerst dien Hooftman over hondert
Ontboden hebbende, en de waarhyt uit zyn mont
Verstaan, bewilligde hy in 's Raatsheers bec terstont.
Zyn naam was Ioseph, en was van Arimathea
Geboortig; 't was een plaats der Ioden, in Iudea.
Deeze had een hof, niet verr van Golgotha, waar in
Hy, in een Rots, een Graf, zeer net, had, na zijn
zin,

Doen houwen; en hier had noit imant in gelegen.
In dit graf heeft Iesoës nu d' eerste plaats gekregen.
Dien Ioseph kost hem ook sijn dootgewaat, van vlas;
En Nicodemus, ook een medeleerling, was
Hier in sijn helper; die bragt ontrent hondert ponden
Van mirrhe en aloës: hier wierf hy in bewonden,
Na 't loots gebruik, in 't graf. Nu gingen zy weer
heen,

En rolden, voor de deur des grafs, een swaren steen.

DOODEN DANS;

Van verren stonden de Marien , en meer vrouwen
 Uit Galilea , om de plaats des grafs te aanschouwen ,
 Op dat ze hem balffenden ; niet wetende , dat hy
 Alzo gebalffemt was. Des andren daags quam , by
 Pilatum , heel de Schaar der Priefren , Schrift-geleer-

den ,
 En Pharizeen , die weer wat nieuws van hem begeer-

den ;
 En zeiden : ons gedenkt , dat dien verlyder , groot
 Heeft opgesproken , van drie dagen na zyn doot
 Weer op te staan : beveelt nu , dat men 't graf bewaa-

ke
 Drie dagen , op dat hy niet weg-geftolen raken
 Door zyn Disciplen , 's nagts , en 't volk , door hen ,
 nog aan

Gefineert word , hy is van den doden opgestaan :
 Die laafte dwaling zoud dan arger zyn als de eerfte.
 Dit was d' eenpaarige yfch. Dit baaden ze elk om 't
 zeerfte.

Pilatus gafhen dan een wagt , en zyde : gaat ;
 Verzekert nu zyn graf zo als gy 't zelf verftaat.
 Zo deden ze ook : de wagt wierd ordentlijk geregelt ;
 En ze hebben graf en fteen , tot minder vrees , bezee-

gelt.
 's Daags na den Sabbath heeft het vrouwvolk 't graf
 bezogt ,

En Speceryen , tot zyn balsming , mee gebrogt.
 Sy waren vroeg , al met den daagraat , onderwee-

gen ;
 Maar waren met die groote en zware fteen verleegen ,
 Die voor de graf-deur was gewentelt , hoe die af
 Te went'len ; zonder dit kond nimant in het graf.
 Maar 't was vergeefs gezogt. God hadde d'aard be-

wogen ,
 En die doen daav'ren ; als een Engel uit den hogen
 Quam

De Opstanding CHRISTI uit het Graf. 131

Quam, als een Blixem, van gedaante, en in een kleet

Zo wit als sneeuw, die strak die steen de grafdeur deed Ontwyken, en zig zelf daar op ter neder schikte.

't On-overblufbre schuim van wagteren verschrikte Voor hem tot stervens toe. Nu vreesde 't zelf de dood; Zodanig, dat het, door die vrees: hun wagt ontvlood.

Nu quam het vrouw-volk daar. En, wijl zy 't graf nu open

Bevonden, zijn zy daar zeer vaardig ingelopen, En vonden 't lighaam van Jesoes in 't graf niet; maar, Alleen een jongling, in een lang wit kleed, zat daar Ter regtter zyde in 't graf; waar door zy zig ontsetten: Maar hy, nu tragtende hun verbaafhyt te beletten, Sprak: zijt maar niet verbaaft, noch zo met vrees bezett!

Ik weet, gy komt hier om Jesoes van Nazareth, Gekruist op Golgotha, te soekken: wilt niet vrezen: Hy is hier niet: want hy is van de doot verrezen, Gelijk hy, levende, te voren, heeft gesegt. Komt hierwaarts; ziet de plaats daar hy was neergelegt:

Dog gaat met haast; zegt zijn Discipulen, zyn Boonden,

En Petro, dat hy opgestaan is van den doden!

Hy gaat u voor, gelijk hy zeid, na Galileen:

Daar zult ge hem zien. Na vlood het bange vrouw-volk heen,

Vol vrees en blijtschap, om de zynnen all d'e zaaken,

Zoo als de waarhyt was, met vreugd bekent te maaken:

Dog, onderwegen is Jesoes hen zelf ontmoet,

En sprak hen toe, na zyn gewoonte; zyt gegroet!

Zy viellen neder , en aanbaden aan zyn voeten ;
 Dog angstig , en ontstelt. Hy , die dit woud verzoeten ,

Sprak ; vreesst niet ; maar gaat heen , en zegt myn broedren aan ,

Dat zy van hier , na 't land van Galilea gaan ;

Daar zullen zy my zien ! dit vrouw-volk dan ging saamen

Na d' Elf , en d' andren , waar by zy zo haast niet quamen ,

Of disten 't voor hen op , volkomen , altemaal :

Dog wiert genomen voor een ydle en vrouwe-taal

Want zy verstonden nog de Schriften niet ; nog bragten

Zig , 't geen hy zelf van hem voorzegt had , in gedagten.

Dog Petrus ging nog , met Johannes , heen , indien

't Geschied was , om dan ook het ledig graf te zien.

Zy quamen dan aan 't graf ; waar in zy hem niet vonden ,

Maar wel de doekken , daar zyn lighaam in bewonden

Geweest was. Mooglyk scheen hen 't graf van 't lyk berooft ;

Maar , dat hy nu niet meer in 't graf was , wierd geloofft.

Het Krygs volk , dat , door schrik en vrees , van 't graf gevloten

Was , als Jesoes het graf verliet , en van den dooden

Verrees , quam in de stat , by d' Overprieesterschaar ;

En bootschapten hen , all wat op hun wagt , en daar

Ontrent , geschied was , en gezien , met ygen oogen.

Dit was nu immers geen bedrog. Dit was geen loogen.

Wanneer zy wilden dat hy hen een teeken gaf ,

De opstanding CRISTI uit het Graf. 133

Gaf hy ten teeken, dat hy, na zyn doot, in 't graf,
Als Ionas in het lyf des Wallevifchs, drie nagtten
En dagen, zyn zoud; 't welk zy doe voor grollen agt-
ten:

Maar ziende dat het nu gefchiet was, floot men raat
Met d' Ouderlingen; en men zeid den wagtren: laat
U lippen dit geheim, om 't leven, niet ontglyen!
Verbergt het, wyl u zulks ten voordeel zal gedyen.
Maar gaat ten eerften dit verspreiden; zegt: te nagt
Zijn wy in slaap geraakt, vermoeit door langen
wagt;

Ter dier tyd hebben zyn Disciplen hem gestolen,
Wanneer wy flieppen! laat u dit zyn aanbevolen!
En komt Pilatus zulks ter ooren, heb geen zorg;
Volbrengt gy ons bevell: wy stellen ons tot borg
Voor u; en zullen hem, voor u te vreden stellen.
Op dat dit haf nu, dit vervloekte fchuim der hellen,
Hun wil volbragt, en door het uiterfte geweld,
Gedwongen wierd, wierd hen daar toe genoegzaam
gelt

Gegeven; waar door zy zig lieten overheeren;
En zeiden alles wat men van hen kond begeeren.
Die logentaal, door gelt gekogt, en schelms verspreit,
Word hedendaags nog, door de Ioden, uitgebreit.

o God! o Vader van Iefoes! laat ons het lyden
En fterven van u zoon, van zonde en straf bevryden!
Zyn doot zy onze doot! neem onze fchulden af!
Voert ons ook leevende, als Iefoes, weer uit ons
graf!
Laat dog 's Lands Overheen, nog onze Borger-vaar-
dren,
Zig noit, als in Iefoes en uwen naam, vergaadren!
Doet zulks Godvrugttig, met het hart, en niet in
fchyn,

Gefchieden! en wilt dan altyt hun helper zyn!
Zyt even zo met all 's lands onderdanen famen,
Om u barmhartighey, en in Iesoes naam! Amen.
Voegt hier u Amen by, o aller fchepfen hoofd!
Om dat Iesoes ons zulks heeft, op zyn woort, beloof.

DOODEN DANS;
CHRISTI HEMELVAART.

Agte Plaat.

Dus voer Godts Zoon van hier ten troon.

Hier valt geen wonder knoop te ontwarren.
Door lydzaam - en gehoorzaam - hyt,
Ryft me opwaarts hoger als de starren:
Dus leeft men eeuwig en altyt.

DOODEN DANS.

CHRISTI Hemel-vaart.

DE wet, waar aan het Volk der Joden streng gebonden,
En vast verknogt was, mits hun wederfpalt, en zonden,
Verftekte een flaverny, en ygentlyke straf;
Een fchets, waar door het geen toekomstig was, hen
af
En voorgebeelt was, als een fchaduw. Door Propheeten,
Gods afgezantten, had hen God genoeg doen weten,
De tijd, en plaats, en wijs, wanneer, en waar, en hoe,
Hy hen dien last, en straf, ontnemen woud: hier toe
De man, door teekenen, doen kennen, die't verrigten,
En die hen, van die wet der dienstbaarhyt, verligten,
Ia gants ontlasten zoud. Hun booshyt had de fchult,
Dat zy niet fpeurden, dat de gantsche wet vervult
Was, door Iefoes: zo ook, dat zy niet konden merken,
Aan all de menigte van zyne wonderwerkken,
Geboorte, en tekenen, die waarlijk over een
En famen flemden, met het geen van hem voor heen
Gezeit was, dat hy zelfde man was, Gods beminden
En welgeliefden zoon, die hen des wets ontbinden
Moest, en het zuiver lam zijn, dat, ten offer, voor
De zonden van het volk, geflagt moest zijn. Maar,
door
Propheeten, was dit volk zeer zelden te overtuigen.
Hun steennen hart liet zig vermurwen nog verbuigen.
Ieroefchalaïm was van outs afaan gewent,
Gods afgezantten, hoe baarblykkelyk bekent,
Door

De Opstanding CHRISTI uit het Graf .137

Door steenigen, en andre afgrijfselyke dooden,
Van kant te helpen, en van 't aartrijk uit te rooden.
Men agtte daar Gods leer en wil en woort niet meer;
Maar ider leefde en deed veel meer na menschen leer:
Schoon God hen zeide, dat zy te vergeefs hem eerden,
Die't volk, door leringen, geboon der menschen leerden:
Maar Gods wil wierd verschopt; en wie 't hen zeid,
ontbloot

Van 't leven: endlyk wierd Gods zoon ook zelf ge-
doot.

Het tecken, dat hy op den darden dag verryzen
Zoud, was geschiet: men had nu stof om God te pryzen:
Het was hen, door de wagt, klaarblyklyk aangebrogt:
Maar neen: die wiert, door hen, met gelt, noch om-
gekogt,

Om zelfs de waarhyt, door een schelms-verdigtte lo-
gen,

Te dempen; want men woud de waarhyt niet gedo-
gen.

Men gaf zyn leerlingen de schult, van 't graf berooft

Te hebben: deze die nu zworven zonder hoofd,

En zelve 't graf, ontbloot van hunne meester, von-
den,

Begrepen zelf niet, wat zy daar van denken konden,

Of zouden. Twee van hen, dien zelve dag, na 't
vlek

Van Emmaus gaande, was hun onderling gesprek,

Met droefhyt, van al die nu voorgevallen zaaken.

Iesoës, terwijl zy met malkandren daar van spraken,

Quam by hen, en ging met hen, zeggende: wat syn 't

Voor redenen, die gy verhandeld? waarom schijnt

Gy droevig? 't antwoord was (wyl hen 't gezigt gehou-
den

Wiert, op dat ze hem zo haast nu nog niet kennen zou-
den)

Zijt gy alleen dan in Jeroeschalaima vreemt,
 Dat gy niet weet, nog van die dingen niet vernecmt,
 Die deze dagen daar geschiet zijn? zelf ook gener?
 Hy vroeg: van welke? van Iefoes den Nazarener,
 (Was 't antwoord) een Propheet, een waardige Gods
 tolk,

Vol kragt, in woort, en werk, voor God, en voor
 het volk,

Door d' overpriesteren, en oversten, ten oordeel
 Des doots, geleverd, en gekruilt: wy hadden 't voor-
 deel

Van hem gehoopt, dat hy die was, die Israëi
 Verlossen zoud: en dit baart ons te meer gequel,
 Dat wy de darde dag na zijn begraafing tellen.
 Ook zijn 'er vrouwen, die ons dof gemoet ontstellen,
 Die dese morgen, vroeg, in 't graf geweest zijn, daar
 Sy hem niet vonden, maar wel engelen, die haar
 Verzekerden, dat hy niet doot was; maar nu leefde:
 Waar op dan sommigen van d' onsen daarwaart streef-
 den,

En vonden hem niet in het graf, daar hy gelegd
 Was; maar wel zulks, als hen door 't vrouwvolk was
 gezegt.

Dit was de samenspraak. Dit 's oorzaak onfer smarten.
 Doe sprak Iefoes: o trage en onverstandige harten
 In aan te nemen, all het gene, dat u, door
 So veel propheten, was verkondigt, lang te voor:
 Moeft niet de Christus all die dingen, die ze hem deden
 Verdragen, lyden, en alzo ten glorie treden?
 Doe heeft hy hen, het geen van hem was voorgefegt,
 Verklaart, en na den sin volkomen uitgelegt,
 Beginnende van Mofche en alle de Propheten!
 Deed hy 't hen alles, kort, dog klaar, en bondig, we-
 ten.

Nu quamen sy by 't vlek van Emmaus; en hy deed

Als

Als woud hy verder gaan : maar zy , niet wel te vreed
 Hier mede , dwongen hem met reden ; en zy zeiden :
 Blijft by ons ! 't wort te spade om van ons af te schei-
 den.

't Is by den avont , en de dag is reets gedaalt ,
 Vermits de zon van verr maar langs het aatrijk straalt.
 Hy ging dan met hen in. 't Gebeurde , doe men eeten
 Zoud , als hy met hen aan de taaffel was gezeeten ,
 Nam hy het broot , en dankte , en brak 't , en gaf het
 haar.

Nu wierd hy , door het broot te breken , openbaar
 Door hen gekent : maar hy is haar gezigt ontkomen.
 Doe zeiden zy , als door verbaalshyt opgenomen :
 Brandde onze harten niet in onzen boesem , beid ,
 Als hy ons op de weg de schriften open leid ,
 En anders met ons sprak ? zy nu , ten eersten , gingen
 Te rug , weer na de Stad , daar zy die wondre dingen
 Verkondigden , aan d' elve , en d' andren , die by een
 Vergadert waren : dog , daar wiert aan alles geen
 Geloof gegeven. Doe de duisternis genadert
 Was ; en de broedren , in een huys , by een vergadert ,
 In goede menigte , en de deur vast in het slot
 Gesloten hadden , om de vrees voor 't boze rot
 Der Joden , quam Jesoes in 't midden van hen allen :
 Zy wierden , hier door , van de schrik , en vrees , be-
 vallen ,

En meenden , dit was nu voorzeker wel een geest.
 Maar hy sprak tot haar : waar voorzyt gy dus bevreesst?
 Hoe kunt ge u harten dus beklemmen , en ontrocen ?
 (Wat laat ge u , door een losse en ydle waan , vervoe-
 ren ,

Als zaagt ge een spook , of geest , van 't onderaarts ge-
 welf)

Ziet hier myn handen , en myn voeten ; ik ben 't zelf.
 Besiet my ! tast my aan ! een geest heeft vlees nog been-
 nen ,

Gelyk

Gelyk gy fiet dat ik die heb. En sprak, met eenen,
Toonde hy zijn handen, en zyn voeten, gants door-
wond:

En, als hy hen, door vreugt, nog ongelovig vond;
Vermits hy niets, tot hun vernoeging, woud vergee-
ten,

Sprak hy dan weder: hebt gy hier niet ietwets te eten?
Doe gaven ze hem een stuk van een gebraden vis,
En honing-raten. Hy, tot hun verzekernis,
Nam 't vlyttig aan, en at het, voor hun aller ooggen.
Doe zyn zy, tot geloof, met grote vreugd, bewoo-
gen:

Maar hy verweet hen hun hartnekkig ongelooft;
Om dat zy sig, met hart, en ooren, beide, doof
Gehouden hadden, voor die hem, na hy verzezen
Was, hadden zelf gezien; als of 't bedrog mogt wee-
zen.

Dit zyn de woorden, zeyd hy, welke ik tot u sprak,
Als ik nog met u was, in 't velt, en onder 't dak:
Dat alles, wat van my, door Mosche, de Prophee-
ten,

En in de Psalmen, is beschreeven om te weten,
Vervult moest worden. 't Was hen meer als eens her-
haalt,

En, door de Schriften, net na 't leven afgemaalt,
Maar niet begrepen. Hy heeft hen 't verstant ontbon-
den,

Op dat zy klaarlyk al de schriften wel verstonden.
Dus staat 'er, zeyd hy, en de Christus moest die pyn
En smaathyt lyden; wyl de Schrift vervuld moest zyn;
En op den darden dag weer opstaan uit den dode
('t Was, tot vervulling van de Schriften, zoo van
noode)

Zook, dat namaals, in zyn naam, in 't algemeen,
Bekeering en ontslag van zonden, ider een,

De Opstanding CHRISTI uit het Graf. 141

En alle volkren, moest gepredikt zyn; en binnen
Ieroefchalaima, in den aanvang, ecrst beginnen:
Gy lieden zelve zyt getuigen: ge hebt gchoort
Al deeze dingen, lang voor heen, van woord tot
woord,

Doe dit geschiedde, was hier Thomas, een van de
elve,

Niet by: zy bootfchaptten hem dan: wy hebben zel-
ve

De Heer, Iefoes, gehooft, gefproken, en gezien.
Maar Thomas antwoorde hen, en fprak tot hen: in-
dien

Ik zelf, zyn handen, en daar in, het fpykerteekken,
Niet koom te zien, en daar mijn vingren in te fteek-
ken;

En ook mijn hant niet in zyn zyde fteek, gewis
'k Zal noit geloven, dat u zeggen waarhyt is.

Maar, na agt dagen, als doe zyn difciplen weder
Vergadert waren, en daar Thomas by, gereder

In ongeloof, als oit; de deur gefloten; vry
Voor iets van buiten; quam Iefoes hier zelve by,
En ftond in 't midden, en zaid: vrede zy u lieden!

Om Thomas nu zyn hulp, uit ongeloof, te bieden,
Sprak hy tot hem: komt, brengt u vinger hier! be-
ziet

Myn handen! fteekt u hant in myne zyd! zyt niet
Meer ongelovig, maar gelovig! Thomas ziende
Nu niet meer ovrig, dat tot ftof van twijffel diende,
Gaf nu ten antwoord, met een gants verbaasde ftem.
Myn Heer en mynen God! doe fprak Iefoes tot hem.
Gy Thoma, hebt gelooff, om dat gy, met u oog-
gen,

My hebt gefien: 't gefigt heeft u daar toe bewogen:
Gelukkig zyn ze die niet zien, en nogtans mee
Geloven zullen. Doe is 't namaals, aan de zee

Tiberias, gebeurt, daar zyn disciplen visten,
 En heel die nacht hun tyt vergeefs daar mee verkwiften,
 Dat in de morgenstont Iesoes, daar staande op strant,
 Riep: kindertjes! hebt gy een toespys by der hant?
 Zy rieppen: neen! en hy weer, willende hen verblyden,

Riep: werpt het visnet uit, en vist ter regtter zyde
 Van 't Schip; en daar zult gy 't bevinden, zoo als 't
 hoort!

Zy wurpen dan het net aan stuurboort buiten boort,
 En konden 't, mits de vangst, niet weder tot zig trek-
 ken.

Nu quam Joannes, hem, die zeggende, te ontdeck-
 ken;

En zaid tot Petrus: 't is de Heer. Door dit verstant
 Sprong Petrus buiten boort, en swom ter slond aan 't
 land,

Om by zyn Heer te zijn; en liet voor zyn gezellen
 De zorg, om 't schip, aan strant, ontrent twee hon-
 dert ellen

Van boort af, met het net te slepen. Zyn verlangst
 Was groter na zyn Heer, als na de grote vangst.

Als d' andren ook dan, met het schip, te lande, zaa-
 men

By hunnen goeden Heer, verbaast van blijtschap, qua-
 men,

Was daar al vuur, en vis daar op, en broot daar by.

Doe sprak Iesoes tot hen: brengt van die vis, die gy
 Nu strak gevangen hebt, om daar van op te diffen!

De vangst was hondert drie en vijftig grote vissen,

Die Petrus, met het net, gants zonder ramp of quaal,

Op 't lant trok; en Iesoes deed hen het middagmaal
 Daar by hem houden; en is daar by hen gebleven.

Hy nam het broot dan, en hy heeft het hen gegeven,

Na zijn gewoonte, als ook de vis, met een zeer goet
 En

De Opstanding CHRISTI uit het Graf. 143

En vriendlijk wezen, als een goeden vader doet.
Na 't middagmaal woud juist zijn spraak tot Petrus we-
zen;

Dus: Simon, Jona zoon, mint gy my meer als
deze?

Ja Heer (sprak hy) gy weet het dat ik u bemin.
Iesoes dan zyd hem: wyd myn lamren! in dien zin
Vroeg hy ten tweede maal, met uitgedrukt begeeren:
Gy Simon, Iona zoon, hebt gy my lief? ja heere
(Sprak Petrus) en gy weet dat ik u liefheb. Hoed
Myn schapen, sprak Iesoes; en vroeg op staande
voed

En voor de derde maal; ook dat hy niets vertoefde
Gy Simon, Iona zoon, bemint gy my? 't bedroefde
Nu Petrus, dat hy hem ten derde maal zulks vroeg;
Dies gaf hy te antwoord, met een stem, bedrukt ge-
noeg:

Heer! gy weet alles (en gy kent myn hart van binnen)
Gy weet ook, dat ik u bemin, met all myn zinnen.
Iesoes sprak weder: wyd mijn schapen! en heeft
hem

Zijn doot, aan 't kruis, verbeelt, met een verstabre
stem.

Doe zaid hy: volgt my! en hy ging hen elders lyden;
En heeft hen zeeke berg, in Galileen, beschyden,
Daar hy begeerde, dat de broederschap hem zoud
Gaan vinden; wyl hy daar weer by hen wezen woud.

Hier quamen de Elve dan, met hoop en zorg belaa-
den,

Ontrent dien berg: en als ze hem zaagen, zoo aanba-
den

Ze hem. Sommige van hen dog twijffelden. Hy brak
Die twijffelmoedighyt; quam by hen slaan; en sprak
Tot all de Broedren, die sig daar te samen schaarden:
My is gegeven, in den Hemel, en op Aarde,

Volkomen magt. Gaat heen door all de werelt : leert
 En onderwijft al 't volk , op dat het fig bekeert !
 Ik zende u , zo als my mijn vader heeft gezonden.
 Het Euangelium zult ge ider een verkonden ;
 Hen dopende , in de naam des Vaders , en des Zoons ,
 En Hyl'gen Geestes (en bekreant u niet des loons.
 Agt op geen onderschyt van Hydenen en Joden)
 Leert se onderhouden all wat ik u heb geboden ,
 In al de Landen die ge u leven lang doorloopt.
 Wie dat gelovig zal geweest zijn , en gedoopt ,
 Sal zalig worden ; maar wie niet gelooft , verdoemt
 zijn.

Dat zal den volkren voor gesproken , en genoemd
 zijn.

Hy had te voren , als hy by hen had geweest ,
 Hen aangeblazen , en hen doen den Hyl'gen Geest
 Ontfangen ; en gezeid ; wiens zonden zy vergee-
 ven ,
 Ofhouden zouden , sulks soud , in den Hemel , ee-
 ven

Also geschieden. Nu hier nagebeurde het , tot
 Jeroefchalaima , doe sy daar , op syn gebott ,
 Vergadert waren , dat se hem vraagden , als syn knegt-
 ten ,

Of hy 't rijk Israëls nu weder op soud regtten ?
 Maar hy sprak tot haar : het komt u niet toe , de tijt
 Te wten , noch ook zelf niet die gelegenthyt ,
 Die self de Vader heeft gesteld in syne magtten.
 Maar gy zult van om hoog des Hyl'gen Geestes kragt-
 ten

Ontfangen , kort hier na , dies blijft gy in de Stad
 Jeroefchalaima , en verlaat die niet , voor dat
 Gy aangedaan zult zijn met andre kragt van boo-
 ven.

Verwagt dien Geest daar , die de Vader doet beloo-
 ven. Gy

Gy zult getuigen in Jeroefchalaima, ja
 Door gants Judea, door geheel Samaria,
 En tot aan 't uiterfte der aarde. Dit nu zeide
 Hy hen uitdruklijk; als wanneer hy haar gelcidde
 Nu buiten, tot ontrent Bethanien; alwaar
 Hy op de Olijfberg ging; zyn handen ophief; haar
 Zijn zegen gaf; en van haar opvoer in den hoogen
 Regt op, ten Hemel; tot een wolk hem, voor hunne
 oogen,

Onzichtbaar maakte. Hier nu trok hy van haar
 af

Ten Hemel, als hy hen zijn laafsten zegen gaf.

Hier kond geen twijffel zijn. Zy zagen 't open-
 baarlijk.

Zy zagen 't alle, mits het helder dag was, klaar-
 lijk.

Ze aanbaden hem, terwijl hy opvoer. Hun gefigt
 Geleide hem opwaarts, en bleef daarwaarts heen ge-
 rigt,

Zo lang zy, met het oog, hem, opwaarts, volgen
 konden.

Terwijl zy dus, hem na, ten Hemel, zagen, flon-
 den

Twee mannen by hen, gants in zuiver wit gewaat

Gekleet; en zeiden tot de broederen: wat itaat

Gy Galieeërs dus ten Hemel op te itaaren!

Iefoes, die zelve die van u is opgevaren

Tot in den Hemel, zal alzo, gelykerwijs

Als gy gezien hebt hem die vaardige Hemel-rys

Aanvaarden; zo gelijk hy nu is opgenomen,

Te zynet tijd, weer van omhoog, beneden komen.

Doe keerden zy, vervult van blijfchap, weder naar

Jeroefchalaima, maar een fchabbaths-rys van daar.

All d' elf Discipelen, en de broedren, en de vrou-

wen,

En ook de moeder van Jesoës, met vast vertrouwen
Volhardende in 't gebedt, onthielden zig te gaar
Eendragttig, vreedzaam, in den Tempel, by mal-
kaar.

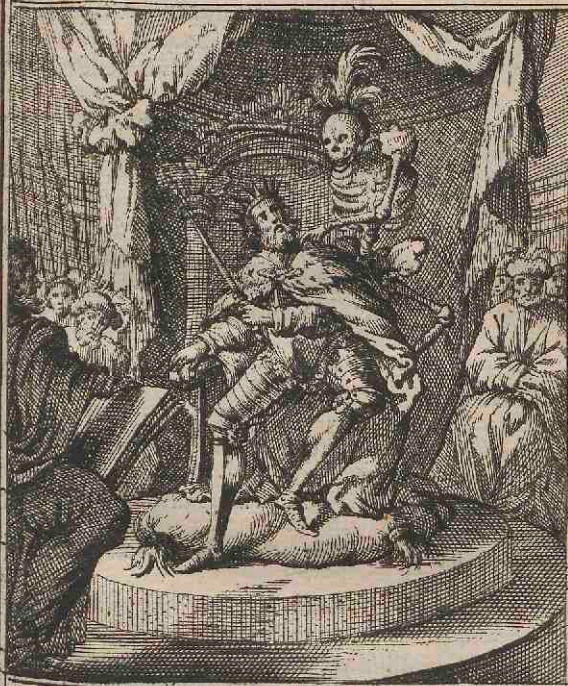
o God! u mogenthyt, en goethyt, zijn on-endig.
Helpt ons, u Schepslen; wy zijn, zonder u, elendig.
Doet ons herleeven, om u goedertieren aart!
Ay voert ons Hemelwaart door Christi Hemel-vaart.

DOODEN DANS;
Een KONING op zijn Throon.

Negende Plaat.

De Doot beriyt geen Majestyt.

*Schoon, door de Vorstten, op hun tronen,
Een schyn van Godthyt wort verbeelt,
De Doot, komt, onverwagt, betonen,
Dat deze hun rol is uytgespeelt.*

DOODEN DANS.

Een KONING op zijn Throon :

De Dood komt van agter hem.

DE Vorsten schynen, met hun dwingende geboden,
En magt; van straf, en loon, volkomene aartsche Godden.
Men vreesst hun gramschap, om de straf. Men eert en dient
Hen; ja men eert en dientook zelf eens vorsten vriend,
Op hoop, om daar door, by de vorst in gunst te raken.
Al wie de majestyt eerbiedig mag genaken,
Agt zig verheerlijkt: en wanneer hy op zijn Throon,
Ten praal zijns majestyts, de Koninklyke kroon,
En Schepter voert, waar 't gout, de pærlen, diamanten,
En andre kostlykhyt, van af, aan alle kanten
In de oogen Schitteren, tot zijn hoof- en hant-ciraat;
En 't purpure fluweel, het vorstlyk kleet van staat,
Waar op zig 't bloem-ciraat, van glinstrent gout, verheven
Toont, en met diamant, en pærlen, als doorweeven,
Het vorstlyk lighaam tot een pronk-ciraat verstrekt;
Daar vloer en wanden met Tapijten zijn bedekt!
Waar in de kostlykhyt, nog konst, malkander wijkken;
En zullen, en verwulft, met pragt en praal doen blyken
Als nut, tot dekfel, en tot steunfel, van de zaal;
En, tot meer luister, hier sijn hoortoet, altemaal
Op 't pragtigste gedoft, ontrent, in sijn gewemel;
Dan

Daan toont hy, als een God, in zulk een Aardschen
Heemel,

Zijn luister; en munt uit, by ider onderdaan,
Gelijk de Zon; waar van de Starren, en de maan,
En heel de werelt, hun vereifte licht ontfangen:

Ja d' onderdaan is meer beswangert met verlangen,
Om zijnen Koning, in die heerlijkhyt, en glans,
Te aanschouwen, ja veeltijts ook met veel minder
kans,

Als God. Wat onderschyt, van Koning, en van Wo-
ning!

't Verscheel is grootter, als van bedelaar en Koning.

De Koning zelf, door all die agting, en die pragt,
Verblint, agt zelf zig zelf iets wonderlijks, en tragt

Al staag na meer ontzag; niet by zijn onderzaten
Alleen; daar wil hy zig niet meed genoeg laten;
Maar doet zijn vlijt, om door de kragt van list, en
geld,

En, zo 't hem mogelijk is, door allerly geweld,
Zijn groot gebiet, ontzag, en agting, te vergroten,
Door vrient en vyant van hun goet en bloet te ontbloo-
ten:

Wat zeg ik, vrient; een Vorst die Oorlog zoekt, be-
toont,

Dat hy geen vrint erkent die in sijn landen woont:

Want, om sijn voorneem, na zijn heerslust uit te voe-
ren,

Doet hy den adel, en de kooplui, borgers, boeren,
Matrozen, beedlaars, en wat in sijn Landen mens

Heet, gelt opschietten, tot bekoming van zijn wens;
Al zoud zijn ygen volk daar kommerlijk om leven;

Hy wil 't, hy yscht het, en hy dwingt hen 't hem te
geven.

Wanneer hy, op die wijs, zijn volk van geld ont-
bloot,

Koopt hy ze weder, met dat gelt, om daar voor doot
Te slaan, of zelve zig daar voor te laten doot-slaan:
Dan doet hy hen, voorall wat maar gevaar heet, bloot
staan:

Dit sijn zijn vrienden, welke hy dus, als 't hem be-
haagt,

Op die wijs knevelt, en de doot in d' armen jaagt.
Indien 't hem dus gelukt om Landen te overwinnen,
Word hy nog trotsser, en verhevener, van zinnen;
Voornaamlijk, als hy dan, in zijne Majestyt,
Op zijne Rijks-troon zit, en kragtig wort gevlyt,
Met roem, en lof, om zijn genocnde grote daden:
Dan waant hy, dat hem niets, hoe 't naam heeft, oit
kan schaden.

Hy wil niet vrezén, maar wil dat hem ider vrees.
Nu raat men hem, en hy neemt voor, om, als een
beest,

Vol woede, wijt om heen de volkren te verdelgen,
En d' aarde 't bloet van zijn verflaagnen te verswelgen
Te geeven: ja hy stelt sig selve paal nog maat;
En denkt niet, dat de doot reets digt ontrent hem staat.

Zo is dien Julius, dien Cæzar, dien beminnaar
Van veel verwinningen; dien groten overwinnaar,
En eerste Keiser van het magtig Roomsche Rijk;
Die, in geluk, en winst, noit Vorsten, sijns gelijk,
Gehad heeft, in den raat, en door den raat, tot Ro-
men,

Vermoort, en jammerlijk het leeven afgenomen.
Zo raakte ook Erik, Vorst van Denemarken, als
Hy ter gehoor sat, door sijn lijfwagt, om den hals.
Zo sijn twee vorstten, vol van glorie, om het leeven
Geraakt, en beide, door het Sacrament, vergeven;
De Keyser Hendrik, door een Barnardiner gast:
Christoffel, Deensche Vorst, door Bisschop Arnefast.
Zo is ook Totilas, die 't waart niet graag liet roesten,
Na

Na dat hy Romen had tot tweemaal doen verwoesten,
En, met sijn Gotten, door verwinningen bekoort,
Door Narses, onverwagt verwonnen, en vermoort,
Zo wiert dien trotsen Got en Koning van de Gotten,
Dien Adulph, door het woest onbandig samen roiten
Sijns krijgsvolks, doot gemakt, hoe seer by hen met
buit

Had overladen; nu betaalde hy 't met zijn huilt,
In Spanjen, als hy hen geen buit meer af kond zondren:

Hy had Italiën verwoest, en uit doen plondren.
Zo is Bazilius Porphyrogenitus,
Grieks Kyser, stiefsoon van de Vorst Nicephorus,
Die, als hy d' onrust had in grieken doen bedaren,
En 't magtig vorstendom der strijtbare bulgaren,
Bedwongen, tot hy, door de winst van slag op slag,
Hen aanbegtte aan zijn rijk, ten praal voor zijn geslag,
Na dat hy, om sig aan gevangen volk te wreeken,
Hun vijftien duizent beide hun oogen uit deed stecken,

En, op zijn Rijks-Troon, in zijn Raat, had vast gestelt,

Ciciliën, met magt van Krijks-volk, door geweld,
Sig te onderwerpen, schoon zo moedig en vermetel,
Op 't onvoorsienst, zo als hy aftrat van sijn setel,
Gestorven. Soo is ook Cunradus, Kyser van
Het duitche Kyserrijk, een moedig Oorlogs-man,
Na dat hy grootte roem, door goet belyt, verworven

Had, haastig, onvoorsienst, een snelle doot gestorven
In 't midden van sijn raat. De grootte Tameriaan
Dien tarter, welkers magt geen Vorst kond wederstaan;

Die de Aracosen, en de strijdbre Bactrianen,
De Sogdianen, Sagatajen, en Hircanen,

Had overwonnen: die, in Cappadocia,
 Orthobulus, de soon des Turkschen Kyzers, na
 Zijn Stat Schaften gants te hebben doen verniellen,
 En all de borgren, zes maal twintig duzent siellen,
 Door zijne Ruitery vertrappelt en verpleet
 Te hebben, worgde; en die de trottsle Bajazeth
 Sijn moedig heir versloeg, en selt dien groten Kyser
 Gevangen kreeg, en in een vogelkot van yser,
 Gelijk een schrikdier, aan een gouden keten, tot
 Een schouw-spel, en den dus gesloten Vorst ten spot,
 Deed met zig voeren, en hem 't voetbank-ampt bekle-
 den,

Om met gelaarsde voet hem op de nek te treden,
 In 't klimmen op zijn Paart; ja, gaf hem, in zijn hok,
 Gelijk een hond, zo nu en dan, maar slegts een brok:
 Dien zo ontzaglijken, hoogmoedigen, gebaatten,
 Gevreesden Tamerlaan, kond all zijn magt niets baat-
 ten;

Want, als hy pragttig in zijn Majestyt verscheen,
 Tot Samarcanda, sturf hy onvoorziens daar heen,
 De Kyzer Selym, dien ontmensien rust-verstoorder
 Van alle volkren; dien ontâarden vadermoorder;
 Die 't Aladolisch rijk, dat aan den Taurus paalt,
 Alwaar de Melas in de Euphrates nederdaalt
 Sig onderworp, en deed dien Koning zelf onthoofden;
 Die 't Parssische gebiet ten merendeel beroofde;
 Gants Siriën ten praal voegde aan zijn heerschappy;
 So ook Egipten; en hun Sultan, Tomumbey,
 De leste Koning, schoon een Vorstelijk krijgs-gevangen,
 Digt aan de poorte van zijn Hooftstad op deed hangen;
 Der Mammalukken stam en telgen hoef voor hoef
 Gevangen meegevoert, en midden door geklooft
 Verdelgde, na genoeg zes hondert huisgesinnen;
 Die zelve booswigt tot Constantinopol binnen
 Gekomen sijnde, met een overgrootte pragt,

En door zijn vorstten in sijn trots pallys gebragt
Tradt op de rijks-throon, in ziju onwaardcerbre zetel:
Hier openbaarde hy, zo hoogmoedig en vermetel
Als hy 't bedenken kond, de Christenen voortaan
Op 't lijf te willen; door het zwaart te doen vergaan
All wat hem tegen stond in alle Christen landen;
En, wat hem ophield, door het vuur te doen verbranden:
Maar, eer het laatste van ziju raatsbesluit uit ziju
Vervloekte sijn til quam, heeft een schrikkelikke pijn
Sijn lenden aangevat, en hem, door etterbuilen,
Ontrent ziju nieren, doen verrotten, en vervuilen,
Zodanig, dat hy, na verloop van wynig tijt,
Door stank en pijn verging, en sturf in eeuwight.
Darius Koning van de Parsen, by het leeven
Sijns vaders, en door hem, ten rijks-throon opgeheeven,
Hield, met ziju broedren, (op de koninklikke throon
Gezeten zijnde, en met de koninklikke kroon,
En sceptor, en met all de vorstlikke gewaden
Verciert) een brede raat, waar in hy zig beraden
Heeft, en beslooten, om ziju vader, als ten loon
Voor zijne rijk-gaaf (o vloekwaarde ontmenste zoon!)
Den hals te brecken: dit wiert Artaxerxes, vader
Des Konings, de oude vorst, ontdekt, als ze altegader
Noch zaten in die Godt- en eer-vergeeten raat;
Weshalven hy, om hen in die vervloekte daat
Te stuiten, en om zelf de doot daar door te ontsnappen,
In 't uitgaan uit dien raat, hun koppen af deed kappen.
Daar lijd' de Majestyt met al ziju pragt en praal.

Geen Koninklikke zaal, al was die van metaal
Gegoten, zo, dat daar nog blix nog donder binnen
Kond komen; en te hart om met canon te ginnen;
Hoe dicht gesloten, en hoe sterkke wagt daar voor;
De doot nogtans, in spyt van alles, dringt 'er door.
Wie 't is, en stem heeft, om ontrent de Vorst te raken
Derst hem niet nader, als ten voet zyns throons genaken,

DOODEN DANS,

En komt daar niet, als met schier Godlykke eer, ontrent;
 Maar, by de doot, is schroom nog eerbewijs bekend;
 Die stapt tot boven op den Throon, en by de Koning:
 Zijn on-eerbiedighyt bid nimmer om verschoning,
 Al was de Vorst ook met de grootste zaak van staat
 Belemmert: en hoe zeer hy 't minste marren haat,
 Nogtans de doot, die geen outfag heeft voor de kronen.
 Valt in sijn reden; komt hem onbeschroomt vertonen,
 Dat hy zijn rol, die hy, op 't werelts Schoutoncel,
 Voor Koning speelt, niet kan; altans niet wel geheel:
 Ten minste, dat hy niet betragt, om 't spel zyn deelen
 Wel op te volgen, wyl hy nog al voort wil speelen,
 Alschoon de Auteur, die hem die rol heeft toegedeelt,
 Zijn rol, als Koning, op den throon, stelt uitgespeelt;
 En doet hem denken, om het spel niet te verderven:
 Gy zift wel Goden, maar gy zult, als menschen, sterven
 Daar moet dien aartschen God dan, spijt zijn magt,
 uit noot,
 Ten Rijks-troon af, en plaats op ruimen voor de doot.

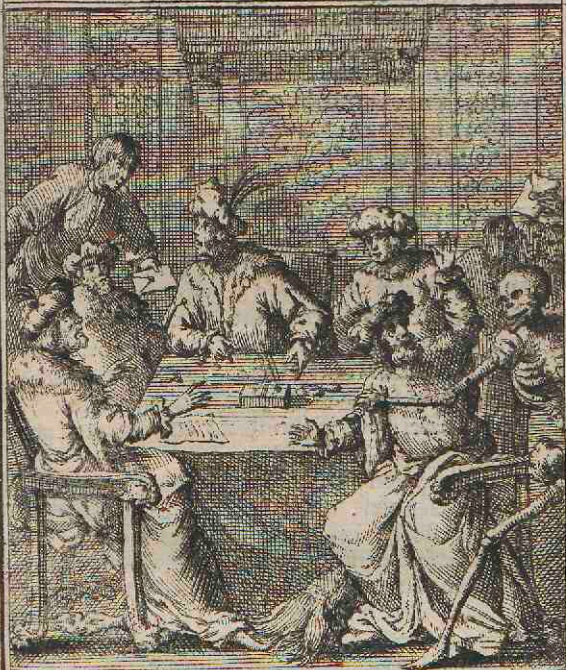
O grootte God! o Vorst van Hemel en van aarde!
 Gezeegent zyt gy, die ons Nederlant bewaarde,
 Beschermde, en hoede, voor een Konings rijks-gesag,
 Dat eifelt, en self niet geeft! laat noit een Vorst die dag
 Belceven, dat hy ons kan na zyn wil regeeren!
 Behout ons Vaderlant by onze wettige Heeren!
 Voer hen in 't hart, en maak het werkfaam in hun bryn,
 Dat zy wel Goden, maar, als menschen, sterflijk zyn!

DOODEN DANS;
Verbeeldende een Raats-vergaadering.

Tiende Plaat

De Raatzaal sluyt de Doot niet uyt .

*Zie toe gy Regteren, en Raden,
Dat gy noch volk noch regten krenkt!
Bescherm de goeden, delg de quaden!
De Doot is nader als gy denkt .*

DOODEN DANS.

Verbeeldende een Raats vergadering,

Uit welke de dood een Raats heer aangrypt.

AL d' aartfche volkren , fchoon 't een wijs-neus
mogt verveelen ,
Zyn , na mijn meening , niet onaardig te verdeelen ,
In Goden ; (met verſcheel van meer en minder magt)
In Englen , menſchen ; en een menſchen-foort-geſlagt
Van Beeften ; en tot ſlot , in duivlen. 'k Noem die ,
Menſſchen ,
Die reden en verſtant gebruiken ; en die wenſſchen
Na 't geen hen , in 't gebruik van deze twee ontbreekt :
Maar beeften , daar 't gebruik van geen van beyde in
ſteekt ;
Ja zelf geen wens , om tot gebruik van die te raken ;
En wyſhytzoekkers , als onnut , voorgok uitmaken :
Maar die , die met verſtand en reden , het verſtant
En reden zagen , zo , dat daar uit ſpruit een plant
Tot nut van ziel , en lyf , en ſtaat , en volk , kan groe-
jen ;
Die noem ik englen : maar al die , die zig bemoejen
Met quaat , aan ziel , of lyf , of eer , of goet , of ſtaat
Of volk , te doen , het zy met woorden , of met daat ,
Die noem ik duivlen : maar die wettige overheden
Van Vorſtendommen , en van landen , en van ſteden ,
En dorppen , deze noem ik Goden , na de maat
Van hunne mogenthyt , in hoge of lager graat :
Het onderſchyt is maar in op en onder-goden.
Die Goden zyn 'er zeer nootzakelyk van noden ,
Op dat zy de Englen , en de menſchen , (als die tot
Een doelwit raakten van de duivlen , en ten ſpot
Van 't ſoort van beeften) tot een toevlugt kunnen ſtrek-
ken ,

En

Verbeeldende een Raats-vergadering. 157

En vrees in d' andren, door hun mogenthyt, verwekken:

Want hunne Godhyt moet de goeden tot een straf
En steun verstrekken, en de quaden tot een straf.
Sy kunnen de engelen; en de menschen, met hun vleuglen

Beschermen; duvelen, en beesten, snel beteuglen,
En doen bedaren van hun woede en razerny:
Indien ook de engelen de paden, waar in zy
Gesteld zijn, hoilende, door trots, te buyten gierden,
En, buiten redenen, ontaaade duuvlen wierden,
Wort, door de Goden, hen wel tot in eeuwight
Het heilig ampt, en hun genade-troon, ontzyt.
Indien ook menschen, of 't gezeide soort van beesten,
Uitspoorig wierden, en, als redeloze geesten,
Tot duuvlen wierden, wort dit soort, gelyk de rest
Van duuvlen, de genade ontzyt, en, als een pest
Van zede, en volkeren, verjaagt, en weg gedreven,
Of gants verdelgt. Zo zyn die Goden dan het leven
En wel zyn van hun volk. Die Goden nu, die klyn
Syn, moeten andren, die zy onderworpen zyn,
Geoorzaam zyn, en zig na hunne wil gedragen,
In alles; ider moet zyn meerder onderschragen.
d' Aarts-oppergodhyt moet van alle de ondergoon
Ontzag genietten; en 't moet alles, voor zyn throon,
De kragt van quaat en van regtvaardig vonnis horen,
Van alle minder goon, daar iemant van te voren
Mogt van gevonnist zyn. wyl all de Goden 't quaat
Dunkt zonder hulp te zyn, tragt yder Godt na raat;
En poogt zig daar door van zyn lasten iets te ontladen;
Daar kiest hy volk toe, en die noemt men dan zyn raden
Indien hy menschen kiest, zo gaan de zaaken wel:
Maar voert hy duuvlen, of dat beestensoort, in 't spel,
Daar kan hy hunnén aart alleen maar, van verwagten,
Dat is, dat zy 't geen hels en beestig is, betragten, En

En maken dus het volk en zelf zig zelfs veel spels;
 Want veelyds is, al wat zulk tuig beraatflaagt, hels,
 Of beestig: want een vat geeft uit het geen het in heeft
 En wyl dog elk, na zyn vermogen, na zyn zin leeft,
 Hier ook zo. Soms is 't een duvel, of een beest,
 Die, om der Goden gonst, of anders, wort gevreesst
 Van de andre raden, die geen hoeft op durven steecken,
 Nog dien ontaarden, in syn voorstel, tegenspreken.
 So sulc een beest, of sulc een duvel, dan het oor
 Van zyne Vorst bezit, zo gaat zyn opstel door:
 De Vorst, vermits die hem bemint, is van vertrouwen,
 Dat op dien Raats-heer toorn en wallen zyn te bouwen:
 Dien Raats-heer, wyl hem zulks bekent is, maakt hy daar
 Sijn voordeel mee te doen; al was 't ook met gevaar
 Syns Vorsts, of mederaats, of borgeren, ja Steden,
 En Landen; wee die daar hy niet wel op te vreden
 Is. Even zo is 't met den Raad van Dorp en Stad,
 Als beest, of Duvel, daar eens post in heeft gevat,
 En d' andre stemmen, na zyn boze wil, kan buigen:
 Dan valt de billikhyt, en 't regt, zeer ligt aan duigen;
 En heeft hy 't spoorloos graaw dan op zyn hant, wel
 hoe,

Dan geeft hy engel, mens, ja zelf zyn vorst, niets toe;
 En denkt niet, dat nu reets de God van alle Goden,
 Zyn vonnis, om hem van het Aardrijk uit te roden,
 Geteekent heeft, en, dat hy gants onzeker leeft;
 Ja, dat de doot hem reets al in zyn klaauwen heeft.

Zo sturf dien driftigen en onbeschaamden Gnæmon,
 Gekoren rijks-raat van de Vorst van Lacedæmon,
 En sparten (Agis) als hy elke maal op nieuw
 Zyn voorstel aandrang, tot men hem in stukken hiew.
 Als Pirhus (Pirhi zoon) de Koning der Molossen,
 En Epyrotten, de Romynnen zocht te bossen
 Van zijne paallen, welke hy dapper uitgebryt
 Had, heeft daar over eerst zyn grootten raat belyt;

Waar

Verbeeldende een Raats-vergadering. 159

Waarin hy voorstelden: of men de overwonne Landen,
Zoud afstaan, en die den Romynnen in hun handen,
Ten vreed-zoen geven, of, die, door het griek'sche
staal,

Beschermen? hier op was 't besluit van all te maal,
Het Vaderland alleen te houden; 't overwonnen
Van af te staan: maar een waanwijse en onbesonnen
En dommen Raats-Heer, dog des Koning gonstling,
sprak

Na's Konings sin; schoon't aan zijn stem alleen ontbrak
Om, door die affiant, zig van 't oorlogs-lot te ontbloo-
ten,

En voorts te leven als Romynsche bontgenoten;

Dog Pirrhus volgde nu den raat van Lijdias,
Dien loskop; en door all de schat uit de oorlogs-kas
Te ligten, bragt hy een afgrijslijk heir te velde:

't Was vrugtelooos dat hem zijn raat voor ogen stelde,
Dat Romens volkren, hoe gering en swak in schijn,
Door dapperhyt, en goed belyt, gemeenlijk zijn
Gewoon te winnen, waar en wie beoorelogten:

De raat van Lydias had al te groot vermogen;
Die prees zijn dappre moet, en drong zeer kragtig aan,
Om met een talrijk heir in 's vyants heir te slaan;

En zulks geviel de Vorst, wiens ygentlijkke zinnen
Ten Oorlog strekten, om daar glorie door te winnen;
Dat is het oogwit van de Vorsiten in 't gemeen:

De Koning trok dan, met zijn heir, volmoedig heen:
Dog zijn heir, wierd, door 't heir van Romen, gants
verslagen:

De ontvlugtte Vorst had nu van node om raat te vragen
Hoe weer aan gelt en volk te raken, om in staat
Van Teegenweer te zijn? Maar, wijl den Raad geen
Raad

Wist, heeft dat Pirrhus zeer verdrotten, en gespeeten:
Doe heeft men Lijdias zijn oorlogs-drift verweeten,

En

En 't groot verlies, van fchat, en Krijgs-volk : zelf
de Vorst,

Na hevig fchelden, ftiet met vuiften op zijn borft
Wanneer den Raad het Swaart begonnd van leer te ruk-
ken,

En kaptten 't grovve beest in vier-en veertig ftukken :
Dog dit was nu een jaar te fpade, wyl 't verlies,
Na 't volgen van dien Raat, hoe langs hoe groter wies.
Zo ftorf Anthiftes (Raat van Metridates, Koning
Van Pontus, als hy aan zijn Vorft de zeeke kroning
Van 't Roomfche rijks-gezag, verzeekerde, wanneer
Zijn raat gevolgt wierd) voor de voeten van zijn Heer,
Die voorzat in dien raat. So ftorf Ariftimander,
Een Raad, en hals-vrint des Thijrrheenfchen Vorfts,
Evander:

Sijn driftig opftel was zo haaft niet uitgehoort,
Of viert, door heel den Raad gelijkerhant, vermoort
Door nog veel driftiger, maar felder, zabelflagen,
En wierd aanftonts maar, uit de zaal, in zee gedragen.
Als Titus Valgus, in den Raad, Valeriaan
(Rooms Kyzer) afried, van den Oorlog aan te gaan
Met Sapor, Koning van de Perffen, en de Kyzer.
Zijn Raat verfmadde, en roemde all d' andre Raden
wyzer,

Om dat zy ftemden tot die heir-en oorlogs-togt;
En, als doe Titus om ontfslag des raats verzogt,
Heeft hem Valeriaan van 't ampt, en van het leven,
Gelijk ontflagen, door een fabelflag te geeven.
Theodoretus, Raad van Kyzer Pertinax,
Is, onder 't Raads befluit, al fprekende, maar ftax
Daar heen geftorven, in zijn Raatftoel, in den Rade,
Wanneer Darius een zeer grootte fcheeps-armade
Na Griekken had gefchikt, en de Opper-zeevoogdy
Aan Memnon Rhodius vertrouwt, liet Memnon, by
Patras, de fcheeps-magt na genoeg de ftanden nadren.

En

Verbeeldende een Raats Vergadering 161

En deed zijn Krijgs-raat, op de straant, by een vergadren,
Alwaar Euphrastes, een roemrugtig Scheeps-hoofst,
groot

Van moet, en dapperhyt, wierd, door de donder, doot
Geflagen, eer hy nog gesproken had. Arondas,
Een van de Krijgs-raat van de grootte Epaminondas,
Thebaansche Veltheer, zocht zijn domme voorslag klem
Te geven; en de rest, door zijne bulderstem,
Als te overbuldren, daar hem de andren in verstoorden,
En zulks met reden, wyl ze 'er zeker ook toe hoorden;
Nogtans verhefte hy zijn geluit en stem zo hoog,
Dat hem daar door een stroom van bloed ten keele uit-
vloog,

Waar in hy smoorde, en doot ter aarde is neergevallen,
Doe 't heir van Thebe, 's daags te voren, van de wallen
Van Sparten, door een slag, verdreeven was, en voor
Epaminondas, slaande, het leven zelfs verloor,
In 't Mantineesche velt, schoon 't leger der Spartanen
Verschrikt moest wyken, voor de menigte Thebanen.
So haast de bloedraat van Athenen maar begon
Het doodlyk vonnis van den ouden Phocion,
Hem voor te lesen, sturf de jongste Raad van eive,
(Begeflaus) juist zyn snootste vyand zelve;
Die doordreef, dat dien oude onschuldigen, maar, als
Een Land-verrader, 't swaart moest voelen door zyn
hals;

En, dat men, op dat hy de doot niet zoud ontfteigren,
Hem alles, wat hem kond verschonen, plat moest wei-
gren.

Den Raat vergaad're vry op 't vyligst, na hun zin;
De doot, als 't zyn beurt is, komt mee te Raatzale in:
Die heeft geen oprren, en die hoort na geen verschoo-
nen:

Die moeit zig daar niet met het vonnis te vertonen,
Of voor te lezen: die vangt maar ten eersten aan,

Om, nazyn order, met zyn zaakken voort te gaan.

o God! behoed ons Land, en volk, en all hun Steeden,

En Dorppen, voor een Raad, wiens redenloze reden
Geen heil, nog nut, veritrekt; voor t volk, en voor
den Staat!

En zyn 'er zulkke, soo verloft ons van dat quaat!

DOODEN DANS;
Een Vrolyke MAALTYD.

Eerste Plaat.

De Doot in t spel: dat gaat niet wel . . .

*Houd vrolyk gastmaal met u vrienden .
Zing, dans, en speel met vrolykhyt :
Maar, wyl de Doot u daar kan vinden ;
Denk dat gy daar niet zeker zyt .*

DOODEN DANS;

Verbeeldende

Een VROLYKE MAALTYD.

*Alwaar, onder den Dans, de Dood
mede danst, en op de veel speelt.*

Het is den menschen, als een erf-zaak, bygebleven,
Van Adam af, om met een zeeke zugt te leeven
Na meed-gezelschap. Schoon het, voor een zeeke
zaak,
Bekent is, dat somtijds een mens een groot vermaak
In de eenzaamhyt, alleen verzelschapt met zijn boek-
ken,
Geniet, en wil daar dan zijn heil en vreugde in zoek-
ken:
En, schoon besonderhijt van beezighijt, en tijt,
Een mens somtijts de zugt tot meedgezellighijt
Benecinen, zo zoud dog de mens niet wel te vreden
Zijn, met gedurig, in gedurige eenzaamheden,
Te leeven: want, een mens is een gezellig dier.
Wat zoud den mens tot vreugd verstrekken, schoon
hy hier
't Geen 't aardrijk opgeeft, kond in vol bezit genieten,
Maar, eenzaam leven? hem zoud zekerlijk verdrie-
ten,
Dat hy geen schepsel, in de gantsche werelt, vond,
Waar aan hy, 't sy zyn vreugde, of leet, vertellen kond.
Ja 't is vermoedlijk, zo den Hemel, daar de menschen
Na wenschen, en veel meer behoorden na te wens-
schen,
Zo eenzaam was, dat daar geen wezen in verscheen,
Tot aanspraak, en een mens daar eenzaam, en alleen
Moest

Moest blyven, hy daar ook geen vreugde zoud erlangen;

Door eenzaam leven kan men heel nog troost ontvangen.

De vreugt verstrekt geen vreugd, indien men niemand van

Zijn eigen soort heeft, daar men ze aan vertellen kan.

Zo iets het hart parft, zo men dat eens uit mag zeggen,

En 't hart eens veilig voor een hals-vrint open leggen,

Dat ligt; en dus bevint men somtijds grote baat.

In eenzaamhyt is raat nog daat tot hulp; dies, quaat.

Wat zoud de konst, wat zoud verstant, wat wetenschappen,

En wat geleerthyt zijn, waar door men op de trappen

Van eer en agting klimt, indien men schoon all 't geen

Verkrijglyk is, bezat, en moest alleen daar heen

Gaan, zonder imant iets te kunnen mededeelen?

Het leven, en de tijd des levens, zoud verveelen.

Wat zoud de rijkdom, ja wat zoud al 's werelts schat

Zijn, zo die een mens, in zijn eenighyt bezat?

Wat zouden studiën en rare schriften wezen,

Indien men nimand die vertelde, of koud doen lezen?

Wat aangenaamhyt zig des menschen bryn verbeelt,

Eischt medgezelschap, daar me 'er iets van mede aan deelt.

Wie noit gezelschap heeft, nog ware boezemvrienden,

Die is de elendigste die ik zoud kunnen vinden.

Die reden strekken dan ten oorzaak, dat geen soort

Van menschen, van dat soort dat onder 't mensdom hoort,

Een aaklige eenzaamhyt niet gants verdriettig agten.

Dit doet weer ider na gezell- en vrint-schap tragten,

Om all de affchuwlijkhijt van de eenzaamhyt te ontgaan.

Die geen dan, die den mens in bloede 't naasl bestaan,

En dan van aart zijn na opregtte vrints behoren,
 Die trekt men billik, al die niet zo na zijn, voren:
 Want bloedverwantschap, by een ware vrintschap, tart
 Alle andre vrintschap; en die lijst zeer diep in 't hart:
 Maar, die een vrints hart, in een vrenden boesem,
 dragen,

Zijn somtijds beter, als veel nabestaande magen:
 Dog, wie een vrint, iets dat hem schaden kan, betrouwt,
 Moet niet verzett staan, als hem zulks te spa berout.
 In quade zaakken leert men goede vrinten kennen.
 Tot redenlozen kan geen reedlijk mens gewennen.
 De ware vrintschap wort gemeenlijk best gepaart
 Met eens-gezinden, van een redelykken aart.
 Wie dan voorzien is van zeer goede meedgezellen,
 Zo dat men die kan by de boezemvrinten tellen,
 Die is gelukkig, en die heeft een grote zaak.

't Zijn deelgenooten, van verdriet, en van vermaak.
 Indien iets voorviel dat misschien zoud kunnen schaaden,
 Dan strekken zy, met naam, en daat, voor kamer-
 raadden.

Dus raakt men endlyk tot malkandren zo gewent,
 Dat zelfs verdriettig valt, wanneer men niet ontrent
 Sijn boezemvrinten is; en 't strekt schier voor een vaf-
 ten,

Indien men somtijts niet malkandren zoud vergastten,
 Ten teeken, dat men, als opregtte vrinten leeft;
 So dat nu de een, en dan eens de ander, 't gast-maal
 geeft:

En, zo die gast-maaldag te vaardig woud ontlopen,
 Men schikt zig, om een deel des nagts daar aan te kno-
 pen:

En, op dat hier geen stof tot vreugd gebrek zoud zijn,
 Wort overvloedig, met de vreugde-drank, de wiju,
 De keel bevogtigt: hier door wort meer vreugt gebo-
 ren:

En was 'er nog wat schroom, die wort nu gants verloren.

De geest wort vlug, het lyf word lugtig, en indien Hier Snaar-en Blaas-tuyg klinkt, zo sal men danssen sien;

Een seeker narrenwerk; een soort van sotternyen
Dat tot vermoejen van de leden moet gedyen;
Wyl gants het lighaam, door 't hotstotfen op en neer,
En dravend hippeleu der danssers, heen en weer,
Soo zeer wort afgemat, dat ider groter lusten
Tot sitten krijgt, om daar door met gemak te rusten,
Als eerst tot danssen; dit hotstotfen is een saak,
Die, schoon hoe moeylyk, die hotstotfer tot vermaak
Strekt; maar nog meer voor die 't aanschouwen: want
die quanten

Verstrekken ygentyk maar voor comediantten:
Sy hebben hunne rol met moeyte bestudeert;
En all die gesten by een ligte plug geleert,
Of andre losse siel, dieten præceptor strekte
Van hen, die hy misschien daar hymlyk om begekte:
Dog, zynde nu met dien professors lof vereert,
En tot magister in die konst, gepromoveert,
Verlangt men seer na sulc een galtmaal by te wonen,
Om, als ter Schouburg, daar hun gesten te vertonen.
Sulcs is gemeenlyk 't werk na 't endigen van 't maal.
Men voegt sig swierig in het midden van de saal;
Beginnende terstont het gantsche lyf te setten
Na d' ygenschaps-vereis van deese of die baletten.
Daar toont een slukse gast, en aardig juffer-dier,
Al danssende, een seer rare en ongemeene swier,
Die hart en oog kan, als de sylsteen, tot sig trekken,
En liefde, en yversugt, in sommigen verwekken
Maar sy nu passen op 't geluit van Bas en Veel,
Maar somtyds komt de dood hier ook op 't Schouw-
toneel

En speelt zijn rol hier ook met missijkke grimassen.
 Die danst op zijn wijs dan een ander soort van passen.
 Die neemt een dansser, of een dansserin, maar uit
 Het dans-gezelschap, en doet die, na zijn geluit,
 Dat niemand horen kan, heelle andre passen maken;
 Waar door all d' andren ligt van hunne trant af raken.

Als Ildobaldus in Italiën ten vorst

Der Gotten was erweelt, en, in zijn dartle borst,
 De gastterijen en de dansserijen voedde,
 Gebeurde het, als hy met veel heerrn van den bloede
 Van Vitiges (die voor hem Koning was) en met
 Zijn ygen vrienden, op een gaffmaal, op 't ballet,
 Seer sierlijk danste, dat een van de naaste vrienden
 Van Koning Vitiges, zig van die dans bediende,
 Tot wraak: want Ildobald had zelf een bloetverwant
 Van deze, ruim een maant te voor, met ygen hant
 Doorsteeken: deze, om nu die wreveldaat te wreken,
 Heeft Koning Ildobald al danssende doorsteeken.

Als Hartog Reginbert van Pedemont het rijk

Der Longobarden, met geweld, en zonder blijk
 Of schijn van regt, had, door zijn wapnen ingenomen,

En trots was op den troon van Ludibert gekomen,
 Is hy doot Clephes, neef en swager des tyrans,
 De kop dwars door geklooft in 't midden van een dans,
 Tot wraak, wyl Reginbert zyn zufter had verfloten,
 En hem, door lijk, zegt, van zijn schone vrouw te
 ontbloten.

Wanneer Lamigius, geboren Thraciaan,

Een sehelm-aarts booswigt, en zeer waardige onderdaan
 Van Kyser Phocas, die zijn voorzaat om het leven
 Bragt, tot Exarch was van Italiën verheven,
 Wiert hy, en al ziju hof, in zeeke vreugde nagt,
 Al danssende vermoort, en om den hals gebragt;
 Vermits de borgren van Ravenna zyn bedrijven,

Verbeeldende een Vrolyke Maaltyd. 169

En zyn gelubden, en zyn Thraciaansche wyven,
Ten walg verftrekten; zo, dat zy gelijkerhant
Hen danfende vermoordde, en flaken 't Hof in brant.
Romanus Junior, Rooms Kyfer, die, te gader
Met zyne moeder, fnoot vergif fchonk aan zyn vader,
By welkers leven hy zig zelve in den troon
Drong, (Leo Philofoophs zoons wettelyke zoon)
Bemoede zig meer met zyn vrinden te vergaften,
Als met lijn vyanden met wapnen aan te talten:
Hier was 't ballet dan by, na de algemeene wijs:
Maar hy, op zulk een gaff-ballet, in zyn pallys,
Door wyn verlugtigt, was, gelijk de gylle dofferen,
Gefladig aan den dans met all de jonge Jofferen,
En heeft hen, stuk voor stuk, door danffen afgemat,
Maar viel, wanneer hy nog een gyttensprong deed, plat
Ter aarde; wiert zeer flaaaw; en heeft, voor aller oog-
gen,

Zijn wulpfe ziel, en bloet, ten halze op, uitgefpoogen,
Als Abdimar, een Vorft der Oftrogotten, op
Zijns zelfs verjaar feeft, van een aangename pop,
De bloem der Juffren, aan een Overfte eener bende
Van zijne Ruytery, verlooft, vol uit bekende
Dat zy geen weergade had, in danffen, nog in glans
Van fchoonhyt, en met haar dan ook trok aan den dans,
Is deze fchoone, die de jonge Vorft niet tegen
Dorft fpreken, fchoon alreets vermoeyt, daar neer
gezezen,

En ftak geftorven: dies haar Bruydegom, uyt fpijt,
En droefhyt; Abdimar, een golf van bits verwijt,
Vermengt met tranen, in het aangefigt gefpoogen
Heeft: als de trotfe vorft nu zulks niet woud gedogen,
En fnar gebood, hem zelf, met fijn geftorven Bruid,
Door zijne lijfwagt, in der yl, ten dans-zaal uit
Gevoert te worden, fprak dien Bruydegom: wy fullen
U ruimte geven, laat my eerft myn pligt vervullen!

Strak trok hy ongedrygt zijn fwaart, en fliet de vorst
 Daar eerst meed, en doe ook zig felve door de borst.
 Aldus bevint men dat de doot de vreugt kan steelen,
 En, in het beffe van den dans, het fchytiel fpeelen.
 Wanneer de doot meed op 't ballet komt, is 'er kans,
 Het vreugd-gewemel, in een droeve Dodendans,
 Te sien verandren; en men fal door dartel Springen,
 Nog nette paffen, lig die mogenthyt ontwringen.
 De doot, wanneer die zig heeft in poftuur gefett,
 Vertoont, gemaskert, wel 't voornaamfte van 't bal-
 let;

En leert, hoewel hy hen die vreugde komt bederven,
 Al fwijgende: Messieurs, en Juffren, denk te fterven.

Ogoede God, die zelf de ware vreugde fijt!
 Wend onse harten, van de wulpsé dartelhyt,
 Tot u! geef afkeer van 'tonbandig aarts gewemel!
 Voor onse fiellen, in den geest, al ftaagten Hemel!
 Op dat wy, vlammente op het eeuwig vreugd-bedrijf,
 De fielten Hemel fpring, op d' affchyt van het lijf!

DOODEN DANS;
Een KONINGLYKE MAALTYD.

Twaaftde Plaak.

Komt Vorst. besluyt! uw tyt is uyt.

*Wel aan'tis lang genoeg gegeten!
Denk op u Doot, en niet op spys!
Uw tyt is uyt: ik doe't u weten.
Komt! spoed u strak met my op rys.*

D O O D E N D A N S ;

Verbeeldende

Een KONINKLYKE MAALTYD,

Alwaar de Dood den KONING wenkt.

DE Koningen, en andre Hoogmogende perfoonen,
Die hunne luister, met een grootte swier vertonen,
In volle Majestyt, in d' audientie-zaal,
Vertonen somtyts ook een ongemeene praal
Ter Maaltijt; waar somtyts die grootte mogentheden
Zeer grootte schatten, slegts ten glorie, in besteden,
Als ze andre grootten, in een maaltijt, hunne magt
Vertonen willen, met een zonderbare pragt.
Cleopatra, om by het Heyr-hoofd der Romynen,
Antonius, in pragt van maaltijt uyt te schijnen,
Was 't niet genoeg, dat, op die praafdis, elk geregt
In Goud wierd opgedist, en, dat zy elkke knegt,
Van zo veel honderdden als op die tafel pasten,
Gedurende dit zo uitnemende vergasten,
Zo kostlyk kleedde, dat hy als een Vorst verscheen,
En schonk die alles, wat van tafel af, weer heen
Te rug genomen wierd; en, dat zy die geregtten,
Veel honderd in getall, al staag door andre knegtten
Tendis deed brengen; maar zy sinolt, in wijn-azyn,
Een Pærel, en dronk die, gelijk een teugje wyn,
In 't lighaam: 't was een dronk voor haar alleen, ter
waarde
Van dardehalf Tonne Gouds; die meer verwondring
baarde,
Dan enig nut: alleen was 't om haar Majestyt,
En grote rykdom, met een fierre dartelhyt,
Te tonen, endie, aan dien romer, te doen blykken.
Abazuëros, zoon van Cyroes, die de rijkken
Bezat, van Indien af, tot aan het moorrenlant:

Die

Verbeeldende een Koninklyke Maaltyd. 173

Die over al, zo verr zijn standaart wiert geplant,
In vyf maal twintig en nog driemaal negen Landen,
Die Cyroes, door zyn magt van waap'nen, overmande,
Gelyk een Afgod wierd gediend en aangebeen,
Deed, in het derde jaar zijns Koninkrijks, by een
Vergaaden, wijt en breet uit all zijn heerschappyen,
Die Vorstendommen, en die Land-en Stad-voogdyen
Bezaten, door zyn gonst; en heeft ze een tijd gezet,
Om, binnen Susa, een Hoog-vorstelyk banket,
En Konings gonstmaal, met hun allen by te wonen,
Om hen de heerlijkhyt zijns Majestyts te toonen,
Met zijne rijkdom, en vermogenthyt; mitsdien
Hy sig aldus woud, in zyn glorie, laten zien;
Op dat zy al de glants zijns heerlijkhyts bezagen:
Dit was een praalmaal, 't welk gants hondert tagtig
dagen
Gedurt heeft: en doe heeft al 't Volk de gantsche stad
Van Susa, ook die eer een volle week gehad:
Men dronk des Konings wijn uit sijne gouden schaal-
len,
Die, om de glorie van de Vorst, zo menigmaallen
Verandert wierden, als geleegt: men had verlof
Te drinken wat men woud, in 't Vorstlyk open hof.
't Gebeurt somtyds ook, dat de grootten, in 't trac-
teren,
Zig deftig tonen, niet om juist zig zelve te eeren,
Als wel tot agting van een vorstelyke gast:
Een brave zaak, die voor de brave ziellen past.
Zoo kan men eer door eer, en gonst door gonst, verga-
dren.
Zoo deden d' eedelle en grootagtbre Borgervaadren
Van 't over al bekende en roemrykke Amsterdam,
Wanneer dien Erf-Prins van Toscaanen daarwaarts
quam,
(Die tegenwoordig heerst) om na sijn sin te aanschou-
wen

De grote Koopstad, en haar deffige gebouwen:
Hy wierd, ter maaltijt, in het pragtige Stadhuys,
(t Welk, door all't binnen-light, tot zelfde Toorn in
cluys,

Geheel en al fcheen als een overwonderbaren
Uitmunttend grooten en zeer konftigen lantaren)
Met al zijn Adel, op het heerlijkt getraecteert.
Zo eert hy ook zig zelf, wie dus zijn gafften cert.
Wanneer de Vorften op hun Koninklykke tronen
Verschijnen, willen zy hun-Majestyt vertonen:
Maar, op 'een Vorftelyk banket, komt heerlykhyt,
En luifter, t'famen, met een cordialityt;
En hier verthoont de Vorft zyn glorie aangenamer,
Als op de Rijks-troon: maar in deeze zelve kamer,
Hoe pragtig ook de Vorft, aan zyn verheven dis,
In glorie uitmunt, en in weelde dartel is,
En zig geen tijd gunt om op anders iets te denken,
Komt onvoorziens de doot hem van den dis af wenken;
En maakt hem, fpyt all zijn gewaande vreugt, bekend,
Dat nu zijn uurglas, of zijn levens-tijt, op 't end
Loopt, en geheel, of schier geheel, is afgelopen;
En dat zijn rijkdom, om daar meer tijd by te kopen,
Te wynig is. Daar is dan all die praal gefluit:
En, met des Vorften doot, is 't Vorftlyk gaffmaal uit.

Dus is, ten tijde van den Gods-tolk Jeremias,
Op zulk een Vorftenmaal, den goeden Gedalias,
Een Vorft van Juda, door zijn Vorftelyke gaff
En bloethont, Ismaël, al eetende, verrast,
En aan zijn dis vermoort. Dien grooten Alexander,
Die all de rijkken van het Oosten aan malkander
Knoopte, aan zyn heerschappy: die 't vyandlykke
ftaal

Kloekmoedig wederftond, raakte, op een Vorften-
maal,

Tot Babel, als hy in zijn glorie zat, om 't leven,

verbeeldende een Koninklyke Maaltyd. 175

En, door de zoonnen van Antipater, vergeven.
Dien Ptolomeus, die de tiende van die Stam
Was, waar Egipten, tot een Vorstten deel, op quam,
Na Alexanders doot; (na wien de Ptolomeën
Haast endigden) die, met zijn heyr, in Galileën,
Na dat hy zelf eerst was verjaagt, en wederom
Gekomen, schriklijk woedde op 't armme Jodendom,
En dartig duzent, in een overval, deed doden,
En die, gesoden, aan een deel gevangne Joden,
Ten spijsje opdiste, en dwong ze, hun buikken tot een
graf

Te masken; deeze is, op een praal-maal, 't welk hy
gaf,

Ter neer gefabelt van zijn ygen disgenooten,
Die zyne Godlooshyt en tyranny verdrooten.

Caligula, die op den troon van Romen trad,
Na dat hy Claudius Tyberius eerst had

Vergeven; hy, die zyn drie Susteren tot wyven
Nam, en met de eene nog zijn ontugt ging bedrijven,
Als zy gestorven was; dien booswigt; deze pest
Van Roomen; deeze Wolf in 't Roomsehe Wolven
nest,

Die elk ten Duvel strekte, en 't Mensdom uit deed
roden,

En, in zijn beeltnis, als een Oppergod der Goden,
Woud aangebeden zyn; dien zelven Aarts-tyran,
Is, op een vreugd-maal, aan zyn dis, door eenen man,
Met naame Chareo, wiens vrouw, door hem, ge-
schonden

Was, in het bloejenst van zijn tijd, met dartig wonden
Vermoort, en afgemaakt. Zo krijgt het quaat zyn loon
Als Odoacer, door de Gotten, op den troon
Bevestigt was, en in Italien regeerde;

(Die Kyser Romulus Momyllus overheerde,
Zo, dat die 't Kyferryk van 't Westen af moest sfaan)

Regtte.

Regte hy een gastaal, na die overwinning, aan;
 Een overwinning-feest, zo heerlyk als 't behoorde;
 Daar Theodoricus, een Gott, hem in vermoordde;
 Waar door hy self de Kroon en scepter aan zig toog
 Theodahatus, die, als vierde Koning, 't hoog
 Geslag der Gotten, in Italicn, bestierde,
 Wierd, op een praalmaal, als hy sijn geboorte vierde,
 Door Vitiges, die hem gevolgt is in het rijk,
 Berooft van 't Koninkrijk en 't leven, tegelyk.
 Als Anastasius, Grieks Kyser, veel gevaaren
 Ontworstelt was, en had reets agt-en tagtig jaren
 Geleest, heeft hy sijn raat op 't Avontmaal genoot:
 Maar, aanstonds, na dat maal, sloeg hem de donder
 door.

Francois de Medicis, Groot-hartog van Toscanen
 Een deugtsaam Vorst, bemint van all sijn onderdanen,
 Had sijn heer broeder aan sijn dis, op 't middagmaal,
 Die nu reets, door de stoel van Romcn, Cardinaal
 Gemaakt, en Vorstlyk tot het purpur was verheeven:
 Hier wierd dien Hartog, door sijn Hartogin, vergeeven;
 Dog onvoorziens: 't vergif was maar voor Ferdinand,
 De Cardinal, bereid. Wanneer in Engeland,
 De Koning Edmund, op Sanct Augustinus vier dag,
 Een feest-maal gaf, en, aan sijn tafel, in die swier,
 zag,

Een seekre balling, in sijn haat reets menig jaar,
 Vloog hy 'er self op toe, en scheurde hem, by het haar
 Van tafel: maar die schelm, om sig daar van te wrec-
 ken,

Heeft, ieggende, Edmund, met een kortte dolk, door-
 steken.

Drie Paussen, als, Joan de negentiende, en Jan
 De twintigste, en Urbaan desesde, in 't midden van
 Hun maaltijd, vrolijk sijnde, en sprekende van saken,
 En dingen, daar zy sig mee konden vrolijk maken,

Zijn

Zijn, door vergif, dat hen ten dootmaal was beryt,
Daar heen gestorven, en na 't fabelvuur gelyt.
Emirze, klynfoon van Ufunchaffan, de Chancn,
En Myrfas, woedende om de Kroon der Perfianen,
Onvlugt, schoon erfgenaam des rijks, na 't bloed en
Wet,

En, aan de Dogter van de Sultan Bajazeth
Gchuwelijkt, zijnde aldus aan 't huis der Ottomannen
Vermaagschapt, endlijk, door de drift der Rijks-ty-
rannen,

Ontboden zijnde, en op de Parffiaanfche troon
Verheven, nam hy voor, om hen de doot, ten loon,
Voor zijn verheffing, en verbaafde vlugt, te geven:
Hy regtte een Koninklijk banket aan, om daar, even
In 't midden van de vreugd, hen afte maken; dog
Een hoovling, wien hy heel de zaak, en all 't bedrog,
Vertrout had, en die 'raan den Chancn zelf ontdekte,
Was de oorzaak, dat die zelfs des Konings dootmaal
ftekte:

Want, all wat daar was, klampte hem onvoorfiens
aan boort,

En heeft gefaamlijk, aan dien dis, hem felf vermoort.
Geen Praal-nog Vreugd-maal, nog geen Vorftlijkke
banketten,

Geen Vorftlijkke Agtbaarhyt, nog zeer geftrengte wet-
ten,

Verftrekken elders tot beletsfel voor de doot:

Die komt 'er, 't zy dan daar genoot, of ongenoot,

En yfcht de Koning: hier nu baat geen tegenkikken;

Die moet zig daar, 't zy dat hy wil, of niet, na fchik-
ken,

Het zy hoe pragttig, en hoe fmaaklijk, hy dan eet:

Die vraagt de Vorft niet, is u Majettyt gereet,

Om met my af, na 't rijk der duifternis, te ryfen?

Nog laat, voor die tijd, zig een wynig afwaart wyfen!

Ja schoon de Vorst hem bad ; hy agt geen Konings bee.
De doot vertrekt niet , of die , wien hy yfcht , moet
mee.

O God! wy weeten 't, gy verſchoont geen Vorſt
nog Koning :

So is voor ons dan , die als niets zijn , geen verſchoo-
ning :

Verſchoon ons hier alleen maar in , dat ons de doot
Niet , als van 't Aardrijk , ook van 't Hemelrijk ont-
bloot !

DOODEN DANS;
De Zieke op 't Bed, ende de Vege daarvoor

Derthiende Plaat.

De ziekke lyt. de veege schryt.

*De ziekke wort somtyts verwezen,
En van syn huysgezin beschryt:
Maar wort somtyts noch weer genezen;
Ent huysgezin int graf gelyt.*

DOODEN DANS;

Verbeeldende

De Ziekke op 't Bedd,

En de Vege daar voor.

DE goude en goede les der wijzen: *Denkte sterven;*
Kan plaats in mond, en schrift, maar niet in 't hart
verwerven,
Zo lang men gaat, en staat, en daaglijks, aan den dis
En met de dingen van de wereld bezig is:
Maar, als eens de eetlust, en de kragten, 't mens be-
geven,
Vermits de vrees dan, voor 't verlies van 't lieve leven,
De ziel beklemt, dan wort somtijds die les herdagt;
En ook somtijds maar, na vereis des zaaks, betragt:
Ja menig die de doot genoegzaam in zijn kaken
Is, wil zig evenwel die les niet ygen maken;
Om dat de levens-hoop de vrees des doods verwint:
Zo dat hy sterft, wanneer hy meend dat hy begint
Gezont te worden. Andre en die niet eens in noot zijn,
Sijn van verbeelding dat se op de oever van de doot zyn,
Zo haast zy ziek zijn, en de medicijn niet strak
Gewenste baat geeft, voor hun ziekte en ongemak.
Maar dog, de ziekte wort in 't algemeen bevonden,
Gelyk een bode, van de doot voor-af gezonden,
Om aan te melden, dat de doot al nadert: maar
Hoe verre, of hoe na by, is nog niet openbaar.
Dog, wijl de ziekte, en doot, zeer wynig ogenblik-
ken
Somtijts verscheelen, heeft men reden om te schrikken
Wanneer men ziek wort: en te meer nog, wijl berijts

Bekent is, dat somwyl maar eene stip des tijts
Is, tuffen wel gezond en doot zijn: dies de vrienden
Des zieken, die zig by des zieken ziekbed vinden,
Als 't quaat verargt, en als hy flaute op flaute krijgt,
Hun droefhyttonen, wyl de doot, zo 't schijnt, hem
drygt.

't Sieldrukkend schreijen, en het hartverfmagtent sugten,
En 't jammerend kermen, en de droeve klaag-gerugten,
Vervullen alles wat geluit vervullen kan. (van

Maar all 't geschrey, gezugt, gekerm, en klagt, zyn
Een zelvige oorzaak, gants beswaarlyk af te leyden.

Men kan de droefhyt, uit haar oorzaak, onderscheiden,
Men kan wel zeggen, en wel stellen, dat men weet,
Dat alle droefhyt, en verdriet, ontstaat uit leet:

Ja, droefhyt, en verdriet, en leet, zijn slegts maar namen
Van eene zelve zaak; maar, hebben hier te samen
Geen eene wortel; wyl een vrouw somtijds beschryt
Haar man-verlies niet, maar het erfdeel, dat zy quyt
Zal raken, met haar man; om dat zy, in de dagen
Haars Huuwlijks, zig, niet meer als taamlyk, heeft
gedragen.

So schryd de man somtijds uit leet, niet om zyn vrouw
Maar om het erf-verlies; om dat hy, in zyn trouw,
Sijn vrouw geen liefde, maar verdriet; deed overgaren:
Dus wil d' een d' ander dan geen erfgenaam verklaren:
En dit verlies, als 't op een sterven aankomt, maakt
Somtijts meer droefhyt als de doot, als die genaakt.

So schryen dogteren, en zoonnen, als hun vader
Nu schijnt te sterven, om dat hy hen, all te gader,
Bykans ten halven voor onwettig zaat erkent,
Wanneer hy, door een hels vloekwaardig testament,
Sijn ho oftsoms erfdeel schikt voor syner kindren kindre,
En zijne kindren die belett in 't minst te mindre.

So schryt een neef, of nigt, of ander verder vrint,
Om dat hy zig, door hoop op 't erf, bedrogen vint.

So schryt een vrouw somtijts uit vrees, voor nu of mor-
 Na 't overlyden van haar man, te moeſen zorgen (gen,
 Voor onderhoud, voor 't lijf, en pralent pronkgewaat,
 Waar door haar dartelhyt, de trap van hare ſtaat, (den:
 Door winſt haars egtsgemaals, gewoon was te overtre-
 Maar, bleef zy rijk genoeg, om hare dartelheden
 Den toom te vieren, zo zoud ſomtijts wel geen traan
 Uit de ogen, nog geen zugt uit haren boezem gaan.
 Ook ſchryt een man, een vrou, en kinderen en vrienden,
 Om dat zy vrezen, dat de doot hier zal ontbinden
 Een bant van ware liefde en vrinſchap, die de ziel
 Der overblyvenden, en ſtervende, behiel
 In een zeer aangenaam gewenſt gezellig wezen :
 Dit is een zielwonde, en zeer ſwaarlijk te genezen.
 Dits nu een treurſpel; en het ware treurtoneel
 Is in de kamer van de krankke, daar geheel
 Maar treurſtof-rollen, en door treurige perſonen
 Hervoor gebragt, zig op het treur-toneel vertonen.
 En, is hier inant op 't toneel, die zugt nog ſchryt,
 Die is in aaklige en gedrongen ſtillighyt.
 Maar, wijl de doot gewoon is, op de treurtoneellen,
 Als hoofd-ſtof-ſpeelder, de voornaamſte rol te ſpelen,
 Vertoont die zig hier ook betaamlyk op zijn beurt,
 En ſpeelt zijn rol, zo als de auteur die heeft gekeurt :
 Niet by de krankken; want zijn aanspraak-rol, in dezen,
 Betreft hier die, die voor de doot des krankken vrezen,
 En, om de dootvrees voor een ander, heel de lugt
 Des kamers vullen, met hun ſchryen, en gezugt.
 Gy huisvrouw (zeit hy 't ſy dan dat u jammerklagten
 Geboren worden uit ſwaarmoedige gedagten,
 Uit rouw, en droefhyt, om all 't jammerlijk verdriet,
 U man, door u, in ſyn gefonden ſtaat, geſchiet :
 Of, om dat gy ſyn winſt vreeſt, door ſyn doot te derven :
 Of, om dat gy geen kans ſiet om ſijn rijkdom te erven,
 Vermits u huwlijks-voor-contract u gantlyk uit

Gemeenzaamhyt van goet, en boedelmenging, fluit:
Of, om dat hy zig niet gelyk een man gedragen
Heeft, maar u, als een beest, geschopt heeft, en geflagen,
En, als een beest geleeft; zo, dat gy hierom pryft
Met droefhyt, dat hy nu ligt na zyn strafplaats ryft:
Of, 't zy uit leet dat gy u lieve helft zult missen:
Of andre reden, die niet ligtlyk zyn te gifsen:
Ik raad u dat gy al dit jammerklagen staakt,
En agt hebt op het geen u zelve nader raakt.
Gy zyt het voorspook van een kort navolgent treuren,
't Welk, om u ygen doot, veel eer nog zal gebeuren,
Als om die geen die gy nu reets voor doot bekermt;
Gy moet niet wanen dat gy voor de doot beschermt
Zyt, als u egtgemaal de ziel schynt op te geeven:
De doot is nader by u zelf, als hem, wiens leven
Gy reets verloren agt: hy zelf zal deze rouw,
Die gy nu voorbeduit, bedryven om zyn vrouw:
Het is van outs al meer geschiet, in vroeger tyden,
Dat teedre vrouwen hunner mannen doot beschryden,
Wanneer zy waanden dat een doodlyke ademsnak
De ziel van 't lighaam sচেyde en 'slevens-hoop verbrak;
Nogtans al eer als die die zy voor doot betreurden,
De bootfchap die de doot aan haar had, zelf bespeurden.
Euphrasta, Gemaallin van Leo Filosoof,
Grieks kyzer, zag dien vorst nu reets, na haar geloof,
De ziel uitblazen; dies zy schein te zullen stikken
In tranen, weeklagt, en in zugten; en in snikken;
Dog zy is kort daar aan, gestorven, en ter aart
Gebragt; en hy is driemaal na haar doot, herpaart.
Als kyzer karel, d' eerste in 't westen, die den groten
Genaamt wort, Hermigard, syn eerste vrouw verstoten
Had, en met Hildegard, zyn tweede, in de egt vergaart,
Die hem drie zonen, en vier dogtren, heeft gebaart,
Gebeurde het, dat hy, door een ziekte, zo verfwakte,
Dat hy, zo 't schein, al na zyn laaften adem snakte,

't Welk deze Kyzerin zo zeer bedroefde, dat
 Zyzelf, daar door, wierd van een zydenwee'gevat,
 En sturf, wanneer de doot des kyzers ziekbed schuwde,
 Die na haar doot, zig nog tot tweemaal toe herhuwde.
 De vierde Karel die het westers Kyzerryk
 Bezatt, wierd, in een ziekte, als was hy reets een lyk,
 Door Blanka, dien hy tot zyn gemaallin verkoren
 Had, jammerlyk beschryt: zy agte hem reets verloren:
 Dog hy wiert weder in gezonden staat herstelt;
 En zy wierd zelve, door de doot ter neer gevelt:
 Haar egtgemaal, die zy, met hart, en ziel, en zinnen,
 Beweent had, koos nog, na haar doot, drie gemalinnen.
 Al zulks valt daaglyks voor by volk van lager graat:
 Beween dan niet uws mans staat, maar u ygen staat.

Gy kindren die u nu met schryen, en met zugtten
 Bembeit, om dat de ziel u vader schynd te ontvlugten,
 Al schoon gy daaglyks, door u wederspannighyt,
 Gemaakt hebt, dat hy u bezugt heeft, en beschryt!
 Wat zijt, of hebt gy, dat gy niet geheellyk schuldig
 Zijt, aan u ouders, die gy nog zeer menigvuldig
 Vergramt hebt, ja somtijts gelastert en bespot?
 Gy hebt u ouders te gelyk misdaan, en Godt:
 Nu barst u hart misschien van droefhyt, om de plagen,
 Die gy hen daaglyks, tot hun hartseer, deed verdragen:
 Gy wenst nu mooglyk, dat u ouders dat verdriet
 Niet aangedaan was, dat hen, door u, is geschiet:
 't Is nu misschien, dat gy de liefde, die ze u toonden,
 Die gy, onreedlyk, met weerbarstighyt beloonden,
 Met leet herdenkt: altans dit is te wenschen; maar
 Gy wort geroeppen voor Gods vierfchaar, om aldaar,
 (Eer nog u ouders, die gy meent dat reets het leven
 Verlaten, daar zijn) zelf eerst rekenfchap te geven
 Van meer quaat als gy aan u ouders hebt misdaan.
 Hoe zult gy daer dan, voor die igterstoel, bestaan?
 't Kan zyn, dat gy misschien u ous gants van harten
 Bemint

Bemint hebt, en dat u de vrees alleen, die smarten
Baart, die men nu bespeurd, vermits 't u zeker schynt,
Als of haar leven, als een damp, daar heen verdwynt;
En dat gy wenst, dat God hun leven vele jaren
Verlengde, en u, tot vreugt van haar, nog lang woud
sparen :

Maar 't zy zo 't is, gy beelt nu regt na 't leven af,
De droefhyt dezer, die gy waant nu reets na 't graf
Te ryzen, om u zelf, als gy na 't graf zult ryzen,
Betonen zullen: gy zult hen de weg eerst wyzen:
Zijt nu gewaarschuuwt. Agt het voor geen ydelhyt.
De ziekke is meermaal, door de veege zelf, beschryt.
Anthylus, de zoon van Maffinissa, meende
Dat hy zijn vader reets zag sterven, en beweende,
Wraakgierig strydende in die zelve slag, zijn doot,
Tot een Carthager, met een pijl, hem dwars doorschoot;
En Maffinissa is, alleen gequetst, tot Romen,
Al zegenpralende, met Scipio, gekomen,
En heeft daar na nog, meer als twintig jaar geweest.
De vege heeft meermaal voor eens anders doot gevreesst.
Wanneer de Kyzer van het Roomsche rijk, Trajanus,
Gants waterzugtig, rijk en kroon, zijn zoon Hermanus
Onwaardig agtte, en dies zyn ygen zusters zoon
Ten zoon aannam, waar door nu Adriaan de kroon
Moest erven, heeft de zoon, met gants bedroefde reden
Zyn vader, als hy wat gestelt was, afgebeden:
Doetreurde hy deerlyk om zyn vaders grote quaal,
En digt-aanstaande doot: maar dit is altermaal
Al weer verandert; wyl hy uit de werelt scheyde,
Voor dat zijn vader zig nog regt ter doot bereide.
Afulphus, ziende dat zyn vader, Thrasimunt,
Der Wendes Koning, door een maag-colyk op 't punt
Eens pynelykken doots, de ziel scheen uit te braken,
Kond door zijn rouwgeschrey, tot geen bedaren raken:
Dog 's vaders ziekte nam van die tijt aan weer af

En met een maant geraakte Aftulphus zelf in 't graf.
 Gy doëtor, wiens verftant beftaat in fchoolfche loopjes,
 En in het dagelyks gebruik van Brand'wijn-zoopjes,
 En daar door toont te zijn een waarlyk Philos-zoop!
 Gy, die de ziekten, door een konftig apocoop
 Des levens, weg neemt, en hier net weet uit te reeknen,
 Uit voorbeduidfels van u ongegrondde teeknen,
 Dat deze krankke nu in wynig tijts een lyk
 Zal worden, en hem daarom wijft na 't Hemelrijk!
 U teeknen, waar op gy dit vonnis komt te vellen,
 Zijn ydel: wat komt gy de vrinden hier ontftellen!
 Gy weet het zelve, dat u oordeel veelmaals miift.
 Pas op! let op u zelf! gy hebt u hier vergift.
 Wat zyn 'er menigten van ziekken dus verweezen,
 Die, fpyt hun vonnis, nog door andren zijn genezen,
 En zijn hun doëtor, die hen dus verweezen heeft,
 Veel jaren, ja fomtijds een halve eeuw, overleeft.
 Hier zal het ook zo gaan: de ziekke zal herleven;
 En gy, maak giffing zelfs de geest voor hem te geven.
 De ziekke ligt fomtijts op 't bed: en d' veege staat
 Daar voor; en weet niet, dat hy zelf ten grave gaat.

O God! doet ons, al 't geen gefchiet, tot voor-
 beelt nemen;

Op dat wy van gedenk te fterven niet vervremmen!
 Laat ons gereet zijn, 't fy men fnel of langzaam fterv:
 En geev ons 't Hemelrijk, de zalighyt, ten erv!

DOODEN DANS;
Verbeeldende een BOEREN DANS:

I waalkde Plaat.

Hier danst men net het Dood-ballett.

*Zo boertjens! dans een berguemasje!
De Dood is Speelman op de veel;
En danst met u het zelve pasje:
Maar wagt! pas op! hy eyscht syn deel*

DOODEN DANS.

Verbeeldende

Een BOERREN DANS:

De doot, op de veel speelende, danst mee.

't **I**S doorgaans zeker, dat de meeste menschen haken,
En dapper tragten, om zig vergenoegt te maken.

De vergenoeging voert een vreugde met zig; ja
Den een volgt d'ander, als de schaduw 't ligchaam,
na.

Om 't vergenoegen, en de vreugde, te bekomen,
Wort zulks, als elk dan nut agt, by der hant geno-
men:

Maar, als de zaakken niet na wens vergaan, geniet
Men, in de plaatse van vernoeving, wel verdriet,
En quelling: en om daar niet eeuwig in te blyven,
Tragt elk na mid'len, om die quelling te verdryven.
Het beste middel wort somtyts niet eens betragt,
Vermits op Godt, van wien het komt, niet wort
gedagt

Maar, wyl men weet dat wijn en bier, by goede
teugen,

Gedronken, voor een tijt de menssen kan verheugen,
Zodanig, dat men in die tijt, geheel zyn leet,
En quelling, door 't gebruik van zulk een drank,
vergeet,

Is 't in gebruik geraakt, om leet, en ongenoegen,
Te doen verandren by 't gezelschap, in de kroegen:
Daar agt men, voor die quaal, de beste medicijn,
Gezelschap, geestig bier, en wijn, en brandewyn.
Geringe ziellen zijn die mid'len onderworpen;

En,

En, wyl het boers is, meest de boerren, op de dorpen:

Daar quelt zig Kees, om dat zyn wyf niet spinnen wil:

En Jaap, om dat zyn wyf, gelyk een allbedil, Hem 't regt bedisputeert, van na zyn zin te leeven:

En Tijs, om dat zyn wijf hem parst wat snel te weeven:

En Aris, om dat hy zyn wijf een schop in 't gat Gegeeven hebbende, zy lang te dranzen zat:

En Piet, om dat zyn wijf hem raat op zee te varen,

Tot nut van 't huys, alschoon hy bang is voor de baerren:

En Leen, om dat zyn wyf niet, om een kooltje vuur, Gegaan wil hebben, by haar buurwif Neeltje buur:

En Teun, om dat zyn zeer beminnelykke Joosjen Geen Tontel-doek genoeg schaft, voor zyn Tontel-doosjen:

En Klaas, omdat zyn moer hem raad na bedd te gaan:

En Arië, om dat hem zyn wyf niet voor wil staan, Wanneer hy, met haar broer, om tydverdryf, wil kyven:

En Symen, om dat hem zyn buurwif niet geryven

Wil, met een entje kaars; om daar mee na een duit Te zoeken, dien hy, met een van zyn wantten, uit Zyn dieffak heeft gestroot: en Heyn, om dat zyn vaartjen

Hem raat te vryen na zyn overbuurmyt, Maartjen:

En dikke Dirk, om dat zyn Koe het Kalf versmakt:

En Bram, om dat zyn Eent haar eyerren verkakt:

En Krelis Pietsje, om dat zyn wyf geen kool-moes kappen

Wil: Vreek, om dat zyn wyf voor hem geen botter
tappen

Nog bier wil spitten, schoon zy 't jongste is van hun
twee:

Jan keesse, om dat zyn wyf, wanneer hy uitgaat, mee
Wil, zo dat hy geen voet kan, zonder haar, versetten:

En Kryn, om dat zyn wyf geen gort met uijen vretten
Wij; en dieshalven hem niet opdift wat hem lust:

En Rong, om dat zyn wyf het kint niet heeft gefust,
Als hy, na 't middagmaal een slaapjen op woud neem-
men:

En Melle, om dat zyn wyf niet anders doet, als temen,
Wanneer hy savonts eens wat laat komt uit de kroeg:

En Arent, om dat Geert, zyn wyf, het kint niet droeg,
Als 't in de kakkloel niet woud zitten, zonder grajen:

En Joost, om dat zyn wyf zyn kouffen niet woud naa-
jen:

En Syger, om dat hem zyn wyf het wiegtouw in
Zyn hant gaf, als het kint niet aanstonts na haar zin
Woud fwygen; schoon hy geen ding noder deed als
wiegen:

En Baart, om dat zyn wyf geen leugentje woud lie-
gen,

En zeggen, dat zyn koe meer melk gaf als een aar:

En Tewis, om dat hy begnort wierd van zyn vaar,
Om dat hy voor zyn wyf geen stukje kaas woud snyen:

En Fekke Jobse, om dat zyn moertje niet woud lyen,
Dat hy een sleepje bier, met kaas en broot gebrokt,

Na 't avontmaal, alleen maar in zyn darmen schokt:

En Gys, om dat zyn wyf met slagen niet te dwingen
Was, om het lietjen van sint jutmuts eens te zingen.

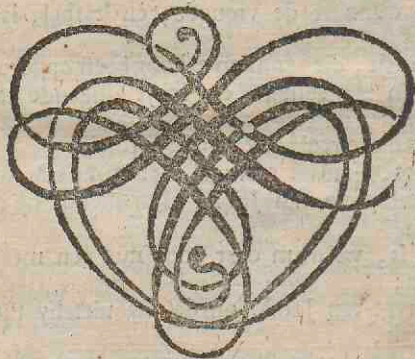
All deze boerre, vyf-en-twintig en een toe,
Als ze hun gewaande quaal, en quellinge, dan moe
Zyn, gaan zy na de kroeg, als na d'apreker, trekken;
Daar Jochem draaykraan hen ten doctor zal verstre-
ken, Die

Die wijn en brandewyn, en twalef guldens bier,
Ten medicyn verschafft, en helptse met pleyzier.
Dus wort de quelling en 't verdriet, in 't kort verlo-
ren
En, uit die medicyn, de vrolykhyt geboren.
Dan zingt men, dat het door de glazen klinkt, en
dringt
Door muur en wanden heen: men hippelt en men
springt,
Met hospita, en myt, gelyk men dan gewent is,
Dat alles davert wat daar om en by ontrent is:
Een oude boer speelt, in het hoekje van den haart
Eens helder op de tang, aan tafel speelt de waart
Op tafelborden: elk is vrolyk. Op dit boeren
Ballet komt ook de doot zyn personagie voeren;
En danst mislichien al mee van vreugde, om dat zyn
oogt
Begint, wanneer de vreugde, en 't spel, is op syn
hoogst:
Want Gysje, die zyn stem te hoog heeft opgeheven,
Smoort in zyn aassen, en schyt zingende van 't le-
ven:
En krelis diete veel heeft van die medicijn
Genuttigt, spuuwt zyn ziel uit, met de brandewyn:
En Tewis, die van Joost, al dansende op de toon-
nen
Getrapt is, wil hem daar voor met een mesje loon-
nen;
Maar krygt van Joost, omdat hy niet by tijds ont-
week,
Dwars door het borstbeen heen een doodelykke steek:
En Teun, door 't springen zeer verhitt, had regt
te voren,
Zyn ziel in 't lighaam, door een sellen drunk, doen
smoren:

Aan tafel stoot Jan Keesse een kan om van zyn maat
 Rong Krynse, die hem met die kan de kop in slaat:
 En dikke Dirk heeft, daar hy nederlyt gezegen,
 Een onherstelbre breuk, al springende, gekregen,
 Waar aan hy pynlyk sterft. zo dat de doot schier met
 Zyn dorre schonkken, op dit boerren-kroeg-ballett,
 Al me zyn rol speelt, als op andre treurtoncellen,
 Daar d'onbesuishtyt graag de rol van vreugt soud spelen
 Een dronkken boer heeft geen gedagten van de doot;
 Ten zy dan, als die hem de ziel ten lyve uit stoot.

O Goede God! laat ons die ydle dartelheden,
 Van dansen, springen, en gezwelg, geen tyt besteden!
 Maar, dat ons hart zig in u goedertierenthyt,
 Verheuge, en ewig in u glorie zy verblyt!

DOODEN DANS;
ADVOCATEN, plytende voor de Baly.

Vyftiende Plaat.

Denk op u ent o President !

*Als Regtren zig door Advocaten,
of, om genott wyt gonst, of haat,
Bedriegen, of verlokken laten,
Zent Godt de Doot, en loont hen't quaat.*

DOODEN DANS;

Verbeeldende

A D V O C A T E N ,

Plytende voor de Baly;

En de doot, wenkende den President.

HEt regt, en 't onregt, hoe verscheiden van malkanderen,

En hoe partydig, als zy eens van plaats verandren;

Zo spoedig als dan die verandering geschiet,

Neemt d' een de plaats in, die de anderen nu verliet.

Zo ook 't genoeg; en begeerte; als een dier beiden

Zyn plaats verlaat, komt strak den ander, hoe verscheiden

Van wezen, in de plaats die zyn party bezatt:

Zo volgt d' een d' ander op het spoor, in 't zelve pat.

Alfchoon men deugt wil met vercheiden namen noemen;

En ondeugt, als of die geen ondeugt was, verbloemen;

De deugt is enkel; en als die haar plaats verlaat,

Komt ondeugt in de plaats van deugt. in 't kort, het quaat

Neemt aanstonts plaats bezit daar 't goede is uitgeweken;

En weet aldaar zyn zaat, dat hels is, aante queeken:

Dus groeit de werelt vol vloek waar de oneenighyt;

Die tot een onrust, voor de ziel, en 't lyf, gedyt,

Vermits detrots, in niets d' een d' ander toe te geven,

Genoeg schein, om elk aar van goederen en leven

Te ontbloten: maar, tot stut van allerly geweld, Zyn

Zyn hier de wetten, en de regtren, toe gestelt;
En Wetgeleerden, die, ervaren in de wetten
Zyn, en hun weetenschap, ten dienste van zulke,
zeten,
Die niet bequaam zyn om hun zaak den Regtren voor
Te stellen, dat ze, na verëys des zaaks, hen 't oor
Kan aandoen: deze, die hun werk bestaat in praten,
Zijns Regts-geleerden, met de naam van Advocaten
Bekent: zy doen hun vlijt, met studie, en practyk,
Om die zy dienen, schoon die had dan ongelyk,
Zijn zaakken, voor het oor des Raats, te defenderen;
Zo, dat hy, over zijn party mag triumpheren,
Indien de Regtren zig de zaakken niet verstaan,
En raatsluy zijn, die flegts maar na de waarhyt raan:
Zodanig is 't gemeen gevoelen, van die Heerren,
Die meer om gelt, als om de waarhyt disputeren:
Maar, als de Regter zig de zaakken zelf verstaat,
Gelt list nog logen, van alzulk een Advocaat,
Die tot een boer zeit: spreek de waaahyt: Want be-
driegen
Voegt my: zo liegen helpt, zal ik voor u wel liegen.
De Regtren, voor wien al die dingtaal wort gehoord,
En opgedit, zijn niet van eene zelve foort:
Want, onder die zyn ook geleerden, ongeleerden,
En, in de plaats van Regts-geleerden, Regt-verkeer-
den;
Ja ook quaat-aardigen, die, om een gaav, uit haat,
Of gonst, of om een soort van redenen van staat,
Het Regt, en Wetten, en wat daar van afhangt bree-
ken,
En daar door een zeer schand-en schaadlyk vonnis
spreken;
Het zy dan, tot verlies van 't leven, eer, of goet:
Een girig Regter, op dat hy zig voordeel doet;

Een gonstige, tot een genegen vrintschaps-teenen;
Een haastige, om zig aan die, wien hy haat, te wrecken;

Dus denkt men op de spreuk: daar steekt in 's Regters
Meer voordeel, als in all de boekken van de konst.
Dus kan de President, wanneer hy andre stemmen
Te baat heeft, gonst, en haat, en gierighyt, doen
klemmen:

Want zekerlijk, de naam, en stem, van President,
Wort somtijd in een raat van Souvereyn erkent;
Zo dat by zulkken, wie de Preses maar te vrint heeft,
Zijn zaak zy regt of niet, het alles voor de wint heeft:
En dies, gy boerren als gy plyten moet, zo swijgt;
En maak dat gy de gonst des Presidents verkrijgt.
Maar gy, Ô Preses! die u vrint, of u, ten voordeel,
Een vonnis geeft, en, voor Gods Regterstoel, ten
oordeel

Verwagt wort, maak u daar die Preses ook te vrint,
By wien men loon voor Regt, en straf voor ouregt,
vint!

Zo zulk een Regter, voor en eer hy vonnis velde,
Zig, in gedagten, voor Gods Vierschaar, zelve,
stelde,

Misschien of dan wel zijn sententie, om 't genot,
Uit gonst, of haat, niet wierd gevelt, uit vrees voor
God.

En 't voegt hem, daar hy in de vierschaar zit, te den-
ken,

Dat daar de doot misschien al komt, om hem te wenk-
ken,

En hem te vorderen tot medegang, wiens doel
Is, hem te voeren voor des hoogstens Regterstoel,
Om zelf een vonnis, na vercis des zaaks, te erlangen,
Zo als hy 't andren, in de Baly deed ontfangen:

Want,

Want, wijl niets zekerder is, als de onzekerhyt
Des levens, stelt men zig met nut de doot altijd
Voor ogen. En het voegt een Regter, die Gods wee-
zen

Vertoont, te wyzen, zo, dat hy niet heeft te vresen,
Dat eenig vonnis, door hem zelf alhier gevelt,
Hem in de vloek en haat van God en menschen stelt.

Wie Gods Persoon verbeelt, voegt, regt en mede-
dogen

Te plegen, nades regts en zijns persoons vermogen:

Want, als de doot komt, strekt berouw ten spot en
walg;

En smijt geen straf. Zo ziet men, dat een dief de galg
Ten straf geniet, en dat berouw hem niet kond vryen
Van beul en strop, ten loon voor al zyn dieveryen.

Wanneer de doot komt, om den Regter voor den
troon

Van God te voeren, komt detijt van strafen en loon:

Dat is een staalle Wet, daar valt op is te bouwen.

Het quaat wort niet herstelt door 't al te spaad berou-
wen.

Wanneer Sysammes, aan de geltzugt vast verknogt,
Zo verr' gebragt was, dat hy 't regt voor gelt verkogt,
En liet met gelt zig, voor een onregt vonnis, lonen,
Kond hem 't berouw, wanneer de doot quam, niet
verschonen,

Dat hem Cambyfes niet de huid zo levende af
Deed villen; en die, tot gedagte van die straf,

De regterstoel met de afgevilde huid bekleedde

Wanneer hy 't ampt aan des gevildens zoon besteedde.

't Is wel gebeurt, wanneer een Regte vonnis sloot
Des doots, dat hy zelf eerst een proey wiert voor de doot

Albertus, Cancellier van 't Koninkrijk Bohemen,

Baron van Kolowrat, had Raads-besluit doen nemen,

De Calixtinen, door het gantsche Koninkryk
 Door vuur en vlam tot as te branden, tot een blyk
 Van zijn gezag; en had ook 's Konings stem verwor-
 ven:

Maar is nog zelf eerst aan het blaasjes-vuur gestor-
 ven

Dat aan zijn voet quam; een ligtheelbaar ongemak:
 De vicepresident zyns bloetraats Jan Bosak,
 (De Bisschop van Wardijn) die eerst zijn loon ontfan-
 gen

Moett, viel ten wagen uit, bleef aan zijn balzak han-
 gen,

En sturf elendig aan dat pijnlijk accident:

Dus raakten ze allebeid elendig aan hun ent,
 Al eer men 't vonnis, dat ze uit pure booshyt vel-
 den,

Aan die onschuldigen ter executie stelde.

Ook zijn de Regters wel voor 't oordeel Gods ge-
 daagt,

Door hun gedoemden, en hun booshyt daar be-
 klaagt.

Wanneer men zig des magts der tempelieren belgde,
 Zo, dat men ze altemaal op eenen dag verdelgde,
 Sprak een der zelve, dat een Neapolitaan

Was, en tot Bordeaux, ten proey der vlammen,
 aan

Een paal gebonden was, in 't byzijn van den Koning
 Philip, en Paus Clement: op Aarde is geen verschoor-
 ning

Nog hoger Regts-beroep, gelijk ik weet voor my,
 Dietot myn onschult, en geheel onnosel, ly:

Dog hoort & gruwlyk booswigt Clemens, Paus van
 Romen!

En onbarmhartig Vorst Philip! ik zal nu komen

Voor d' Opper-vierschaar, daar ik u, om mijn be-
klag

Te doen aanhoren, daagge, een jaar na dezen dag!

Daar zal u Mogenthyt, nog trots, u niet bevryen

Voor straf, om u vloekwaarde en wreede tyranny-
en:

Ik daagge u op dien dag aldaar, op dat gy dan

U vonnis hoort, dat u hier niemand geven kan.

Op dien geseelden dag sturf Clemens, 't Hooft van al-
len;

En Philip is, op dien dag, van 't paart af, doot geval-
len,

In 't hevigt van zijn jagt. Zy hadden, onbedagt,
Als hen dien Ridder daagde, hem spotlijk uitgelagt.

Indien een Regter wil een onregt vonnis spreken,
Dat 's in zijn magt: Maar 't is in Gods magt zulks te
wreken.

Vermits den Regter, in zijn stoel, Gods Beeld ver-
toont,

Is 't billik dat hy denkke op God, die straft, en loont,

Barmhartig is, en dog een zeer regtvaardig Regter;

Op dat hy ook zo zy. Dat voegt. Maar wil hy egter

Zig hier vertonen, als hy is, een Aartsche God,

En dryven, met het geen regtvaardig is, de spot,

Door onbarmhartig en onbillik vonnis geven,

Zoo zal hy als geen God, maar, als een Duivel lee-
ven:

En God, wiens plaats hy, in zijn Regterstoel, be-
kleet,

Zal hier, of namaals, al het dus gedanc leet

Afgrijfslyk wreken. Die Gods plaats op Aard bekle-
den,

Betaamt het, dat zy doen en leven, na de reden.

Een Regter, die niet wijft na regt, en billikhyt,

En na barmhartiglyt , die schent Gods Majestyt.

Ogy barmhertig en regtvaardig Regter ! Heere
Van alle Regteren ! geef ons , u naam ter eere ,
Door alle plaatfen van ons vrye Staats gebied ,
Volmaakte Regt'ren , daar men uwe glants uit ziet !

DOODEN DANS;
Verbeeldende een Weetzugttigen Ouden.

Settende Plaet.

Komt! zyt gy ree? nu moet gy mee.

*Wat moogt gy 't oude bryn nooh krenken
Met oude en nieuwe vremdigheyt!
De Doot komt u ten grave wenken.
Denk op 'u sterf-wur. 't is u tyt.*

DOODEN DANS;

Verbeeldende

Een WEETZUGTIGEN Ouden.

In zyn Boekken Kamer,

Wordende van de doot gewenkt.

EEn zekre zugt is gants het mensdom ingegeven,
Om vergenoegt, zo lang hy leven kan, te leven:
Dog 't vergenoegen wort niet even eens gezogt,
Nog, van een ider, tot een zelve zaak gebroght.
Een pronkaart zoekt het in zeer pragtige gewaadden,
Vankleedren; en in zeer uitmunttende huis-ciraden,
Na de alderfwierigste en de nieuwste en netste wijs.
Een lekkerbek, in zeer voorname lekkre spijs;
En de alderaangenaamste en kostelijkste wijnen,
Die, door hun klaarhyt, hem ten drok te lokken schy-
nen.

Een dronkaart, niet alleen in wijn en brandewijn,
Maar, in daar strak beroelt, ja dronken, in te zyn;
En, in beroemt zyn voor een treffelijken zuiper.
Een vraat, in zig zo vol te vreten, dat een kuiper
Schier nodig is, die hem een hoep om 't lighaam parst;
Op dat hy, als hy nog eens drinken zal, niet barst.
De onkuiffche, in 't veel gebruik van Maagdenen van
Vrouwen;
In 't hymlyk, en ter sluik, en zelf geen Vrouw tetrou-
wen.

Een gierigaart, in 't staag vermeerderen van zyn gelt.
Een spotter, in dat hy gestadig imant quelt.
Een trotsse, in over al te ageeren voor gebieders.

Een

Een edelmoedige , in de nyging van een ieder
Tot hem te dwingen , door verpligting , en gedrag.
d' Hoogmoedige zoekt zyn vernoeving in ontslag.
Een krygs-man , in veel goede en vette buit te maken ;
En , in de gonsten van zyn oversten te raken.
Een Paus , in dat hem al wat leven heeft , ontziet.
Een Vorst , in dat hy al wat leven heeft , gebiet.
Een Apotheeker , in het koken van veel drankken.
Een Doëtor , in het wel genezen veeler krankten.
Een paap , in 't sterven van veel rykken , om de mis ;
En in de biegt-stoel , zo 't een miidden biegtling is :
(Een Janssenisten paap voor all , die zonder schromen,
Zijn leckken nootzaakt , veel by hem te biegt te komen ;
En kragtig aanaat , mis by mis te laten doen ,
Tot beurs-vervulling , en tot ziellen-zonden-zoen :
En om den leek weer snel ter biegt-stoel te doen keren ,
Zal hy hem dan eerst , als hy weer biegt , absolveren)
Een goeden regter , in , dat hy de cours van 't regt
Van mededogenthyt en regt te samen hegt.
Een krygs-en leger-hoofst , in 't doen van veel progressen.
Een regts-geleerde , niet alleen in veel processen ,
En consultatien , en vremde termina ,
Maar ook in menigte interrogatoria.
In alle deze zoekt het ook de Secretaris ,
Notaris , en wat meer van diergelykke schaar is.
Matroosje zoekt het in een vaart die hy bemint ,
Sijn Brandewijns-fles , en egaalle goede wint.
Een Chyrurgyn , in veel uitwendige accidentten.
Een Rentenier , in 't fix ontfangen van zyn rentten.
Een Predikker , in , dat men , net , van woort tot woort
Al wat hy predikt , met een hart vol aandagt , hoort.
Een Chymicus , in 't vuur na graden aan te stoken.
Een Kok , in alle spys , na iders mont te koken.
Een Bakker , in dat al zyn deeg wel gest en rijst ;
Zyn Broot wel gaar bakt , en dat ider 't vaardig yst.

Een Brouwer, zoekt het, in 't uitstekend wel vertic-
ren

En 't wel gedyen, van zyn swaarre en ligte bierren;

Waar in de Brouwer van de Spaa, tot Purmerent,
(Ik meen niet dat ik dwaal) zyn wederga niet kent.

Een Molenaar, in wint, en ruimte volle zakken;

En wenst de Bakkers, dag en nagt te moeten bakken.

Een Boer, in duure kaas, en botter, goet gewas
Van alle graannen; hooy en etgroen, en van gras.

Een Jager, in het wilt plyzierrig te bezetten.

Een Vissler zoekt het dag en nagt in volle netten.

Een Smit, in dat hy slaag op 't gloeyend Yzer slaat.

Een Wever, in pof pof, en efne starkke draat.

Een Charletan, in tros en assureant te liegen;

In pochen, blazen, en in onbeschaamt bedriegen.

Een Koopman, in dat hy zyn waar, met winst, wel
slyt.

All deze zoekken hun vernoeging in profyt;

En eenige ook in eer: dog 't meerrendeel zyn zaken,

Die maar de geltbeurs, en het sterfelyk 'lighaam raak-
ken:

Zy speelen daar voor, op des werelts schouwtoneel,

Hun nu genoemde rol; en krygen dan hun deel:

Maar, die de wyshyt, en verstant bemint, en ree-
den,

Die is met zo gering een portie niet te vreden:

Zyn vergenoeging, en zyn wens, bestaat in, dat

Hy alles doorsnuift, wat het gants heel-al bevat:

En wijl hy over al niet zyn kan, is zyn kamer,

Met boekken wel voorzien, voor hem veel aangena-
mer,

Als al des werelts doen en slovery om winst;

Waar 't oog van elk op doelt, en kiest, voor 't meest
het minst.

Hy laat een ider, elk na lust, na winsten swoegen;

En

En zoekt in zijn studoor zijn eenig vergenoegen.
Daar ziet hy alles door, wat Starren-hecmel, aard,
En lugt, en zee, en stroom, en poel, en afgrond, baart.
Hy kan zig, denkende, in een bootsgezel hervormen:
En, als op zee, travade, orcanen, sware stormmen,
Ja schipbreuk, met verlies van schip en goet, uitstaan;
En zien de baarren 't schip aan duzent stentren slaan;
Of, zonder dat hem vrees voor lijf verlies doet kryten,
Het schip aan stukken, op een leger wal, zien smijten,
Of op een blinde klip, daar 't schip te barstten stoot,
En vlugten, door de zee, van 't wrak af, met de boot
Hy ryft met Schepen, of te Land met caravaannen,
Na 't verr' gelegenste gewest der Indianen,
En ziet de diamant, en perlen, en al wat
Europa, by dat slag van menschen, kostlijk schat,
Uit zee, en berg, en bos, en dier, en dieppe kuillen,
Te voorschijn brengen, en voor slegte waar veruilen,
Daar heeft hy 't oog, vol van verwondring, op gevest.
Nu rijft hy weer in 't Goud en zilver-rijk gewest,
En daalt mee neder, in de Goud-en zilver-mijnen,
Die, door hun duistere diepte, een helschen afgrond
schijnnen:

Hy ziet de mijnstof, en het zo bemint metaal,
Dat minder dient tot nut, als tot de pronk en praal,
Met groot geyaar, en konst, en vlijt, en alle soorte
Van swaarren arbyt, zig vertoonen in geboorte,
Tot dat het endlijk die beroemde luister krijgt,
Waar na zo menig hart, als na zijn heil God, hijgt
Hy ziet in d' aaklilte en afgrijselijkste kolkken.
Hy leeft in omgang met de vrende en woeste volkken,
En vrees, by d' allerwreette en boosten, voor geen
leert;

Ja zelf by die niet, daar men menschen braat en eet.
De wildernissen, daar de afgrijselykste dieren

Dat

Afgrijfslyk brullen, en zeer gants afschriklyk tierren,
 Doorreist hy met plysier. Hy woont een veltslag by;
 En, als onquetsbaar, blijft hy van de kooglen vry.
 Hy ryft, met Schepen, nu na 't Westen, dan na 't Oo-
 iten

Alwaar de menschen, door de brand van 't Zon-vuur
 rooffen,

Ontrent de Kreeft-keer-kring; en 't gants verzengde
 lant;

Of Zona torrida, doorryft hy (zonder brant
 Gewaar te worden) door, en weer door allen oorden,
 Zo reist hy, zonder koude, in 't altijt yszig Noorden,
 Tot digt aan 't aspunt, daar nooit imand 's wintersdag
 Nog 's zomers 't zonnelyt, voor 't oog verdwijnen
 zag.

Zo scheept hy ook verr heen na 't onbekende zuiden,
 En ziet aldaar zeer armme en wonder groote luiden.

Te lande rijft hy, daar de rovers, moorders, en
 Het wreet gedierte, maakt dat nimant rijfen ken:

Maar hy kan over al, gelijk een Geest passeren;

Zodanig, dat hem niets wat andren deert, kan deren.

Hy trekt op 't Alpiſche gebergte; en van een top

Dier bergen, ziet hy, met vermaak, van boven op

De wolken, zo als wy daar tegen zien van ondren:

Hy ziet het blixemen, en hoort het schriklyk dondren,

Om laag, beneden hem. in 't kort, en met een woort

Wat is 'er, dat hy niet bereift, beziet, en hoort?

En zulks, door middel van zijn allerhande boekken.

Nu stelt hy al zijn vlijt in d' oorſaak te onderſockken

Van alles wat het ſlegt gemeen voor wondren agt;

Om dat het noit, gelijk als 't hoorde, is wel betragt.

Dan tragt hy alles wat gehijm is, te openbaren;

En poogt de reden met d'ervarenthijt te paren;

Als wetende, dat waar maar een van beide ontbreekt,

Dat

Dat zulks niet waart is dat een wyze daar van spreekt:
Dus stelt hy zig in staat van agting te vergaren,
En vaart daar in zo voort tot in zyn hoge jaren;
Tot hem zyn bloetvuur, en het ogenligt, vergaat:
Dan strekt een bontte rok, en bril, hem weer tot baat.
Maar endlyk, als hy dus op alles zit te denken,
Bespeurt hy, dat de doot hem om een hoek komt wren-
ken;

Als of hy zeggen woud: gy oude, die u tijt
Hier, by u boekken, in u eenighyt, verflyt,
En God, en mens, en all 't geschaapne hebt leren ken-
nen,

En, zittende, door aard, en lught, en water, rennen
Kunt, hoort! u vuur gaat uit. U levens-rat loopt af.
U ligt verdwijnt. Verlaat u boekken. Denk om't graf;
U drokke studie heeft u wel 't verstant gegeven,
Om zo te leven, dat gy na u doot kunt leven;

Maar dog, gy weet, dat al wat leven heeft, een wet
Is, van den Schepper, die onsterfelyk is, gezet,
Te sterven, eer men tot de onsterfelykhyt kan raken:

Daar moet gestorven zyn. 't Zyn vastgestelde zaken.
Gy zyt nog Ænoch, nog Metusalem: men derft
Het leven; en men leeft geen eeuwen, eer men sterft.

Gy zyt geen jongeling. Gy hebt geen stof tot klagen,
Dat God u weg roept in het midden uwer dagen:
Want gy zijt out en hebt nu lang genoeg geleest:
Het blykt, wyld' oly, en de brantstof u begeeft,
Waar door ge u ligtt en vuur in staat kondt onderhou-
den.

De jonge karels, wien de baart eerst uit komt, zou-
den,

Met schyn van reden, zig verbeelden kunnen, dat
Zy, in huns levens-loop, nog naauwlyks 't halve
pat

Gelopen hadden, schoon zy op een ys-grond bouden:
Maar

Maar die verbeelding voegt geen vijftig-jarige ouden :
 Want tagtig jaren is des menschchen leven als ,
 Het veel wort , maar men raakt gemeenlyk om den
 hals ,

En sterft , eer dat men daar de helft van kan berykken :
 Indien men 't wist , misschien of hondert duzent lijken
 Gekist zijn , of altans ten grave zijn gedaalt ,
 Eer eenc d'ouderdom van tagtig jaren haalt .

Gy , die dus lang geleest hebt , en dus veel gelezen ,
 En veel ervaren , moet daar van verzekert wezen ,
 Dat als u d'ouderdom verkleunt en brillig maakt ,
 De doot zig tot u spoed , en digt na by genaakt .

O goede God ! doet ons ons vergenoegen zockken ,
 In uw , in daaglijks brood , in goede en nutte boeken ;
 En , wyl de mens zig aan het vergenoegen bint ,
 Verleen u hulp , dat hy 't by u , en eeuwig , vint !

DOODEN DANS;
Verbeeldende een Cardinaal wandelende.

17 Dertigende Plaat.

Dat gaat ten daal' Heer Cardinaal!

*Zyt gy niet hoog genoeg gerezen?
Gy zyt tot Cardinaal erwoelt.
En hoopt gy ook noch Paus te wezen?
Dat's mis. u rol is Dytgespeelt.*

DOODEN DANS;

Verbeeldende

Een **CARDINAAL** wandelende,

En van de doot gevat.

Doot.

HOE nu, Signor? het ſchynt gy wilt hier zo wat wandlen;
En ik zoud graag met u van myn commiffie handlen.

Cardinaal,

Allata in pace, catze en couille! gaat by die
Uweerga zyn? wat zyt gy voor een matsfots? wie
Raat u zoo koen, om hier in myn Palleys te komen?

Doot.

Ik zal 't u zeggen: 'k heb een bootſchap aangenomen.

Cardinal.

Impertinenten heeft! vertrek hier ſtrak van daan!
Ik wil u praatjens, nog u bootſchap, niet verſtaan.

Doot.

Al'zagt Signor! gebruik een wynigje patientie!

Cardinal.

Canaille! noem my geen Signor, maar Eminentie
Noem haak en kruk, en die u weerga zyn, Sinjoor!
En lell my hier, met u commiffie niet aan 't oor!
Waar zyn myn dienaars? wie heeft u hier in gelaten?
Men moet perſonen van uitſteekende hooge ſtaten,

Al'

Verbeeldende een Cardinaal wandelende. 211

Als ik, niet spreken, als met voorverzocht consent:
En dan nog, met een zeer ootmoedig compliment,
Verzoekken, dat men hem een ogenblik wil horen.

Doot.

Ay excuseerme! 'k ben in 't Paradijs geboren.
Ik ben opregt en slegt. Ik ben wel juist niet rijk,
Maar mijn geboorte is met u staat nogtans gelijk.

Cardinal.

Hoe! schurk! met mijn staat, die gelijk is met een
Koning?

Bewijs dat! want ik geef u, daar van geen verschoning.

Doot.

Dat zal niet swaar te doen zyn, eminente vrint.
Ik ben des hoogmoets en begeertes egte kind:
En uit die zelve twee is ook uw staat gesprooten.

Cardinal.

Mijn staat (ô booswigt!) is van d' opperste aller groot-
ten,

Zijn hylighyt, de Paus, afkomstig; en gy zijt
Een Ketter, die verdoemt zyt tot in eeuwichyt.

Doot.

Dat 's buiten questie, en dat zoud wel kunnen wezen:
Maar ik, die onverzaagt ben wil, daar niet voor vresen;

Dog, zo 'er menschen in de wyde wereld zijn,
Die nog met dauvlen zyn bezeten, heeft het schijn

Dat gy bezeten zijt van die ik heb gesproken.

Begeerte, en hoogmoet, twee hoofdstoffelijke spook-
ken,

Uit welke u staat, en ik, te samen zyn geteelt,

O 2

Be-

Bezitten u; en gy zijt van hun aart bedoelt;
 Ja zulks is, van uw jeugt af, vast in u gewortelt.
 Wie ziet tot heden daar een krummel at gemortelt?
 Een Dorps-pafloor, die maar in d' alderlaagfte graat
 Gefelt wort, van geheel de Priesterlyke ltaat,
 Wil, dat zijn Boeren hem, in allerly manieren,
 Voor geeftlykke ovrihyt erkennen, eeren, vieren,
 En agten zullen, fchoon hy, by gelijkenis,
 Maar flegts een jongen van een Harders jongen is:
 Dat weet hy zelf; en wil nogtans hoogmoedig tragten
 Te maken, dat den Boer hem zal voor Harder agten,
 En geeftlykke overhyt. Zijn dienftbaarhyt wil hy,
 Door trots, verandren in een opperheerfchappy;
 En zijne Boerren, die zo dom zijn als de fwijnen,
 Geloven dat hy is die geen die hy wil fchijnen:
 Maar hy nogtans, die weet, dat hy de minfte foort
 Is, in 't getall dat tot de Priestersfchap behoort,
 Bevlytigt zig, om in des Biffchops gonft te raken.
 Al zoud hy zijn geloof, ter wil van hem, verzaken;
 Gelijk de Priesteren in 't Oosten (fchoon zeer verr,
 En lang verleden) om den Biffchop Lucifer,
 Zo deden: en men zal na 's Biffchops voorftel leeren,
 Om daar door in 't getal der Dorn-capittel-heeren
 Te raken: lukt hem dit, zo ftelt hy zijn verftant
 Al meer te werk, en tragt na Deeken van het Lant
 Te worden, door geheel na Biffchops zin te leven;
 Alwaar die endlyk hem dat jongens-ampt doet geven.
 Die jongen, die, als flegts maar Priester was, zo
 trots
 Was, by de boerren, toont zig nu, gelijk een rots,
 Gants onverzetbaar; en wil naaulijks tegens Leekken,
 Ten zy, die ryk zijn, of maar in zyn biegtftoel, spre-
 ken:
 Maar by de Biffchop toont hy zig gelijk geftampt
 Vol oetmoet, tot een klaar betoog van 't jongens ampt,
 Om

Verbeeldende een Cardinaal wandelende. 213

Om, zo de Biffchop zyn Vicaris quam te fierven,
't Vicaris-ampt, door gonft des Biffchops, te verwer-
ven

Gelyk fomtyts gelukt. Nu word hy 's Biffchops knegt
En doet zyn beft, dat hy 't geheel capittel hegt
Aan hem ;op hoop, indien des Biffchops Stoel vaccerde
Dat hem 't capittel, tot die Stoel, hun ftem vercerde
Dat lukt hem ook fomtijts : en als de Mijter op
Zijn hoofd geraakt is, wort hy, als een kermis-pop,
Zeer gierlijk opgetooit. Nu zit hy in den Zetel
Zijns heeren, als zijn knegt, en heerft nogtans verme-
tel,

En trots, met groot gezag ; en wil, in zijn gebiet,
Dat elk hem vorftlijk cert, en na zijn oogen ziet.
Nu toont zijn hoogmoet, dat nog meer begeerte daar is,
Hy voert de tytul nu van Biffchop, en Vicaris
Des Opperharders ; dog begeert nog groter praal :
Hy tragt, op allerly manieren, Cardinaal
Te worden : en op hoop van tot die ftaat te kornen,
Went hy zijn vlijt aan, en fchrijft brief op brief na Ro-
men,

Waar in hy niets, van all wat maar paffcirt, vergeet ;
Op dat zyn hylighyt, de Paus, het alles weet ;
En, op dat hy het wit, waar na hy doelt, mogt treffen,
Zal hy zyn hylighyt, gelyk God zelf, verheffen ;
Maar zelf zig zelven, met ootmoedighyt, zo klyn
Vertonen, dat 'er niets ootmoediger kan zyn ;
Maar evenwel daar zyn geleerthyt in doen blyken.
Hy zal niet laten, nog benevens dit, practyken
In 't werk te ftenen, by den eene of d' andre Vorft,
Op dat hy daar door wort in 's Pauffen gonft getorft,
En op dat hy dus wort tot Cardinaal gefchapen ;
Daar zal hy alles wat hy kan, by een toe rapen :
Hy fteft zyn gelt, en konft, en gonft, en lift by lift,

In 'twerk, op dat hy zyn bemikte doel niet mist.
 Hy weet wel, dat na 't geen hy viist, zeer veele vissen;
 En dat de meesten van den hoop hun doelwit missen;
 Maar hoogmoet, en begeert, is 't voediël tot zyn hoop:
 En schoon hy 't al spendeert, zo agt hy dog goet koop
 Te hebben, zo hy dus zyn oogwit kan beryken:
 En zo 't gelukt, hy zal geen Vorst nog Koning wyken,
 Uw Enimentic weet wel, dat ik niet bedrieg.
 Ik ben regtvaardig; en bekent voor die niet lieg.
 De Cardinaals hoet hebt ge op deze wys bekomen;
 Maar daar door is u nog u staatzugt niet benomen,
 Nog iets gemindert; want gy tragt nog even zeer,
 Door allerley bedrog, na d'alderopperite eer,
 Dat 's Paus te worden; en indien u dit gelukken
 Woud, zoud u hoogmoet voor God zelf misschien niet
 bukken:

Maar ik, ik raad u, wyl gy nu nog gaat en staat,
 Dat gy u van begeerte en hoogmoet nu ontslaat;
 En dat ge u schijkt om al wat zondig is te derven.
 Maak giffing, nimmer Paus, maar Cardinaal, te ster-
 ven;

En gelt myn raad, zo maak u maar wat snel gereet.

U Levens-glas is meer verlopen als gy weet.

U Uur-glas loopt reets op zyn endt, met wynig zan-
 den.

U lyf en ziel zyn met zeer losse en brosse banden
 By-een gebonden. Kom leg af dit kleet van praal!
 Is 't niet genoeg, slegts van een Paap tot Cardinaal
 Te zyn geworden, 't welk u hoop zeer dapper styfde?

U lot is niet gelyk met Sixtus, die de vyfde
 Dies naam geweest is; nog met d' uitregtse Adriaan:
 Het wil juist altyt zo gelukkig niet vergaan,
 't Is ook altyt niet goet: en gy zout zeker maken,
 Door 't Pausschap, dat gy aan een vrende doot zoudt
 raken. Wat

Verbeeldende een Cardinaal wandelende. 115

Wat meent gy? dat een Paus, hoe hylic ook vermaart,
Meer, als een ander, voor't vermoorden is bewaart?
Zo mist gy zeker; want hun dootlot is het zelfde.
Herdenk een hondert jaar of agt: Joannes d' elfde,
Zoon van Paus Sergius, is in zyn bed vermoord;
En door een kussen op zyn mond gedemt, versmoort,
Waar van het krygs volk van Spoleta zig bedienden.
Een weynig later is Joannes de dertiende,
Betrappt in overspel, doorsteeken, door de man
Des hoers: De vyftiende van die de naam van Jan,
In 't Pausschap, voerden, is zyn ogen uitgesteken,
Door Bonifacius de zevende; en ten teken
Van verder haat, in 't Slot sanct Angelo gebragt,
Alwaar hy hem, door dorst en honger, heeft ver-
smagt.

Ook is in 't zelve Slot, sanct Angelo, gebannen,
En door gebrek gedoot, de festiende der Jannen.
Ioan de agtiende is, door des Kyzers Ottos last,
In 't komen uit het slot sanct Angelo, verrast,
Zyn oog en uit geprikt en daar na dootgeslagen.

Men leit een Paus somtyts door list nog andre laa-
gen:

De negentiende Jan, en twintigste; en Clement
De tweede, raakten, door vergif, in 't kort aan 't
ent

Huns levens. Lucius de tweede, is doot gesteenigt,
Door 't volk van Romen, tot zyn ondergang verce-
nigt,

Wanneer hy 't Capitoel, ten tyde van den Raat,
Met wapen aanviel, door een onverzetbren haat.
Zo quam Gregorius, dies namens d' agtste, om 't lee-
ven;

En is, tot Pifa, door een fel vergif, vergeeven.

Een Paus is wel, ten troon, in volle majestyt

Ver-

Verheven , maar daar door niet van de moort bevryt.

Verwerp u staatzugt. Zyt met u beroep te vreden.
Gy zult niet door geweld vergaan; dies hebt gy reden

Tot troost en blytschap , zo gy daar maar wel op let.

Een Cardinaal sterft juist altyd niet op zyn bet,
Paus Bonifacius , van deze naam nu d' agtste ,
Was , en 't is jammer van Regering niet de zagtste ,
Die zond een zevental van Cardinalen mee

Te sloop , en deed hen , in de Genuesche Zee ,
Te voren in een zak by een genaait , verdrinken :
Dus konden zy altans niet ligt te Romen stinken.
Dies had zyn Hylighyt haar graf in Zee bezorgt.

Alphonso , Cardinaal van Sina , wiert verworagt.

De Cardinaal Don Carlo de Caraffa wierde ,
Door last van Pius , Paus , en van die naam de vierde ,

Verwezen , van zyn ampt en tytulen ontlast ;

En kort daar na wierd hy verworregt met een bast.

Dit deden Paußen : maar in Vrankrijk vond de Kooning

Henry de derde voor geen Cardinaal verschoning ,

Als hy de Cardinaal van Guisle by de kop

Deed vatten , en hem deed verworpen met een strop.

Cardinal.

Wat Catse en Couille zyt gy , die u kop komt breeken ,

Met zulke leuren voor een Cardinaal te preken ?

Hoe maakt gy u , in spijt mijn agting , hier zo groot ?

Doot.

Hoe ! schaamt u , dat gy my niet kent ! ik ben de
Doot. Cardinal

Cardinaal.

Ik denk nog op geen doot. My is, niet lang voor
deezen,
Net uitgerekent, dat ik eerst nog Paus moet wezen
Eer ik zal sterven. 't Was een meester in die konst.
En dies, Allate en pace! u praatjes zijn om zonst.
Sa rept u! spoet u in wat snel van hier te stappen!

Doot.

Maar zagt heer Cardinaal! ik heb u by de lappen.
Vertrout niet, dat ik een die 'k vast heb, weer ver-
laat.

Cardinaal.

Wel posito: gy zijt de doot. Dat mag geen quaat.
Ik heb geen twijffel, of gy zijt hier in 't verkeerde
Palys gekomen, daar men u nog niet begeerde.
Wat my aangaat, ik voel my nog zo niet gereet.
Indien ik nu sturf, 't was my al mijn leven leet.
Ik ben wel out, en zo wat pippig, en wat snottig;
Maar om te sterven ben ik niet genoegsaam rottig.

Doot.

U Eminentie zy dan zo als hy dan zy,
Gereet of niet; hy moet zo aanstonts mee met my:
Dat's mijn commiffie. Ik kom om u af te halen,
Na 't land der doden. Maak wat gang! hier valt geen
dralen.

Ik weet wel dat gy niet gewoon zijt enig reis
Te doen (al was het ook maar van het een Paleis
Tot aan het ander) of gy moet juist daar waarts ryden;
Maar al dien omflag is geraatfaam nu te mijden,
Vermits gy deze reis al leggende, zo 'k meen,
Volbrengen zult.

Cardinal.

Ay my! ik sterf! daar reis ik heen.

O God! wy hebben ons aan 't sterven vast verbonden.

De doot alleen zy ons ten straf voor onze zonden!

Wy sterven daaglijks, en gaan met de doot na 't graf:

Maar straf ons, na de doot, dog met geen andre straf!

DOODEN DANS;
Verbeeldende een KRYGSMAN,

Achtiende Plaat.
een zulk Duell verstrekt geen spell.

*Daar baat geen schermkonst, noch verweren,
Nôch onvertzaagt zyn voor de punt:
Wie kan de slagh des doots pareren,
Ter tyde als t. op hem is gemunt?*

DOODEN DANS;

Verbeeldende

Een KRYGSMAN,

vegtende met de Doot.

d' **A** Arts-opper-duivel die het mensdom zo vermeten,

Van d' eerste schepping, tot nog-heden toe, bezeten
Heeft, en de schepslen, voor hun sterven, niet verlaat,

Is ygentlyk Begeerte; eenzugt, tot ygenbaat.

Uit dezen duivel, die de klynnen en de grooten

Als erfelyk bezit, zyn d' andren afgesprooten.

Van deze is hoogmoet nu het outste en eerste kint;

Die ook zyn zitplaats in het meeste mensdom vint.

Uit deze is heers-zugt, of regcer-zugt, voortgekomen;

En nyt, en darterhyt. Hier uit zyn gantsche stromen

Van duivel-aardig zaat, met snelhyt, voort gevloeyt,

Waar aan het mensdom, als met keetnen, ichtynt geboeit.

Dietrotse duivlen, daar de mens zig van regeren

Laat, kunnen zelf niet met malkandren accorderen.

Begeerte, d' outste, vint zig nimmermeer verzaat;

Waar in het hoogmoet, door verpligting, met hem staat.

De darterhyt, genygt tot alle vremde dingen,

Teelt heel de werelt vol van sno veranderingen,

De nyt, of wangonst, neemt verschil, of tweedragt,

by

Zig; en regcer-zugt tragt na d' opper-heerschappy:

Dog

Dog elk tragt op zig zelf, na zyn manier, te leven;
En geen van allen is genygt iets toe te geven,
Wyl trots, of hoogmoet, hen gezamentlyk bezit:
Nogtans doelt yder na zyn voorgenomen wit,
En nuttigt niets, als maar een snoot quaataardig voed-

fel:
Hier uit is d' Oorlog, dat vloekwaardig hels gebroed-

fel.
Daar yder daaglyks, als een troetelkint, mee speelt,
In klyn en groot, en in het klyn en 't groot, géteelt.
In d' Oorlog is al 't quade en helsch by een gespannen;
Oorspronkelyk uit boze en godloze aarts-tyrannen;
Die glorie zoeken, door, in 't omgelegene lant,
Zig zelf ontzaglyk, door hun waap'nen, moort, en

brant,
Te maken; en dat al de werelt te doen weten.
De Krijg, den Oorlog, schynt niet anders, als een

keten,
Van al wat ondeugt heet aan een geschakelt; daar
De deugt niet in is, als met duizent lijfs-gevaar.
Ze is 't ware tegendeel van Christi leer en voorbeeld:
Maar in de Krijg wort zulks, als al te slegt, veroor-

deelt.
Een Christen die de Krijg veragt, wort voor menist
Gescholden, mits de deugt de voorrang wort betwist.
In d' Oorlog pronkt men met helthastig te slempe-

pen,
En's Vyants Oorlogs-vuur door menschen bloet te

dempnen.
Belyt in 't dootslaan van des Vyants beste jeugt,
En wel-gewapent heyr, dat is een oorlogs deugt,
Zo ook des vyants Lant en Steden te verdelgen;
En die de vlammen, als ten proye te doen verzwelgen;
Dat's ook een krijgs-deugt, die een deftig Krijgs-man
past, Gelyk

Gelijk een dief de ftrop. Wie's vyants trop verrast,
En, op het onvoorzienft, kan matflen, en vermoor-
den,

Dat is een deugt, die al van outs by d' oorlog hoorde.
Wanneer een flegt foldaat een Hoer steelt, moet een
ftrop

Zijn loon zijn; en men hangt dien armen diefs-hals op,
Alfchoon hy, voor dit quaat, in Stad-bestormen, Sla-
gen,

En ander krygs-gebruik, zig deftig had gedragen,
En blyk geeft, dat hy, als 't zyn Legerhoofd gebiet,
Zijn lijf nog leven fchroomt; dat gelt voor diertijd niet;
Men hangt hem op, gelyk als had hy noit zijn leven
Iets goets, maar anders niets als enkel quaat, bedre-
ven:

Hy wort, om zo gering een quaat, om hals gebragt;
En al zijn dapperhyt, nog dienft, niet eens herdagt:
En dat is ook een deugt, die in de krijg zeer heerlyk
Geroemt wort; maar ze is voor een Christen niet paf-
feerlyk.

Begeerte en hoogmoet, een van wezen, en van aart,
Zijn doorgaans, met de nijt, en met verfchil, ge-
paart;

En heerschen meeft in die, die Kroon, en Degen dra-
gen;

Die, om hun doelwit wel te treffen, 't alles wagen.
Een Vorft, fomtijts, is, om zijn glorie, krygs-ge-
zint;

Ja zo, dat hy zig niet aan woort nog zegel bint;
En zal zijn glorie, door gewaande glorie, zoeken,
Al zoud hem 't mensdom, ja den Hemel zelf, vervloek-
ken.

Een Krijgs-man, die maar flegts Musquet en Degen
draagt,

Waagt

Waagt lijf en leven, om de naam van onvertsaagt.
Begeerte, en hoogmoet, zijn gelijk zijn ygen wezen;
En doen hem, voor geen doot, nog hel, nog hel-
spook, vrezén:

Dat agt een Krygs-man voor een brave naam van cer.
Is 't voor soldaat zo, 't is voor Koningen nog meer.

De pronk-naam van een braaf soldaat, is, voor de
Vorsten,

Een eeren-tytul. In de Vorsttelijke borstten
Vint somtijts alles, wat hoogmoedig schijnt, zyn
plaats:

Dat noemt men Koninklijk; of anders, braaf soldaats.
Wanneer de Vorsten, in 't gezigt van hunne kneg-
ten,

Vol trots en hoogmoet, zelf hantdadig mede vegten,
Dat word door iders tong (van outs genoemd de faam)
Luid uitgekreten, tot een onversterfbre naam.

En wort, door all wie krijgs-lust heeft, daar in bevoor-
sprakt:

Maar d' oorzaak van die roem, heeft zelf de doot ver-
oorzaakt.

Hoogmoedige begeerte is die den mens genoot
Heeft, onvoorsigtiglijk het leven voor de doot
Te ruilen. Dit is in het Paradijs gebleken.

Al wat maar adem blaast voert nog dit zelve teken:

Dog in den Oorlog munt het boven alles uit.

Maar daar komt ook de doot, en vegt ook huyt om
huyt,

Met zuikke Krygs-luy, die dat Krygs-gevaar bemin-
nen.

Dit is een vyant die gewoon is te overwinnen.

En schoon geen hoogmoet, in die grote vyant, wort

Gevonden, die hem tot verwinnen drijgt, of port;

Zo wert nograns ook schroom nog vrees in hem ge-
vonden.

Hy vreeft voor kruit, nog loot, nog vuur, nog staal,
nog wonden,

En komt in 't hevigt van een Vefling-form, of Slag;
Eyscht aanftonts maar zyn deel, en toont gants geen
ontzag.

Hy agt geen fchermkonft, nog geen fchootvry harren-
naffen,

Den Vorftten ygen, en daar in als opgewaffen.

Hy agt geen flag-fwaart, door een snellen arm ge-
fwaait,

Alfchoon die 't voert, een dijk van lijkken, om zig,
maait,

En maakt een jammerlykke en fchrikkelykke flagtting-
Geen konft, nog kragt, nog moet, komt by de doot
in agting.

Maar, fchoon de doot, al wat een Krijgs-man agt,
belagt,

Een dapper Krijgs-man toont dat hy hem ook niet agt:
Want braave Krijgs-luy, die, als in den Oorlog, wo-
nen,

Zijn al te trots, om voor de doot ontzag te tonen:

Zy weten wel, dat, waar een Heirkragt fchermutfeert,
Dat daar de doot, als in zyn ygen rijk, regeert;

En wyl zy, daar de doot zo heevig omgaat, komen,
Betonen zy, dat zy, voor zyn geweld niet fchromen:

Zy gaan grootmoedig, en als was 't de doot ten fpijt,
Daar doot en leven, om de winft en glorie, ftrijt.

En 't blijkt, dat Vorftten zelf, op die plaats, fneuvlen
kunnen.

Als Attila, met vyfmaal hondert duzent Hunnen,
Ontrent Thouloufe, met drie andre Heirren floeg,
(Romynnen, Gotten, en Françoifen) zo gedroeg
Het zig zodanig, dat de legers der drie leften,
De Koning Attila, met zyn gevreesde peften,

Het velt afwon; en dreef dat heir, zo zeer gedugt,
Met schande weg, en voort uit Vrankrijk, op de
vlugt:

Men telde, na dit heir der Hunnen was gevloten,
Gants hondert duzent, en nog tagtig duzent doden;
En Didrik, Koning van de Gotten, die 't geweld
Des doots niet weeren kond, was onder die getelt:
Noyt was in 't Westen zulk een grootten slag geslaa-
gen;

En zo veel Krijgs-volk had daar d'aarde noyt gedraa-
gen:

De winst was, voor den Gott, Romyn, en Fransman
groot,

Maar Diedrik schootte kort in 't vegten met de doot.

Als Artaxerxes met zyn heir te velde lyde,
Waar teegens 't leger der Cadusiërs ten slyde
Gekomen was, heeft een der leste, onverfaagt,
Het Parthiaansche soort van Helden, uitgedaagt,
Als of hy voor 't gemeen een schouspel aan woud regt-
ten,

Tot lyf om lyf, en huid om huid, met hem te vegten.

Darius (die daar na nog Koning wiert) nu moe
Van al dat snorken, trad dien trotssen dager toe,
Die, schoon hy moedig, sterk, en dapper, en erva-
ren

Was, evenwel zig zelf nu zo niet kond bewaren,

Dat hem Darius niet zyn hant en kop af sloeg.

Wie met de doot vegt, heeft geen kans, schoon moets
genoeg.

Viridomarus, Vorst der Gallen en Germanen,
Quam, met een Krijgs-heyr, in Italiën, Milanen,

Dat Cnejus Scipio, en Claudius Marcell,

Belegerden, te hulp: Marcellus trok hem snel

En moedig, met een deel des krijgs-heirs, onder de oo-
gen;

Hem willende, 't ontzet, en verder vrugtloos pogen
 Beletten: ziende dan Viridomarus staan,
 Viel, in persoon, hem zelf, gants edelmoedig aan,
 En liet het Krijgs-heir met het Krijgs-heir 't werk be-
 flegten:

Viridomarus, gants vol vuur om zo te vegten,
 Ontfong Marcellus, als een dapper moedig helt;
 Maar wierd heldhaftig, door Marcellus, neergevelt,
 En dootgeslagen; 't welk zyn krygs-heyr deed vertfaa-
 gen;

Waar door 't zig ligtter liet verdelgen, en verjagen.

Dien grootten Koning, dien roemwaarden dappren
 Sweed,

Gustaav Adolph, die zo veel Oorlogs-wondren deed,
 En 't gantsche Duits-land had in d' Oorlogs-brant ge-
 domppelt,

Is, door de ontzagbre doot, al vegtende, overromp-
 pelt,

Wanneer zyn Krijgs-heir, digt by Lutzen, in een slag,
 Zig mcester, over 't velt, en 's Kyfers leger zag.

De doot is niet gewoon de dappren te verschonen.

Daar gelt geen Majestyt, nog Goude Perlekronen.

Een Krijgs-man tone vry zyn kragt, en helden moet,

En konst, de doot slaat hem met een slag onder voet.

Geen schermkonst, nodig om zig zelve te verweeren,

Kan 't moort-geweer des doots, als 'top hem toelyt,
 keeren.

Spijt vaardighyt, en konst, in 't handlen van geweer,
 De doot slaat, wien hy treft, met eenen slag ter neer.

O grote God, die moet en kragt geeft om te slyden!
 Strijt gy voor ons; en geeft ons vrede in onze tyden!
 Verschaf ons Helden, en bescherm die in de slyt!
 Ay toont dat gy de God van onze waapnen zyt!

DOODEN DANS;
Verbeeldende een P A A P.

Negentiende Plaat.
Kom maatje buur! na t Vagevuur.

*Wat moogt ge op staf en myter hopen!
Zyt klyn en denk niet op het groot!
Uw levens-loop is wyt gelopen.
Gy zyt in handen van de Doot.*

DOODEN DANS;

Verbeeldende

Een P A A P,

Die door de doot aangegrepen, en mee-
gesleept word.

HET hylig Predik-ampt heeft Christus, in zyn leven,
Aan zyn Apostlen, en Dicipulen, gegeven,
Van beide loortten, in en buiten de egtten staat,
Als onverschillig; zynde, in dezen, goet nog quaat:
En gaf hen order, om de zonden te bestryden;
De deugt te leren; en de trouw die zy gelyden,
Daar zelf in voor te gaan; en zelf, in zyn en schyn,
Verdraagzaam, needrig, en ootmoedig volk te zyn;
En niet om loon, hun dienst, aan imant, te besteden;
Maar gants ter liefde, hun ampt, dat dienstbaar was,
bekleden;

En nimmer, over 't volk des Heren, heerschappy
Gebruiken, wyl hy heer en dienaar, even vry
Verklaarde: maar, nu is, door 't opperhoofd van Ro-
men

Die onverschillighyt des Huuwlyks weggenomen,
In al die tot het ampt van Leeraar zyn gestelt:
Men heeft een vonnis op den egttenstaat gevelt,
Waar door het huuwlyk, dat zo hylig was voor dezen,
In die, die predikken, voor zondig wort verwezen:
En hen, die predikken, die stelt men 't huuwlyk voor,
Als iets afkeerlyks, en affchuwelyks; waar door
Een mens gevaar loopt om den Hemel te verliezen:
Dies agt men nodig, om de maagden staat te kiezen,

In

In plaats van de egten staat, het zy dan vrouw of man :
En wie daar tegenspreekt, verklaart men in den Ban.

Een moordenaar, een schelm, een dief, een vrouw-
verkragter,

En ander booswigt, wort (het schynd wel logen) zag-
ter

Gehandelt, als een vrouw, die, egttelyk gepaart,
Haar kerkgang doen wil, als ze een kintjen heeft ge-
baart.

Geen booswigt, hoe verkeert, heeft voor de kerk te
schromen :

Alleen een kraam-vrouw mag daar zo niet binnen ko-
men,

Ten zy dan dat ze eerst heeft gebiegt, en geabsolveert
Is, en belezen, en alzo geintroduceert,

Al knielende, in de kerk; dat is alzo van noden;

En zonder zulks, is haar de kerk geheel verboden.

Een Priester tragt met list, en door bedekt geweld,

Is 't niet na loon, het is altans na goet en gelt.

Een doods benaauwde, die in 't bed geen rust verwer-
ven

Kan, mag somtijds de gonst niet, van gerust te sterven

Genieten, voor dat hy zijn Paap, een lompen vent,

Als tot een erfgenaam doet zijn, door testament,

Alzoud zijn naalle bloet daar schoon door lijden kun-
nen;

Eer zal dien pracher hem geen rust tot sterven gunnen:

Maar wijl den Paappen, door een nederlantsche wet,

Het erven van een vrent, door testament, belet

Is, heeft men daar, voor lang al, middel toe gevon-
den,

En deze staatsche wet met grote list ontbonden :

Een Kerrekmeester wort aks-kaks dat deel gemaakt,

Waar door het evenwel de Paap in hande raakt.

Men steekt het domme volk een fabul in hua handen,

Van Vagevuur, en pyn; en, dat een ziel kan branden,
 Als of 't een lighaam was: men leit de zieken, door
 Een schandelykke zugt tot gelt, daar van aan 't oor,
 Dat hy, ten eersten na zijn doot, zal braden, rooſten,
 En branden; en, dat hem niets helpen kan, nog troos-

ten,

Als miſſen doen, voor gelt een ſchagcher afgekogt.
 Indien het domme volk zig in gedagten brogt,
 Dat lykken, zonder ziel (gelyk die zijn, die doot zyn)
 Strak na hun ſterven, van gevoel geheel ontbloot zyn;
 En dat een ziel (die maar een denkt wezen is,
 En niet lighaamlyks heeft) van alle lighaam mis
 Getaft wort, en door niets is mooglyk aan te raken,
 (Want, Ziel, en Lighaam, zijn geen eeven eenſche
 zaakken)

Zo zoud het vatten, dat een Ziel, nog zagt, nog hart;
 Nog koud, nog hette, kan genaken, en haar ſmart
 Of pyn doen voelen: want een ziel is niet lighaamlyk;
 Nog 't lyk is niet bezielt: maar Lyf en Ziel, gezaam-

lyk

Verëenigt, is een mens; die alles lyden kan,
 Wat lydbaar voor hem is: maar, als die beide van
 Hun bant ontbonden zyn, en van elkaar geſchydten,
 Dan kan de ziel niets, als alleen door denken, lyden;
 Dan 't is een denkt ding, dat, zonder lijf, niets
 voelt

En al de reden, dat een Paap hier tegen woelt,
 Zijn zeer gemakkelyk te denken en te giſſen:
 Zijn beurs fou 't ſchoon profijt de zielen-miſſen miſſen:
 Want, kan hy 't volk zo dom niet houden, dat het
 ſfelt

Dat ziellen branden; en door miſſen doen, voor gelt,
 Hun tyd van branden, en de tyd des brants, vermin-

dren

Kan, zo zal dat hem, in zijn Ziel mis-doen, verhin-

dren:

En

En raakte hy 't Vagevuur, of 't volk hun domhyt, quyt,
Zo zoud hy daar door ook dan die gelegenthyt
Verliezen, om zig, door dat misgelt, vet te mesten,
Zig gonst te maken, en te hopen, van ten lesten
Een Bisschops-myter op zyn hooft, en, in zyn hant
Een Bisschops-staf, te zien: en leeft hy in verstant
Met gonstelingen van de Paus, of Cardinalen,
Zo raakt het Bisschops-ampt hem zo in 't hooft te ma-

len,

Dat hy zyn Pricster-pligt, die dienstbaar is, vergeet,
En heerst alree het volk als Bisschop, eer hy 't weet,
En agt zig niet tot dienst, maar heerschappy, geboren;
Ja kan niet, als met spijt, van dienstbaar weezen, hoo-

ren:

Dies is zyn poging, dat hem elk, met volle magt,
Als geestlykke Overhyt ontziet, en eert, en agt:
Want, in de gonst te staan van grote gonstelingen,
Een Paap te zijn, agt hy voor geen geringe dingen:
Hy dunkt, als voelde hy schier de Mijter al op 't hooft.
Maar, als hy zulks nu zig onsfijlbaar heeft beloofd,
Komt, op het onvoorzienst, de doot ontrent hem
stappen.

Men roemt uitsteekende op gewijde munniks-kappen,
Als of geen duvel, nog geen hel-spook, daar ontrent
Durft komen, zijnde een zaak wie weet hoe lang be-

kent;

Maar juist de doot, die al dien handel komt verbrod-

den,

Grijpt, zonder opzigt op 't gewyde, hem by de vod-

den,

En neemt hem al die hoop, op Staf en Mijter, af;

Als of hy zeggen woud: wel aan! denk op u graf!

Het heeft u noit, met woort, nog werk, nog met ge-

dagten,

Gevoegt, na 't minste schijn van heerschappy te tragten;

Nogtans gy hebt u, voor een geestlykke Ovrighyt,
 Gestaaft doen eeren, van gewijt en ongewijt:
 Is dat geen hoogmoet? met wat naam wilt gy 't daa
 noemen?

En op wat wijs wilt gy u Simonij verbloemen?
 Gy zijt verpligt om Mis te doen, ter liefde van
 U God, en alles wat men menschen noemen kan,
 Om niets; gy moogt geen gelt nog loon daar voor ge-
 nieten.

Dog Mis doen, Ryns voor niets; zoud u wel haast
 verdrieten:

Want, laat een Leek u slegts een Mis drie vier voor
 niet

Doen, gy zult tonen, dat u zulks wel haast verdriet.
 Indien een kalis, voor zijn overleden moeder,
 Of vader, oom, of meuy, of zuster, of zijn broeder,
 Een Mis tien twaalf van u ter liefde Gods ysticht, mis
 Zal 't met u Mis-doen zijn; wie gelt geeft, heeft ze wis
 Zo dat, wie troost wil voor een ziel in 't Vaag-vuur
 hopen,

Door Miffen, die moet u, met gelt, tot bidden kopen:
 Dat 's al zo goet, als of men imant kost, om, voor
 Een vrouw te schreyen, die haar lieve man verloor.

Indien gekoft geschrey geen droefhyt kan doen zwigten,
 Hoe zal 't gekoft gebett eens dodens pijn verligten?

U wetten zeggen; zo een eerstgeboren kint
 In stervens noot is, en door d'eene of d'andre vrint,
 Met zuiver water, en met ook de zelve woorden,
 En wilt gedoopt is, die, tot nu, tot dopen hoorden,
 Dat die doop goet is; en dat die een Ketter heet,
 Wie d'eens-gedoopte nog eens doopt; maar 't zoud u

leet,
 Zijn, spijt die order, zo gy 't kint niet, voor de tweede
 Maal, nog eens doopte; en dat 's alleen maar om die
 rede,

Dat

Dat gy dan gelt verhoopt voor deze tweede doop :

Dus houd gy 't hylige genoegzaam als te koop.

Zo ook, wanneer ge, aks-kaks nog niet kunt absolvieren,

Maar doet de biegtling, tot u bigtstoel, wederkeren,
Een week of twee daar na; wanneer ge hem absolveert,

Maar penitentie geeft, tot dat hy wederkeert :

Zo komt hy dikwils tot de biegt, en penitentie;

En gy aan biegtgelt : en dat is een rare inventie :

Want, anders krijgt gy 't maar eens, twee, of drie-
maal 's jaars

Maar hier door dikwils; dat 's profijtlyk; en wat raars

Indien een Catholicq, en Geus, zig samen paren,

Zo, dat een Predicant, of Schout, haar trout; zeer
garen

Had gy daar Trouw-gelt van : dies zegt gy, dat geen
Schout,

Nog eenig Predicant, de magt heeft dat hy trouw :

Alleen de Pristren (zegt gy) is die magt gegeeven;

En die getrouden zegt ge in hoerrery te leven;

Zo lang als gy ze niet getrouw hebt; en dat ziet

Alleen maar op het gelt dat gy daar door geniet :

Want, zo gepaarden, tot u kerk zijn toegefallen,

't Zy mennonijt, of Geus, ge hertrout niet een van al-
len.

Uit alles blijkt nu, dat ge u niet te vreden stelt,

Als maar door hoogmoet, en bedrog, en sugt tot gelt;

En geen van dryen zoud met u ten einde raken,

Indien ik zelf (de doot) geen end daar aan quam maken.

Wel aan! 't is tyt. Hier baat geen marren. Ik ben ree.

En schoon gy niet graag met my wilt, gy moet dog

mee.

(men

Voor deezen kond gy noyt een andre Godsdienst noe-

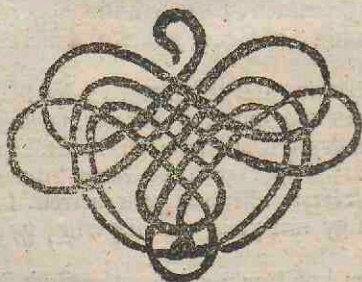
Die maar niet Rooms was, of gy moest die strak ver-

doemen;

Ja al wat mens heet , en niet Catholicq genoemt ,
 Is menigmaal door u veroordeelt , en verdoemt ,
 Alſchoon 't u Christus zelf uitdruklijk had verboden.
 Maar nu kom ik u , voor 't regtvaardig oordeel , no-
 den ,

Om zelf daar 't oordeel af te wagten , van u ſtaat.
 Al eer ge in 't Vagevuur , of daar bezijden , gaat.
 De Biſſchops myter , en de ſtaf , daar gy veel dagen
 Vergeefs op hebt gehoopt , zal ik voor u wel dragen :
 Dat tuig is u te ſwaar : gy zijt zo dik en vet ,
 Dat gy een Nonnetje gemaklyk tot een bet
 Zoud kunnen dienen. Kom ! ik heb u wel gegrepen.
 Gy zijt te ſwaar om ver te gaan ; ik zal u ſlepen.
 Daar rylt mijn heer Paſtoor , van werelts goet ontbloom
 Dan heen , alleen maar in gefelſchap van de doot.

O God ! verloft ons van Paſtoren , die , met liegen,
 En liſt , op hoop van gelt , u arme volk bedriegen !
 Doet uwe leraars , ons , met woorden , en met daat ,
 Op 't pat gelyden , dat tot u , ten Hemel gaat !

DOODEN DANS;
Verbeeldende een ASTROLOGIST.

Twintigste Plaat.

Astrologist! zie toe! gy mist.

*Wat poogt ge uyt globe, en sphaer, en starren,
Door konst, bedrog, en list, en vlyt,
Het geen toekomende is, te ontwarren!
De Doot betoont u ydelhyt.*

DOODEN DANS;

Verbeeldende

Een A S T R O L O G I S T,

Opwaarts ziende na een SPHÆRA MUNDI.

WAnneer de weetzugt in een mens een plaats komt
grijpen,

Is ze altijd bezig met zijn harssenen te slypen;

En maakt hem, dat hy al die tijd, als ydel, agt

Besteer, waar in hy niet na brave dingen tragt:

Hy voelt een prikkel, die hem drijft, om aan te stap-
pen,

Tot op de stijlste trap der hoogste wetenschappen.

Maar dog, de weetzugt neemt in zommigen geheel

De plaats in, maar nochtans in andren maar een deel.

Ook vint sy 't harssen-vat van d'eene, veel bequamer

Als d'ander, om daar in als in een brave kamer,

Te wonen; en het werk, waar toc zy daar is, voort

En voort te zetten, zo als 't na de reden hoort.

Maar, alle stof is niet tot allerhande zaken

Bequaam, om alles, wat men wil, daar van te maken:

Daar is de weet-zugt ook, in 't werken, mee gequelt:

Zy vint een nyging die na 't eene of 't ander helt;

En zo ze in ider dan die nijging niet bevoordeelt,

Wort al haar pogen swaar, ja schier ondoebaar geoor-
deelt:

Maar, zo ze haar hulp biet aan die nyging die zig
roert,

Zo wort haar voorneem dies te ligtter uitgevoerd.

Zy deelt aan elk dan, na zijn nijging, hare gonstten,

Tot scharping van 't vernuft, in allerhande konstten:

Zo,

Zo, dat die mens, alwaar de weezugt plaats in krygt,
Staat opklimt na dien top daar zijne ziel na hijgt.

Zo vint m'er eenigen die d'aarde hun wezen wygren,
En, met het oog, en 't hart, van 't aardrijk opwaart
flygren,

Tot by 't gestarnte, diens getals on-noembren hoop

Zy, waar die ryfen, als verzellen in hun loop:

Ja, even als of dat bezielde Goden waren,

En zy de tolkken, daar die Goden aan verklaren

Hun Koninkrijks-en Lants-en Stats-en Volks-bestier,

En nootlot-schikking van 't Heel-al; als of wy hier

Expres zo moesten, en niet anders konden leven,

Nog sterven, als daar ons de starren stem toe geven.

Een nootlot, dat, door list, nog door voorzigtighyt,

Nog geenerly gedrag, ontweken, nog vermijnt

Kan worden, ja gelijk onmooglijk te verwerven,

Op eenige andre wijs te leven, en te sterven.

Æschijus, wiens gestarnte hem drijge, door een val

Van boven, met de doot, verliet en Stad, en wal,

En huis, en berg, en boom, op dat hem niets van al-

len,

't Zy wat het dan mogt zijn, van boven zoud bevallen:

De regen week hy, dog hy sneuvelde in de drop,

Vermits een arent, op zijn oude kale kop,

Een groot schiltpat neer liet vallen uit den hogen,

Waar door hy sturf, in spijt van al zijn vrugtloos poo-

gen.

Als Alexander by de Stad van Babel quam,

En onderweege van een trop Chaldeen vernam,

Dat hem 't gestarnte, met de doot, in Babel, drygde,

Dieshalven rieden, dat hy zig niet daarwaarts nygde,

Heeft hy hun wetenschap en goede raat veragt;

Maar wierd, in Babel, door zergif, omhals gebragt.

Als Cajus Julius, de grote Roomische Kyser,

Was wel gewaarschuwwt, door een Astrologisch ryser,

Het

Het Capitool, op eene hem aangewezen dag,
 Te mijden, wyl hy klaar uit zijn gestarnte, zag,
 Dat Cæsar daar gewis niet leevende uit zoud komen,
 Heeft zulks de Kyser, na verëis, niet waar genomen,
 Maar ging, als voren, in zijn bezigheden voort;
 En wierd, op dien dag, in het Capitool vermoort.

Den Hartog van Biron was, door Astrologiften,
 Voorzeit, dat hy, om 't Rijk van Vrankrijk, zoude
 twiften;

En, dat de france kroon zoud op zijn haarren staan
 Indien hy kond de slag eens Bourgoignons ontgaan:
 Hier steunde hy op, en zagt, door snode schelmeryen,
 't Prognosticeren van de maats te doen gedyen:

Zijn aanslag wierd ontdekt: nogtans hy kreeg zyn lot;
 Vermits een Bourgonjon (de Beul) hem, op 't schavot,
 Met eenen slag, het hoofd van 't lighaam heeft geslaa-
 gen:

Hy dagt geen slag met zulk een Bourgoignon te wagen,
 En kond die nogtans niet ontgaan, wanneer 't verraat
 Ontdekt was; en hy kreeg de straf voor die euveldaat.

Hoe zulkke zaakken zig verklaren, door de starren,
 Dat is een knoop die niet gemaklyk is te ontwarren.
 Die Starrekundigen, vertrouw ik, dat, door list
 Al 't geen van hen voorzeit word, hebben uitgevift.
 En, dat ze by deroes, wel raden na secreten,
 Die, als 't zo uitvalt, by het volk, voor zeker weten,
 Genomen wort. En zyn 't geleerden in die konst,
 Zo agtten zy, al wat me'er teegen zeit, om zonst.
 Wanneer Basilius de wijze 't rijk van Polen
 Regeerde, en meende, dat hy, in die konst, niet do-
 len

Kond, en de Starren hem voorzeiden, dat zijn soon,
 Doe eerst geboren, hem nog namaals van den troon
 Zoud stoten, en gelijk een wrevlig soort van Beren,
 Regeren, tragtte hy 't lot der starren te regeren.

Hy voerde 't kint heel ver 't gebergte in, en besloot
Het in een Toorn; alwaar 't zijn onderhout genoot,
En opgevoet wierd: maar, wanneer 't bequaame ja-
ren

Had, rotte het graaw by een, en quam tot geen beda-
ren,

Voor dat het Sigismund had uit toorn gehaalt,
En over d' oude Vorst met roem gezegepraalt,
Zijn Heir geslagen, en hem zelf gevangen over
Gelevert aan zijn zoon gelijk een rijks-berover:
Maar hy, die ook had, uit de Starren, voorgespelt,
's Rijks oproer om zijn zoon, en 't openbaar geweld,
Dat hem om Sigismund, zond naderhand genaken,
Was zelf daar d' oorzaak van, en had die kunnen sta-
ken:

Want; had hy Sigismund alzo niet van 't gebied
Ontbloot, zo was de rest misschien ook niet geschiet:
Maar Sigismund nogtans regeerde 't rijk zeer lofsyk;
En liet de naam na van een vorst zeer wijs en hofsijk.

De wijze Thales liep en staarde op 't Firmament,
En Starren-hemel; en een kuil, die digt ontrent
Hem was, daar in had hy schier hals en been gebroken;
Waar op een oude vrouw hem dus heeft aangesproken:

Zie daar! daar legt gy nu gelijk een dommen uil!
Gy tuurt hoog opwaarts na de Starren; en een kuil
Die voor u voeten is, daar kont ge u niet van wagtten
Wie zal op Thales, en zijn Starre-konst, nu agten?
Als gy by donker gaat, zo toont u als geen nar!

Ziet voor u voeten, en bemoeit u met geen star!
Indien de starren u niet leeren, waar gy lopen
Zult, zonder vallen, wie kan dan van u wat hopen?

Somtijts gebeurt het, dat die mannen, schoon zeer
groot,

Van naam, en kennis, niet bespeuren, dat de doot
Zeer digt ontrent hen is; ook zelf, wanneer zy speuren

In 't

In 't Star-gewelf, na 't geen nog namaals zal gebeuren.

De schrandre Phofthrothos, die, uit de starren zeer
 Net redeneren kond, viel plots van boven neer
 Te plettren, van een Rots, waar boven op hy stonde
 Te speculeren, of hy Cræfus lot niet konde
 Bevinden, in 't gestarnt, gelyk hy voorgaf, dat
 Hy 't vinden zoud: maar wijl de goede man vergat
 Te denken waar hy was, is hy wat voort getreden;
 Maar viel ten rots af, en quam niet, als doot, benee-
 den.

Tyberius was, met Pharasimundus, op
 Een hogen toorn, en zoud den Kyzer, van dien top,
 Zijn lot-star tonen: maar die vroeg, of hy wel lefen
 Kond, uit de starren, wat zijn ygen end zoud wezen?
 Hy gaf ten antwoord: ja; de Kyfer zal mijn raat
 Gebruiken; en my tot een man van grote staat
 Verheffen; want my kan 't gestarnte niet bedriegen.
 Waar op de Vorst zaid: ik zal tonen dat zy 't liegen:
 Waar op hy aanstonts aan een dinaar teken gaf;
 Die hem ten eersten, van die styllen toren af,
 Van boven neder stiet. Ergastus wierd uit Tarffen,
 Voor Artaxerxes, in het Koninkrijk der Parffen
 Ontboden, op dat hy dien Vorst zoud doen verstaan,
 Hoe 't met zijn trotse togt na Grickken zoud vergaan:
 Ergastus quam; en zaid: het heit der Parffiaannen
 Zal, schandlijk, door de moet der dappere Spartaan-
 nen,
 Atheniensen, en Lacedemoniërs,
 Het ruime velt, en zee, verlaten; en den Pers,
 Ter doot verschrikt, van zulk een groot verlies, zal
 schromen,
 Om namaals weder dus na Grickkenlant te komen:
 U doot aangaande, gy zult sineuven in die slag:
 Dit is nu 't geen ik door mijn starrekouft voorflag.
 Hier sprak de Koning op: ik zal mijn dankbaar tonen,
 En

En uwe moeite, met een Vorstendom belonen ;
Maar 'k wens te weten , of de Sterren aan 't Gewelf ,
Tot heil der Parssen , iets beloven voor u zelf ?
De kunstenaar zaid : ja ; ik zal u zoon verstreken
Ten raats-man , en hem al zyn Vyants list ontdek-
ken.

Ik vatte u mening wel (zeid Artaxerxes) gy
Zoekt Griekkens vryhyt , en uw ygen heerschappy ,
Te vordren , onderfchijn van uwe Starren-kunde :
'k Zal u verschaffen 't loon dat ik u daar voor gunde :
Gy zult niet worden 't geen gy uit uw Star voorzien
Hebt , nog mijn dootzien , nog mijn Heyrren 't velt
ontvlien ;
Gy zult dat Raatsheers-ampt , maar niet mijn hant ont-
fnappen :

Hier op nu deed hy hem aanstonts aan stukken kap-
pen

Als Caracalla , door een Starre-kyker , wiert
Voorzeit , dat hy , gelijk een vreeslijk ongediert ,
Vervolgt zoud worden , sprak hy , tot die 't hem voor-
zeide :

Wel aan ! zeg nu wie eerst zal sterven van ons 'bei-
de ?

Daar by , op wat manier u levens ent zal zijn.

U troons opvolger (sprak d' Astrologist) zal mijn
Doorsnuffelingen , tot zyn nut , eerst wel ontfangen ;
Dog endlich , aan mijn keel , en aan een galg , doen
hangen.

Maar Caracalla zaid : ik zal dat onderstaan

Te keren : en hy deed hen aanstonts 't hoofd af slaan.

Joannes Proculus was in 't bespeculeren

Van zijne Globen , en zeer nette Hemel-Spharen ,

Zo opgetogen , dat hy 't aassenen vergat ;

En , doot zijnde , even of hy leefde , daar nog zat.

Dus kan men, om het geen onnodig is te weten,
 En, om 't geen anderen betreft, zig zelf vergeten.
 't Is nodig, dat het hart ten Hemel opwaart vliegt;
 Maar ydel, als men zig door Starre-konst bedriegt.
 De wijzen heerschen en regeren boven Starren
 En Hemel-tekenen; de Starren over narren.
 Een wijze maakt zijn lot door zijn vernuf, en Godt:
 Een zot ziet, op vernuf, nog Godt; en wort be-
 spot.

o Godt! wanneer gy, door 't gestarnte, ons enig
 teeken

Gelieft te geven, laat dat werkzaam in ons spreken!
 Zodanig, dat het ons tot heil en nut gedy,
 En tot verheerlykking van uwe glorie zy!

DOODENDENS;
Verbeeldende een Stok-out M A N.

Een-en-twintigste Plaat.

Kom! gaat maar mee! u graf is ree.

*U uurglas heeft noch pas een Zantje
Twee drie, en gy zyt aan u graf;
U zene voet staat reets op 't kantje:
Gy hebt geen steun meer aan u staf.*

DOODEN DANS;

Verbeeldende

Een STOK-OUTMAN,

*Die, door de doot na 't graf geleid
word.*

NIets is 'er dat de mens zo waardig agt als 't leven.
Hy zoud het alles, tot behoud van 't leven, ge-
ven,

Indien het baten kond: en 't is, voor die 't bedenkt
Geen wonder; want, indien een vrint ons ietwes
schenkt,

En zo dat zulks is, daar hy weet dat wy na tragten,
Zo zal men immers dat geschenk zeer waardig agten:
Men zal 't bewaren; en men schenkt het niemand
weer;

Nog 't is voor gelt niet veil: 't zoud ook die vrint zijn
eer

Gekreukt zijn, zo men zijn geschenk, voor 't een of 't
ander,

Verruilen woud, of zulks verkopen aan malkan-
der.

Het is een reedlykke en een ingefchapen aart,
Als imant's vrints geschenk in waarde hout en be-
waart.

Wie's vrints geschenk niet agt, agt ook die vrint zeer
wynig:

d' Onreedlykhyt is, in die mens, als glas, doorschy-
nig.

Het leven nu, dat's ons door onze beste vrint,
(God zelf) geschonken; en dies is het waart bemint:
't Is

't Is billik; en men is het schuldig te bewaren :
Daar moet men mocite, vlyt, nog kosten, aan bespa-
ren :

Want, wie geen zorg draagt, dat hy voor zijn leven
strijt,

Raakt, met zijn leven, al wat hy nog meer heeft,
quijt.

En, om niet alles, met het leven te verliezen,

Is 't nodig, middlen tot behoudnis te kiezen,

Zodanig als die dan daar toe van node zijn :

't Zy drank en spijs, voor dorst en honger; medicijn,
Voor ziekte en pijnnen; gelt, om alles voor te ko-
pen;

In't kort, al 't geen waar door men leven kan verho-
pen;

Het zy dan wat het zy, en 't koste wat het kost.

Het leven strekt ons als een saintinel zijn post.

Een schilwagt mag zijn post om geen geval verlaten;

Op dootstraf; en hem zoud nog noot nog reden ba-
ten :

Hy moet daar blyven, spijt zijn noot, en spijt ge-
welt;

Tot dat de tijd komt, door zijn opperhoofst gestelt,

Om van die post te gaan, die hy so naauw bewaar-
den.

Ontrent op die wijs zijn we ook hier gestelt op aarde :

Dat 's onze post : ons koom dan over wat het zy,

Wy moeten blyven; en het staat ons nimmer vry,

Eer 't eeuwig Opperhoofst het wil, daar van te schy-
den :

Want, noot nog reden zoud ons van de straf bevry-
den.

Die levens-wagt-post is voor elk niet even lang

Van God gestelt : hier by verscheelt ze ook veel in
rang :

En na die rang is, daar na is 't verscheel der menssen,
 Waar door zy na een korte of lange wagt post wenssen.

Een arme elendige en gebreklykke verdriet
 Somsijds zijn wagt-post vroeg: maar wie vol op geniet,

En alles wat zijn ziel kan wenschen heeft verkregen,
 Verdriet het leven noit. De welvaart is een zegen,
 Daar 't lange leven by gevoegt is, tot een loon
 Voor die zijn ouders eert. Het is een pærle-kroon,
 Daar alle wijzen, van hun jeugt af, door gedagten,

En alles wat hen daar toe helpen kan, na tragten.
 Het leven, als een mens dat eens ontfangen heeft,

En wel bewust is dat hy in de werelt leeft,
 Is aangenaam. Het is een ingeboren wezen,
 In al wat sterflijk is, de naarre doot te vrezen.

Een loskop, wiens verstant nog minder als een beest
 Bespeurt wort, leeft, als een die voor de doot niet vreesst:

Maar als hy sterft, of meent dat hem de doot verspieden

Komt, zoud hy, kond hy slegts, hem, 'k weet niet waar, ontvlicden:

Dog anders leeft hy, als of doot nog sterven plaats
 Had, als alléen in oude en afgeleefdē maats.

Nogtans is 't zeker, en men heeft het ondervonden,

Dat veele duzenden zijn door de doot verflonden,

Eer eene d'ouderdom van vijftig jaarren telt;

Vermits de doot de helft wel in de wieg beknelt.

Het is geen wonder zo de jeugt niet graag wil sterven;

Die vint zeer veel vermaak in 't leven; 't welk te derven,

Een smart is: want men wort van al die vreugd ontbloot,

Wanneer men 't leven moet verruilen voor de doot.

Een jeugdig mens vint schier vermaak in alle dingen:
Zijn fluxe beennen doen hem lopen, slapen, sprin-
gen,

En dansen: hy is flux en snel, gelijk een hint;
En hem ontbreekt nog kragt nog moer, op dat hy wint
Het geen hy nodig heeft tot 's lighaams-onderhouding,
Hy leeft in dartelhyt, en denkt op geen ver-ouding;
't Gebitt, gezigt, gehoor, en alle ding, is goet.

Hy vint vermaak in al wat hy maar ziet en doet.
Maar, als hy out is, en zijn vuur en ligt vervlogen;
Een bontte pels hem nut is; en een bril zyn oogen
Verligten moet; en, al hy, 't geen word opgedist,
Niet kaauwen kan, vermits hy tande en kieser mist:
Wanneer zijn swakke rugg hem dwingt na d' Aart te
duikken;

En, tot zyn beennen, nog een darde moet gebruik-
ken;

Een steun-stok, daar hy, waar hy gaat of staat, op
steunt;

Zoo dunkt my, dat hy reets de Doot op d' armen
leunt.

De nutte spreuk: Gedenk te sterven; generaallijk
Voor elk toepasbaar, voegt den ouden principaallyk:
Want, wijl dog alles wat hier op het Aardrijk swerft,
Moet sterven, jonk, en out, gelyk als daaglijks sterft,
Voegt immers d'ouden, van zeer hooge en ryppe jaa-
ren,

Te denken, wijl de doot de jongen niet wil sparen,
Die, mits hun jeugt, nog veel occasie hebben, om
Nog lang te leven, zy, vermits hunne ouderdom,
En swakke kragtlooshyt, hun graf te nader komen:
En, zo een zelve reeks van jaren wierd genomen
Voor ider een, zo gaf het dog een zeeke schijn,
Dat ouden nader aan de doot, als jongen, zijn.

Dog 't is verwonderlijk, dat hoog-bejaarde, en ou-
den,

Schoon arm, en swak, zig al zoo vreemt van sterven
houden,

Als eenig jongeling: ja zijn somtijts zo stout,
Dat, wie hem out noemt, met de Duvel die is out,
Van hem begraawt wort: en die naam strekt hen voor
moeylijk;

Gelyk als was de naam van out te zijn, verfoeilyk:
En in de jeugt, men tragt, en wenst, en bid, met
vlyt,

Met hart, en ziel, dat God hen een zeer langen tyt,
En hogen ouderdom, wil geven, tot een zegen:
Maar, als men dan die wens heeft van zyn God ver-
kregen,

In plaats van God daar voor te dankken als betaamt,
Is 't even of men zig diens groten zegens schaamt.
De naam van Out, waar na men haakte, lang te voo-
ren,

Die wil men dan, als of 't een schand-naam was, niet
horen.

't Is even of de doot op d' ouden maar alleen
Zijn schigten toelydde; en dat zy hem menen heen
Te wijfen, door maar slegts niet out te willen heten:
Maar, als de Doot komt, moeit die zig niet met te
weten.

Of d'oude stomper, die 't gezigt, gehoor, en kragt.
En heel 't gebitt begeeft, na langer leven tragt.
Hy laat zig ook niet door de Droes is out bedodden;
Maar grijpt hem, waar hy hem dan aantrest, by de
vodden;

En kond hy spreken, hy zoud mooglijk zeggen: vrint,
Begrijt gy niet, dat gy niet meer in 't leven dient
Te blyven, wijl gy reets verkleumt sijt tot u darmmen?
Het vuur, dat u wel eer pleeg door en door te warm-
men,

Al had gy doe bykants geen kleedren aan u huid,
Komt

Komt nu niet in u, of het vliegt 'er snel weer uit:
U lighaam is niet meer bequaam om vuur te houden;
Dat speurt gy wel; en 't is 't gemeen gebrek der Ouden.

Het ligt, dat eertijds wel uw oogen heeft verligt,
Zoo, dat zig alles klaar vertoonde aan u gezigt;
Het zelve ligt, dat gy en elk, zo zeer beminden,
Kan, door uw oogen, tot u Ziel, geen ingang vinden,

Ten zy dan door een raar door konst gestepen glas,
't Welk, als gy jonger waart, u zelf ten Gek-spel
was:

De pori waar 't geluit door tot u Ziel moest dringen,
Zijn, door te grove vogt, en slymmerige dingen,
Verstopt, en tot gehoor reets onbequaam gemaakt;
Zoo, dat daar geen geluit, nog door, nog aan, geraakt:

Uw zenuw-geestten zyn verdweenen; en daar zullen
Geen andre komen, om die plaats van die, te vullen:

U kragt is weg: gy zyt gelyk een levend blok,
Dat ondersteunt wort, voor te vallen, met een stok:

Al uwe deellen zyn al beezig met verderven:

In 't kort, gy zijt als die op 't bed reets leggen sterven:

Gy sterft maar langzaammer; gy sterft van langer hant:

Indien gy 't niet begrijpt, dat schort u aan 't verstant.

Wat is 'er dog, dat, die op 't bed lyt, op 't verscheiden

Van ziel en lighaam, tot verscheel van uwe beiden,

Betreft, als dit? dat die wat vaardiger geniet,

Het zelve, dat aan u wat langzaammer geschiet?

't Gebruik van kennis, van uw oogen, van uw ooren,

En van uw lighaam, hebt gy langzaammer verloren;

Dat is alleen maar in u beide 't onderschyt:

Maar snel, of langzaam, wie 't verliest, die raakt het
quijt.

Gy hebt lang leeven, tot een gaaf, van God verwor-
ven :

Veel duzenden zyn, voor uw ouderdom, gestorven.

Meer hoop van leven, is voor u te zwakken staf:

Gy ziet het niet, dog staat op 't kantje van u graf.

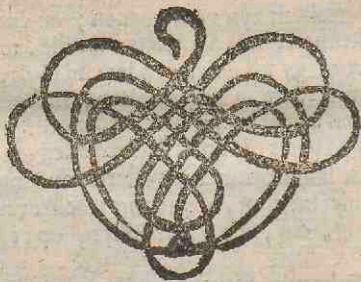
Verlaat de werelt, want zy heeft u lang verlaten.

Ik wil niet zeggen, dat gy 't leven juist zult haten,

Maar, dat ge u klaar hout om te sterven, op het
woort

Van uwen Schepper: want op zijn wil moet gy voort.

ô Goede God! indien gy ons tot hoge jaren,
Tot nut van andren, en ons zelf, gelieft te sparen,
Geliev met eenea ons dan, voor gebrek en blaam
Te hoeden! alles tot meer glorie van u naam!

DOODEN DANS;
Het blyven van een S C H I P.

Twee-en-twintigste Plaat.

Hier blyft het all op lager-wal.

*De baarren strekken schouwtoneelen:
De Doot, gewoon, op lager-wal,
De principaalste rol te speelen,
Vernielt wel, schip, en volk, en all.*

DOODEN DANS;

Verbeeldende

Het blyven van een SCHIP,

Met Volk en All.

BEgeerte, wen zy in den Mens heeft plaats genoo-
men,
En zig bevestigt, tragt al voort en voort te komen:
Zy zet zig zelf, in haar betragting, maat nog paal;
Maar, was 't haar mogelijk, zy zoud het altemaal,
Wat heel de Werelt in zijn omkring kan bevatten,
Bezitten willen. Haar verzaat geen gelt nog schatten:
Zy waagt het alles, om gedurig meer en meer
Te krygen, en verliest hier door ligt alles weer.
Zy waagt het geen bekent is, voor 't geen onbekent is.
Zy agt zo zeer niet op het geen haar dicht ontrent is,
Als wel op 't geen zy verre, en maar in mening, ziet,
En schoon zy 't alles had, zo kan haar alles niet
Vernoeegen. Zy ontziet niet kostelykke panden
Te wagen, en die na zeer verre en vremde Landen
Te zenden, om voor die, gelyk als ruilens-wijs,
Weer andre kostlykhyt, van grootter waarde, en prys,
In haar gewelt te zien. Zy zend, met caravaannen,
Klynodien, te Land, na Moorren, en Maraannen,
Chinees, en Japannees, en Tartar, en Scytier,
En Turksche Musfulman, en rovende Arabier,
En bout, op die wijs, in haar harsfenvat veel Heemlen;
Maar, ziende dat zy niet genoeg aldus op Keemlen
Kan laden; en dat ook de Keemlen, door de last,
Beswijkken; of somtyds door rovers aangetaft,
Geplondert worden, tragt zy, om zig vergenoegen
Te

Verbeeldende het blyven van een Schip. 253

Te geven, alles op een andre wijs te voegen.
Verleden rampspoet is haar, ligter als een Vlieg,
Ontvlogen. Zy neemt voor, om, in een houten-
wieg,
Van plankken, krom- en regt-hout, aan malkaar ge-
slagen,
Een togt op zee, op hoop van meer genott, te waa-
gen,
Op dat haar oogwit geen gelegenthyt ontslip.
Die grote wieg, voor lang al met de naam van Schip
Zeer wel bekend, kan veel meer in haar hol verber-
gen,
Als duzent Keemien op hun ruggen zijn te vergen :
Daar laat men alles in wat hoop kan geven, tot
Vermenigvuldiging van winst, en groot genott.
Men huurt hier menschen toe, Matrosen, die, als
slaven,
Zig in die wieg, als in een dootkist, tot begraven
Gereet, begeven; en men voert die wieg in Zee.
d' Aarts-opperduvel, en de doot nu varen mee.
Nu wort het alles tot een prooy voor wint en baren
Gegeven. Men vertrouwt zig zo verr heen te varen,
Gelyk in 't kort gebeurt, dat niet sig voor het oog,
Van buiten 't Schip vertoont, als, boven 't hooft, om
hoog,
't Gestarnte, Zon, en Maan, en Wolkken; en be-
neden,
De water-golven, die hier d' aard zo verr bekleden,
Als of geen aardrijk in de wijde werelt was
Te vinden; en als of de gantschen aard-kloot plas
Lyd; en het schijnd als was 't onmooglijk lant te vin-
den.
't Gehoor verbijsterd, mits het buldren der winden,
Die, met een onverzettbre en onverbreekbre kragt,
Zo schriklyk neerslaan, dat se onëindig, dagt en
nagt, Het

Het schier onëndig park van waatren flifstant wijgen;
ren;

Zodanig, dat het hier moet dalen, daar weer flifgen;
ren;

En enkel worden als een water-wildernis,

Daar anders niets, als berg en dal van water, is,

En welkers bergen zig ontelbaar menigmaalen

Van plaats veranderen, en de plaats der dieppe daalen

Vervullen; fo dat niet een ogenblik vergaat,

Dat niet een water-berg, daar frak een dal was ftaat.

Die bulder-winden, en beweegbre water-bergen,

Die fchynen of zy, tot een trots, malkandren tergen,

Vervullen 't oor, en 't oog; en drukken 't hart vol
fchrik,

Vermits die grote wieg ftaag, ider ogenblik,

Door 't overfchrikkelyk bewegen van de golven,

Daar 't, als een hutje, in drijft, fchijnt om te willen
tolven:

't Wort in een oogenblik, door kragt der winden,
op

Een hogen water-berg gevoert; van welkers top

Het, met zijn fteven, na den afgront fchijnt te zyl-
len,

En maakt een snelle vaart na ondren: onderwijlen

Vertoont zig zulk een berg weer even voor de boeg;

Die, wyl de wint hem, snel genoeg, tot daar toe
joeg,

Schijnt, ylings, Volk en Schip te willen overftol-
pen;

Of, 't Schip, van 'agtren door de wint en zee gehol-
pen,

Schijnd onvermijdlyk in die water-berg, die baar,

Tot in zyn ingewant te zullen ingaan; maar

Wanneer dit onhyl nu nog 't Schip en Volk niet treffen

Zal

Verbeeldende het blyven van een Schip. 255

Zal, zal die baar het Schip ontfangen, en verheffen,
So stijl, regt opwaarts, dat het ruglings over drygt
Te vallen, zo 't geen hulp van wint of water krijgt,
Tot weer verheffing van het neerzynde agtersteven.
Of 't Schip wort, door de wint, zo zeer op zijd gedre-

ven,

Dat ly-zijd water schept, ja heel en al de kiel
Gesien kan worden, als of 't onderst boven viel,
En elk zijn eint zag in de ontelbre waterhoopen:
Dan komt een baar, gelijk een toorn, het Schip belo-

pen,

't Welk hy, van agter af tot voor toe, gants bedekt,
En schijnt, als of hy Schip en volk ten graf verstrekt,
Waar door de stoutsten, gants verbleekt, de lenden

kloppen,

En 't hart de doorgang voor het bloet schijnt toe te stop-

pen:

Het Schip is nu pas al dit water even quyt,
Wanneer de menigte van baarren, als om strijt,
Zig, hoog verheffende, zo naast als na den andren,
Met een afgrijfslyk groot geweld, gelijk malkandren
Ten aandrags trekken; tot dat al die woesten hoop,
Het Schip genakende, als met eenen overloop,
Hetzelve, stortende, met hunne val verdelgen,
En doen 't onpijlbre diep het Schip en volk verswel-

gen,

Indien het vonnis hen van boven, daarwaarts wijft:
Maar andersints gebeurt het dat het nog weer rijft,
En uit dien afgrond komt van ondren opwaarts gud-

sen:

Men loft het water uit met baliën, en pudsen,
En pompen, en volhart daar in by dag en nagt,
Tot alles lens is, en na buiten boort gebragt,
Maar nog is 't spel niet uit: nu ziet men weer, door

Stormen,

Lugt,

Lugt, Aarde, en Water, als tot een gedaante hervormen:

Het schier ongrondbre diep wort, tot zijn afgrond toe,

Geroert, en omgekeert; zo dat de gronden, hoe

Onpylbaar diep, en vast van onder boven komen,

En hebben hunne plaats door heel de zee genomen;

Zo, dat geen baar, voor 't oog, een deel sijns waters brengt,

Dat niet met d'aarde, en drek zijns afgronts, is vermengt:

De golven, opwaarts, uit hunne allerdiepste kolkken

Gestegen, stuiven, door de winden, na de wolkken:

De wolkken, als met zulk een opkomst niet te vreen,

Vergaادن zig, gelijk een leger-togt, by een,

En dalen nederwaarts, om sig ten strijt te setten,

Als wouden zy 't gedruis der woefte Zee beletten:

Wanneer sy nu, met al hun magt by een gebragt,

Het heldre dag-light eerst verduistren, als een nagt,

Zent elk zijn moortgeweer in aller yl na ondren,

En braken straallen vuurs, en vlam, en felle dondren,

En blixemmen, met groot geweld, van boven neer;

Dit schrikbre trefst somtijds 't herstelde Schip nu weer:

Het blixemvuur doet Want en Zyllen als verzengen:

De donderslagen slaan de mastten, met hun stengen,

En reën, aan splintren, dat het schip, gelijk een wrak,

Daar heen drijft: evenwel komt, op die ramp, al strak,

Een andre donder-kloot in 't hol beneden dringen,

En geeft een slag, die 't Schip doet van malkander springen,

En al het overschot in ligtte vlammen stelt.

Somtijts ontkomt het Schip dit gruwelyk geweld;

Maar, wijl 't zeer krank is, door veel stormmen af te touwen,

Geraakt

verbeeldende het blyven van een Schip. 257

Geraakt het onbequaam, een zé, die stormt, te bouwen,
Waar door op 't onvoorzienst, een grote en sware baar
Het schip bevalt, en 't slaat aan enden van malkaar;
Als niet meer kunnende met wint en baaren kamppen,
Indien dit schip nu al die reets genoemde ramppen
Te boven komt, en door geluk heeft uitgestaan;
Of geen van alle ontmoet; en in een haven aan
Gekomen is, om daar de waarren te verkopen,
Daar wort het somtijts, door de wilden afgelopen;
Het volk vermoort; het schip geplondert, en in brant
Gestoken; zonder, dat, waar schip of volk belant
Is, oytbekent raakt; of het komt op zee zulks over,
Zodanig, dat het schip, genomen door een rover,
Geplondert, en verbrant wort, en het volk vermoort;
Of, 't raakt in brant op zee, met al wat binnen boort
Is; en wie buiten boort nog tragt de doot te ontfwem-
men;

Voelt endlyk ook zyn bloet in al zyn aadren stremmen:
Of, 't schip lyt, in een storm, voor anker, op een ree;
Daar 't, wyl 't niet wijken kan, verstolpt wort van de
Zee,

Die, in een ogenblik, het schip, en volk, en waarren,
Verswelgt, en onder veel verwoede waterbaarren
Door heen haalt, waar door 't schip het volk ten doot-
bus strekt,

En die, door water, in de plaats van aard, bedekt.
Of, 't schip raakt, door een storm, na onbekende wal-
len

Te drijven; en aldaar op lagerwal vervallen,
Wort, door die zelve storm, aan spaandren in de grond
Gestoten; en het volk dat zig nog onderwond,
Op stukken houts de doot een tijt lang te vergeten,
Wort, tegen d'oever, door de baarren, doot gesincten.
Of, storm van winden voert het rijk geladen Schip,
Daar elders op een blinde en onbekende klip,

Alwaar geen kans, om, door't roer, van af te wenden
 Daar stoot het, met een twee drie sloten, gans aan enden
 Een deel des volks verdrinkt; het ovrige in de boot
 Gevloden, meent aldaar een wijk-plaats voor de doot
 Te zijn, en hoopt, dat hen't geluk haar gunst zal bie-

den,
 En zy de doot, gelijk 't gezonken wrak, ontvlieden;
 Maar, in een ogenblik, op 't onvoorzienste, wort
 Het vlugtent volk, en boot, met baarren overstort,
 Als bergen, die, als van den Hemel, op hen vielen;
 Tot ondergang van al die menigte van zielen.

Begeerte en doot zijn hier wel by als dit geschiet,
 Maar al die ramppen, nog die schip-breuk, treft hen
 niet.

Die beide zyn, door wint nog water te verdelgen:
 Maar reukloos volk moet zig daar aan te barlten swel-

gen.
 Wie in een houtten wieg, op zee, zijn leven waagt,
 Wort meermaal, van die t' huis gebleven zijn, beklagt.
 Maar wat kan klagen, wat kan kermen, wat kan hu-

len,
 Tot nut zyn, hen, die 't schip voor 't barre water rui-

len?
 Daar ruijt men 't leven voor de doot al mee. wat raat?
 Wie ryft, wie zwerft, daar ook de doot niet met hem
 gaat?

Het zy te lande 't zy op zee, 't zy op de stroommen,
 De doot is nergens, 't zy dan waar men is, te ontkomen.
 Derhalven zy men maar te vreden, waar men swerft.
 Wie wel sterft, wat kan die verschelen waar hy sterft?

o God! ons vaderlant bestaat, door koopmans waarren,
 Met Schepen, in en uit te voeren, door de baarren:
 Zijt gy hun lyds-man, die hen alle quaat af weert;
 Op dat, en schip, en volk gezegent wederkeert!

DOODENDANS;
Verbeeldende een M A R S - M A N .

Drie-en-twintigste Plaas.
Staa Mars-man . gy moet mee met my .

*De kramer, moe door zware lasten
Te dragen, wenst wel om de Doot:
Maar, als de Doot hem aan komt tasten,
Zoekt hy noch uytvlugt in die noot.*

DOODEN DANS;

Verbeeldende

Een MARS-MAN,

Die, op zijn weg, van de doot aangegrepen wort.

OP alles wat den mens tot onderhoud van 't leven
Van noden is, is ook van noden agt te geven:
En 't is welvoeglyk voor een ider, moctte, en vlijt,
Na zijn bequaamhyt, en na zijn gelegenthyt,
En na gelegenthyt van tyd, en zaak, met eeren,
Wel aan te wenden, om zig zelve wel te erneeren.
Bequaamhyt heeft elk een van noden tot zijn deel:
Maar die is niet, in elk, tot alles, even veel.
Bequaamhyt kan ook wel gelegenthyt ontbrecken,
En blyven daar door van haar regte wit versteeken.
Gelegenthyt van tyd wel waar te nemen, past
Een ider; die daar niet op let, heeft mis getast.
Zig wel te voegen na gelegenthyt van zaken,
Is nut, voor die sig niet elendig poogt te maken.
Met eeren moet men 't al betragten, wat men tragt;
Of 't is gevaarlijk, en daar mee gemeenlyk nagt,
Ontelbre middlen zijn 'er daar mee beginnen
Kan, om de middlen tot 's lijfs onderhoud te winnen.
Wat middel vint men zo gemeen als koopmanschap?
En wat verschelt dog meer in onderschyf van
trap?
De grooten handelen met landen, en met steden:
Maar andren sijn met veel geringer soort te vreden.
Een boer drijft handel met sijn zuivel, en sijn graan,
En

En aangeteelde vee: maar anderen, in waan
Veel grooter als dit flegtte en nutte foort van boerren,
Doen andre waarren, ver in andre landden, voeren,
Op Keemlen, Muildier, Paart, en ander dienstbaar
vee:

Maar andren voeren fulk in Schepen, over see,
Met grotter menigte; als een Duitfche Kar, een Wa-
gen,

Een Kemel, Muildier, Paart, en Efel, kunnen dra-
gen.

Maar weer een ander, dog een veel geringer foort,
Strekt zelf tot paart, en trekt hun ygen wagen voort,
Of voert die voor hen uit, met kool, en wortlen,
nijen,

En raappen, door de Stad, en ftraaten, om te krijen:
Al kooplui; en op hun manier nog taamyk bars.

Maar andren ftrekken zelf ten Muildier door een mars,
Op hunne bochel, hier en daar her-om te torffen,
Om daar door midlen, tot 's lijfs orbor, uit te vorffen.
Hem noemt men Kramer, of wel Mars-man; en hy
reift

Het platte lant door, daar 't zyn koopmanschap ver-
eift.

Hy zoekt, op zijne wijs, daar zyde by te fpiennen;
En, 't geen hem nodig is, weet hy zo wel te winnen,
Als menig koopman, die, in 't groot, een grootter
lot

Zoekt; en hy raakt, zo ligt als deze, niet bankrot:

En, zo 't gebeurde, dat hy zijne crediteuren

Niet kond voldoen, het zal niet liggelyk gebeuren

Dat hier een ander door bankrot zal raken, fchoon

In andre koopluys zulks al door gaat voor gewoon.

En fchoon hy zelfs, gelyk zyn koopmanschap, veel
flegtter

Als grotte koopluys is, zo wort hy, voor den Regter,

Getuige strekkende, in geen minder graat gestelt,
 Van eer en agting, als een koopman van geweld.
 Zijn agting vint hy niet alleen by zijns gelykken,
 Maar by lijn meerder, al zo groot, als veele rykken,
 Indien hy, regt door zee gaande, om de winst niet
 liegt,

Als menig koopman, die, op hoop van winst, be-
 driegt;

Om voor zijn erfven gelt en schatten te vergaren.
 Zijn winst is jaarlijks niet zo groot op zynne waren;
 Maar, tot zijn staat, heeft hy zo veel ook niet van
 doen;

Hy heeft geen maakelaar, nog knecht, nog myt, te
 voen,

Om hem zyn mantel en zyn dasjen, om te knopen,
 Wanneer hy gelt heeft, om zyn mars weer vol te koo-
 pen,

En zig te erneeren als een man van zyns gelijk,
 Zo is de Mars-man, in zyn mening, al schier ryk;
 En zal, wanneer hy, met een zoopjen, in een smok-
 kel

Zit, met zyn swaarre mars ontladen van zyn bokkel,
 Indien hy met een volk van klynnen omflag spreekt,
 Wel roemen, dat hem gelt, nog goet, nog niets, ont-
 breekt,

Zo wynig, als die elk dan stelt in hoger graden:
 Maar, als hy, over berg en dal, zeer swaar geladen,
 Moet sadzen, om zyn waar te slyten, met profijt,
 Raakt hy vermoeit, en daar door zijn courasie quyt:
 In plaats van dan op zyn geluk en winst te roemen,
 Zal hy zig armlyk, en gants ongelukkig, noemen;
 En, in zyn ongedult, wel wenschen om de doot;
 Om daar door, van het geen hem drukt, zyn last, ont-
 bloot

Te raken; en hy stelt zyn moeilykhyt on-endig;

En agt zig, boven al wat handel dryft, elendig.
Wat ben ik? (zeit hy) 'k word gedurig afgemat,
Met eeuwig torssen van die mars: ik word door-nat
In 't oop'ne vlakke velt, gedurig, door de regen:
Myn voetten glibb'ren, of bekleven, in de wegen:
De wint, en hagel, Vorst, en kroksneeuw, heb ik toe:
Mijn rug wort krom, en ik, door dragen, deerlyk
moe:

Dan word ik nog somtijts geplondert door een rover:
Onaangezien my, van myn winst, geen bek vol over
Schiet, als by hooy en gras een zoopje brandewyn:
Indien ik ziek word, zo kan ik, voor ziekte, en pyn,
De Medicynen, nog de Docter, niet betalen:
Myn sober kostje moet ik met veel moeiten halen;
Zo dat ik zelden kaas en broot, een mont vol, eet,
Of 't is met sweet verdient, en dan bedaut met sweet;
En dan moet ik nog aan verdroogde korstten gnagen:
Ik kan niets winnen, als door eewig lasten dragen,
Gelijk een muildier; en als d'avont aankomt, zo
Moet ik myn matte lijf slegts op een beetje stro,
Of op wat hooy, tot rust, en slapen, neder leggen:
Ik weet alleen maar slegts van ongemak te zeggen;
Gemak is by my niet, als met de naam, bekend:
Verdriet gaat met my, en noit komt my weelden ont-
trent:

Met swaarre lasten, om een beetje te verkopen,
Moet ik het gantsche Land, van Dorp tot Dorp, door-
lopen;

En moet nog vaardig al mijn waarren zeer goetkoop
Verkopen, of 'k verlies mijn gantsche winnings-hoop:
Ik moet een klynne winst, of niemendal verkiesen:
Zo 'k veel wil winnen, sta 't gevaar van veel verliesen;
Want niemant is gezint om duur te kopen; en
Ik weet wel, dat mijn waar allengs bederven ken;
En in verdorven waar heeft zelden imant gading:

Op die manier zoud ik dan wel mijn heele lading
 Verliezen kunnen : ik dan , waar ik ga , of sta ,
 Verdriet is voor my , of het volgt my altijd na :
 Zo dat het my nu ook al schier gaat , na myn giften ,
 Als 't zekre Moor ging , in d' Arabifche Wildeniſſen :
 't Was ook een armen hals , als ik , die daaglyk hout
 In ſtee te koop droeg , uit een verr-gelegen wout :
 Zijn laſt was ſwaar , en verr te dragen ; 't loon ſchier
 niettig :

Al dragende wierd hy , gelyk als ik , verdriettig ;
 En wyl hy ook , als ik , het klagen ſteunſel gaf ,
 Worp hy zyn houtbos , door verdriet , ten bochel af ;
 En zaid : de Duvel mag dit hout en my wel dragen :
 Juift quam de Duvel en begonnd terſtont te vragen
 Met forſſe ſtem : wat wilt gy ? ziet hier ben ik ! gy
 Hebt na mijn komſt gewent ! wat wilt gy nu van my ?
 De Moor hem ziende , zaid : heer duvel , u genade
 Help my die hout-bos eens weer op myn bokkel laden ;
 Ik heb u anders niet van node . Maar 't verſcheel
 Is , tuffen deze Moor en my , al even veel ,
 Als tuffen mijn kleur , en de zinnne : 'k wil niet zoek-
 ken

Uit moeylykhyt mijn voor den duivel te vervloekken ;
 Ik heb geen zin in die afgryffelyke vent :
 Maar 'k woud wel dat de doot van mijn verdriet een
 ent .

Quam maken ; want die zoud my nu veel aangenaam-
 mer

Syn als het leven . Maar wanneer die ſelve kraammer
 Sig , door de doot , bevint , op 't onvoorzienſt , gevat
 En aangegrepen , hoe vermoeit , en hoe vermat ,
 En hoe verdriettig hy tot nu toe ook moegt weſen ,
 So toont hy nu de Doot , meer als 't verdriet , te vrefen
 Het ſchynt of hem , gelyk de droes die Moor , de doot
 Nu aanspreekt ; ſeggende : gy hebt my hier genoot !

Hier

Hier ben ik ! ik kom , op u wens , met snelle schred en
Ik zal terstont , van u verdriet , en moeielijkheden ,
Een end gaan maken ! maar de Kramer , die nu ziet ,
Dat hem de doot (gelijk een rover) zyn verdriet
Niet slegts , maar ook zyn mars , te saamen met het le-
ven ,

Poogt af te nemen , kan , tot alles op te geeven ,
Niet resolveren ; tot verichoning zeit hy : 'k weet
Wel , 'k heb de doot gewenst ; maar 't was slegts , om
myn leet ;

Myn mocilykhyt , en mijn verdriet , daar door te mindren ;
Maar niet , om my , gelijk een rover , te verhindren
Dat ik de weg gebruik ; 't was daar niet toe gepast :

Mijn leven strekt my nu nog zo niet tot een last
Maar wel mijn mocilykhyt . Indien de doot nu zeide ,
Gy hebt gebeden om 't verlies van allebeide ,
Zo dunkt my zoud al strak de Kramer zeggen : 't was
Van my zo niet gemeent ; en 't komt my niet te pas

Om nu te sterven . Maar indien de doot dan weder
Sprak , tot de Kramer , gy zult nimmermeer gereeder
Zijn , om te sterven , als gy tegenwoordig zijt ;

Hy zoud weer zeggen : 'k heb waaragtig nu geen tijt :
'k Heb in dat Dorp , dat daar voor uit is , aangenomen ,
Van dezen dag nog , met een volle mars , te komen ;
En 'k heb my altijd streng verbonden aan mijn woort ;
Gelijk een man van eer en reputatie hoort ;

Maar , moet ik sterven , zoo laat my die gonst verwer-
ven ,

Dat ik hier niet in slik en drek moet leggen sterven :

Want hier is immers geen gelegthyt , om met
Fatsoen te sterven : in dat Dorp zal ik te bet

Gaan leggen , als het juist expres zo moet geschieden ,
En sterven daar dan , in presentie van de lieden :

Maar hier , in slik en drek maar heen , in 't oopen velt ,
Te sterven , 'k wil mijn mars , mijn hont , en al mijn

gelt ,

R ;

Wel

Wel geven, dat ik zo lang uitvlugt mag genieten.
Maar als de Doot komt, wil dat boogje zo niet schiet-
ten,

Want meent gy (zei hy) dat een kramer, met zyn mars
Meer voorregt heeft, als wel een Krijgs-man, die zo
bars

Als schoppen-knecht ziet? neen. Die moet in d' oop'ne
velden,

In slijk en drek, zo wel als gy, de doot vergelden.

De tijt, wanneer, en waar, men sterven moet, is, als,

En daar, de doot ons trest. Die regel is niet vals,

De Kramer, door de Doot, op weg, dus aangegree-
pen,

Moet zig, uit ziellen-huis, na dootburg, laten slepen:

Hy went dan om de Doot, of niet, dat's even veel.

De Doot komt op zijn tijt, en neemt zyn wettig deel.

O God! Wanneer gy wilt dat ons de Doot zal vel-
len,

Laat u barmhartighyt ons over al verzellen!

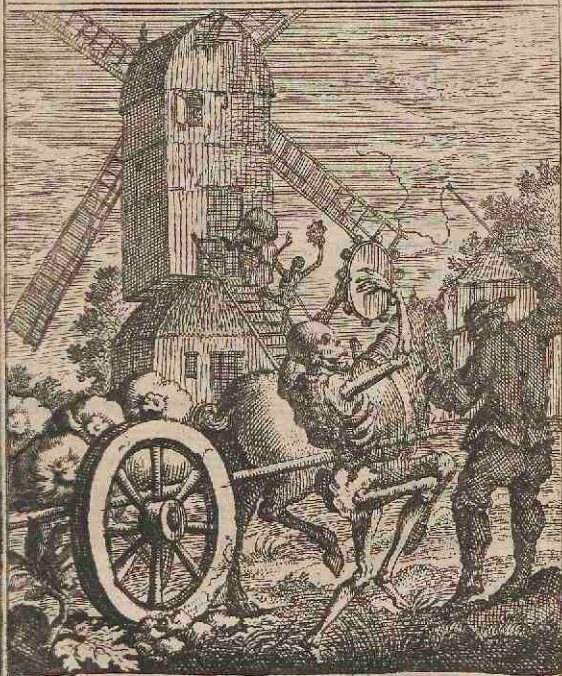
Laat ons nog tyt nog plaats u hyl doen missen: maar

Behoed ons, over al, altyt voor ziels-gevaar!

DOODEN DANS,
Verbeeldende een MOLENAAR,

Vier-en-twintigste Plaat.
O Molenaar! u naakt gevaar.

*De Doot die, dansende, u verzellen
Komt, waarschuwt u, o Molenaar!
Van niet veel zakken meer te tellen,
Vermits genakend lyfs-gevaar.*

DOODEN DANS;

Verbeeldende

Een MOLENAAR,

Waar by de Doot, spelende, danst.

WIE met het vonnis van de Dorppen niet te vreedden
Is, appelleert wel, van die Regtters, tot de Steeden;

En van de Steden, tot het hof: dat gaat nog wel:
Maar van de Molenaar valt nergens heen appel.
Het Opperhoofdige gebiet, op zynne molen,
Is hem alleen, het spijt wie 't leet is, aanbevolen.
Daar baat geen Procureurs-nog Advocaats-geplyt,
Wanneer de Molenaar de zaakken eenmaal slyt.
Hoewel zijn vonnis niet in criminele zaakken
Gelt, gelt het zaakken die het lijf en 't leeven raakken,
Vermits hy alles wat maar door den brode leeft,
Verëiste middlen tot betaamlyk voedsel geeft:
Hy zelf, leeft van de wint; en woud het nimmer wa-
jen,

't Zoud hem niet schelen, al woud dan geen Boer oyt
zajen,

Nog Dorsscher dorsschen, nog geen Bakker bakken:
maar

Dit driërhande soort wenst ook de Molenaar
Een drokke nering, en dat hy profijt mag vinden
By alle soorten van betaammelykke winden.
Ja al wat mens heet, en maar broot kan kaauwen, vint
Zig als verplicht, om aan de Molenaar de wint
Te wenschen, al zoud elk zyn deel met gelt betalen:
Want, zo 'er wint ontbreekt, zo kan de vent niet ma-
len, Geen

Geen bakker bakken, nog de koning zelf geen broot
Bekomen, en dan was 't een algemeene noot.
Maar, als een brave wint regtschapen door wil blazen,
Dan kan de Molenaar vol op van winden azen,
Degantsche dag door; en daar na, van die tijd aan,
De gantsche nacht door om een avont-praatjen gaan,
Gelyk een groot getal van Molenaars gewent zijn,
En daar voor, door die by hen wonen, wel bekend
zijn;
Of gantsche nagtten lang verkeeren in de kroeg,
Tot dat den dag aanbreekt; en dan weer 's morgens
vroeg
Eerst slapen gaan, wanneer alle andren 't bed verlaa-
ten;
En dan aan 't ryden dat het daverd, langs de straaten,
Met Paart en Wagen, na de bakkers toe, om graan:
Als dat geladen is, zo kan hy, daar van daan,
Weer onderwegen, in een kroegjen, met een zoop-
jen,
Zig wat verlustigen; dat is 't gewoonne doopjen
Op 't nacht-ravotten: en op 't somtijts eens avoes,
Gaaf onze Molenaar, geladen met een roes,
Gelyk zyn wagen met een goet getal van zakken,
Al danssende op de weg, zig na zyn Molen pakken,
En klatert met zyn zweep, voor 't paart uit, als een
helt;
En denkt niet, dat de doot hem vrolyk vergezelt:
Wel neen: wat zoud die man veel agt op sterven ge-
ven,
Die brave kans ziet, om door lugt, en wint, te lee-
ven?
Wie denkt op sterven, als hy narrenspog genoeg
Geladen heeft, in de eene of d' andre smokkel-kroeg?
Wie moeit zig met de doot, wanneer het met zyn za-
ken

Zo staat, dat hem gebrek nog armoe kan genaken;
 En viint zig vrolijk door wat zoopjes brandewijn,
 En voelt nog viint in zig geen quaal nog wee, nog
 pijn?

Zo ook de Molenaar met al zijn molenknaappen,
 Wanneer 't zoodanig, als gezeit, met hen geschaap-
 pen

Staat, en flegs wints genoeg, zoo wort de Doot
 geen plaats

Vergunt, als maar flegts in 't vergeet-boek van die
 maats;

En dat is juist maar in hun hoogste molenhoekken
 Geplaatst; en daar van daan wil 't niemant op gaan
 zoeken:

Maar daarom zyn zy juist niet, meer als andren,
 vry.

De doot komt zulkken, als ze 'er minst op den-
 ken, by.

Men moet niet denken, dat de doot de Molenaar-
 ren,

Wanneer zy vrolyk by hun arbyt zyn, sal sparen.

Wanneer de Molenaar gaat hupplen als een Kraa,

Zo danst en speelt de doot somtijds hen agter na.

Men heeft het veelmaal, ja nog kortlings, ondervon-
 den,

Dat een geladen zak met graan wierd opgewonden,

Tcr Molen opwaarts; maar het hijs-touw, reets al
 vals,

Brak stukken, en de zak brak, in zijn val, den
 hals

Des genen, die de zak eerst vast maakte, en bene-
 den

Bleef staan, vergetende van andren weg te tree-
 den:

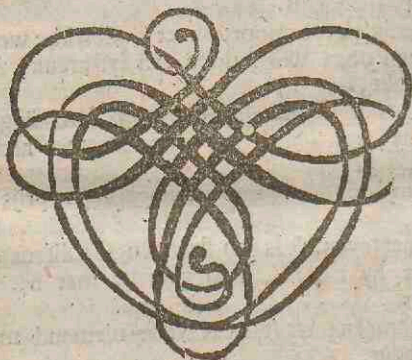
Zulks is onlangs geschiet in 't heerlyk Amsterdam,

Ontrent de Lytſche Poort. Het dode Graan benam
Onnozel 't leven, zo als opwaarts wierd geheven,
Tot voorbryding van het onderhout van 't leven.
Een ander klimt, met zyn geladen zak, om hoog,
Ter Molen op, daar hem omhoog een trapp be-
droog;
Die, door zyn breeken, hem heeft van zyn zaak ver-
ſteken,
En, door zyn val, van hoog om laag den hals deed
breeken.
Noort-holland heeft een Dorp dat Zijdwint heet, al-
waar
Voor wynig jaren, een bekende Molenaar
Wierd, op zyn molen, by zyn zakken, doot gevon-
den
Moortdadiglyk vermoort, met dodelykke wonden.
Des zelveu oom was, door een lyf-breuk, zoo ge-
kraakt,
Dat hy, door 't vuur daar in, is om den hals geraakt,
Na dat hy, van zyn jeugt, grootschermer had bema-
len.
Men kan de doot met geen geringer prijs betaa-
len,
Als met het leven. 't Is een ſtrengen Crediteur;
Wanneer hy maant, zoo gaat hy met het leeven
deur.
Dat is gemeen; en 't ſtrekt voor niemand meer ten
wonder.
't Is ook wel meer gebeurt, dat, door een fellen
donder,
En blixem, in der yl de molen word in brand
Geſlagen; waar door, wie daar op is, ſtrak van
kant
Raakt, eer hy tijd heeft zig door vlugten te ſalveren.
De molens ziet men meer als kerkken dus verteren.

Dan is de Molenaar in duizent lijfs-gevaar;
 En is hy zelfs dan daar, zo wort hy niet, als gaar
 Gebraden, of verbrant, gevonden. 't Is te merken,
 Dat niets bedagt wort, daar de doot niet door kan wer-
 ken
 Tot ondergang van die gestelt is op zyn rol.
 Van die exemplen is de gantsche werelt vol.

o Goede God! laat ons dic nutte beed verwerven,
 Dat wy niet rukkloos, maar in u genade sterven!
 't Is evenveel, wanneer, en hoe, en waar, wy uit
 Het leven schyden, als ge ons in u gonst besluit.

DOODEN DANS;
Een BRUIDEGOM en BRUID.

Vijf en twintigste Plaat.

De Doot schynt hier wel kamenier .

*† Is deerlyk 't huuwlyk te voltoojen ,
En vrolyk ,uyt de kerk van daan ,
Zig wel met palm te laten strooijen ,
Wanneer de Doot doch mee wil gaan .*

DOODEN DANS;

Verbeeldende

Een

BRUYDEGOM en BRUYD,

Van Trouwen komende ,

Die door de doot , als volg-dinaar , vergeselschap worden.

GOD heeft geboden dat men zig vermenigvuldigen zal; en de reden van zig over zulks te ontschuldigen,

Benomen: want hy schiep de man ten hulp een wyf;
En schiep een lust in beide, om elk den ander 't lyf
Tot zulks te geven; en behield die lust in beide,
Door 't maaken dat hen zulks tot groot vermaak gedyde.

't Ontbrak de groote God niet aan gelegenthyt;
Nog magt, nog midd'len, om gedurig, en altyt,
Uit mannen, zonder vrouw, meer menschen te doen komen;

Want zulks betoont hy aan het graan, de planten, boomen,

En ander aart-gewas, 't welk zo niet teelt; maar hier
Begeerde hy 't eenig en alleen op die manier:
Hy wilde dat een vrouw en man zig daar toe zouden
Ver-eenigen; of zo als 't nu genaamt word, trouden:
En daarom schikt hy tot de man een vrouw, en tot
De vrouw een man, om dus te teelen, en 't gebot,

Ver

Verbeeldende een Bruidegom en Bruid. 27 I

Vermenigvuldigt, met een wellust; door gedagten,
En werken, met een zucht, en iver, te betragten;
Zodanig dat men zig daar toe genegen vint,
En d' een den ander, met die Teeltnaer, benifit.
Die zelve lust tot zulk een wellust, is te voren
Hen ingefchapen, en al 't mensdom aangeboren;
Zodanig, dat, wanneer dat Zaat van wellust raakt
Tot zijn volkomenheit, het beide hunnen maakt
Genegen, om zig aan elkander te verbinden;
En, door gemeenzaamheit dier lighaammen, te vinden
Die vergenoging, die het beiderley geflagt,
Elkaar liefkozende, zoo zeer heeft naar getragt,
Op die wijs treet men tot een egte famenwoning,
Alwaar 't beminde, voor 't beminde, tot beloning,
Het alles opdift, wat door minne-kozery,
Den een van d'ander, door gevry, en door gevly,
Begeren kan: men agt het, als 't ook is, betaamlijk.
In d' Egt verftrekt geen daat van Egt voor fchand- of
fchaamlyk.

Integendeel, wanneer de kunn' van man en vrouw,
De lijf-gemeenschap met elkander, zonder trouw,
En zonder zig zo lang men leeft aan een te geven,
Gebruiken, agt men die in hoerery te leven:
De kindren uit alzulk een hoerery geteelt,
Wort Bafartaat-zaat genaamt, en endlyk misgedeelt
In 't erven, als die hen dus reelden endlyk sterven.
Men laat geen Bafartaat van zijns vaders goed'ren er-
ven.

Men Steld zijn ouders als ontbloot van eer en fchaamt;
En die zijn, door het graauw, maar hoer en boef ge-
naamt;

Om dat zy, even als de honden, en de katten,
Door gijlhys ontugt uit de bant van fchaamte spatten.
En op dat nimant zig gepaart en eerlyk noemt,
En, famenwonende, zig op hunne egt beroemt,

Zijn zeeke wetten, voor die zig te samen paren,
 Die hen verbinden, voor getuygen te verklaren,
 Dat zy zig aan elkaar verbinden, vast, en sterk:
 En op dat elk dit weet geschiet het in de Kerk,
 In 't by zyn van den volke, en na dat zulks te voren
 Verscheidne maalen is verkondigt, en doen horen.
 Hier brengen Bruidegom en Bruid, van hunne zy,
 Elk twe getuygen, van hunne ygen kunne, by:
 En, op dat vrint, en buur, die zelve zaak zal weten,
 Versoekt men die, om nu 't getuig-maal samen te eet-
 ten;

Daar is men vrolyk tot een entweegs in de nagt:
 En dan word Bruidegom en Bruid te bed gebracht,
 In teken, dat nu al 't vereifte gants volbragt is,
 En dat dit Huuwlyk in zyn volle waarde en kragt is.
 Die twee Gepaarden, 't zy sy out syn, of in jeugt,
 Syn, van te voorren, veel geluk, als, voorspoet,
 vrent,
 Lang leven, seggen, en wat goets men dan kan wen-
 schen,

Vol op gewensht, en sulks al schier door alle menschen
 Die hun bekenden zyn: en, wat hen zelf aangaat,
 Sy passen 't self zig toe, en denken op geen quaat.
 Nogtans kan ook de doot door al die wenschen drin-
 gen,

En, voor een vreugde-zang, doen 't miserere singen,
 Op sulc een naarren toon, dat al het vreugd-geluit
 Verandert in beklag van Bruidegom en Bruid.

Als Attila, de Vorst der Hunnen, die, beneven
 Gants Vrankrijk, Duitslant, tot aan Keulen toe, deet
 beven;

Italiën verwoeste; en sig de geessel Gods
 Noemde; onverfetbaar voor gebeden, als een Rots;
 Van wien men niets, als maar verschrikbre gruwelen
 hoorden;

Verbeeldende een Bruidegom en Bruid. 277

Die groeide in plondren, en in roven, schenden, moorden,

En alle dingen teverdelgen; lant, en stad,

En alles waar hy 't oog maar op geworpen had,

Met zijn ontzaglyk heir van hunnen op te komen,

En, als een felle vloet, met krijgs-volk te overstromen;

Die waat, hy heen trok, als een swaarre donder-wolk,

Een schrikbaak strekte, tot verderf van lant en volk;

Die zelve geessel Gods, die Attila, die roede,

Ten straf der volkeren gebruikt; die, in syn woede,

Zijn broeder Buda, syn rijks mede-deelgenoot,

Met ygen handen, om zijn glorie, had gedoot;

Die zelve bloethont quam nog, in zyn hoge jaren,

Met Heldico, Princes van Baetria, te paren,

Eens Konings dogter, nog zeer jong, en cierlijk schoon;

Een enige erfgenaam der Baetriaanſche troon:

Maar, als hy, d'eerſte nact ſyns Bruiloffs nu ſyn luſten,

In 't zoet omhelfen van die jonge ſchoonhyt, blufte,

Borſt hem zyn woedend bloed, met groot geweld, ten keel,

En gorgel, op, met ſulk een menigte, en ſo veel,

Dat hy ten eerſten in ſyn bloet verſmoorde en ſlikte;

Waar door ſyn jonge Bruid ſo dodelyk verſchrikte,

Dat ſy, al went'lende in het bloet van Attila,

De geest gaf; en haar lier trok 's Konings agter na-

Ludgarda, dochter van Rudolphus, Vorst der Saſſen,

Otonis ſuſter, gants in ſchoonhyt opgewaſſen,

Sodanig, dat zy voor het ſchoonſte vrouwen beelt,

Dat oit Europa uit Vorſtinnen had geteelt,

Wierd uitgekreten; en in deſtighyt van weſen,

Ver boven andren van haar kunne wierd gepreſent;

Wiens ſo eten omgang, en aanminnighyt in taal,

Zo ziel-verrukkend was, dat deze het altemaal,
 Gelyk een gierlijk kleet, ten pronk-gieraat verstrekte;
 Wiens helder maat-gezing de Nagtegaal begette;
 Die zeven Taalen, tot so veelerhaude volk,
 Gants ordentlyk, en prompt, kond spreken, zonder
 Folk;

Zo, dat ze, om al het geen van haar gezeit is, wierde
 Ten Kyzerin verzogt van Lodewijk de Vierde,
 Duits Kyzer, Seide lit van Kyzer Karel, die
 De Grootte wort genaamt: die Lodewijk, die drie
 Onafgebroke ne geheele volle dagen,
 In Byeren, te Ausborg, aan den Donauw, heeft ge-
 slagen,

En van het Hungars Heyr wierd op de vlugt gejaagt:
 Als deze Kyzer, van die Vorstelyke maagt,
 Op d' eerste Bruilofst nagt, zyn lustgenot zoud nemen,
 Is se in sijn armen, niet bekend waar door, beswemen,
 En sturf die selve nagt in 't midden van de vreugt.
 Aldus was 't ent van die zo seer beroemde jeugt.

De Kyser Constantyn (de zoon van Phocas) teelde
 Drie Dogteren; en in zyn ouderdom bedeede
 Die selve Kyser aan sijn jongste Dogter 't Rijk:
 Haar naam is Soë; en hy gaf haar te gelyk,
 Romaan Argyrus tot een man, door hem verkoren:
 Maar Soë deed hem, in het Bad, door water smoren:
 Een Paphlagoniër, een Michaël, haar Boel,
 Nam se in sijn plaats, en gaf hem 's Kyfers Kroon, en
 stoel:

Die kreeg de vallsugt, en de watersugt; en even
 Na seven jaren, trad hy tot het klooster-leeven,
 En stelde Michaël Calaphates, de zoon
 Sijns susters, als hy van den Troon trad, op den Troon;
 Die zelve heeft Soë op een Ylant weg gebannen:
 Maar wyl het volk hem in 't getal der Aarts tyrannen
 Geplaatst had, heeft het hun verbannen Kyserin

279
Verbeeldende een Bruidegom en Bruid. 275

Weer ingehaalt; en sy, schoon out, was, met de
min,

Of liever gylhyt, nog uitmuntende verbonden:
De broeder des Tyrans, in ballingschap verzonden
Op 't Ylant Leslo, door de Paphlagoniër,
(Haar tweede man) deed sy seer vaardig, van so ver
Als hy gebannen was, tot Constantijn-stad roeppen;
Van waar hy vaardig, met de daar geredetroeppen,
Calaphates, die voor d'herroeppen balling vloot,
Vervolgde, vong, en van sijn ogen heeft ontbloot,
Na dat hy meer niet, als vier maanden, en vyf dagen,
De Kyserlyke Kroon en Scepter had gedragen:
't Was Constantinus Monomachus die die daat
Verrigt had; en sy bood die balling, met haar staat,
Haar lighaam aan, dat meer alstien maal zeven jaar-
ren

Geleest had, om daar mee nog egttelyk te paren:
Hy resolveerde; en als dit huuwlyk solemneel
Voltrokken was, en zy nog 't overige deel
Haars levens meende met veel gylhyts te vermengen,
Vermits haar nog het vuur der gylhyt schein te zengen,
Wiert ze in de Bruilofts-nagt zo vinnig aangeraut
Van 't felle darmwee, dat zo 't schein haar ingewant
Het barsten drijgde, zo, dat zy het ryk en staten
En 't leven zelf, heeft in een dag drie vier verlaten.

Wanneer men paart, en in de kerk het ja-woort
geeft,

Is 't hart maar daar op; en men denkt niet, of men leeft,
Of niet; veel minder denkt men dan nog om te sterven:
Dat naarre denkbeeld zoud het gantsche spel verderven:
Men denkt dan maar, om met de vrienden, by de wijn,
En spijs, op 't bruilofts-maal in gloria te zijn;
En dan, om met malkaar op 't ledikant te raken;
Daar beyde, bruidegom en bruid, met lust na haken;
Als hebbende reets lang na 't egte bed getragt;

En daar wort maar , op zoette omhelzingen gedagt ,
En om malkandren 't soest van 't huuwlyk mee te deelen :

Maar daar komt ook de doot zijn personafie spelen ,
In 't midden van die vreugd ; gelyk als of zijn rol -
Alleentlyk maar , om heel de bruijlofts-vreugd op hol
Te helpen , strekte : en schoon 't respect der egtgenooten.

Vereifte , dat men hen alleen liet , afgesloten
Van al het bruijlofts volk , op dat 'er zaak nog fchyu ,
Tot lust verhindring in hun wellust , zoude zijn ,
Zo moeit de doot zig niet om kennis van die dingen
Te dragen ; die komt maar flegt in de kamer springen
Om d' executie uit te voeren , aan de bruit ,
Of aan de bruidegom , na zijn commissie luit.
Het bruijlofts-bed kan , 't zy van klynnen , of van gro-

ten ,
De doot niet van zyn last nog mogenthyt ontblootten ;
Die komt ontbiaden , 't geen zo even , vast , en sterk ,
Gebonden is , by al de menigte , in de kerk.

Indien het huuwlyks-feelt de dood kond buiten sluiten ,
Men sloot hem daagelyks misschien , door trouwen ,
buiten :

Maar hy past , op de plaats , persoon , en tijt wanneer ,
Na last en order van den groten Opperheer.

ô God ! wijl 't bruijlofts-bed niet vry is van de kragten
Des doots , hoe kan ik my op mijn bed zeker agten ?
Daar is geen kans toe . Geef my maar dat ik verwerf ,
Dat , waar ik sterv , ik in u gonst en gratie sterv !

DOODEN DANS;
Verbeeldende een KIND.

Zes-en-twintigste Plaat,
Of gy al schryt, gy zyt hem quyt.

*By d'oudren zoeken alle kindren
Hun meeste toevlugt in hun noot;
Op hoop dat die hun quaat verhindren:
Doch waar is toevlugt voor de Doot?*

DOODEN DANS;

Verbeeldende

Een K I N D,

*Door de doot , van tuffen zyn Ouders
weg gerukt.*

WAT leven heeft , gevoelt iets werkzaams in 't be-
veelen
Zyns Scheppers , om iets, zijns gelykke , voort te teelen.
Geen beest hoe fchriklyk en ontembaar ; nog geen vee ,
Hoe 't ook genaamt mag zyn ; geen viffen , 't zy in
zee ,
In ftaande Wateren , in Poelen , of Rivierren ;
Geen foort van vogelen , of andre vleugeldierren ,
't Zy in de Lugt , of in de Waat'ren , of op d' Aart ;
Geen foort van Slangen , 't zy hoe listig ook vermaart ;
Geen kruip-dier , 't zy van die in 's aardrijks boezem
wonen ,
Of van die , die zig op de fchors des aatrijks tonen ;
In 't kort , geen dier , het zy dan waar , of hoe , 't ook
leeft ,
Of 't heeft een zugt , waar door 't , na voort te teelen ,
ftreeft .
Maar dat dier , 't welk de naam van mens , door God
ontfangen
Heeft , vint zig zelve , door een hartelyk verlangen ,
Geprikkelt , om zig , door het teelen , in een ftaat
Te fteflen , die hen kan ver-eeuwen , in zyn zaat .
Het fchijnd den mens , als zoud het zyn genoeg en hin-
dren ,

Indien hy sturf, en zag geen middel om, door kindren
 Herdagt te worden; en het strekt hem tot een lust,
 Wanneer hy kinderen van zyne kindren kust.
 Eens beesten liefde, ontrent zyn teefel kan vervremen;
 Men ziet het; men bespeurt die daaglyks af te nemen;
 Zodanig, dat het beeft in 't kort die gants verlaat;
 Het bijt zyn teefel van zig af, en toont het haat:
 Maar met de menschen, die de kindren als een zegen
 Aanmerken, is het op een andre wijs gelegen;
 De liefde tot het geen hy teelt, vermindert niet;
 En 't leet der kindren strekt den ouden tot verdriet:
 Zy hebben altijd met hun kindren een beooging
 Tot vreugde en nut van beide; en al hun doen en poo-
 ging
 Strekt, om hun kindren tot het voorbedoelde wit
 Te doen genaken; en uit ramp en onderspits
 Te redden; en in 't kort, zy pogen 't zo te maken,
 Dat hunne kindren, na hunne ouden doot, nog
 blaken
 In liefde; en dat men, na hun doot, hun naam niet
 noem,
 Als met een by gevoegde en kinderlykke roem,
 Oorspronkkelyk uit hun genegenthyt en goethyt:
 Hen op te voeden, strekt de moeder tot een zoethyt;
 De vader tot een lust, en hartelyke troost;
 En van hun beide wort het kint geminnckooft:
 Men wil de moeite, en zorg, voor 't mensjen op te
 voeden,
 Zig zelve, door het zoet, en troost, vol op vergoe-
 den:
 Men troost zig graag de moeite en koste voor het kint,
 Om dat men daar zyn vreugde, en zoet, en trooff in
 vint:
 Men vleit zig, dat 'er zulk of zoo een van zal groejen;
 En als 't bequaam wort om zig daar mee te bemoejen;
 Be-

Bemoeit men zig met al wat daar toe baten kan ;
Men schroomt geen kosten, nog geen vlyt, om zulks
daar van

Te maken, als men tot zyn oogwit heeft genomen,
Om endlijk daar door aan 't bestemde park te komen ;
En schoon veel jaarren zyn van node tot die zaak,
Men troost zig, hopende op het voorbeoogt vermaak,
Waar toe men 't met veel zorg en moete poogt te kwe-
ken :

Maar hier komt ook de doot, al 't ganfche werk ver-
brecken ;

Die rukt het kint, wanneer 't zyn oudren 't meest be-
Van tuffchen beiden weg, en gaat 'er maar mee voort :
Hier baat geen fchryven, nog geen naar gekerm, nog kla-
gen ;

Wanner men fulk geweld, van menffen, foud verdragen,
Men zoud 'er alles wat men had veel eer by op
Doen zitten ; 't leven zelf ; al zoud 'er hals en kop
Aan hangen ; of indien men iets van 't geld kond hopen,
Geen geltsom was te groot om 't noot-loot af te kopen,
De liefde die men tot beminde kindren draagt,
Is fo verheven, dat men 't alles voor haar waagt :

Maar als de doot komt, laat die zig, door gelt te geven,
Nog kragt, verdryven ; die komt maar alleen om 't leven.

Indien men zeggen woud : dit enig kint is waart,
Om zekre redenen, en oorzaak, dat men 't spaart ;
Al zulks is nul : hier gelt geen oorzaak nog geen reden :
De doot is noit, als met het leven zelf te vreden :

Die ziet op armoe, nog op rykdom ; 't onderschyf
Van ftaat, is by hem niet bekend : want hy beryt
Zyn fchigften niet alleen voor laag geboren borfften,
Maar ook tot kinderen van Koningen en Vorfften,
Hoe nut ten dienfte van den Lande, of van het ryk
Hy agt eens Vorfften kint, en beedlaars kint, gelyk ;
En doet zyn beeltenis in alle leven prentten.

Het onderschyt bestaat somtyds in d'instrumentten,
 Waar door hy 't werk, na dat hy 't vonnis luit, bemerkt;
 Maar eerst is 't lighaam met het merk des doots gemerkt.

Severus Pertinax, d'agtiende Roomsche Kyzer,
 Die Christen-bloethont, en Geleerde-mannen-ryser,
 Met grootte blijtschap tot het Kyserdom erweelt,
 Heeft eerst uit Martia, zyn eerste vrow, geteelt,
 Dien Bassianus, die ook Caracalla wierde
 Genaaamt, en 't Kyserryk, na 's vaders doot, bestierde.
 Wen Martia nu was gestorven, en hy out
 Van jaren, is hy nog aan Iulia getrouwt;
 Een maagt uit Syriën, van Koninklijken bloede;
 Wiens schoonhyt hem 't verlies van Martia vergoede;
 Die haarde hem Geta, een zeer aangename zoon;
 Bevallig, vrendelyk, liefstallig, en zeer schoon:
 Maar Caracalla, wen Severus was gestorven,
 Zijns vaders Kyzerrijk nu hebbende verworven,
 Trad niet alleen in 't ampt des Kyfers, als iets groots,
 Maar trad ook, even of 't hem voegde, in ampt des
 doots,

En doode Geta, zyn gezeide jonge broeder,
 Gevlugt in d'armen van vrow Iulia, zyn moeder:
 De jongen riep, wanneer hy tot zyn moeder vlood,
 Ag moeder help my eer mijn broeder my doorstoot.

De Kyzer Leo, zoon van Kyzer Constantinus
 Copronymus (ten tyde als duitflant, door Pipinus,
 Verheert wierd) had een zoon, een waardig enig kint,
 Van negen jaarren, zeer uitmuntende, en bemint
 Van zyn Heer Vader, die, om hem sijn gonst te tonen,
 In zulk een jeugt, hem deed ten medekyzer kronen,
 Ten pronkciraat en praal van kindren zijnes soorts;
 Dog wierd, in 't kort nog, door een dodelijke koorts
 Genepen, en de Doot ging vaardig met hem hene,
 Ten druk zijns vaders, en des Kyserins Irene.

Lotharius, de zoon des Kyfers van die naam,

Had dertien jaarren, en wierd, mits zijn geest, be-
quaam

Geroemt, een Kyfferrijk, in luister, te regeren:

Hy kond de Vorsten tot hunne eer en pligt doen keren

Door brieven, uit zijn bryn beweeglyk op gestelt:

Uit al zijn wezen blonk niets anders, als een Helt:

Zijn spraak was deftig, met een uitdruk zyner woorden:

Hy was zodanig, dat hem nimant zag, nog hoorde,

Die niet een hartlykke verwondring aantrof, uit

Zijn Vorstlyk wezen, en doordringend spraakgeluit,

Hier door versprekte hy tot een wellust, beide te gader:

Zijn moeder Brixæ, en Lothario zijn vader:

Maar al deze agting dreef de Doot niet van hem af,

Vermits een schelm hem, door een snoot vergif, ver-
gaf.

(den:

Des Doots geweer treft meer op kindren, als op ou-

En d' ondervinding doet het voor verzekert houden,

Dat zelf het merendeel der oudren, overleest

Het merendeel van al de kindren, die het heeft

Geteelt: en 't gaat zeer vast, dat, voor de twintig ja-
ren,

De meeste menschen zig al met een dootkist paren;

En van die stervers zijn de meeste al afgeleest,

Eer een van allen nog de zeven jaren heeft.

Alle oudren moeten zig dit vast voor oogen stellen,

Om zig te minder, door 't verlies huns zaats, te quellen:

Het sterven is het lot der menschen in 't gemeen:

Maar onder die gaan nog de kindren voor ons heen.

U, groote God, zy roem, en dank gezeit, voor 't
leven

Van zo veel jaren als ge ons mildlyk hebt gegeven!

Doet ons die gonst nog, als gy 's levens bant ontbint,

Dat ge ons genadig zyt, gelijk een teder kint!

DOODEN DANS;
Verbeeldende een Ploegende BOER.

Seeven-en-twintigste Plaat.
De Doot aanrandt de boer op't landt.

*De boer heeft, van syn slaven, zwoegen,
En arbyt. om het daaglyks broot,
Voor majen, dorschen, zagen, ploegen.
Op't lest niets anders als de Doot.*

DOODEN DANS;

Verbeeldende

Een PLOEGENDEN BOER,

Die, door de doot aangezweept wort.

HOE kan de domhyt schier al 't statvolk zo vervoe-
ren,
Dat elk de spot drijft, en met smaet spreekt van de boer-
ren?

't Was billik dat men die bespotters tegen voer.
Wat mens is nutter in de werelt, als een boer?
De koopman doet zijn schip door zee en baarren bruif-
sen,

Tot in Moscoviën, In Lijflant, en in Pruiffen,
Op hoop van winst, expres om Hennip, en om Graan;
Dat heeft de boer gezaait; en 't zoud daar niet van daan
Tekopen zijn, indien aldaar geen boerren waren,
Die 't graan eerst zaayden, en dan dorschten uit hunne
aarren,

En Hennep teelden; en het zijn der boerren zoons
Die bootsgezellen zyn, en, om een wynig loons,
Hun leven wagen, om het Schip daar heen, en 'wee-
der

Te rug te voeren, tot groot voordeel van den reder:
Dit soort van koopluys dan, dat dezen handel drijft,
Wort, in hun welvaart, door den boer alleen, ge-
stijft:

Want, zo geen boer in die gewestten wiert gevonden,
't Was ydel, 't Schip, om Graan en Hennep daar ge-
zonden:

De Teer, en Weed-as, wort in Oost- en Russen-
land, Door

Door neerflighyt des boers alleen, uit hout gebrant.
Het hout tot Scheeps-bouw, en tot andere gebouwen,
Wort in de Bosfchen, door de boerrèn, omgehouden;
Zo dat de Scheep-vaart, na die Noorder landen, ras
Tot niet zoud zyn, indien daar boer nog huisman was.
De vaart op Vrankryk, en op Spanjen, zoud verdwy-
nen

Indien den Boer daar niet de wyngaard, en de wynnen,
Stip waarnam, en bewerkte, en 't lekkre druivenat
Ten druiv uit trapte, en daar mee vulde vat by vat.
Hoe zoud 'er zo veel wol uit Spanjen tot ons komen,
Indien de Boer daar 't fchaap de wol niet had benomen?
Die fcheert zyn kudde, en vult de baallen met hun vagt.
Al 't geene ons meer word uit die Landden toegebracht,
Heeft, als men 't wel bedenkt, het tiendedeel der
fcheeppen

Niet nodig, om de rest van daar, tot ons, te slepen.
In gants Italien, Cicilien, en 't Ryk
Van Napels, vint men ook al mee die zelve blijk:
Indien de Boerrèn daar zig niet op zyde winnen
Beneerftigen, zo zoud der Zydewormen spinnen
Vergeefs zyn; en indien de Moerbei-boom door haare
Niet neerftig wierd gequeekt, zoud immers allegaar
Die zydè-handel, en die fcheepvaart, uit geraken;
Vermits daar nimant meer zoud zyde stoffen maken.
Wat zoud d' Ooft-indifche beroemde Maatschappy
Ons, uit Ooft-indien verfcchaffen van waardy,
Indien de Boerrèn daar, 't geteel van Noot-muscaats-
ten,
Van Nagelen, Caneel, en Peper, wouden laten,
En zyn geen boerrèn meer, nog hebben niets te doen
Met allerly Gezaay, met Zyde, met Catoen,
Nog bafsten? want al 't geen van daar word hier ont-
boden,

't Welk van den boer niet komt, heeft fchier geen Schip
van noden

T

Vermits

Vermits de Medicyn, de Pærl, en Diamant,
 Ons, uit het Ooſten, door de vaart op de levant,
 Verſchaft word, en die vaart zoud ook wel haast ver-
 kouden,

Indien de boerren maar geen boerren wezen wouden:
 Want hunne zijdden zyn daar door den boer bewrogt,
 En, 't geen tot Medicyn dient, van den boer gekogt:
 Wat, meer als boerren-werk, van daar komt, kan
 een Kemel

Drie vier wel dragen; daar behoest niet veel gewemel
 Van Schepen toe: en onz' d' Americaanſche vaart
 Is, zonder boerren, en hun werk, zeer wynig waart;
 Vermits het planten, en 't geteel der Suiker-rietten,
 Een boerrenwerk is, 't welk de Stedeling verdrietten
 En laſtig vallen zoud: Cacao, daar te land,
 Word, van de boerren ook geteelt, en voortgeplant.
 Zo d' Aſiaanſche boer, ſig niet als boer woud toonen,
 Was 't coffy-drinken uit: hy teelt de coffy-boonnen,
 Die hy, met neerſſighyt, en aankweekt, en vergaart.
 Japan, en China, door Europa zo vermaart,
 Verſchaft ons Thee; maar zo de boerren die niet teel-
 den

In die contreien, heeft men zig niet in te beelden,
 Dat eenig blad daar van ten dienſt van ons zoud zyn:
 Stel in die zelve rang vry 't cieſlyk Parſtelyn:
 't Zijn boerren, die dat daar op hunne wijs bewerkken,
 En 't zoo beſchildren als men aan die konſt kan merck-
 ken,

Vermits het, zonder konſt, maar ſlegts daar op ge-
 klatt

Is, en voor die 't zo niet beſiet, gelijk het wat.
 Indien de boerren ons geen vlas meer willen zagen,
 Hoe krijgt men draden, om de kleedren mee te najen?
 Hoe krygt men lijnwaat, dat men zo nootzaaklyk agt?
 Men zoud zig, even als de Wildden, met een vagt

Van

Van beestenvellen, tot een lyfrok, moeten kleden;
 En zo zou 't moeten gaan, indien de bezigheden
 Der boerren, ons catoen, nog bast, nog wol, nog zyd,
 Nog vlas, nog heunip, teelde, en 't zoud ons, alle
 heid,

Aan kleet, en beddedek, in korten tyt ontbreeken,
 En ons in lyfs-gevaar, door die verandering, steeken.
 Indien de boer geen kaas en botter schafte, en melk,
 Wat zoud dat vreeslyk een verandering zyn voor elk?
 Het zyn de boerren, die ons vette varkens mesten:
 Al wat hy zaait, en plant, is 't mens-geslagt ten besten.
 Zyn raappen, wortlen, kool, spinachie, kervel, beet,
 Salaad, en wat men meer van eetbre kruiden eet
 Die ons zo aangenaam ter mont zyn, en vervarssen;
 Zyn app'len, peerren, zyn morellen, kriekken, karf-
 fen,

Zyn ramelaffsen, zyn radys, zyn mirik, en
 Zyn sparsjens, en wat ons de boer verkopen ken;
 Wat meer is, d'eyeren van zyn eenden en zyn hennens:
 Dit alles weet men dat we ons nut en nodig kennen;
 En 't word ons alles door de boerren voorgestelt:
 Wy kopen 't van hen, en betalen 't haar met gelt.
 Ik ben nieuws-gierig, en ik zoud wel willen weten,
 Waarom de boerren al zo wel geen kooplui heren,
 Als andren: hoort een boer niet daarom tot dat rot,
 Om dat hy niet, gelyk wel andren, groot bankrot
 Kan maken? of is 't om dat hy ter beurs niet wandelt?
 Hoe ' alle Koopmanschap word niet ter beurs verhan-
 delt:

Men koopt wel schepen, van een koopmans capitaal,
 Ter Timmerwerf, en kroeg: ook zyn het altermaal
 Geen grootte zaakken, die men komt ter beurs opdif-
 fen,

Vermits men daar al mee verhandelt, Recipissen
 Van Loteryen, van drie gulden d'inleg, daat

Wel zesmaal minder kanst tot winst is; en 't gevaar
Van alles quyt te zyn, weer zesmaal meer: ook lopen
Daar kooply, de somtyds pas een vat traan verkoo-
pen:

De boer, in tegendeel, koopt, in een boerren kroeg,
Voor duzent ducats aan lant. En of men vroeg,
Of kooply ook hun waar, aan kool-en wortel-teven,
Verhandien, als de boer? ik zal ten antwoord geeven,
Dat gout, en zilver, zyde, en meer, aan zulk een soort
Van teven, wort verkoft, van die ter beurs-plaats hoort;
En dies is 't antwoord: ja. De beurssen zyn geen starkten,
Ten Oorlogs-praal gebout: maar 't zyn alleenlyk
marktten,

Daar elk zyn waarren veilt, in kleding als sinjeurs,
Hoe kaal dan dat ze ook zyn. De kaas-en botter-beurs,
De kool en wortel-beurs, die beurssen die zyn beide,
Gelyk de Koornbeurs, maar in naam en plaat verschei-
den:

't Zyn marktten; en wie daar moet wezen, komt aldaar
Ter beurs, te kopen, of verkopen, van die waar,
Die daar verhandelt wort. Of vint men geen genoeg,
Een boer voor koopman aan te nemen, wyl hy ploegen,
En zagen moet, en 't graan uitdorschen, en de wan
Gebruikken? Maar 't is dit het welk men 't minste kan
Ontbeeren: want, indien men 't alles na wil vorsschen,
Indien de Boer niet meer woud ploegen, zagen, dorschen,
En wannen, zo wierd ook de beurs wel, voor die maats
Die daar verkeerren, tot een nodeloze plaats;
En 't zoud in kortten tyt, de gantsche wereld rouwen:
Hoe kreeg de brouwer mout en graan, om van te brou-
wen?

Hoe kreeg de bakker tarw en rogge, om voor ons broot
Te bakken, dat hy zelf graag in zyn oven schoot?
Hoe quam de molenaar aan mout en graan te malen?
Waar zoud de gortter dan dog garst, en boekwyt, halen,
En

En Havet, tot gemaal van dryerhande Gort,
 En Meel 't welk ons tot spijs in onze keuken schort?
 Hoe kreeg men Erten, 't zy dan groenne, witte, of
 graawen? (wen

Hoe kreeg men Boonnen, niet zo hart gelyk die blaas-
 Die digt by Hoogflette en Ramailles zijn gezaait,
 Daar 't France en Beyers volk zo slegt mee was gepaait?
 Want, als men die zaait is het daar zeer slegt geschapen.
 Hoe kreeg men Wortelen? hoe kreeg men Kool? hoe
 Rapen?

Hoe Pinxternakelen? ja zo geen Boer meer was,
 Zo mogten wy wel, als de Koeyen, hoy, en gras,
 Tot voedsel nuttigen, of zelve boerren worden,
 Eer we alle gaar, zo droog als berger-vis, verdorden.
 Dieshalven, zo me'er maar ter degen agt op geeft,
 Een boer is nutter, als wat buiten boerschap leeft,
 En is meer liefde, en gonst, als andre menschen waar-
 dig:

En wie de boer bespot, is dom, vilein, boos-aardig,
 Ja beestig, en 't is honts, daar tegen opgeblast,
 Vermits de boer ons, al wat voedsel strekt, verschafft.
 Om voedsel bidden wy gedurig God: hy geeft het
 Door middel van den boer alleen. De boer die heeft het
 Character van God zelfs ontfangen, dispensier
 Van onzen God te zyn. En God gelieft ons hier,
 Alleen maar door den boer, zyn dispensier, te spyfen:
 En doet de zegen-zon van zyn genade ryzen
 Op d'akkerbouw des boers. dat is Gods koren-schuur,
 En na God die voorziet, zal 't graan goetkoop, of duur
 Zyn; en zyn dispensier, de boer, zal d'onderzaten
 Zijns opperheerschers, hun behoef genieten laten.
 Dit zy voor 't onbeschaaft canalje nu genoeg.
 Den arbeidsamen boer bemoeit zig met zyn ploeg,
 Met graan te zagen, en dat onder d'aard te ploegen.
 Het geen hy ons verschafft, verkrijgt hy zelf door swe-
 gen

En hygen, in het fweet zyns aangezichts; en daar
 Bevint hy zig ook zelf niet veylig voor gevaar.
 Daar komt de doot fomtijds hem in zijn deerlijk flaven,
 Bezoekken, als of hy hem woud op 't velt begraven.
 De Goede man is verr van huys, en ploegt het velt,
 Versweet zyn vogt, en raakt daar door, door dorst ge-
 quelt;
 Zodanig, dat hy, eer hy laaffenis kan krygen,
 Door flaauwte, van de ploeg af, komt ter neer te sygen
 En sterft al fwetende, van hulp en heul ontbloot.
 Het levens-ent van al wat mens heet, is de doot.

O God! geef zegen op't gewas der landeryen!
 Doet alles wat den boer, als boer doet, wel gedyen!
 Indien ge uw zegen aan de boeren geeft, zo zal
 Geen hongers-noot het volk verdelgen over al.

DOODEN DANS;
Verbeeldende een Koorde-dansser.

Agg-en-twintigste Plaat.
Die gek dient hier niet tot plyzier.

*’t Is zekerlyk geen Wisjewasje:
Ligt maakt hy eenig pasjen vals;
En valt, op’t minste valsche pasje
Van boven neer, en breekt den hals.*

DOODEN DANS;

Verbeeldende

Een KOORDE-DANSSER.

*Agter wien de dood , voor gek , mede
danst , en de Koorde-dansser van
agteren wenkt.*

DE werelt is al schier vol opgepropt van grillen :
En altyd syn 'er die daar anderen in willen
Te boven gaan ; waar toezygeenpraëtyk , nog vlyt ,
Nog moeite , sparen , op dat zulks dog wel gedyt :
En elk poogt andren , van syn grillen , wijs te maaken ,
Als waren 't heerlykke en voortreffelyke saakken ,
Tot nut van dit of dat . en 't sy dan sulck een gril ,
Zo sottelyk , en zo onnutlyk , als het wil ,
Men vint 'er altyd die de sottste grillen roemen ,
En , als iets deffrigs , met een hooffschen eernaam noemen .

Indien persoennen van een hoger staat als sy ,
Behagen scheppen in die raare sotterny ;
Voornaamlyk , so ze 'er self dan ook vermaak in vinden :

Dan sal men sig niet self alleen maar onderwinden ,
Die gril te leren , maar men prijst ze ook andren aan ;
Om in geselschap , op die grillen t' school te gaan :
En schoon 't was schandelyk ; het wort een gril met eeren ,

Indien die volk van Staat , en groote estime , leeren :
Men denkt niet op de spreuk van algemeen gebrek :
De grootste wysen syn by posen somtyds gek
Die spreuk gaat door : Men wil daar niemant van verschonen ,

Van

Van 't flegte volk, nog die in klyne huysen wonen:
Maar by de grootten, en by mannen van het hof,
Is 't geen jan rap misftaat, begonftigt met een lof.
Men fal een felve faak in 't flegte volk verwyfen,
Als ligt, of fchandig; en men fal fe in grootten pryfen.
By voorbeelt: als matroos een dansje, na de maat,
In 't fmokkel-kroegje danft; hoe çierlyk dat danft staat;
Hoe netjes hy dan weet te paffen op fyn paffen;
Zo net, als was hy tot de danskonft opgewaffen;
Indien de dienftmyt van de kroeg hem hier in flijft,
En çierlyk mee danft, dat het fchynt als of fy dryft,
En noit een voet zet, nog geen pasjen, komt te mif-
fen,

Dan wil men aanftonts daar het beste niet van giften:
Men fet hen daatlyk met een fchand-naam op de rol;
Hem, noemt men ligte plug; en haar, een fwok-
kel-fnol:

Maar, als de grootten, op hun baallen, of balet-
ten,

Met fwierig Juffer-volk, fig ook tot dansen fetten,
Al miffen fe in de konft van pas en voetgefet;

Dan pryft men al wie danft; ja 't flordig wort voor
net,

En alles, met de naam van heerlyk uitgekreeten:
Maar 't flegte volk moet, om het dansen, plug-
gen heeten

En snollen; en gefchiet het elders in een kroeg,
Dat moet een hoerhuys zyn: men agt bewys ge-
noeg,

Ja overvloedig, voor het eene en voor het ander,
Om dat me'er drinkt, en daar gedanst heeft met
malkander;

En flegt bewijs: met ziet dit zelvige altemaal,
Gelyk gefchieden, op het houden van een baal.

Als 't flegte volk het doet, is 't fchandlyk, en ligt-
vaardig: Het

A 5

Het huys, en wie daar in is, is veragtsens waardig:
Maar, by de Grooten, schoon 't meer dartelging,
als zoet,

Daar zyn de danssers, en het danshuis, alle goet,
Indien matroosjen eens een gulden gaat verteeren,
Al danssende, men zoud hem 'k weet niet wat wel leeren,

Indien men dorfde en kond: men houd zig magtig vies;
Hem snarr verwytende zyn gelts-en tyds-verlies:
Maar, als de Grooten zig tot balletteren nopen,
Al had de vyant Land en Steden afgelopen,
Dat agt men dan niet; want men woud eens vrolyk zyn.

Men agt geen faut in 't groot, maar laaktze wel in 't klyn.

Het danssen, als het na de konst geschiet, en swierriig,
Verstrekt het oog van veel die's aanzien, voor plyzierig;

Maar die, die 't zelf doet, wort'er 't allereerst van zat;
Die wort tot hygens toe, vermoeit, en afgemat;
En strekt ten wederga van die op Schouw-toneellen,
D'aanschouwers tot vermaak, hun rol zeer netjes speellen;

Maar, wie zyn gesten op de schouwtoneellen toont,
Wort niet alleen met roem, maar ook met gelt beloont.
Maar, wyl het hof zig moeit met raare passien maken,
Is 't wonder, dat zy niet aan 't koorde-danssen raken;
Dat staat veel aardiger als danssen op de vloer.
Dat kan in 't Veen wel elk gemeene turref-boer
Zoo cierlyk doen, dat hem geen hoovling zal verbeeten.

In 't Veen daar roept men schrik (spyt alle passienmeetren)

Van danssen: maar de konst van danssen op de koorde,
Is netter; en een deel dat tot de danskonst hoort:

Die

Verbeeldende een Koorde-danser. 299

Die kan het oog van die't aanschout meer tot zig trek-
ken,

En meer verwondering, en meer vermaak, verwek-
ken,

Als ander dansen, dat maar op de vloer geschiet;

Al mist men eens een pas, dat komt zo nauw daar niet;

Men merkt het niet altyd, hoewel de les gegeven

Is, zo te dansen, als was daar een schreef geschreven,

Ten dans-park, daar, in voet-gezet, nog pas, geen
voet,

Aan d'eene of d'andre zy, ten streep af wyken moet:

En op de koort wort zulks ten naauwste waargenomen:

Daar toont men, dat geen voet bezyden schreefs moet
komen:

En, 't zy men Gyttens-sprong, of pas, of voetzet, doet

De voet komt altyd op de streep (de koort zo goet,

En net, dat ider, wie 't beschout, zig moet verwon-
dren.

Die dans dwingt ider 't oog, tot aanzien af te zondren.

Maar in een pronk-saal, met een vorstlyk hof-ballet,

Is 't, hier by, kinderwerk, en slegts een poppen-tret:

Een koordedanser zal 'er fray de gek mee scheren,

En zeggen: hoor messieurs! indien je dansen leren

Wilt, netjes na de konst, op schreef, als op een lyn,

Zo komt en leert nog eerst de koordedans van myn:

Wanneer gy, dansende op de koort, de maat kunt

houden,

Na 't strijk-en blaas-geluit, als eene van onse ouden,

Zo zult ge, op platte gront, zo net, en ongemeen,

Verstaan te dansen, trots de beste boer in 't veen.

De koordedanser zal met wynige grimmassen,

De Gyttens-sprongen, kruis- en voor- en agter-passen,

En alle voet-gezet, so net vertonen, dat

Daar 't hof-ballet, schoon op een platte gront, geen

blat

By hebben zal. In 't hof is 't meest met netjes kleden
Te doen; maar, op de koort, is 't werk, zeer netjes
treden.

De kleedren trekken 't oog het meest in 't hof ballet;
Maar op de koort, alleen het nette voet-gezet,
En d'armen, die het lyf verstrekken tot balanssen.

Geen dans is netter als het gierlyk koordedanssen:
Daar komt geen voet neer, of 't is netjes op de schreef,
Ja 't zoud een faut syn, zo die op de schreef niet bleef,
In 't nederfetten; en men foud 'er, tot een teken
Van zyn onkundighyt. met wynig smaak van spreken;
Want, in de koordedans, verstrekt een klyn gebrek
Voor groot: maar hier danst ook de doot somtyds voor
gek;

En maakt veel mislykke grimmassen op de koorde,
Gelyk ten korrswyl van 't gemeen, als of 't zo hoorde.
De danser, die de dans zo swierig op de koort
Vertoont, als 't wesen moet, wort, door die gek,
gestoort

In 't balletteren, en met nog een sprong of negen,
Begint de koort, niet als te voren, te bewegen:
Dit helpt hem gants van 't stuk: en eer hy zig kan weer
Herstellen, valth y, van de koort, van boven neer:
En, door het breken van zyn kop, en nek, en lenden,
Is al 't plyzier gedaan, en 't heel balet ten enden.

't Is jammerlyk: nochtans wie 't ziet die lagt 'er om.
Dan zeit hy, en kan schier niet spreken, als: hoc kom
Ik dus elendig, en dus dodelyk te vallen!

Dat's my noit meer gebeurt. Ik, die de baas van allen
Was, en myn makkers voorging om het meesterstuk;
Gaze ook nu voor in dit ellendig ongeluk.

O ongelukkige als ik ben, die al myn leven
De grootste blykken van myn snelhyt heb gegeven!
Hoe kom ik 't eerste van myn leven dus in noot!

Nu schynt het, of, weer door die zelve mont, de
doot
Aldus

Aldus hem antwoordt : hoe kond gy dus dwaaslyk hand'len!

Gy wist, dat ider op het aartrijk zeker wandlen
Kond ; en wanneer een mens een zotte gril beving,
En danssen woud, dat zulks op 't aartrijk zeker ging :
Altans, 't is altyd voor een zekre les genomen,
Wie niet hoog opklimt, heeft geen lage val te schroomen.

Gy daar en tegen, met het aartrijk niet alleen
Tot danssen, springen, en tot gaan, en itaan, te vreen,
Als andere jeugdige en regtschaapne jonge mannen,
Hebt koorden (touwen) hoog van 't aartrijk op doen spannen,

Om op te lopen, en te danssen : meent gy dan
Dat niemant, op een pat dat smal is, slruiklen kan?
Wie heeft op 't aardryk, dat zo breed is, noyt gestrompelt?

Maar gy, in dwaashyt, met u gantsche lyf gedompelt,
Kiest, om te danssen, en te springen, zulk een koort,
Gevestigt in de lugt, als of ge een ander soort
Van menschen waart, en of niets anders te beginnen
Was, als, door danssen op een touw, de kost te winnen.

Gy zyt te dom, dat gy, als mens, op 't aartrijk leeft,
Vermits gy 't aartrijk, daar men vast kan staan, begeeft,
En kiest een touw, om op te danssen, daar uw' treden

Maar by geluk, en met veel grootte swarigheden
Vermengt, geschieden. 't Is 'er meer gemist als uw :
Dog 't maakte u, wyl 't u zelf niet overquam, niet schuw.

Op 't aartrijk zal men, door een quade pas te maken,
Zo niet in lijfsgevaar, als op u dans touw, raken.
Het blykt aan uw ; alleen u leste pas was vals ;
En daarom viel gy van de koort, en brakt den hals.

202 DOODEN DANS;

Is 't eerste uws levens, en 't zal 't leste uws leven blyven.

Wie eens den hals breekt, heeft geen keur uit andre lyven.

Het aartryk scheen u, voor u voetten, veel te vreet;
En 't spring-touw was te smal: hier uit ontstaat u leet.
Wie lyf en leven in de prykellen wil wagen,
Moet ook, het geen hem daar door treffen kan, verdragen;

En van te voren zig getroosten, tegen al
Wat mooglyk zyn kan dat hem daar uit treffen zal.

o God! behoed ons, dat we ons zelfs niet rukloos wagen,
Maar, zo 't moet wesen, zy 't u Godlyk welbehagen,
Dat zulks niet tot verlies van lyf nog ziel gedy:
Maar, dat het ons ten nutte, en u ten glorie zy!

DOODEN DANS;
Verbeeldende SCHAATSE RYDERS.

Negen-en-twintigste Plaat.
Courage! saa. de Doot volgt na.

*Hoe ligtlyk waagt men lyf en leven.
Op 't ys, om kortswyl, zonder noot!
En dus beviat men zig pas even
Een duym twee drie maar van de Doot.*

DOODEN DANS;

Verbeeldende

SCHAATSE RYDERS;

Die, door de doot, op Schaatsen,
gevolgd worden.

WIE wel gezout is, zo van lighaam, als van leden,
En loom nog traag is, als hy altyd zyne treden
Al voort en voort zet, die zal, so hy nimmer dyft,
Bevinden, dat hy zyn bedoelde park beryft.

Zo kan een ryfiger te voet, door veel gewesten
Des werelds ryzen, en zyn oog op alles vesten,
Wat in en van zyn weg zyn oog tot aanzien trekt,
Indien hem dunkt dat zulks hem tot vernøegen strekt.

Wie met Carrossen, Cheze, of Karren of te Wagen,
Ryft, of sig selve door een deftig Paart doet dragen,
Vint sig genootfaakt van somtyds te blyven staan,
Daar eene die te voet is, op, en door, kan gaan:

Men raakt verkreupelt door al 't zitten, en hotstoffen
Van 't ryden: en men kan op hoge styllen Rotffen
Niet ryden, en zo wel niet klimmen, als hy doet
Die sig gewent heeft tot syn rysvermaak te voet.

De styllen Rotffen zyn somtyds gelyk Tonnellen,
Bequaam, om de oogen, van hun toppen, mee te
deelen,

Al 't geen sig buitens wegs, verr heen, rondom ver-
toont,

En als de moeytte, door een fraay gesigt, beloont.

In digte bossen, daar somtyds veel raarre dingen
Te sien syn, kan men, met geen Paart, nog rytuig,
dringen:

Maar

Maar wie te voet is, kruipt 'er in, en boet zyn lust;
 En vint zig voor geen zorg voor 't rytuig ongerust:
 Hy moeit zig met geen stal, nog met geen paart tevoe-
 den:

En is hy 's avonts moe, zyn nagruft kan 't vergoeden.
 Maar dog, die ryzigers, het zy van welkke foort,
 Al ryende, ofte voet, zy komen altyd voort,
 Zo verr men ryzen kan, indien ze 'er willen ryzen:
 Een ider zal die wys die na zyn zin is, pryzen.

Ter Zee te ryzen, dat is heel een andre zaak;
 Daar vint men altyt meer gevaar in, als vermaak:
 Want, wie in Zee raakt van die houtten wieg te mis-
 sen,

Die is in 't water, en dat is de weg der vissen;
 Dan is hy onklaar; en dat kan somtyds geschien:
 Daar heeft men menigten exempelen van gezien,
 Dit foort van ryzen, 't zy te voet, te Paart, ter Chee-
 ze,

Ter Wagen, en te Scheep, te Schuit of zo 't mag wee-
 zen,

En in gebruik geraakt is, door nootzaaklykhyt,
 Heeft nog iets schynbaars, voor die vaart, of gaat, of
 ryt.

Een die te paart ryt, en zig op een paart kan houden;

Daar nimant nukken van te voren van beschoude;

Die kan nog zeggen: als mijn paart my niet begeeft,

Zo vind ik niets voor my, dat stof tot onhyl heeft.

Zo kan een ryzer in een rytuig ook nog spreken:

Zo lang aan 't rytuig, nog aan paarden, iets ontbree-
 ken,

En 't rytuig niet omver valt, is 'er vrees nog zorg:

Nog nimant krijgt, voor die onzekerheden, borg:

Maar dog, de ry-gront zal niet onder hen verzuikken.

Al wie in schip of schuit vaart, agt zig, voor verdrink-
 ken,

Verzekert, zo lang 't schip, geheel, op 't water drijft
Indien hy binnen boort, en uit het water, blijft:

Het vaartuig mag zig dus of zo, na't komt, beweegen,

Hy zet sijn voeten pal, en 't gantsche lyf daar tegen:

De gront waar op hy staat (het schip) is vast en hart;

En 't wijkt niet voor sijn tret: maar wie te voet is,
tart

In zekerheeden 't al, sijn rytuig zal aan stukken

Niet breken; nog hy vrees geen dartle-paarde-nukken,

Hy staat op 't vastte Land, hy vrees voor 't water niet,

En dies bekreunt hy zig met ry- nog vaar-verdriet.

Maar wyl de waatren hier, tot gangbaar toe, bevroezen,

Bespeurt men menssen, die een rygeweer verkiezen,

Als narrenschoennen, krom, van hout, met staal bekleet

Van ondren, dog zeer smal, ontrent een stroobreet
breet,

Die weet men netjes, een aan elke voet te plaatssen.

Die soort van dingen noemt men hier in Holland
Schaatssen:

Dat iemant zulk een soort van voetten had, die zoud

Betonen, dat hy zeer graag andren hebben woud.

Dog, als 'er ys is, en dat glat, bevint men heden,

Dat schier een ider met zyn voetten niet te vreden

Is, nog zyn schoennen ook niet goetkeurt tot zyn
wit;

Dies haalt hy schoennen van de timmerman en smit,

Bequaam om vaardig op het ys daar heen te glyen.

Dit soort van lopen, voert de naam van schaatsseryen,

Het strekt somtyds tot nut, maar meer nog tot ply-
zier.

Men toont zig moedig, met een zonderlinge swier, hi

En doet het gantsche lyf na een zyde overhellen.

Men

Men weet de voetten na die swieren zo te stellen,
Dat, in een snelle vaart, altyt maar eene voet
Het gantsche lighaam, spyt de swierren, dragen moet.
Geen Fluit, geen welbezylt Fregat, schoon alle Zyl-
len

Voor wind vol wind staan, zal zoo vaardig zoo veel
myllen

In Zee afleggen, in een drie vier uuren tyt,
Als menig boer, die op glad ys op schaatssen ryt.
Zo zulk een ryër, en een Paart, gelyk beginnen,
Zo zal geen Ruiters 't van een Schaatsse-ryër winnen.
Dit Schaatsse-ryën dan geschiet met groote pronk,
En hoogmoet; en men ryt een groot end wegs van
honk;

Somtyts alleen, somtijds verselschapt met meer an-
dren

Van beide kunnen; en men trotst in vaart malkandren:
Dat strekt voor al wie 't ziet, en doet, vry veel ver-
maak:

Maar, wyl de doot gewoon is, hier en daar een spaak
In 't wiel te steken, om des menschen vreugd te min-
dren,

Wat zal hem hier, in zyn moorddadighyt, verhindren?

Hier is het moorttuig by der hant, en alles klaar:

Want dit geryd heeft min vermaak in, als gevaar.

Men ziet een menigte van beide kunnen, swierrig

Te samen ryden, by malkandren; 't staat plyzierrig:

Maar dit plyzier verkeert zeer dikwils in geweën.

Het ys breekt stukken, en men zinkt 'er dwars door
heen,

In 't water. Stond het eerst zeer fraay, 't staat nu niet
aardig,

Elk spoet zig tot hun hulp wel vaardig, maar niet vaar-
dig

Gen oeg, vermits de schrik, en koude, 't hart beklemt,

En 't lyf verkleumt, zoo dat het bloet in de adren
stremt,

Eer 't geen men aanwent tot hun hulp, voor hulp kan
gelden.

Dat jammer moet men dan aanschouwen. En 't is
zelden

Gebeurt, wanneer alzulk een trop door 't ys heen
zont,

Dat van dien hoop niet ook een taamlyk deel verdronk,
Daar zal de ryp, in ons Noort-Holland, lang van
spreken;

Wyl daar de menigte wel meer het ys deed breken;
En 't heeft 'er, eer men ze uit het water heeft verloot,
Somtyds wel twee of drie of vier den hals gekoft,
Maar andren, die wat meer voorzigtig zyn als dee-
zen,

En, in het ryden by een trop, voor ysbraak vrezen,
Begeven zig, by twee drie famen, in een floot,
Of op een ruimer plaats: maar daar is ook de doot,
Gelyk op schaatssen hen van agtren in gereden,
Zy, die zeer vaardig, met zeer snelle en felle schree-
den,

Een voortgang maaken, als een vogel, door de lugt,
Zyn voor geen ysbraak, nog voor lysgevaar, bedugt.
Hunne onvoorzigtighyt voorziet geen ongemakken,
De swartte gladdighyt van 't ys verduistert wrakken,
En gaten, die, door togt van stroom, nog niet be-
korst

Zijn, nog niet, door de vorst, met ys zijn overschorft
Hunne oversnelle vlugt is d'oorzaak, dat die gaten
Glad ys gelijcken, en zig niet erkennen laten,
Voor dat ze'er al te dicht ontrent zyn om sig weer
Terug te wenden; zo dat ze in hun ommekeer,
Al op derant sijn, daar sy 't ys, met hen, doen sink-
ken,

En d'een by d'ander, door gebrek van hulp, verdrinken.

Die menschen worden ook somtijds wel, door de stroom,

Ver onder 't ys gevoert. Zo is myn Egaas oom,
Te samen met zyn knecht, in 't ronde Veen gebleven,
En lietten onder 't ys, niet verr van Willis, 't leven.

Een ander valt op 't ys, regt op zyn agterhoofd,
Zyn haarffenpan te barstte; en, door die val verdooft,
Blyft hy belulleloos daar leggen; tot de koude
Zyn ziel ten lyve uit jaagt, hoe graag hy ze ook woud
houden.

Een ander komt om die in 't ys lyt hulp te bien,
En die elendig word zelf (o ramp!) van dien
Hy redden wil, verbaaft gegrepen, en in 't water
Getrokken, daar hy zig niet redden kan; en laat'er
Zyn leven; en die hem verdrinken doet, word dra
Door anderen gered, en leeft nog lang daar na:
Dat is al menigmaal geschiet: en onder allen
Is zulks in 't Dorp van Graft onlangs nog voorgeval-
len,

Daar zekere barbier zyn snellen helper, van
Het ys, in 't water trok; alwaar die goede man
Sijn leven liet; en die barbier, om zo te zeggen,
Ontkwam de doot, en liet zyn hulp in 't water legen.

Een ander, die te voet, het ys ten pat verkiest,
Alfchoon het ys by dag en nacht al slaag ontvriest,
En hoopt, als waag-hals, dat het hem nog zal geluk-
ken,

Valt neder, en breekt, door zyn val, het ys aan stuk-
ken,

En zinkt 'er door, alwaar hy, in zyn eenighyt,
Na veel gemartel, van zyn zorgloos leven scheidt.

Het schynt als of die maats de Doot op 't ys bespotten:
Maar, kond hy spreken, hy zoud zeggen: hoort gy
zotten, V 3 Die,

Die, tot verdelging van u zelf, te samen spant!
 Gebruik uw voeten: zetze op 't onverwrikbre Lant:
 En zijt verzekert, niet tot over kop en ooren
 Daar in te zinkken, en op die wijs daar te finoren.
 Door ondervinding weet gy, dat geen ys zo styf
 Kan vriezen, of het kost verschyden menschen 't lyf.
 Gy weet niet, of het u, of anderen, 't lijf zal gelden:
 En gy nogtans, als of gy in 't getal der helden,
 Gestelt zoud worden, zo gy vry kond taken, waagt
 U leven; en als gy 't in 't ys verliest, beklaagt
 Men uwe reuklooshyt, in plaats van u te roemen.
 Men zal u, na u doot, een reukloos waaghals noe-
 men.

Eu gy zult rekenschap, van 't leven, dat gy moest
 Beschermen, geven; mits gy 't reukloos hebt verwoest.

O goede God! laat ons ons zelf niet reukloos waa-
 gen!

Behoed ons, voor te doen waar over we ons beklaa-
 gen!

Maar, zo 't gebeurt, dat lyf of ziel gevaar genaakt,
 Bescherm ons, op dat niets ons ongelukkig maakt!

DOODEN DANS;
Verbeeldende een Doctoraal P O E T.

Dertigste Plaat.
De Doot nu prest d'Auteur op't lest.

*Heer Doctor! Heer Poët! uw zaken
Zyn nu weer afgedaan; en gy
Moogt u nu ook wel wat vermaken.
Kom, Dans de Doodendans met my.*

DOODEN DANS;

Verbeeldende

Een Doctoraal P O È T,

Schryvende aan zijn Tafel;

*Apollo speeld op zyn Harp; en de doot,
danssonde, wenkt den Schryver.*

DOOR Werenſchappen kan men zig gelukkig maaken.

Door konſten kan men tot veel eer en agting raken.
Wie kennis, van het Regt, en Medicyn-konſt, heeft,
Heeft alles, wat geluk, en eer, en agting, geeft,
Indien ervarenthyt van ettelykke jaren
Daar mee gepaart is: dan dit heeft men lang ervaren:
Geleerthyt, zonder goede ervarenthyt, die liegt.
Ervarenthyt, by geen geleerthyt, die bedriegt.
Indien de reden, en ervarenthyt, malkander
Gezelschap houden, zo is d' eene een ſteun voor d'
ander.

Waar een van beide, 't zy dan welk van beide, ontbreekt,

Is 't ſchandlyk dat men daar van een van beide ſpreekt.

Men vindt ervarenthyt in al des werelts boekken.

Geleerthyt vindt men ook in al des werelds boekken.

Geen boek zo ſlegt, of, wie 'er lering uit begeert,

Zal vinden dat hy daar nog iets heeft uit geleert.

Men kan, door boekken, en door onderwyziing tree-

Tot op de top-trap en de zetel van de reden, (den

En alle konſten zo men altyd opwaarts treet:

Maar

Maar boek nog onderwijs, maakt imant tot Poët:
Hier toc is studie, konst, en mocite, en vlijt, verlor-
ren.

Niets maakt Poëten, maar men wort Poët geboren.
Poëten brengen ook veelyds Poëten voort.

Het schynt, als of dit soort van menschen, van een
soort

Van geesten, van hun jeugt of aan al, zijn bezeten:
Zy doen 't gemeenlijk ook, door 't eene of 't ander,
weten;

En toonen, dat zy, door de geest der poëzy,
Bezeten worden: maar die werkt niet alles, by
Een ider, even eens. 't Is na die harssen-tuigen
Bequaamhyt hebben, om na dit of dat te buigen.

Die geest beswangert elk mer zaat na zijnen aart:
En als die vrugt zig dan vint tijdig, om gebaart
Te worden, komt zy, door de mont, ofpen, na
buiten.

Zy laat sig swaarlyk in het harssen-vat besluiten:

Zc is tegensporlig dien die haar geboorte sluit:

Ja spijt wie 't keeren wll, hy dringt en barst daar uit,

En toont gelijkenis na die die haar nu baarde.

't Is waar, die vrugten zijn niet van een zelve waarde,
Die de een, en d' ander, nu, of dan, ter werelt
bragt:

Maar waardighyt eens dings, is, na men 't waardig
agt.

Wat een' veragt, wort door een ander weer gepresen.

Eens digters digtwerk wort verschijdentlijk gelesen;

En d' agting krijgt het, na den aart van die die 't leest.

Een iders geest is niet als die Poët zijn geest,

Die 't vaars gedigt heeft: maar de digter is te vreden,

Indien 't maar voor hem zelf vertoont die smaaklijkhe-
den

Die hy 'er van verwagt. Een ider vint zijn kiut,
 Hoestijf of kreupel 't ook mag zijn, nog waart bemint:
 Nogtans, indien 't ook roem van andren mag gebeu-
 ren,

Dat 's aangenaam: altans daar zal hy niet om treuren.
 't Is ook ontrent also gelegen met een vaars.

De digtter agt het zelf altyd niet voor wat raars:
 Maar wijl zijn bryn juist doe geen beter vrugt gebaart
 heeft,

Verbeelt hy sig, dat hy 't, wijl 't zijne is, lief en
 waart heeft:

En vint een ander daar iets in, waar van hy zeld,
 Dat hem de zaak, of 't vaars, van goede hoedanighyt
 Schijnt, (schoon 't ook kreupel was) hy zal 'er 't oor
 na voegen,

En zig niet qualyk met dat lofwerk vergenoegen;
 Ten zy zijn grootshyt sig verbeelde, dat het al
 Wat hy gedigt had, by elk een, deselve val,
 En deel, moest hebben, daar 't zijn waanzugt van be-
 deelde:

Want hoog-hart sal sig, van sijn werk, iets groots ver-
 beelden,

Alfchoon 't in nimants bryu, als 't zijne, iets fraays
 vertoont;

En dies agt hy zig, voor sijn werk, seer grof misloont:
 Indien 'er imant iets in vint, dat onbehaaglijk
 Schijnt, sulc een tijding valt dien hoog-hart onver-
 draaglijk:

Maar die hoogmoedighyt regeert niet elk Poëet;
 Altans *van Rusting* niet, die ook een digtter heet,
 Maar ik verbeeld my, of het schijnd my zo te schynen,
 Dat, onder Practijsus, 't sy, in de medicijnen,
 (Of eenig deel desselfs) of in de regten, praat,
 En spot, en vaarsdigt schuilt, van allerly formaat.
 Indien ik my niet self bedrieg, zo schijnt dit plaatje

Van number dartig, zulks te zeggen: want het slaatje
Dat op de tafel is, verbeeldt het altermaal.

Een Satyr sit en siet de pis in 't Urinaal:

Die spotter, 't schijnt my, wil de Doctores dus bespot-
ten.

't Schijnt of hy seggen wil: dusdanig doen de fotten:

Zy sien de pis; en, schoon de quaal hen onbekent

Is, ordineren sy een goet medicament,

Dat helpt door kak, of pis, of sweet, of treflijk rog-
chelen:

Hier toont een Aap nu ook dien spotter uit te kogche-
len,

Als of hy zeggen woud: loop gek! bemoeit u met

U dartle Nymphen! laat de docter met het bed,

En met de siekken, en de medicijn, zig moeijen:

Als gy, door Brandewijn, en Wijn, een quaal doet
groeijen

Die Pleuris wort genaamt, kom dan eens weder hier;

En toont u dan gelijk als nu, een Murmurdier:

Ik durv verseekren, dat ge u dan, door advocaten,

Van uws gelijke, so niet sult bepraten laten

Dat gy geen docter sult begeren: maar zo lang

Geen pijn u raakt, en Wijn u smaakt, vertoont ge u
bang

Voor medicijnen: maar gy sult, door spotternijen,

Nog Wijn, nog trijn, u zelf van siekte, of pijn, be-
vrijen:

Speelt u comedie by de broeders van Fileen,

Uwe evenbeelden, en ga nu daar slegts mee heen.

Maar, nog een broeder sit op 't midden van de taaffel:

Een Aap, een Satyr, en een Uil, dat 's immers raaffel:

Of is 't een Papegaay die daar so sit en prijkt?

Wel neen: een Uil heet al wat na een Uil gelijkt.

En dit gelijkt een Uil: als was hy hondert maallen

Een Papegaay, men sal hem voor een Uil betalen.

Nu

Nu dunkt my dat alweer de Satyr zeit: myn vriend,
Ik zal u zeggen waar dit teeffel hier toe dient:
Ik ben een spouter, en daar word ik voor verfteten:
Ik, d' Uyl, en d' Aap, wy zyn het huysraat der Po-
ëten:

Die aan de tafel zit, dat is een Doctör; die
Vast zit en rijmt; van 'k weet niet wat, en 'k weet niet
wie;

Dat kan hem, zo men op zijn werk ziet, niet versche-
len:

Maar hy is schuldig al de winst met ons te delen;
Vermits hy veeltijds zig in een van drie hervormt,
Wanneer hy, met zyn pen en ink, 't papier bestormt:
En 'k zal je zeggen wie dit zinnebeeld verbeelden
Wil: 't is van *Rusting*, die zo menig vaarsje teelde,
Dat, zo elk vaarsjen was geworden tot een koe,
Zo was gants Hollant vol, tot aan 't Stigt Uitregt toe:
Hy merkt niet, dat Apol daar zit, en speelt een deunt-
jen,

Van andren inhout, als van *Tewisjen* en *Pleuntjen*:
Hy speelt de *Doden-dans*; bonkschonkus knook-en-
been,

Doorgaans de Doot genaamt, is beezig, met alleen
Die dans te danssen, by de Doctör, in zyn kamer:
Hy wenkt hem, danssende, vermits 't hem aangena-
mer

Zoud zyn, te danssen met hun beiden, maar de vent
Bespeurt niet, dat de Doot hem reets zo dicht ontrent
Is, en hy reit nu reets al vier en vijftig jaren,
Zyn vader, *Abraham van Rusting*, grijs van haren,
Had dartig jaren meer, hy denkt misschien, hy zal
Niet sterven, voor hy ook zo groot een jaar-getal
Geleest heeft; maar wijl hem de Doot begint te wenk-
ken,

Is 't zotterny, na zulk een ouderdom te denkken,
Een

Verbeeldende een Doctoraal Poëet. 217

Een zotten aars, die zig, door zulk een vreugd be-
vuilt,

Om deze reden zit monsieur den uil en pruilt,

Van zorg, en vrees, dat hy zijn broeder kwijt zal ra-
ken,

Die zo gemeenszaam sijn geselschap strekte in 't waken,
Vermits hy half de nagt wel op zijn kamer bleef

Te zitten tuuren, als hy zijne boeken schreef,

Wyl sijn patienten hem by daag ten hinder strekken,

Die 's morgens hem somtijts te neeg'nen laten wekken,

Als 't in de Winter is; en 's Somers ook niet vroeg.

Wie 's daags de tyt ontbreekt, vind 's nagts nog tyd ge-
noeg:

Maar laat de kârel daar by nagt maar zitten schryven;

Hy zal voortaan zo lang niet meer in 't leven blyven,

Als hy geleefd heeft, want, wie vyftig jaren heeft,

Heeft wis de meeste tijd zijns levens al geleefd,

En 't is van node, 't zy waar die dan is te denken,

Dat hem de Doot, met last, komt na de kelder wen-
ken,

Zijn Uurglas loopt op 't end, en, na 'k uit 's Doctors
pis

Gezien heb, dunkt my dat het wel geraden is,

Hy is nu doende met zijn Doden-dans te sluiten,

Hy zelf is 't lefste deel, maar, of 't zijn pen zal sluit-
ten,

Die hy tot schrijven zo geduurzaam heeft gewent,

Zulks is, voor ons, en hem, tot nog toe, niet be-
kent,

Maar word de kârel nu na Kuillenburg gezonden,

Zo weet ik niet, waar wy, en al wat hier gevonden

Wort, heen zal ryzen; en ik wens ons weer een plaats,

By d' een of d' ander van de raarfst bezielde maats;

Hoe eer hoe beter; want wy moeten dog verhuifen,

Zo dra van Rusting zelf 't gat uit raakt: maar pots mui-
zen!

Daar

Daar gaat de lamp uit, en het vlammetjen is weg;
En ik kan nimmer zien by donker wat ik zeg.

O God! tot wien ik, van mijn kinderlijke dagen,
Mijn toevlugt nam! hoewel ik altijd welbehagen
In koddigheden vond, van allerhande soort,
Gy hebt my evenwel dog menigmaal verhoort,
En dies zal u mijn hart, en mont, barmhartig noemen,

En Jehova, de naam van u, mijn helper, roemen.
Ach! dat ik nu zo veel genaa verkreeg, dat gy
Ons Vaderland verlosse uit al die slaverny
Des Oorlogs, die Louis de France Vorst, hoogmoedig

Ons opdringt, zo vol ramp, zo jammerlijk, zo bloedig!

Verloft ons van die pest des Oorlogs, en van hem!
Ik bid niet dat ge, om my onwaardige mijn stem
Verhoren wilt, maar om de roem, en om de glorie
Uws Heerelijken Naams! vegt met ons! geef victorie,

Om u barmhartighijt! wy zullen uwe lof
Verkondigen. O God! verhef nu d'aarde en 't stof
Van 't Staten Neerland, tot vernedring van Vrankrijk,

En Hollands vijanden! wy fullen ons u danklijk
Betonen! wat kan dog het niettig schepsel meer!
Verhoor mijn bede o God! segt hier op amen, Heer!
Verlaat my self ook niet, o God! nud' oude jaaren
Mijn kragtten mindren, en myn grijsse haarren baaren!

Zijt met my! red my! toont mijn vyanden altijd,
Dat gy mijn Koning, Heer, en God, en Helper,
zijt,

En ik u schepsel, een van die op u betrouwen,

En hopen! wie op u betrouwt, zal 't noit berouwen.
Wanneer ik sterven moet, zijt met my in die noot!
Verlaat my nimmer, voor, nog in, nog na mijn
doot.

E Y N D E.

